

MAGYARY-TERV

TATA FEJLŐDÉSE A XXI. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

MAGYARY ZOLTÁN TÁRSADALOM-
ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI, IGAZGATÁSSZERVEZÉSI
ÉS HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TERV

TATA • 2008

MAGYARY-TERV

Kiadja: Tata Város Önkormányzata
Michl József polgármester
Polgármesteri Hivatal
2890 Tata, Kossuth tér 1.

Szerkesztette: Magyar Szinergia Ház Egyesület
1158 Budapest, Klebelsberg Kuno u. 31.
László Tamás, az Egyesület elnöke

Lektorálta: Gasparics Gyula PhD.

Fotók: Bálint György
Címlapfotó: Varga Norbert
Archív fotók: Kuny Domokos Múzeum

ISBN: 978-963-06-5297-1

Borítógrafika és könyvterv: Dobó Krisztina
Nyomtatás: Sollers Nyomda
Belec Zsolt ügyvezető igazgató

2008.

TATA FEJLŐDÉSE A XXI. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

Milyen egy jó terv, milyen egy jó program? *Ami világos célokat tűz ki; ami tőlünk függ, akik eltervezzük Tata társadalom- és településfejlesztési programját, és akik együttműködve végrehajtjuk azt; ami konkrét; ami megvalósítható; ami időben lehatárolt; ami ellenőrizhető; és végezetül az, ami kapcsolatot teremt.*

Milyen a jó terv? *Olyan, amelynek olyan számon kérhető részletei vannak, amelyek Tata számára, minden itt élő számára reményt, távatot, gyarapodó városi létet jelentenek.*

Olyan tervre van szükség, *amely megbízható irányt mutat; amelyhez a helyi közösségek, intézmények, vállalkozók, a civil szervezetek, a kistérségi önkormányzatok kapcsolódni tudnak; amelyben tudják és látják a felelősségi viszonyokat. Olyan tervre van szükség, amely a „tataiságot” erősíti, fejleszti, amelyből az itt élők erőt meríthetnek.*

A Magyar-tervet ezen alapelvek szellemében állítottuk össze, ugyanakkor a folyamatos tervezést tűztük ki célul, hisz nem gondoljuk, hogy Tata fejlődésének a menete lezárt, a jövőben is számos új gondolat, tény, igény, összefüggés merülhet fel, ami a továbbtervezést indokolja. Jelen tervet éppen ezért csak kiindulási pontnak tekintjük, Magyar Zoltán szóhasználatával „átfogó tervnek”, amely Tata fejlődésében „az összes életbevágó és fontos kérdések megoldására kiterjed, és egyúttal lehetőse-

CSEKE-TÓ ÉS ANGOLKERT RÉSZLET

get nyit olyan kérdések megoldására, amelyek rövid lélegzetű, ötletszerű cselekvéssel soha nem lennének megoldhatók.” (Magyary Zoltán: Mi lesz Tatatóvárosból?)

A további tervek, részletek, részprogramok kimunkálásában változatlanul számítunk Tata város polgárainak, közösségeinek, intézményeinek támogatására. Készek vagyunk további gondolatok, ötletek befogadására, ugyanakkor a Magyary-tervet több évtizedes programnak gondoljuk, amelyet a mindenkori városvezetés vezérfonalként használhat, és a város lakói is ebben a hosszú távú – kb. ötvenéves – keretben gondolkodva találhatják meg saját és az elkövetkező generációk szebb, kiteljesedettebb életkereteit.

TATAI SOKADALOM

ELŐSZÓ

A célja a Magyary-tervnek? A közös fejlesztési célok megfogalmazása, alap, keret, amely Tata hosszútávú, több évtizedes fejlődését meghatározza. Nem csupán szakpolitikai anyag, hivatása elsősorban az, hogy Tata városa meghatározza az elkövetkező évtizedek fejlődési pályáját, célokat tűz ki, amelyeknek a város vezetése az élére áll. A Magyary-terv vízió a jövő Tatájáról a gazdag múltra, az épített és természeti kincsekre építve. Kultivált táj, kultivált emberek, közösségek – nem félünk kimondani, hogy ez a célunk, mert úgy gondoljuk, hogy minden téren, programokban a magas színvonal, a minőség illik Tatához...

MICHL JÓZSEF POLGÁRMESTER

A Tata XXI. századi fejlődésének keretet adó Magyary-terv kínálat az egész város számára, nem csupán az önkormányzat anyagi, szellemi forrásaira alapoz, hanem az egész város közösségét szólítja meg. Számtalan ötletet, programot javaslatot tartalmaz, amelyek megtermékenyítik az itt élők, itt működő közösségek képzeletét. Az ötletekből kultúrát formálunk, mert az ötlet maga még nem kultúra...

A fenntartható fejlődés, a „zöld gondolat” Tata fejlődésének szerves, természetes, organikus szempontjai. Kifejtjük, hogy milyen eszmék, igazodási pontok mutatnak utat a város jövőjét tervezők számára.

Tata népességmegtartó képességének fokozása mellett a képességmegtartó népesség – vagyis az itt élők minél magasabb szintű iskolázottsága, a polgárosultság magas szintje, a közéletbe való bekapcsolódás erősítése – is rendkívül fontos számunkra.

A Magyary-terv újszerű eszközrendszerrel is szolgál. Számtalan kisebb-nagyobb programot adunk, amelyeknek szervezője, irányítója, kezdeményezője az önkormányzat, de amelyekhez csatlakozni is lehet. Minden itt előre, a több,

mint félszáz civil szervezetre támaszkodva indulunk a közvetlenebb demokrácia felé. Ennek a közvetlenebb demokráciának már ma működő, ható érvényességéről győzött meg az a számtalan élénk érdeklődéssel kísért fórum, találkozó, amelyeken a 2007 őszén megjelent Magyary-terv Vitairatát megismerték, megvitatták a tatai közösségek, intézmények. Erőt és reményt ad az, hogy több száz írásos vélemény is érkezett, amelyeket beépítettünk a Magyary-tervbe, sőt ezt annyira értékesnek tartottuk, hogy az összes hozzászólást egybeszerkesztve mellékeljük a könyvhöz.

A Magyary-terv társadalmi vitája 2007 novemberében zárult le, a több, mint négyszáz írásos észrevételt 2008 májusáig dolgoztuk fel, építettük bele a Magyary-terv végső változatába. Ugyanakkor decembertől már a Magyary-terv Vitaanyagának szellemében folytattuk munkánkat. Elkészítettük Tata Közoktatási

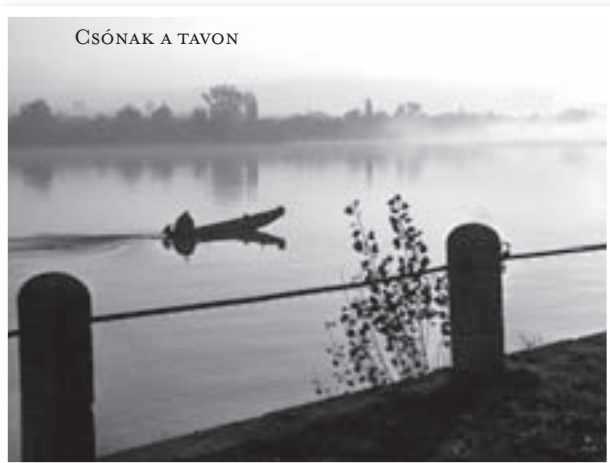
intézkedési tervét, megalkottuk a Gyermekekből város koncepciót, elfogadtuk Tata marketingkommunikációs stratégiáját, majd a települési és térségi turisztikai koncepciót is. A kistérségi szakmai összefogást szolgálja többek között a Tata-Neszmélyi borút program. Dolgozunk a Kossuth tér átépítésének tervein, a Kristály-fürdő rekonstrukcióját készítjük elő. Ugyancsak ezzel az időponttal indult el az Integrált Városfejlesztési Stratégia kidol-

gozása, mely a város teljes területfejlesztési célú átvilágítását és rövid, közép és hosszú távú fejlesztési koncepcióját tartalmazza. Ennek fontos fejezete a város antiszegregációs felmérése és intézkedési terve.

Tata társadalom- és településfejlesztését, igazgatásszervezését és gazdaságfejlődését a XXI. század első felében meghatározó Magyary-tervet Tata és Tóváros egyesítésének 70. évfordulóján, 2008. július 1-én a következő 70 évre azzal bocsátjuk útjára, hogy bizalommal mondjuk, hogy ma is jó tatainak lenni, de úgy reméljük, hogy a jövőben még jobb lesz!

Tata, 2008. július 1.

MICHL JÓZSEF
polgármester

KÖSZÖNET

A Magyary-terv készítését a 2006-os önkormányzati választások után határozta el a város vezetése. Az ötletet Magyary Zoltánnak 1938-ban megjelent „Mi lesz Tatatóvárosból?” című írása adta, ami új feladatok, célokat fogalmazott meg a két város egyesítése kapcsán. Ezen ötlet mentén született meg Michl József irányításával a Magyary-terv vitaanyaga. A város új vezetése a terv végső kidolgozására Tata és Tóváros 1938. július 1-i egyesítésének 70. évfordulóját tűzte ki.

Szűkebb körű egyeztetésekkel kezdődött a munka, amelyben Michl József polgármester, Robozné Schönfeld Zsuzsanna és Horváth Lóránt alpolgármesterek vettek részt szakértők közreműködésével. A Magyary-tervet kezdettől fogva egy olyan – a város minden lakója számára közérthető – fejlesztési tervnek, programnak tekintették, amely elsőrendű várospolitikai eszköz lehet a tataiak szellemi, lelki, fizikai energiáinak a mozgósítására. Éppen ezért kérték fel a Vitairat és a végső Magyary-terv kidolgozásának összefogására László Tamás okl. építészmérnököt, városépítési, városgazdasági szakmérnököt, országgyűlési képviselőt, akinek éppen a közösségfejlesztés terén van az utóbbi időkből jelentős tapasztalata. Áldozatos munkáját és a Magyary-tervhez való alázatos hozzáállását köszönjük.

Az első vázlatok elkészülte után a képviselő-testület tagjai is felelős hozzászólásokkal vettek részt a munkában. A Vitairat elkészítését is számos találkozó előzte meg, amelyek beépültek a tervbe. E találkozók és beszélgetések szemléletformáló izgalmat igyekeztünk a kész kiadványban továbbadni.

A Magyary-terv Vitairatát a város vezetőinek közreműködésével számos fórumon vitattuk meg. Az ottani hozzászólásokat, az írásban beérkezett észrevételeket, javaslatokat Osgyáni Zsuzsanna rendezte, Aradi Varga István, a tatai Városkapu Zrt. vezetője értékelte, egészítette ki. A Magyary-tervhez értékes háttéranyagot szolgáltatott Kiss Zsolt városi főépítész.

A Magyary-tervhez számos civil szervezet és magánszemélyek fűztek értékes és lényeges gondolatot, ezeket a könyvhöz mellékelte CD-n adjuk közre. Ezt a hoz-

zászólás-gyűjteményt egyben jelentős kordokumentumnak is tartjuk, amelyet ilyen formában is érdemes megőrizni az utókornak. Minden hozzászólónak, véleményt adó tatai polgárnak köszönjük a gondolatait, a legnagyobb elismerés számukra, hogy ezek szemléletükben és sok esetben konkrétan is beépülnek a jelen tervbe, annak további részprogramjaiban szerepet kapnak, illetve a Magyary-terv mellékleteként kiadott CD-n is megjelennek. A Magyary-terv ettől nyer közösségteremtő értelmet, és képes szolgálni Tata hosszútávú társadalmának a fejlődését.

FOTÓ: WEIRACHWÉR VILMOS

MICHL JÓZSEF POLGÁRMESTER,
ROBOZNÉ SCHÖNFELD ZSUZSANNA, HORVÁTHY LÓRÁNT ALPOLGÁRMESTEREK,
BLASCHEK CSILLA, BORSÓ TIBOR, DR. CZUNYI ZOLTÁN, DINGA LÁSZLÓ, GERÉBI ÁKOS, KASZÁL
JÓZSEF, KERTI KATALIN, KOVÁCS ATTILA, MÉSZÁROS ANDRÁS, ORBÁN ISTVÁN, DR. PETHÓ EMIL,
SZABÓ GYULA, TÖLGYESI JÓZSEF, DR. VARGA ANDRÁS, VARGA JUDIT KÉPVISELŐK

TATA, 2008. JÚLIUS 1.

A MAGYARY-TERV TÁRSADALMI VITÁJÁNAK MENETRENDJE 2007. OKTÓBER 15. ÉS NOVEMBER 9. KÖZÖTT

IDŐPONT, HELYSZÍN	JELLEG	ELŐADÓ
október 15. hétfő 12:00 óra	Sajtótájékoztató	Michl József polgármester
október 19. péntek 18:30 Magyary Zoltán Művelődési Intézet	Nyitó lakossági fórum	Michl József polgármester, Horváthy Lóránt, Robozné Schönfeld Zsuzsa alpolgármesterek, dr. Czunyi Zoltán, Borsó Tibor, Kaszál József önkormányzati képviselők
október 20. szombat 14:00 óra Városháza, díszterem	Gazdaságfejlesztés – Esterházy program	Michl József polgármester, Horváthy Lóránt alpolgármester, Borsó Tibor önkormányzati képviselő
október 25. csütörtök 16:00 óra Városháza, kisterem	Oktatás és kultúra, család és ifjúság – Öveges József program	Michl József polgármester, dr. Varga András önkormányzati képviselő
október 25. csütörtök 18:00 óra Vaszary János Általános Iskola	Lakossági fórum	dr. Varga András önkormányzati képviselő
október 27. szombat 10:00 óra Művelődési Ház	Oktatás és kultúra, család és ifjúság – Öveges József program	Robozné Schönfeld Zsuzsanna alpolgármester, Kaszál József, Dinga László önk. képviselők
október 27. szombat 17:00 óra Magyary Zoltán Művelődési Int.	Lakossági fórum alpolgármester	Robozné Schönfeld Zsuzsanna
október 30. kedd 14:00 óra Magyary Zoltán Művelődési Int.	Vizek és zöldfelületek – Mikoviny Sámuel program Településfejlesztés – Fellner Jakab program	Horváthy Lóránt alpolgármester, Borsó Tibor és dr. Czunyi Zoltán önkormányzati képviselők
október 30. kedd 17:00 óra Vaszary János Általános Iskola	Lakossági fórum	Kaszál József önkormányzati képviselő
november 5. hétfő 10:00 óra Hotel Kiss	Településfejlesztés – Fellner Jakab program	Michl József polgármester Beleznay Nándor (Wagner Solar Hungária Kft.)
november 5. hétfő 10:00 óra Városháza, kisterem	Oktatás és kultúra, család és ifjúság – Öveges József program	Robozné Schönfeld Zsuzsanna alpolgármester, Kaszál József, Dinga László önk. képviselők
november 5. hétfő 17:00 óra Fazekas Általános Iskola	Lakossági fórum	Dinga László önkormányzati képviseelő
november 5. hétfő 18:00 óra Jávorka S. Szakközépiskola	Lakossági fórum	Michl József polgármester, Gerebi Ákos önkormányzati képviselő
november 6. kedd 14:00 óra Pálmaház	Gazdaságfejlesztés – Esterházy program	Michl József polgármester, Kaszál József önkormányzati képviselő

november 6. kedd 17:00 óra TSZ iroda	Lakossági fórum	Kovács Attila önkormányzati képviselő
november 7. szerda 17:00 óra Magyary Zoltán Művelődési Int.	Szolidaritás: szociális és egészségügyi rendszer – Giesswein Sándor program	Robozné Schönfeld Zsuzsanna alpolgármester, Kaszál József önkormányzati képviselők
november 7. szerda 17:00 óra Agostyáni könyvtár	Lakossági fórum	dr. Pethő Emil önkormányzati képvis.
november 8. csütörtök 18:00 óra Kemobil Rt.	Lakossági fórum	dr. Czunyi Zoltán önkormányzati képviseelő
november 8. csütörtök 19:00 óra Concerto Zeneiskola	Lakossági fórum	Horváthy Lóránt alpolgármester
november 9. péntek 17:00 óra Jázmin u. Általános Iskola	Lakossági fórum	Borsó Tibor önkormányzati képviselő

A Magyary-terv vitairata a város közvéleményét rendkívüli mértékben megmozgatta. A célzott, tematikus találkozók, lakossági fórumok számos értékes hozzászólás hangzott el, írásban is több száz észrevételt kaptunk. Ezeket az észrevételeket beépítettük a Magyary-terv végleges változatába. A hozzászólásokat fejezetenként csoportosítva, szöveghű formátumban CD-n mellékeljük a kiadványhoz.

KI VOLT MAGYARY ZOLTÁN, PROGRAMUNK NÉVADÓJA?

„Az emberek számára azt a tudatot és szilárd bizalmat kell megadni, hogy az állam egyrészt erős, másrészt azt, hogy az állam az övék...”

(Magyary Zoltán: Államélet, 1944)

Magyary Zoltán 1888. június 10-én katonatiszti családban született Tatán. A Budapesti Piarista Gimnáziumban érettségizett jeles eredménnyel. Államtudományi, államszámviteli tanulmányokat folytatott a Pázmány Péter Tudományegyetemen, ahol 1912-ben jogtudományi doktorátust szerzett. A Vallás- és Közoktatási Minisztériumban gróf Klebelsberg Kunó miniszter mellett dolgozott, a tudománypolitikai ügyosztály vezetőjeként felügyelte és irányította az egyetemeket, főiskolákat, az Országos Magyar Gyűjteményegyetemet és a tudományos élet egészét. Tanulmányutakat tett számos európai országba – Svájcba, Olaszországba, Németországba, a Szovjetunióba –, valamint az Amerikai Egyesült Államokba. Mindenütt az államélet megújításának lehetőségeit, módszereit kutatta, a „cselekvő állam” vált eszményképévé.

A Pázmány Péter Tudományegyetem Közigazgatás- és Pénzügyi Jogi Tanszékének egyetemi tanára volt. Bethlen István miniszterelnök a magyar közigazgatás egyszerűsítését előkészítő munkálatok megszervezésével bízta meg, s 1931-ben létrehozta a Magyar Közigazgatástudományi Intézetet. Sorra jelentek meg a közigazgatást elemző és fejlesztését célzó írásai. Műhelyteremtő munkásságát egyetemi tanszékén és az általa vezetett intézetben teljesítette ki. 1938-ban Györffy István és Teleki Pál mellé kinevezték a Táj- és Népkutató Központ hármass vezetőségébe.

Tatával a kapcsolata akkor újult meg, amikor korszerűsítési elképzeléseinek gyakorlati terepet keresett, és erre az akkori tatai járást találta a legalkalmasabbnak. Szakmai és tu-

dományos szempontból egyaránt kiváló tanulmány született; A közigazgatás és az emberek (Bp., 1939), amelyet Kiss Istvánnal együtt írtak és adtak közre. Ezt követően számos gyakorlati kezdeményezés fűződött a nevéhez, amely a „város és vidéke” fejlesztését, fejlődését szolgálta. Ennek egyik jelentős eleme a népfőiskolai képzés elindítása volt (1940), amelyre a megye számos településéről érkeztek fiatalok, hogy korszerű ismeretekkel gazdagodjanak, hogy „jó polgárként” átgondolják a tennivalókat saját településük fejlesztése érdekében is. Tata életében fontos szerepet játszott Tata és Tóváros egyesítését célzó törekvése, amely sikerrel járt. Tatából és környékéből „mintajárást” akart formálni.

Magyary Zoltán a magyar közigazgatástudomány első és sajnos mindmáig egyetlen nemzetközi mércével mérve is kimagasló, iskolateremtő egyénisége. Mind ő, mind az általa irányított szellemi bázis számos tekintetben olyat alkotott, ami nem csupán a maga korában számított progresszívnek, hanem évtizedekkel később, az alapvetően megváltozott társadalmi körülmények között is hasznosítható értéknek bizonyult.

Életművét elsodorta a II. világháború, a műhelyeihez tartozók viszont a mai napig őrzik emlékét. Tata közelében, Héregen halt meg 1945. március 24-én.

Magyary Zoltán 2003-ban posztumusz Magyar Örökség-díjban részesült.

Magyary Zoltán egyesítő személyiség volt, műhelyteremtő munkássága során a két világháború közötti magyar valóságot kritikusan, rendkívüli éleslátással szemlélte, előremutató és átfogó javaslatokkal állt elő. Ezek között a mi szempontunkból különleges helyet foglal el az 1938. szeptember 23-i dátummal megjelent Mi lesz Tatatóvárosból? című vitairata, amit jelen írás szellemi előzményének tekintünk, s ezért adjuk közre fakszimile kiadásban a Magyary-terv mellékleteként.

Magyary Zoltán a mai magyar valóságot, a társadalom végzetes kettészakadását, az állam és a társadalom közötti ellentéteket valószínűleg kritikával illetné. Bizonyosan látná, hogy a települések élete ma sokkal összetettebb, számos új szempont érvényesül a környezetvédelemtől kezdve az informatikai robbanáson át a társadalom új, másfajta szervezési igényéig. Bizonyosan látná, hogy a települések fejlődésében, így Tataéban is, mennyi kárt okozott a szocializmus település- és társadalomfejlesztési gyakorlata. Ezt sajnálatos módon a rendszerváltoztatás utáni időszak nem tudta felszámolni, sőt az elmúlt másfél évtizedben újabb ellentmondások halmozódtak fel, mi több, újabb jelentős feszültségek keletkeztek. Úgy gondoljuk, hogy Magyary Zoltán a város társadalmának megerősítésével, integrált településfejlesztéssel, igazgatásszervezési és helyi gazdaságfejlesztési programmal Tata ismételt „egyesítését” célozná meg.

Tata és Tóváros szerencsés egyesítése után az új vezetőségnek és a közönségnek egyaránt foglalkoznia kell az egyesített község *jövőjével*. Vannak megoldatlan problémák a múltból, keletkeztek új problémák az egyesítésből. Maga az élet is minden nap vet fel újakat. A problémákat lehet megoldani ötletszerűen is, de az ilyen megoldás ritkán kielégítő. Sokszor hamar megbánjuk, de már nem lehet segíteni. Az ötletszerű döntésnek az a nagy veszélye, hogy csak a pillanatnyi helyzetet nézi és ezáltal belevág nagyobb tervek végrehajtásába, megakadályozza komolyabb programok *tervszerű* megvalósítását. Ezért szükséges, hogy az egyesített Tatatóváros jövőjéről körültekintéssel, megfontoltsággal gondolkozzunk és *átfogó* terveket dolgozzunk ki, amelyek az *összes* életbevágó és fontos kérdések megoldására kiterjednek és egyúttal lehetőséget nyitnak olyan kérdések megoldására, amelyek rövid lélegzetű, ötletszerű cselekvéssel soha sem lennének megoldhatók.

Az alábbiakban Tatatóváros jövőjével ilyen *átfogó* célkitűzéssel foglalkozom. Ezzel az a célom, hogy hozzájáruljak a kérdés minél teljesebb megvilágításához. Nagyon remélem és hiszem, hogy amikor Tatatóváros felelős vezetői és közönsége majd a város¹ jövőjét érintő határozatokat hoznak és amikor azokat megelőzőleg a cselekvés helyes irányát megvitatják, az általam kifejtett szempontok is számbavétnak és a város jövőjének szerencsés alakítását előmozdítják. Erre nemcsak azért érzem magam hivatottnak, mert *tatai születésű* vagyok és szülőföldem sorsa szívemen fekszik, hanem azért is, mert a *Tatai Piarista Diákok Budapesti Szövetségének elnöke* vagyok és végül azért, mert

¹ Az alábbiakban sokszor használom a város kifejezést. Ezzel nem a nagyközségi szervezet helyett megyei várossá való átalakítást akarom propagálni, mert az nem volna indokolt, hanem csak hangsúlyozni Tatatóvárosnak fejlett városiasságát.

mint a *közigazgatás szakembere* és egyetemi tanára, Tata és a tatái járás helyzetének a vezetésem alatt álló Magyar Közigazgatástudományi Intézet közreműködésével való vizsgálata útján a problémák olyan ismeretét szereztem meg, amelyek közlése hasznosan egészíthetik ki a város életében résztvevők élettapasztalatait.

I. Tatatőváros fejlesztésének programja. A szükséglet.

Vegyük most sorra azokat a szükségleteket, amelyek az egyesített község fejlesztésével kapcsolatban felmerülnek. A legfontosabbakat igyekszem összefoglalni, tehát nem eredetiségre törekszem, hanem több olyan pontot is fogok érinteni, amelyekről már sokszor szó esett.

1. Az egyesített község fejlődésének egyik legfontosabb feltétele a *nagy világgal való kapcsolat*. A vasúti összeköttetésen nem lehet változtatni, ellenben mostanában folyik az országban az *autóutak* hálózatának generális kiépítése. Ügyelnünk kell, hogy Tata e tekintetben megkapja azt, amit az érdeke megkíván. A m. kir. kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter 1937 decemberében elkészíttette az ország állami úthálózatának programját. Ezt a tervezetet a minisztertanács a f. é. elején elfogadta és így egyetemesen irányadóvá lett. Eszerint a program szerint az I. és II. osztályú állami útvonalak 12 év alatt aszfalt- vagy betonburkolatú autoutakká épülnek ki. A Tatát érintő két ilyen főútvonal egyrészt a Dunaalmáson átvonuló, máris kész *bécsi út*, másrészt a *Budaestről Bicskén és Kisbéren át Győrbe* vezető, ezután kiépítendő főútvonal. Ebből az következik, hogy Tatatővárosnak sürgős érdeke, hogy ezekhez a főútvonalakhoz autóforgalom számára kiépített, prima törvényhatósági utakkal összeköttetést kapjon. Elsősorban szükségünk van a *Tatatőváros—Dunaalmási útszakasz* kiépítésére, egyrészt azért, mert ez az egész útszakasz csak 8 km, és ezért nem sokba kerül, másrészt azért, mert ez az útdarab a *járárs legrosszabbul vezetett útvonala*. Ugyanilyen fontos az összeköttetés *Tatatővárosról a bányaközségeken át Bics-*

kére, ahonnan Budapestig az utat az állam építi ki. Ennek jelentékeny átkelő szakaszai már ki vannak építve. Városunk szempontjából azért nagy a bicskei út jelentősége, mert Budapest ezen az úton csak 65 km, nem pedig 80 km, mint a bécsi úton át. Ez a távolabbi jövő fejlődését is számbavéve, lehetővé fogja tenni, hogy Tatán olyan *vagyonos* emberek települhessenek le állandó lakosként, akiknek mindennap be kell menniök autóval a fővárosba.

Ha figyelembe vesszük azt, hogy a központi járás állami és törvényhatósági utakban az utolsó évek alatt milyen óriásit fejlődött (Dorog—Esztergom, Esztergom—Visegrád Esztergom—Dobogókő), akkor joggal elvárhatjuk a vármegyétől, hogy a *dunaalmási bekötőutat haladéktalanul, a Bicske felé vezetőt pedig a vármegye határáig szintén sűrűsően építse ki*. Egyidejűleg a kormánynál és Fejér megyénél szorgalmaznunk kell a megyehatártól Bicskéig vezető útszakasznak a kiépítését.

2. A *belterületi utak* tekintetében számos fontos feladat van. A legsürgősebb *Tatáról a vasúti állomáshoz vezető* második útnak a kiépítése. A mai helyzet ugyanis, amikor az egész forgalom a kanyargós Váralja-utcára tömörül össze, veszélyes és tovább teljesen tarthatatlan. A legtermészetesebb megoldásnak a *Kereszt-utca és Bezerédj-utca közti összeköttetés* látszik. Erről az útvonalról a Váralja-utca felé több leágazásra volna szükség. Ennek az útnak a megépítésére az 1881. évi XLI. t.-c. szerint a *községet a kisajdítási jog megilleti*.

Szükség van *kocsiutak szilárd burkolására* vagy újjáépítésére (*Apátság-utca, Komáromi-utca stb.*), valamint új aszfalt- vagy beton-*gyalogjárók* építésére. Így elsősorban a *Tópart-utcában*, az Öreg tónak azon a *part részén*, ahol közlekedni szabad, mert ez a község üdülöhellyé nyilvánított részének fontos érdeke. Ugyanígy a tatai gazdanegyed főbb utcáiban is kell jó gyalogjáró.

3. *Városrendezés*. Csak a fontosabb városrendezési problémákat akarom említeni.

A *tatai Kossuth-tér* csinosítása lehetséges anélkül is, hogy a vásár részeit bármiép is sértenők. A városháza előtt, a Mária Immaculata-szobor körül bekerített virág-

disznek könnyű helyet biztosítani. Különösen szép feladat azonban a *plébánia templom előterének* építészeti rendezése. A templom maga egyáltalán nem falusi plébánia-jellegű épület, hanem országos jelentőségű, kiváló műemlék. Az ilyen barokk templomoknak Rómában, Bécsben és másutt is stílszerű építészeti keretük van. A mi templomunk szerencsére egy kis magaslaton fekszik, ami a művészi megoldást nagyon megkönnyíti. Felkérésemre dr. Waelder Gyula, a kiváló építésztanár s a kir. József Műegyetem e. i. Rektora, baráti szívességből el is készítette már a megoldás művészi terveit. Akció indult meg az iránt, hogy a kivitel költségeit előteremtsük.²

A *tatai Erzsébet-tér* rendezése, a Hősök szobrának némi kis eltolásával és a tér egységes terv szerint történő parkozásával, ritka szép összehatású térrel gazdagítaná a várost és egyben az országot is.

Az *Országgyűlés-tér* kiképzése *Tóvároson* további vonzó feladat. A kapucinusok temploma bájos körvonalával, a csonkaországban párját ritkító öreg Harangtorony, amelyet most helyreállítunk, megérdemlik, hogy méltó keretet kapjanak. Az Esterházy-utca tengelyében lévő két földszintes ház helyére középületnek kell előbb-utóbb kerülnie. Ajánlanám, hogy a *polgári leányiskola új épületét idehelyezzük*. Ezt lehetne a Kapucinusok templomával olyan *árkáddal* összekötni, mint a szegedi vagy a kőszegi Hősök Kapuja. Ügyszintén át kellene kissé alakítani a tér stílusában az állami elemi iskola homlokzatát és azt is össze kellene kötni egy *árkád* segítségével a mellette lévő házzal. Így a Harangtorony körül egy egyenlő párkánymagasságú, művészi hatású, zárt teret kaphatnánk.

A *tóvárosi Erzsébet-tér* natalmas fáival és zúgó, csobogó vizeivel nagyigényű térré bővíthető. Csak a tóvárosi község-ház udvarának egy részét kell hozzácsatolni és annak a falait lebontani és az *Angol Parknak* a fürdő bejárata előtt benyúló és magas falakkal bekerített *sarkát* kellene hozzá megkapni. Kis jóakarattal ez a hitbizomány *tulajdonjogának fenntartá-*

² Ugyancsak Waelder Gyula professzor volt szíves, pusztán az ügy iránti lelkesedésből, megtervezni azokat a művészi vasrácsokat, amelyek a tatai Piarista Rendház kapuit (3 elől és egy hátul) díszítik.

sával is elérhető. Ilyen eseteket szoktak aként megoldani, hogy a község a tulajdonjog elismeréseként évi egy arany pengőt fizetne.

Tatatóvárosnak legnagyobb szépsége kétségtől a hatalmas Öreg tó. Ez valósággal *el van rejtve* az idegenek szeme előtt, amennyiben a tó a fő közlekedési vonalakról sehonnét sem látható. Ezen a bajon a tóvárosi malom közepében fekvő kevés és nem értékes ház lebontásával lehetne a legkönnyebben segíteni. Ezzel összefüggésben lehetne megoldani azt a másik érthetetlen mulasztást is, hogy ennek a tónak a partján sem egy csésze kávé, sem egy pohár sört nem lehet elfogyasztani. A pesti vagy komáromi, vagy esetleg bécsi kiránduló pedig nem azért jön Tatatóvárosra, hogy egy vendéglő udvarára — ami másutt is van — beüljön.

A városrendezésnek főproblémája az *úgynevezett városközpont* kialakítása. Az egyesítés végrehajtása után a két község összeépülése a legközelebbi fejlődés útja. Az uradalom kénytelen lesz az Öreg várral szemben lévő területeket a Váralja-utcától a létesítendő új utca külső feléig, a Kapucinusok telkétől a Ghyczy-kertig terjedő szélességben átengedni. Ennek a területnek utcákkal való ellátására és beépítésére városrendezési tervet kell készíteni. Az Öreg várral szemben egy szép, négyszögletes nagy teret kell létesíteni, hogy odakerüljön majdan az új városháza (község-háza) és köréje a különböző új középületek (postapalota, kultúrház). Esetleg erre a térre kerülhetne már az új polgári leányiskola és a jövőben létesülő más középiskola vagy egyéb állami intézmény is.

4. A vízvezeték és csatornázás fontos közegészségügyi szükséglet. Ezek a városias fejlődésnek és az üdülőhelyi minőségnek elengedhetetlen kellékei. E szempontból az itteni helyzet azért rendkívül szerencsés, mert az Angol park bővíző forrásai, amelyeknek vize évezredek óta legnagyobb-részt kárbavész, fáradság nélkül rendelkezésre állnak. Nincs szükség fűrésra és távvezetésekre, ami más városban a vízvezeték létesítése költségeinek a legnagyobb részét felemésztí.

5. A parkosítás és virágosítás terén az utóbbi években nagyon sok történt. Ha azonban figyelembe vesszük azt,

hogy a magyar városok a háború utáni évtizedekben ebben az irányban milyen erőfeszítéseket tettek (Szeged, Debrecen, Eger, Székesfehérvár, Kaposvár, Keszthely, Zalaegerszeg, Miskolc, Magyaróvár stb.), akkor láthatjuk, hogy e téren továbbra is sok a tenni való. Nagyarányú parkozást fog lehetővé tenni, ha a község, amint ez már tervbe van véve, saját kertészt fog alkalmazni. Az utcák és terek parkozása természetesen csak akkor sikerülhet, ha abból a jogilag egyedül helyes elvből indulunk ki, hogy *az utca közterület*, akkor is, ha történetesen uradalmi ház előtt vezet is el. (Ez utalás arra, hogy ma a parkosítás a Hajdu-utcában az uradalmi házak előtt megszűnik.)

6. Mind e feladatok megoldásának fontos előfeltétele *a város részletes felmérése és térképezése*. E munka kezdete az 1 : 5000 léptékű térkép elkészítése volt, amelyet felkérésre *Hollósi Sándor* mérnök úr volt szíves megrajzolni. Ő végzi most a magassági méréseket is. Öröndetes, hogy *Reviczky István* főszolgabíró úr kezdeményezésére a község ezeknek a munkáknak az elvégzésére a fedezetet biztosítja. E felmérések és térképek birtokában kérheti a község a város fejlesztéséről szóló 1937. évi VI. t.-c. hatályának a községre való kiterjesztését, ami többek közt városrendezési célokra kisajátítási jogot és más előnyöket is biztosít.

7. Az *utcai közvilágítás fejlesztése* nem lesz soká halasztható. Javulás volna, költségtöbblet nélkül már így is elérhető, ha egyes utcai lámpák alkalmasabb pontokra helyeztetnének át. A városképnek, az egész országban mindenütt sokat árt a *villanyvezetékeknek* brutális, minden más tekintet figyelmen kívül hagyó elhelyezése. Ezt teszi pl. lehetetlenné a vasúti állomásra vezető *Külső Károly király-út* megfelelő fásítását jegenye- vagy vadgesztenye-allée ültetésével, mert az út két oldalán háromféle villanyvezeték fut olyan elhelyezésben, amely a fák ültetését kizárja.

8. Az *Öreg vár*. A tataiak közül is kevesen ismerik a tatai várnak történeti és művészeti jelentőségét. A vár falai vegyes házbeli királyaink idejéből valók és a vár megmaradt része a magyar középkornak egyetlen lakható állapotban lévő királyi kastélya. Az *Esterházy* grófi család a

XVIII. század elején vásárlás útján szerezte. A vár fénykorát Zsigmond és Mátyás királyaink idejében élte, de ma semmi sem emlékeztet már rájuk. Az ötszáz éves váraknak haltenyésztés céljára való felhasználása nem a kegyelet jele. Amint az állam most helyreállította Árpád-házi királyaink fennmaradt építészeti emlékeit (*Esztergom, Székesfehérvár*), épp úgy el kell jönni annak az időnek, amikor a magyar középkor királyi épületeire kerül a sor. Visegrád már nemzeti tulajdonban van, de úgy elpusztult, hogy ma már csak a *Salamon tornyának* a helyreállításáról lehet szó. Ez a helyreállítás folyik is. Mátyás kastélya volt *Diósgyőr* is, amelynek azonban csak a saroktoronyai maradtak meg. Lakható része nincs. A tatai várnak azonban a négy épületszárnya közül egy legalább megmaradt és nemcsak *Mátyás*, hanem *Zsigmond* királyunk emlékéit is őrzí. Mivel Zsigmond volt az egyetlen magyar király, aki egyúttal német-római császár is volt és a német történelemben is nagy szerepet játszott, a tervszerű műemlékpolitikának kétségkívül közeli feladata lesz ennek a várnak nemzeti tulajdonba vétele — a vár a hitbizomány vagyonadó-vallomásában mindössze 40.400 pengővel szerepel — és hozzáértő kezekkel való helyreállítása. Zsigmond és Mátyás királyok emlékére pedig az ország java művészeinek keze alól kell a tatai várban méltó szobrokat állítani.

9. Középitkezések. A csonka országban számos olyan szerencsés város van, amely a háború óta milliókra menő középitkezésekben részesült. Nemcsak *Szegedre, Debrecenre* és *Pécsre* célozok, ahol klinikák és tudományos intézetek hosszú sorával egyetemek létesültek, hanem *Tatatóvárosnál* részben kisebb helyekre is, úgymint *Komáromra* és *Kőszegre*. Sokat kapott *Székesfehérvár* és *Zalaegerszeg* is. A kormányzati igazság és egyensúly politikája azt követeli, hogy más városok is részesüljenek közfeladatainak elvégzésében állami támogatásban. Tatatóvároson az állam évtizedek óta nagyobb építkezést nem végzett.

Sajnálatos, hogy a hitbizományi uradalom szerepe e téren is negatív. Épített már színházat, de *intra muros*, s amikor megunta, lebontatta. Ha *extra muros* építette volna, ma volna *Tatának színházépülete*. Sokat fektetett be

egy lóversenytér létesítésébe, amely összeg szintén kárba veszett. A közelmúltban *Fellner Alfréd és Pál* urak nagy elismerést érdemlő kezdeményezéséből *szabadtéri operajátékok* létesültek Tatatóvároson, amelyek kitűnően fejlődtek s Tatatóvárosra nézve nagy vonzóerőt jelentettek. Ezek az ünnepségek az operaelőadások különleges szépsége miatt nem voltak összehasonlíthatók a vidéki városainkban ma járványszerűen rendezett különféle szabadtéri játékokkal. Mint *Esterházy Ferenc* grófnak a helybeli lapokban m. é. június hó 12-én közzétett nyílt leveléből és az arra adott válaszokból értesültünk, a szabadtéri előadások folytatását a gróf úr hiúsította meg.

Azok a feladatok, amelyek középítkezést kívánnak, a következők:

Uj városház létesítése a város központjában.

Kultúrház, amelyben színház és hangversenyterem, közkönyvtár, népművelési központ stb. nyerne elhelyezést.

Polgári leányiskola, amelyről már volt szó.

Postapalota, aminek építését a Postakincstár tervezi.

Főszolgabírói lakás, amit a vármegyének kell építenie (l. Komárom).

Tisztviselői vagy *OTI*, *MABI*-üdülőházak, amelyek minden városnak nagy forgalmat jelentenek (élmezés, szórakozás, gyógyítás stb.).

10. *Idegenforgalom*. Ennek első feltétele a jó szálloda és étterem. Az Esterházy-szálloda jó helyen fekszik és mint épület, használható; konyhája is jó, de kapualja, étterme (bejárat a füstös, borszagú söntésen át!), szállodai bejárata oly gyarló, hogy a kényesebb igényeket nem elégíti ki. Az épületnek célszerű és ízléses átalakítására *Györgyi Dénes* műépítész tanár úr, a múlt évi párizsi és a három év előtti brüsszeli kiállítás magyar pavillonjainak sok babért aratott tervezője, volt szíves tervet készíteni. A kapubejáratnak és étteremnek nagyvárosi igényeknek teljesen megfelelő átalakítása oly kis összegbe kerül, hogy annak halasztása a község idegenforgalmának semmivel sem menthető nagy kárát jelenti. Ha a hitbizomány, mint az épület tulajdonosa, a község érdekében erre az áldozatra nem hajlandó, a község

más tényezőinek is érdemes volna és kifizetődne ezt az áldozatot meghozni.

Az idegenforgalomnak előmozdítására szolgálna a már említett *tóparti kávéház* is. A város *mozija* (ma egyetlen) szintén ezt a célt szolgálja. Mai épületét csak a *gyarló* szóval jellemezhetjük, de igen örövendetesnek tartjuk, hogy a jelenlegi bérlő is már új épület emelésén gondolkodik. Itt azonban a stílusra és jóízűsre szintén vigyázni kell.

Az idegenforgalom azonban nemcsak a vendéglőt, kávéházat, mozit használó *futóvendégekből* áll, hanem még többet jelent anyagilag, ha az üdülőhellyé nyilvánított község *állandó nyaralókat* tudna idevonzani. Ennek főnehézsége, hogy *kevés* alkalmas *lakás* áll a nyaralók rendelkezésére és a bérbeadók még kevéssé értenek a nyaralókkal való megnyerő bánásmódhoz. E téren a községi előjáróság igen sokat tehet. Érdemes mintául venni itt *Kőszeg*et, ahol a városi hatóság az árakat és a bérért nyújtandó szolgáltatásokat megállapítja és állandóan ellenőrzi.

II. *Sport*. Ez az a tér, amelyen *Reviczky István* főszolgabíró úr működése alatt különösen sok történt. Sportpályák, lövöldék, leventeotthon, nemzetközi versenyek stb. A Hajdu-utcai *Sörcsarnok* tervezett átalakítása esetén a helybeli sportmozgalom ismét nagy lépéssel fog előbbre jutni. Ezek az eredmények bizonyítékai annak, hogy tervszerűséggel és szívsós kitartással minden téren messzire juthatunk.

Ezek voltak a legfontosabb programponatok, felsorolásuk azonban távolról sincs kimerítve és az állandó fejlődés fogalmából következőleg soha sem lehet teljes.

II. Tatatóváros összehasonlítva más városokkal. A fedezet.

Tatatóváros jövőjének alakításakor nagyon tanulságos összehasonlítást tenni más, hasonló községekkel és városokkal. Ilyenek *Keszthely*, amely szintén nagyközség, továbbá *Komárom*, *Kőszeg* és *Magyaróvár*, amelyek ugyan megyei városok, de lélekszámuk jóval kisebb, mint a mi

egyesített községünké. Valamennyi a Dunántúlon van. Az alábbi táblázat fontosabb adataikat összehasonlítja:

A község neve	Terület kat. hold	Lélekszám (1930)	Költségvetési főösszeg P-ben
Keszthely	13.857	10.644	321.400
Komárom	2.172	7.562	55.494
Kőszeg	9.504	8.537	711.454
Moson-Magyaróvár	16.959	15.977	410.521
Tatatóváros	11.461	12.002	221.660
Zalaegerszeg	5.113	13.072	1.259.674

Keszthely az összehasonlításra kiválóan alkalmas, mert lélekszáma majdnem egyezik Tatatóvároséval, csak kevéssel kisebb; pótlódója pontosan ugyanannyi (49%), szintén tő, a Balaton mellett fekszik és szintén nagy hitbizomány székhelye, Festetich György hercege.

A táblázat mutatja, hogy mindezek a helységek Tatatóvárosénál jóval nagyobb költségvetéssel dolgoznak, részben az itteninek a többszörösével. Nyilvánvaló, hogy ha Keszthely költségvetése 350.000 pengő, Tatatóvárosé pedig csak 220.000, akkor Keszthelyen sokkal több közfeladatot lehet megoldani, az a község sokkal fejlettebb, szebb lehet, mint Tatatóváros. *Magyar-Komárom* lakossága a sok katonával együtt csak 8000, tehát mindössze kétharmada a mi községünknek, a költségvetése azonban két és félszer akkora. *Kőszeg* költségvetése meg éppen három és félszer akkora, mint a miénk, pedig a lélekszáma csak akkora, mint Komáromé. Ha az ember ezekben a városokban jár, fájó szívvel látja, hogy mennyivel gazdagabbak, Természetesen rögtön a különbség okát is keresi. Keresésközben azután érdekes eredményekre jövünk rá. *Keszthelyen* pl. jogos büszkeséggel hivatkoznak arra, hogy a község háborúutáni fejlődésében legtöbbet annak köszönhet, hogy közel 1000 nyugdíjas család telepedett ott le. Az ottani nyugdíjasok egy tábornok elnöklete alatt egyesületet is alakítottak, amely egyesület végzi a propagandát is, hogy még több nyugdíjas jöjjön oda. Persze könnyű a csábítás, mert azt tudják mondani, hogy az uradalom a Balaton partján, közvetlenül a város folytatásában egy birtokrészt parcellázott és 600 darab 200 négyszögöles gyönyörű villatelek eladó, három sorban a Balaton partján. Egy nyugdíjas

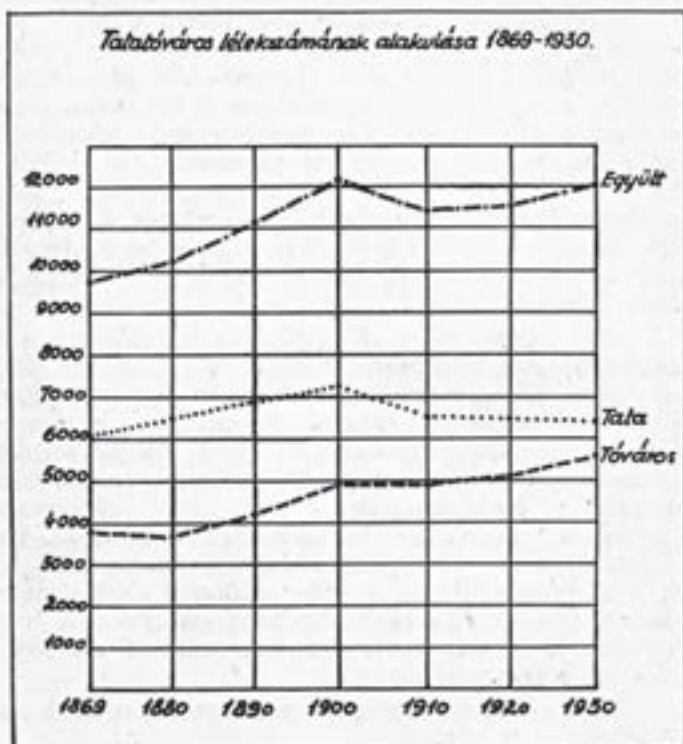
tábornok, ezredes, vagy miniszteri tanácsos, magasrangú bíró stb. azonban családjával együtt elkölti a nyugdíját, ami havi 5—700, évi 6—8000 pengő. Ezer családnál ez legalább évi félmillió pengő forgalmat jelent, nem is szólva a telekvásárlásba és építkezésbe fektetett összegekről. Ebből a nagy forgalomból keres az építőipar, ezen a réven minden más ipar, keresnek a kereskedők, pénzintézetek, virágzik a piac és ott a helypénz nem az uradalmat, hanem a községet illeti meg (évi 20.000 pengőt jelent!). Így aztán van kereseti adó és van pótdóalap. A jövedelem-ből a község parkoz (évi 20.000 pengőt költ erre), szépíti a várost, fürdőt épít, fejlődik. Ezzel vonzza a letelepedő nyugdíjasokon kívül a nyaralókat is, akik ott bőven talál-nak kényelmes szobákat az új házakban és villákban. Ez is forgalmat jelent!

Más érdekes példa Kőszeg. A polgármester a város gazdagodásának magyarázatát abban adja, hogy hét közép-iskolája és kilenc internátusa van együttvéve 1400 ágygal: Honvéd főreáliskola, bencés főgimnázium, evangélikus főgimnázium, állami tanítóképző, állami polgári fiúiskola, Domonkosok tanítónőképzője, Domonkosok polgári leány-iskolája, r. kath. missziós intézet, MÁV leányárvaház, honvédtiszti üdülő, Dreiske szanatórium. Tudjuk, hogy Tatatóvárosnak a csak 100 emberes csendőriskola havi 60 ezer pengős forgalmat jelent. Könnyű ebből kiszámí-tani, mit jelent Kőszegnek az, hogy iskolavárossá tudott fejlődni. És Kőszegnek vannak szép számmal nyaralói is, akik oda szívesen visszatérnek.

Magyaróvárott viszont az ipartelepek jelentenek sokat forgalomban és pótdóban.

Mindez azt mutatja, hogy Tatatóváros sokkal rosszabb helyzetben van: fejletlenebb és szegényebb. Az 1. számú ábra mutatja azt, hogy a két község az utolsó ötven évben nem fejlődött, sőt lélekszáma 1900 óta visszaesett és még mindig nem értük el azt a színvonalat, ahol akkor volt.

Ennek a hátrányos különbségnek, Tatatóvárosnak a többi városokhoz viszonyított elmaradottságának az okát keresve, a község életében legfontosabb tényezőből kell kiindulni, az pedig az Esterházy-féle hitbizomány. A

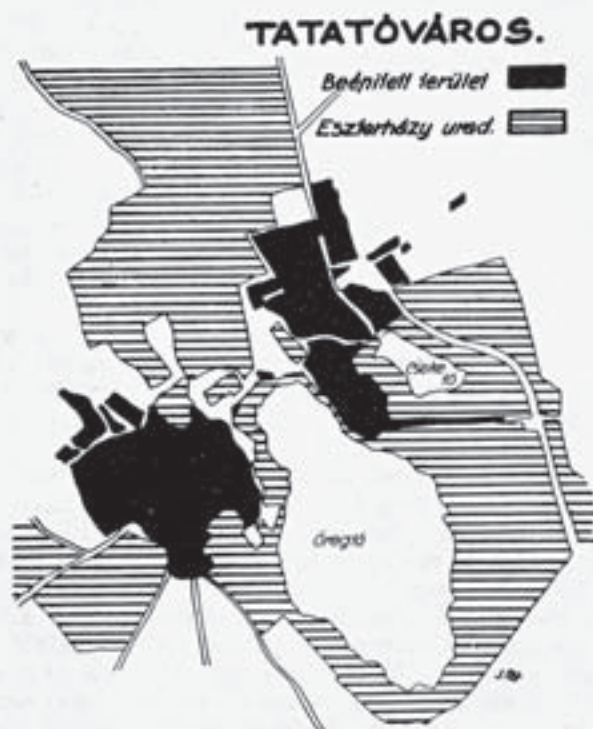

1. Tatatóváros lakosságának fejlődése 1869—1930-ig.

2. számú térképen feltüntettük mindazokat a területeket, amelyek az egyesített község belterületén a hitbizomány tulajdonában vannak. Nemcsak az Öreg tó és köröskörül az egész partja, hanem a két község közti egész terület, valamint a külső szélek is úgy, hogy a szabad terjeszkedésnek ezidő szerint csak két olyan iránya van nyitva, amelyek a város fejlődésére nem kedvezők. Ebből megállapítható, hogy a hitbizomány ennek a községnek a belterületén oly nagy túlsúlyban van, hogy a község fejlődésére tökéletes béklyót jelent. *Nincs az országban még egy város, amelynek belterületén a kötött birtoknak ehhez hasonlítható szerepe volna.* Ez nem a hitbizomány intézményéből folyik. Vannak ebben az országban a tatai hitbizománynál sokkal nagyobb hitbizományok, de nem városi belterületen!

Köztudomású Tatatóvároson, hogy két-három évtizeddel ezelőtt a helyzet még nem volt ennyire súlyos. Akkor az Öreg tó partjának még egy jelentékeny része szabad kézben volt és ami az uradalom kezében volt, ott is lehetett közlekedni. Az Öreg Vár területén át lehetett járni, a tóban fürödni lehetett, a tó jegén szabad volt a korcsolyázás, az Angol Parkban nem volt belépti díj. Újabban mindez fokozatosan megszűnt. A hitbizomány, amely amúgy is oly egészségtelen arányokban terjeszkedik a belterületen, hogy a 12.000 lakosú község szabad fejlődését mindenfelé akadályozza, a tulajdonjogot kíméletlenül és szociális szempontokra való tekintet nélkül, önző módon gyakorolja. A község stagnálásának oka az — ezt végre ki kell mondani — hogy a hitbizomány Tatatóváros életterét (Lebensraum) teljesen elveszi. A város évtizedek óta ezért nem tud fejlődni, nem tud gazdagodni és ezért van aránytalanul rosszabb helyzetben, mint az előbb említett hasonló nagyságú, de sokkal szelesebb városok.

Hitbizomány és mágnások másutt is vannak, de *hitbizományi jogait nem Esterházy Ferenc gróf szellemében gyakorolják.* Budapesthez egyetlen más magyar város sem hasonlítható, de mégsem érdektelen emlékeztetni arra, hogy a Margitsziget valaha József főherceg tulajdonában volt, ő azonban a főváros fejlődése érdekében attól

2. Tatatóváros jelenlegi beépítése és az azt béklyószzerűen körülvevő uradalmi területek.

megvált. A folyó év tavaszán nyílt meg Budán, a Várban, a *Horthy Miklós Bástya-sétány*. Megnyitásának egyik feltétele az volt, hogy özv. gróf *Apponyi Albertné* és gróf *Zichy Rafaelné* kertjének nagy részét e célra elvették. Ez azonban Budapesten feltűnést sem keltett, annyira magától értetődő volt. *Körmenden, herceg Batthányi-Strattmann Lászlónak*, a jótékonyágáról ismert kiváló szemorvos fiának, a parkja reggel hat órától este nyolc óráig belépődíj nélkül mindenki számára nyitva áll. A város közönségének a hercegi parkban vannak a tennispályái. *Keszthelyen Festetics György herceg* birtokából, mint említettem, éppen azt a részt parcellázzák most, amely a község fejlődésére a legkívánatosabb volt. *Magyaróvárott Frigyes*, illetve *Albrecht főherceg* rossz anyagi helyzetben lévő birtokából több száz holdat értékesít és a belterületen számottevő szerepet nem játszik. *Egerben az érsekség* tulajdonában volt a *Korona szálló* és a fürdő közti jelentékeny terület, amelyre a város fejlesztéséhez okvetlen szükség volt. *Szecsényi Lajos érsek* hozzájárult ahhoz, hogy ezt a területet a város egy más, nem a központban fekvő telekkel elcserélje. *Kaposvár* határában az *Esterházy hercegi* hitbizománynak volt egyetlen területrész a tulajdonában. A polgármester meg tudott egyezni a hitbizomány haszonélvezőjével azon az alapon, hogy a város átvette a helybeli róm. kath. kegyúri egyház terheit, a herceg viszont átadta a telkét. Így Kaposvár a területén lévő utolsó kötött birtokot is fel tudta szabadítani. Ime a példák arra, hogyan járnak el olyan hitbizományok, amelyeknek haszonélvezői hallottak már arról, hogy lehet a húrt túl is feszíteni.

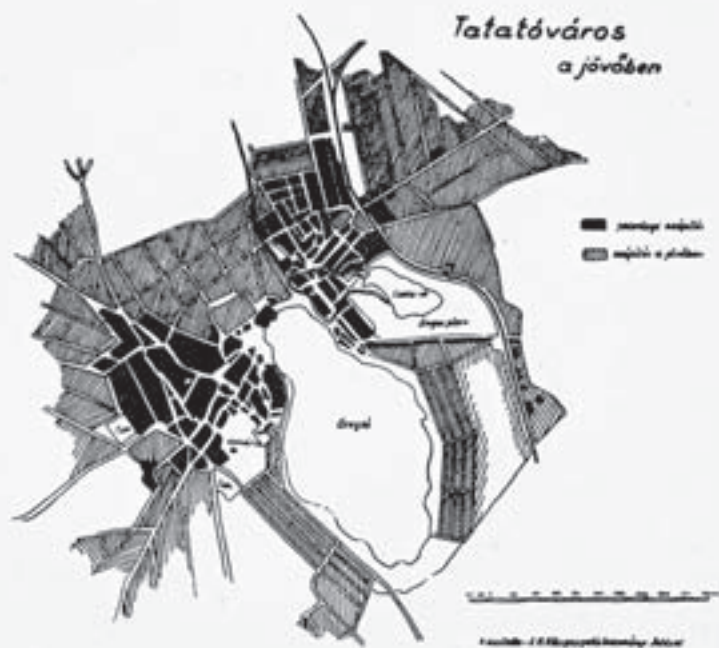
Esterházy Ferenc gróf ezzel szemben arra tud hivatkozni, hogy tavaly óta megszűntek a nagysikerű tatatóvárosi szabadtéri játékok, valamint hogy akkor, amikor egy több száz munkásra tervezett kendergyár akart az utolsó évben itt letelepedni, akkor ő a hitbizomány tulajdonát képező folyóvíz használatáért olyan ellenszolgáltatást követelt, hogy a gyár inkább lemondott arról, hogy Tatatóvároson telepedjék le. Ez azonban nem csak a hitbizomány magánügye, mert a gyár maga a munkáslétszámaival fontos szociális tényező (munkanélküliek foglalkoztatása, a munkások keresetének itteni elköltése stb.), hanem egyúttal

vagy kereseti adó, vagy társulati adó alakjában a községi költségvetésnek fontos bevételi tétele is.

A magántulajdon szociális felelőssége a XX. század belátása szerint annyit jelent, hogy a tulajdonos magánjogával nem élhet korlátlan szeszélye és egyéni önzése szerint, ami különös mértékben vonatkozik a nagytőke és a nagybirtok uraira. Az idei Eucharisztikus Világkongresszus alkalmából Budapesten rendezett *Nemzetközi Karitászi Kiállítás*, amelynek gróf Esterházy Móricné volt az elnöke, feltűnő helyen nagybetűkkel hirdette azt az elvet, hogy „A tulajdonjog Istené, az emberé csak a használat joga.” Ugyszintén azt, hogy az első keresztény közigazdász, *Florenzi Szent Antonin* (1459) szerint: „A felsőbbség kötelessége megelőzni a polgárok elszegényedését.” A tatai hitbizomány szerepe és ezek közt az elvek között összhang nincs.

Sajnos, tagadhatatlan, hogy a múltban a hatóságok részéről is történtek mulasztások. A vármegye és az állam sokáig szemet hunytak az erőviszonyoknak azon egyenlőtlensége felett, amely Tatatóvároson érvényesül, ha a községet a felsőbb hatóságok magára hagyják. Így fejlődhetett ki a földesúr és a lakosság közt sok tekintetben olyan viszony, amely az ország többi részeiben az 1848. évi törvények alapján már régen megszűnt. Abból, hogy a felsőbb hatóságok Tatáról és Tóvárosról így megfélemlkeztek, egy volt főszolgabíró azt a következtetést vonta le, hogy nem tartozik a közszerológati összeférhetetlenség esetei közé, ha a fia, a veje és a testvére, ugyanakkor az uradalom szolgálatában állanak, amikor ő maga a járás vezető tisztviselője. Hogy a közönség nagyrésze ezekből a jelenségekből azt a megállapítást vonta le, hogy a hitbizomány béklyójában való tehetetlen vergődése közepette a hatóság a hatalmasabb mellett áll, az a közügyekben való állásfoglalásoknál sokszor még ma is érezteti a káros hatását.

A megoldás tehát csak az lehet, hogy a város belterületének hitbizományi kötöttségben levő része felszabadíttassék. Ez független attól a kérdéstől, hogy milyen állást foglalunk el a hitbizomány intézményével szemben. *A tatai hitbizomány miattunk tartson meg egyéb*

Tatatóváros várható fejlődése a belterület feiszabadítása után.

birtokaiból annyit, amennyit tud. A belterületen azonban a községnek több hátrányt ne okozzon, mint a többi hitbizományok. Tatatóvároson jómódú emberek azért nem telepedhetnek le, nyugdíjasok ide nagyszámban azért nem jönnek, mert nem építhetnek házat vagy villát olyan helyen, amelyért a pénzüket oda adni hajlandók. A legszebb területek az Óreg Tó partján vannak, ezek azonban ép úgy, mint a két község közti rész és az Angol Park, el vannak letelepedésük elől zárva. Ezért nem jöhetnek ide üdülőtelepek, jóléti intézmények, nagy penziók vagy ipartelepek sem, amelyeknek más városok fejlődésüket köszönhetik. (3. számú térkép.) A hitbizomány belterületi elhelyezkedése Tatatóvároson egyedül álló eset az országban, itt felejtett maradványa egy előbbi jogrendnek.

III. Tatatóváros, mint járási székhely.

Tatatóváros helyzetének megítélésénél és fejlesztésének irányításánál figyelemmel kell arra is lennünk, hogy nemcsak lélekszámban különbözik a járás többi községeitől (Kocs, Környe, Héreg), hanem abban is, hogy a járás székhelye és így közigazgatási központja, múltbéli és mostani szerepénél fogva pedig kulturális vezetője. Ezért volt az egyesítés után felszabadult tóvárosi község-háza rendeltetésének kijelölésénél helyes az a döntés, hogy járási egészségház céljára szolgáljon, mert ezáltal is erősödik a járási központ és szaporodnak azok a szálak, amelyek a járás többi községét Tatatóvároshoz fűzik.

Azok a ténymegállapító munkák, amelyeket a vezetésem alatt álló Magyar Közigazgatástudományi Intézet két év óta végez, az egész járás területére kiterjednek és arra irányulnak, hogy vizsgálják a közigazgatás egész működését, a közigazgatás és az emberek viszonyát. Azáltal, hogy megállapítjuk a közigazgatás teljesítményeit, egyúttal megtudjuk azt is, hol vannak a hiányok és mik a teendőik. Ennek a munkának az adataival tudtuk azt is kimutatni, hogy Tata és Tóváros egyesítése mennyire indokolt és mily régen szükséges. Ha a közigazgatás ilyen egzakt módszerrel tart lelkiismeretvizsgálatot, akkor magától is rájöhet

arra, hogy hol adós olyan feladatok megoldásával, mint volt Tata és Tóváros egyesítése és amilyen a község belterületének a hitbizomány béklyóiból való kiszabadítása.

A járási ténymegállapító tanulmány eredményei a Magyar Közigazgatástudományi Intézet kiadványainak sorában fognak megjelenni. Nemcsak tudományos jelentőségük lesz, hanem úttörő gyakorlati hasznuk is akkor, ha a közigazgatás fokról-fokra megoldja azokat a kérdéseket, amelyeknél ez az objektív tanulmány hiányokat állapít meg. Az a járás azonban, amelyben a közigazgatás mindazt megteszi és eléri, amit az emberek tőle várhatnak, az *minta-járas*. Tatatóváros tehát nemcsak járási székhely, hanem azon dolgozunk, hogy egyúttal az ország *legjobb járásának* legyen a székhelye. Ha ezt elérjük, ez azzal a további előnnyel is fog városunkra járni, hogy a kormány állandó figyelmét is leköti, az egész ország figyelmét biztosítja a közigazgatás emberei, főleg a különböző közigazgatási továbbképző tanfolyamok tagjai, sűrűn fognak idejárni tanulmányok céljából.

IV. Hogyan segítsünk? A taktika.

A helyzet megváltoztatásának módjára a legjobb útmutatást a községegyesítés története adja. Az egyesítés kérdése évtizedek óta már többször felmerült, de eddig soha nem sikerült. Ezért reménykedtek egyesek most is az akció eredménytelenségében. Miért is sikerült az mégis most? Valami lényeges különbségnek kellett a régi esetek és a mostani közt lennie. Ez a következő: az egyesítés kérdése a múltban, mint helyi érdekű ügy szerepelt. Ha azonban a község, sőt a járás is, egyedül áll szemben bármely ügyében a tatai hitbizománnyal, a hitbizomány hatalmi túlsúlya miatt el kell buknia. A főszolgabíró is, ha magára hagyják, a hitbizománnyal szemben gyenge. Most azonban az egyesítés ügye úgy volt felvetve, hogy az nemcsak a közigazgatás legalsóbb tagozatát érdeklő lokális ügy, hanem az állam szervezetének részletkérdése és az állampolgárok közt 12.000 magyarnak létérdeke. Ezuttal először játszott az ügyben aktív szerepet a vármegye és a

kormány, tehát a község felettes hatóságai. A járási főszolgabíró ezért ezúttal nem volt magára hagyatva, úgy-hogy a súlya csak annyi lett volna, mint egy VI. fizetési osztályban lévő tisztviselőé önmagában lehet, hanem a helyszínén működő, előretolt őrsé volt a magyar állam-hatalomnak. Az egyesítés sikere tehát azt jelenti, hogy a közigazgatás ezúttal hivatása magaslatán állott és az országos, a közérdekű szempontok érvényesülését oligarchikus törek-vésekkel, partikuláris érdekekkel szemben biztosította. Ha a vármegye (főispán, alispán, kisgyűlés) és a kormány a jövőben nem követnek el mulasztást, ez magában elég lesz arra, hogy a belterületnek felszabadítása belátható időn belül bekövetkezzék és Tatatóváros megkapja azt az életterét, amelyben épp úgy fejlődhetik és gazdagodhatnak, mint az országnak más hasonló természeti adottságokkal bíró községe. A járási főszolgabírónak és a község megye-gyűlési képviselőinek a feladata, hogy a felsőbb hatóságok figyelmét az itteni helyzetre állandóan felhívják.

A legújabb hazai jogfejlődés világosan megmutatja, hogy a magyar törvényhozás a nagybirtok szociális funk-cióját a közérdeknek megfelelően kívánja szabályozni. A mi szempontunkból fontos rendelkezések az újabb tör-vényekben többek közt a következők: a hitbizományi tör-vény (1936. évi XI. t.-c. 4. §. 2. bekezdése) kimondja, hogy a feloldandó területek kijelölésénél figyelemmel kell lenni azokra a területekre, amelyekre a községek belterü-letének egészséges fejlődése érdekében szükség van. A tele-pítési törvény (1935. évi XXVI. t.-c. 38. §.) megengedi, hogy a nagybirtokok 1935. év végén fennálló adóhátrá-lékait a földnek természetben való átadása útján is fizet-hessék. Az 1938. évi XX. t.-c. a beruházási hozzájárulás szabályozásába belevette azt a rendelkezést, hogy az állam azokat az ingatlanokat, amelyeket tulajdonosaik adóvallo-másukban olyan mértékben jelentettek be, amely meg nem felelőnek látszik, a bevallási összegért megválthatja. Újabb törvényjavaslatok is vannak előkészítés alatt, amelyek ugyanebben az irányban további rendelkezéseket fognak tartalmazni és ha rá a figyelmét felhívják, meg fogja adni mindazt a felhatalmazást, ami ennek a hitbizomány intéz-ményének védhetőségét veszélyeztető kirívó túlzásnak sűr-

gős megszüntetéséhez szükséges. Ebből nyilvánvaló, hogy a törvényhozás a tatai helyzethez hasonló túlzásokat nem helyesli.

A kormánynak a titkos választójog bevezetése óta pedig fontos érdeke, hogy a tatatóvárosi esethez hasonló problémákat el ne hanyagoljon, mint volt megelőzőleg.

A nemzetközi jogfejlődés, a külföldi politikai áramlatok ezt a fejlődést Magyarországon előreláthatólag nagyon fogják siettetni. Hegyeshalmon túl, ami elég közel van Tatához, a következő mondás érvényes: „*Was du ererbt von deinen Vätern hast, erwirb es, um es zu besitzen.*“ (Id Göring: *Aufbau einer Nation* 1934. 29. l.) Az a népi irány, az osztálynélküli társadalom, amely a hozzánk földrajzilag s politikai barátságban legközelebb álló államokban, Német- és Olaszországban kifejlődött, abból indul ki, hogy ha az emberek közt nincs különbség a lövészárkokban, akkor nem lehet különbség köztük a jogállásban sem. A szomszéd-államokban a hitbizományt már mindenütt eltörölték és a magyar pártok közül a Kisgazda Párt is követeli az eltörlését.

Tatatóvárosnak oka van sürgősen követelni, hogy a hitbizománytól a belterületen megszabaduljon és ha a hitbizomány e kérdésben kellő belátást nem mutatna, nem lehet vitás, hogy a kormány a küzdelemben melyik fél mellé fog állni.

Évtizedek tapasztalatai és közismert tények nem sok reményt nyújtanak arra, hogy a tatai hitbizomány ura a község érdekeit figyelembe vegye, vagy hogy abban a 12.000 magyarban, akik körülötte nehéz helyzetben küzdenek a maguk és a városuk boldogulásáért, az egyenrangú embert meglássa. Reméljük azonban, hogy a megoldást előmozdítja az anyagi helyzete. Köztudomású, hogy a hitbizományra 1,600.000 pengő beruházási hozzájárulást vetettek ki és egy a Magyar Általános Köszénbányatársulattal két év előtt kötött szerződéséből kifolyólag ugyan csak a közelmúltban kereseti, jövedelmi és vagyonadó címen 1,040.695 pengőt róttak rá ki. Ehhez járul a rendes évi adója, kerekén 400.000 pengő, együttevve tehát a folyó évben több mint 3,000.000 pengőnyi közterhet kell le-

rónia. Mivel nincs olyan törvény, hogy az adókat mindenkin behajtsák, csak gróf Esterházy Ferencen nem, meglehet, hogy a hitbizomány állagához kell nyulniok. A kormánynak és a törvényhozásnak a figyelmét arra kell irányítani, hogy a fedezet kiválasztásánál a községi belterület első-sorban mozgósíttassék. Mivel a belterületen lévő birtokrészek (az Óreg Tó partja, Angol Park, az uradalmi kertészet és a mögötte lévő terület) gazdaságilag úgyszólván, jövedelmet nem hajtanak, megtartásuk mellett a hitbizománynak anyagi érdekei nem szólnak.

A tataiaknak az uradalommal szemben való politikájában gyakran megnyilvánul egy feltűnő ellenmondás: nem csak múltbeli tapasztalataiknál, hanem a hitbizomány mostani közismert anyagi nehézségeinél fogva is nyilvánvaló, hogy a hitbizománytól mit sem várhatnak, mégis sokszor vannak, akik az egyes határozatok meghozatalánál főszempontnak azt tekintik, hogy a község az uraság bőkezűségére érdemtelenné ne váljék. Ez a magatartás nélkülözi az őszinteséget és feláldozza község érdekeit.

A község érdekeinek megfelelő, egyedül helyes politika a mai világrámlatok mellett és a titkos választójog korában csak az lehet, ha a 12.000 magyar öntudatos szilárdsággal és nyugodt méltósággal mellétekintetek nélkül megállapítja azt, ami az egyesítés után a község fejlődésének érdeke és azt a hitbizománnyal szemben nyíltan kívánja s megvalósítására a vármegye és a kormány támogatását hivatalos előterjesztéssel, politikai befolyással és a sajtó eszközeivel sürgeti. Ha 12.000 magyar ilyen jogos ügyben összetart, éppúgy el fogja érni Tatatóváros felszabadítását és biztosítani fellendülését, mint ahogyan belső igazságánál fogva győzedelmeskedett az egyesítés ügye is.

Tatatóváros, 1938. szeptember hó 23.

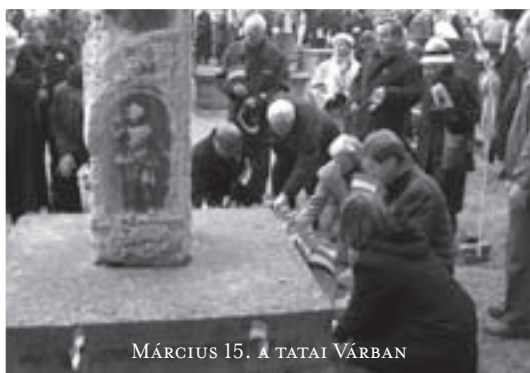

TATA FEJLŐDÉSÉNEK KOMPLEX PROGRAMJA – ALAPELVEK

Tata fejlődését a már benne meglévő történelmi, lelki, szellemi, gazdasági energiák, az épített és természeti környezet erőforrásainak, értékeinek kellő összehangolásával, ezek egymást erősítő hatására való támaszkodással biztosíthatjuk.

A fejlesztési terv alapvető eleme a helyi társadalom fejlesztése. A város önkormányzata ma is, és a jövőben még inkább jelentős szellemi, erkölcsi és anyagi erőt áldoz a helyi identitás – általában a „tataiság”, de ezen belül is az egyes városrészek önazonosságának – erősítésére, miközben különös figyelemmel kíséri a meglévő közösségek, egyesületek, alapítványok, alkotó szellemi műhelyek, hitéleti testületek, oktatási, művelődési, érdekvédelmi szervezetek, gazdasági-termelő közösségek stb. működését, valamint támogatja az ilyen szerveződések alapítását. A helyi társadalom folyamatos fejlesztése, építése nélkül minden településfejlesztési akció csonka, befejezetlen. Mindennek egyik bevált eszköze az ünnepek, találkozások, közösségi alkalmak szervezése, az ilyen irányultságú hagyományok ápolása, újak teremtése. Az egyes programokba – ahol erre mód van – helyi civil szervezeteket is be kívánunk vonni, és számítunk a közösségek, polgári műhelyek alkotó közreműködésére. Ez lehet a közösségfejlesztés és a helyi identitás erősítésének legintenzívebb formája.

A településfejlesztés a város valamennyi közösségi, szellemi és gazdasági energiaforrásának együttműködését igényli. Az önkormányzat feladata az összehangolás, a felügyelet, a minőség biztosítása, az ellenőrzés, az egész város, a helyi közösségek érdekét optimalisan szolgáló programok kiválasztása, a lakosság megszólítása, véleményének kikérése.

MÁRCIUS 15. A TATAI VÁRBAN

Tata külső (kifelé történő) terjeszkedésével szemben a város belső (jelenlegi városhatáron belüli) részeinek újjáélesztése jelentős megtakarításokat eredményezhet. Ez nemcsak gazdasági, hanem társadalmi és környezeti szempontból is kedvező. A fejlesztések során ezért fordulunk a belső városrészek, kiemelten pedig a tágabb értelemben vett városközpont, Tata és Tóváros hagyományos főutcáinak, főtereinek megújítása felé.

Néhány szempont az egymást erősítő hatások érvényesítésére:

- a helyi értékekhez és igényekhez alkalmazkodó fejlesztés;
- az élet összetettségét figyelembe vevő fejlesztések;
- az ún. „zárványok” felszámolása a város egészének szem előtt tartásával;
- a város kisebb, természetes egységekre bontása („falusítás”);
- minden fejlesztésben a helyi kötődések (identitás) erősítésére való törekvés;
- az ingatlanfejlesztés egyben közösségfejlesztés, párbeszéd a helyi közösségekkel;
- családbarát fejlesztés a lakásépítésben és munkahelyteremtésben egyaránt;
- külterjes fejlesztés helyett belterjes fejlesztés;
- mindennemű fejlesztésben a teljes élettartamra történő tervezés;
- az egyes emberek idő- és energiaráfordításainak, ezek változásainak, megnyiságának figyelemmel kísérése;
- a meglévő városi infrastruktúrával (a közművektől a közintézményekig) való együttműködés.

FÉNYNYALÁBOK AZ ANGOLKERTBEN

Tata fejlődésében alapvető a fenntarthatóság elve. Ez azt jelenti, hogy biztosítani tudjuk a Tatán és a kistérségében élők számára az emberi szükségleteket a jelenben, ugyanakkor három alapvető területen, a gazdaság fenntartható működtetésében, a társadalmi viszonyok elfogadható, rugalmas és önkorrekcóra képes formáinak megvalósításában, a művi és természeti értékek megtartá-

sában képesek vagyunk megőrizni a környezetet és a természeti erőforrásokat a jövő generációk számára.

Egy rendkívüli építészeti és történeti értéket hordozó épületegyüttes rekonstrukciója vagy egy reprezentatív sétatér kialakítása – ilyen Tatán az Eszterházy-kastély és a Kossuth tér – a település vezetése számára kötelező és felettébb hálás célnak számít. A fenntarthatóság alapelvét illetően a kérdés az, hogy a beruházást, amelyik a lakosság vágyait testesíti meg, a közösség hogyan kívánja és tudja gazdaságosan működtetni, életben tartani? Hiszen egy épület, egy köztér átépítése, felújítása hosszú távon csupán a feladat kezdetét jelenti, mivel ezeket az eljövendő évtizedek során fenn kell tartani, amihez forrásokat kell biztosítani, amiket javarészt magának a beruházásnak és az általa megmozdított egyéb gazdasági és társadalmi aktivitásnak kell „megtermelnie”. Tehát már előzetesen fel kell tární, hogy a projekt miképpen és miből tartja majd el magát, és mi a biztosítéka annak, hogy a terv gazdaságilag évtizedekre előre meg-alapozott. Egyenként be kell mutatni azokat a személyeket, szervezeteket, vállalkozásokat, amelyek itt kívánnak működni, számításokkal kell szemléltetni, miből várható a bevétel, amely az elvart, vagy az előreláthatóan szükséges további fejlesztéseket fedezni tudja. Mindez összegezve azt jelenti, hogy a projekt nem csupán grandiózus kívánság, nemcsak politikai akarat eredménye, hanem a gazdasági felemelkedés hiányzó eleme is, és ezért a társadalmi környezet, a közösség tevőleges támogatását élvezi. Az az elképzelés, pályázati projekt, amely a jövőben nem tud ily módon hosszú távon fenntarthatóvá válni, nem kaphat támogatást. A felsorolt feltételeket a „tegnapi” szemlélet alapján lehetetlen volna teljesíteni. A javasolt út a környezet, a közösség akaratának, a természetes és várható folyamatoknak a feltérképezése, a városi és a kistérségi szándék közös mederbe terelése; vagyis a fenntarthatóság legfőbb feltétele a partnerség, a közösség összekovácsolása.

Tata fejlődését csak egy cselekvő, szolgáló, együttműködő, lelkesítő önkormányzat tudja hatékonyan szolgálni. Ez a hatósági, az együttműködő, a támogatási, a költségvetési, a forráskereső és pályázati, majd városüzemeltetési, igazgatási, fenntartási, működtetési eszközök együttes, egybeérő használatát egyaránt jelenti.

A három terület szoros együttműködése egymást erősítő hatású lehet, minden programban erre kell törekedni. A társadalom-, a településfejlesztés és az igazgatásszervezés együttesen a következőkben vázolt módon helyi gazdaságfejlődést is eredményez. Tata fejlődési terve egy sok elemből álló gazdaságfejlesztési program, amelyben egyaránt építünk a meglévő és a tervezett termelő ipari és mezőgazdasági egységek, a kereskedelem, a vendéglátás, az idegenforgalom rendszerének, a környezetvédelem, a városi infrastruktúra, a városi intézmények hatékony működésére. Minden egyes programunkban törekszünk az európai eszmék, példák, törekvések megjelenítésére, a magyarországi megvalósult és tervezett programok helyi viszonyokra történő alkalmazására is.

Városi-önkormányzati adatvagyon

A fejlesztésnek az alapja egy biztos városi-önkormányzati adatvagyon. Ez kiterjed az épített és természeti környezet adataira (ez „Tata épített és természeti környezetének leltárja” és „Tata építészeti nyelve”), az intézmények adataira (egészségügyi, oktatási, kulturális, szociális, városüzemeltetési és egyéb intézményeknek a befogadóképességre, a foglalkoztatottakra vonatkozó adatai stb.),

a gazdasági szereplők nyilvános adataira, a város lakóinak adottságaira (demográfiai adatok: kor- és vagyoni összetétel, képzettség, családstruktúra, gazdasági aktivitás stb. az egyes városrészekre lebontva), az önkormányzat működésére, a közbeszerzés adataira, a pályázatokra, gépjárműparkra, környezeti adatokra (környezeti ártalmak: zaj-, levegő-, talajszennyezés, vizek szennyeződése stb.), a közlekedés adataira, továbbá minden olyan adatra, tényre, ami a város életében fontos lehet. Ez az adatbázis részleteiben rendelkezésre áll, ezt tovább kívánjuk fejleszteni, rendszerré kiépíteni, amelyet folyamatosan bővítünk, és elérhetővé teszünk.

KOVÁCSOLTVAS RÁCS A HAJDÚ UTCÁBAN

TATA FEJLŐDÉSE 1938-2008. HELYZETKÉP

A DEMOGRÁFIAI HELYZET, A NÉPESEDÉSI VISZONYOK ALAKULÁSA 1930-TÓL NAPJAINKIG

Tatának 1930-ban 6.500, Tóvárosnak 5.500 lakosa volt. A két város egyesítése által akkori nevén Tatatővárosnak 12.000 lakosa lett. Összehasonlításként érdekes lehet azon városok népességével összehasonlítani, amelyek a Magyar Zoltán Mi lesz Tatatővárosból? című vitairatában szerepelnek:

A TELEPÜLÉS NEVE	LÉLEKSZÁM 1930	LÉLEKSZÁM NAPJAINKBAN
Keszthely	10.644	21.944
Komárom	7.562	19.535
Kőszeg	8.537	11.450
Moson-Magyaróvár	15.977	31.000
Tatatőváros	12.002	23.945
Zalaegerszeg	13.072	60.000

A demográfiai viszonyok alakulása terén Zalaegerszeggel való összehasonlítás méltánytalan, hiszen megyeszékhely lett, annak minden telepítő tényezőjét ki tudta használni. Még leginkább Keszthely és Mosonmagyaróvár lebeghet előttünk példaképpen: mindkét település lélekszáma megduplázódott a kb. 70 év alatt. Természetesen a demográfiai helyzet alakulása a néhány számadat összevetésénél sokkal mélyebb elemzést igényel. Ezt a kutató, elemző munkát el kell végezni és Tata népesedési viszonyait az egyesítéstől napjainkig fel kell tárni és a XXI. század első felében várható népesedési viszonyainak lehetséges tendenciáit előjelezni. Véleményünk szerint a Magyar-terv végigvitele két szempontból hat majd kedvezően Tata népesedési viszonyaira:

- a népesség először a mai 24 ezres szinten stabilizálódik, majd csekély mértékben emelkedni fog, vagyis a város népességmegtartó képessége határozottan erősödni fog;

- a város a minőségi fejlesztések, a fokozott értékvédelem és értékteremtés, a kultúra és oktatás, valamint a minőségi turizmus előtérbe helyezése révén a magasabban képzett népesség megtartását célozza meg, illetve vonzza ide, vagyis a város képességmegtartó népessége is növekedni fog.

Tata szempontjából az előzőeknél érdekesebb Tatabánya népesedési helyzetének alakulása. 1941-ben az akkor még három község lélekszáma a következő volt: Alsógalla 1.770 fő, Felsőgalla kb. 16.000 fő, Bánhida 11.763 fő. A három településrész 1947-es egyesítésekor Tatabányának mintegy 40.000 lakosa volt. A megyeszékhely lélekszáma ma 70.000 fő körül stagnál.

TATA ÉS TATABÁNYA KAPCSOLATA

Tata „kertjeiben nőtt ki” Tatabánya

Tatabánya 1902. szeptember 16-án került a helységnévtárba, 1947. október 10-én pedig már három elődtelepülésével várossá egyesült. 1950 óta Komárom-Esztergom megye székhelye, 1991 óta pedig megyei jogú város. Az évszámok azonban egy különleges várostörténet pillérei csupán.

A török hódoltság után elnéptelenedett vidékre a tatai uradalmat 1727 óta birtokba vevő gróf Esterházy József országbíró 1733. február 4-én kelt pátense révén jöttek telepesek a Német-Római Birodalom területéről Alsógallára és Felsőgallára, szlovák anyanyelvű lakosság Bánhidára, mivel a belső migráció nem adott elegendő munkáskéz a szerveződő tata-gesztesi uradalom számára. Az uradalomhoz tartozott Alsógalla, Felsőgalla és Bánhida is. A XIX. században a helyiek számára még az állattenyésztés és a gyümölcstermesztés jelentette a fő megélhetési forrást.

A gazdasági fejlődés szempontjából nagy jelentősége volt az Újszőny–Budapest vasútvonal megépítésének 1884-ben. A XIX. század végének bányafeltárásai megváltoztatták a községek addigi életét, arculatát. A Magyar Általános Kőszénbánya Rt. 1891-ben vásárolta meg a szénkitermelés jogát, és 1896 karácsonyán felszínre került az első csille szén. A bányászat gyors fejlődése vonzotta a munkaerőt. A bányatelep közigazgatásilag 1902-ig Alsógallához tartozott, majd ekkor Tatabánya néven önálló község lett. Az újonnan nyíló bányák és ipari üzemek közelében kisebb lakótelepek épültek.

A munkástelepek fejlődésével a községek szinte teljesen összeolvadtak, és a bányák államosítása is meggyorsította egyesülésüket. 1947. október 1-jével bel-

ügyminiszteri rendeletre Tatabánya város lett, majd 1950-től Komárom-Esztergom megye székhelye. A II. világháború utáni években tehát úgyszólván Tata kertjeiben nőtt ki egy új megyeszékhely. A múlt rendszer egyik mintatelepülése született meg. Tatabánya 1991 óta megyei jogú város, ma 73 500 lakosa van. A szénbányászat megszűnése után a város sikeresen alakította át gazdaságát, a hajdani egyoldalú gazdasági szerepet, elsősorban a kiváló közlekedési kapcsolatokra alapozva, felváltotta egy modern, az élethez alkalmazkodni képes gazdasági kultúra és környezetet.

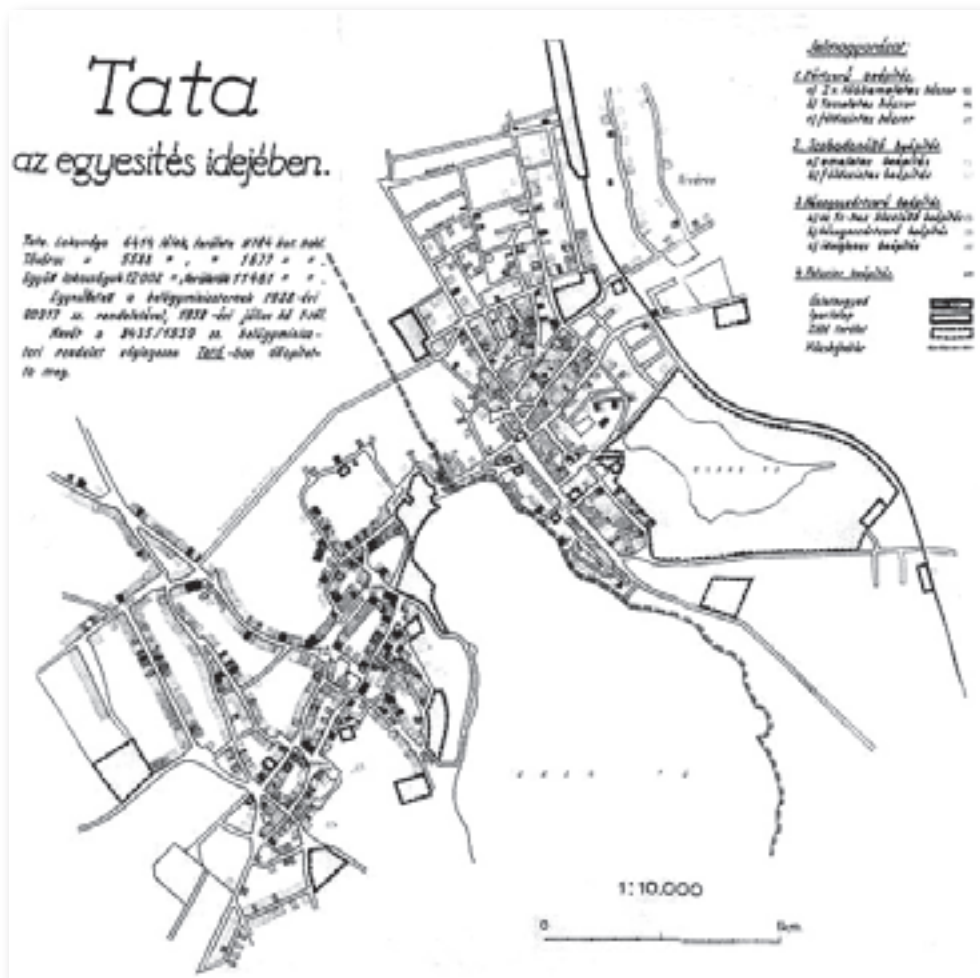
Mi történt Tatával azalatt, hogy „kertjeiben kinőtt egy nagyváros”?

A város fejlődése mind népességében, mind gazdasági potenciáljában lefékeződött. A nagy múltú, rendkívüli történeti és táji örökségű település elnyomott „kistestvérré” vált. Ez a „státusz” az elmúlt rendszerben számtalan hátrányt jelentett, ugyanakkor tagadhatatlan előnyöket is. Tata ugyanis nem, vagy csak kis mértékben szenvedte el a szocialista városépítés „vadhajtásait”; egész városrészek szanálását, lakótelepek építését, egyoldalú gazdaságfejlesztést, tájrombolást, a hagyományok tönkretételét úgy, hogy eközben vajmi kevés értékes új született. Ezt a korszakot úgy vészelte át, hogy „aludt”, és valahol a mélyben készült egy szebb jövőre. Ezt azért tehette meg, mert meg tudta őrizni a polgárság, a tág értelemben vett humán értelmiség nyitottságát, hajlékonyságát. Megőrizte iskoláit, kultúráját, több-kevesebb sikerrel igyekezett az építészeti és táji örökségét megvédeni a jövő számára. Ezek a néhány évtizedig háttérbe szorult értékek azok, amelyekre ma Tata a jövőjét alapozni tudja: a gazdag, különleges táj, a kultivált történeti környezet, a kultúra, a művészetek sokrétű jelenléte, a fejlett, magas szintű oktatás, az erőteljesen jelen lévő és továbbfejleszthető turizmus. Fennmaradtak azok a térségi kapcsolatai is, amelyeket újrászóve tágabb környezete számára biztos gazdasági hátteret, megélhetést, széles körű intézményi hálózatot nyújthat, egyszóval mindazt, amit a kiteljesedett városi lét a környezetére sugározhat.

Tata és Tatabánya megújuló, egymást kiegészítő kapcsolata

Tata fejlesztésénél számolni kell a nagyobb, erősebb gazdasági potenciállal rendelkező szomszédal, és öntudatosan építeni kell vele az együttműködést,

már nem a mostoha „kis testvér”, hanem az értékőrző, értékteremtő, történelmére, adottságaira büszke, fejlődő város pozíciójából. Ily módon a két település – Tata és Tatabánya – egymásnak természetes szövetségesei, adottságaik alapján a legtöbb területen építhetnek egymásra.

TATA 1938-BAN

TATA 2008-BAN

A MAGYARY ZOLTÁN TÁRSADALOM- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI, IGAZGATÁSSZERVEZÉSI, HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TERV ELEMEI

A Komárom-Esztergom vármegyei Hírlap 1935. november 9-i számában dr. Magyary Zoltán Mit kell tennünk Tata-Tóvárosért? címmel cikket közölt. Ez a program a teendők jól átgondolt összefoglalása volt: elsőként kifejtette az egységes – a két községet összefogó – városrendezési terv szükségességét; javasolta a vízvezeték és a csatornázás kiépítését, a nagytemplom környékének rendezését, a Vár körüli ásások megindítását, a Vár restaurálását, Zsigmond és Mátyás emlékműveinek felállítását, Fellner Jakab jeltelen sírján emléktábla elhelyezését.

A Tata fejlődése terv hat nagy fejezetből és 26 részprogramból áll. Az első öt nagy programadó fejezet névadói Tatához kötődő alkotó személyiségek. A saját szakterületén tatai működése mellett mindegyikük országos jelentőségű munkásságot is felmutathat. A város eszmeileg, szellemileg így kapcsolódik be az ország életébe. Ezekkel a személyekhez kötődő programokkal azt is kifejezzük, hogy számunkra a város vezetése, fejlődésének elősegítése elsősorban nem technikai vagy anyagi kérdés, hanem elsősorban személyes ügy. Hiszünk abban is, hogy nagy álmokkal Tatán most is mozgástérhez juthatnak olyan jelentős személyiségek, akik a Magyary-terv, vagy azon belül egy-egy program élére állnak. A hatodik program a megvalósítás útját vázolja fel.

I. MIKOVINY SÁMUEL VIZEK ÉS ZÖLDFELÜLETEK PROGRAM

I/1. Tata az élő vizek városa program – a tatai vizek „működésbe hozása”;

I/2. Tatai zöld táj program – parkváros program, zöldfelület-hálózati re-

CSÓNAK- ÉS VITORLÁSKIKÖTŐ AZ ŐREG-TÓ PARTJÁN

konstrukció, egységes tatai zöld táj létesítése, fasorok, parkok, sétányok, pihenő- és játszóhelyek sokaságának létrehozása, felüdülési, sportolási lehetőségek, szorosan összekapcsolva az élő vizek városa programmal.

II. FELLNER JAKAB TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROGRAM

- II/1. Tata szíve program – Tata és Tóváros történelmi városközpontjainak rehabilitációja, a nagy rekonstrukciók területének kiterjesztése;
- II/2. A tatai és tóvárosi főutcák és főterek fejlesztési program – utcák és terek, amelyeket élettel töltünk meg;
- II/3. A megérkezés helyei, tematikus útvonalak program – információs pavilonok, a megérkezés helyei a történelmi városmagokba, városi „állomások”, egy-egy adott témához kapcsolódó útvonalak létrehozása;
- II/4. A Tata és Tóváros közötti terület új életre keltése program – tartalmi újragondolás, műszaki átalakítás, új szemléletű forgalomszervezés, kulturális rendezvény- és konferencia-központ;
- II/5. A Május 1. út rehabilitációja program – a városközpontot megkerülő útvonal „beharapásainak” gyógyítása az egyes „lyukak” számára új funkciók találásával, a történelmi értékek erősítésével;
- II/6. Kertváros, Újhegy, Agostyán, Nagykert alközpontjainak kialakítása program – a helyi kötődések, identitás erősítése;

- II/7. A lakótelepek rehabilitációja, rekonstrukciója program – a lakótelepek beágyazása a város szövetébe;
- II/8. Tata közlekedésének rekonstrukciója, akadálymentesítési programja – a város vonzerejének megtartása, a felesleges átmenő forgalom elterelése (elkerülő út), a forgalomcsillapítás kiterjesztése a kertvárosi jellegű területeken, akadálymentesítés a közterületen és az intézményekben;
- II/9. Városüzemeltetési és infrastruktúrafejlesztési, Bláthy Ottó energetikai program – városüzemeltetés, a vízi, informatikai és az energia közművek fejlesztése.

III. ÖVEGES JÓZSEF OKTATÁSI, KULTURÁLIS, SPORT, CSALÁD- ÉS IFJÚSÁGI PROGRAM

- III/1. Tudásalapú városfejlesztés – Tata iskolaváros fejlesztési program – az óvodától a felsőoktatásig, művészeti képzés összművészeti szinten az óvodától kezdve, szakképzés, népfőiskola, felnőttoktatás, a felsőoktatásban posztgraduális képzés a környezetvédelem, a vízügy, az idegenforgalom, a sport és a művészetek területén;
- III/2. Tata a kultúra városa – a kultúra húzóágazat, nagyszabású programok, világi és egyházi, a „magas” és a népi kultúra együttműködése;
- III/3. Tata gyermekbarát és ifjúsági programja – a város biztonságosabbá és barátságosabbá tétele a legkisebbek számára, új közösségi helyek kialakítása a fiataloknak;
- III/4. „Magyar gyümölcs – magyar kert – magyar táj” program – Tata természeti és szellemi gyümölcsei, kapcsolata a közvetlen környezettel és a tájjal.

IV. ESTERHÁZY GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM

- IV/1. Munkahely-teremtési program – munkahelyteremtés az egész városban, a kis- és középvállalkozások, családi gazdaságok folyamatos támogatása, erősítése;

- IV/2. Tatai iparfejlesztési program – a hagyományos és környezetbe illő iparágak támogatása, új, környezetkímélő iparágak meghonosításának elősegítése, ipari parkok támogatása, logisztika és raktározás a fő közlekedési utak mentén;
- IV/3. Tatai mező- és erdőgazdálkodás fejlesztési program – város és vidéke újra egymásra talál, valódi piac és a közösség által támogatott mezőgazdálkodás és élelmiszeripar segítése, a kistérségi együttműködés megújítása, összekapcsolása a biogazdálkodás elterjesztésével;
- IV/4. Tatai turizmusfejlesztési program – a történeti örökségre, a táji, természeti értékekre alapozva, a kistérségi kapcsolatokra is építve.

V. GIESSWEIN SÁNDOR SZOLIDARITÁSI PROGRAM

- V/1. Szolidaritási és szociális program a tataiakért;
- V/2. Család- és gyermektámogatási program – Szent Erzsébet Alap a tatai gyermekekért, családokért a helyi kötődések és az emberi minőség szolgálatában;
- V/3. A város a tatai idősek szolgálatában program – idősgondozás a segítség új alapokra helyezésével;
- V/4. A tatai egészségügy fejlesztése program – új típusú egészségközpont létesítése a megelőzéstől a rehabilitációig.

VI. A MEGVALÓSÍTÁS ÚTJA

- VI/1. A kitörési pontok, prioritások meghatározása – kapcsolatok és ütemezés az egyes programokban, az azonnal, kevés pénzből beindítható programok, az önkormányzat által támogatott, mások által végrehajtott programok, rövid, közép- és hosszú távú programok.
- VI/2. Tatai pénzügyi alapok – a város fejlődése érdekében.
- VI/3. A város egészének bevonása – a város demokratizálása, a közösségi költségvetés- készítési program első lépései.

Minden programban megjelenik a társadalomfejlesztés, a településfejlesztés, az igazgatásszervezés, a városüzemeltetés koncepciója, illetve a helyzetkép, jövőkép, akcióterv (rövid, közép- és hosszú távú terv) hármasa.

I. MIKOVINY SÁMUEL VIZEK ÉS ZÖLDFELÜLETEK PROGRAM

XIX. század előhírnökeként, korát többszörösen megelőzve, üstökösként alkotott maradandót Mikoviny Sámuel (1700, Ábelfalva–1750, Trencsén). Jelentőségét, nagyságát a természettudományok és a technika történetében még ma sem lehet pontosan felmérni. Latin és német nyelvű tanulmányai a bányászat, a kohászat és a kartográfia területén egyaránt példamutatók. Ő vetette fel a topográfiai térképek készítésének szükségességét. Korai halála miatt nagyszerű terveinek csak a töredékét tudta megvalósítani, mégis történelmünk kiemelkedő tudósaként, mérnökeként tartjuk számon. Tájérendezési szempontból egyik jelentős tevékenysége a tatai Nagy-tó és a Cseke-tó szabályozása. 1746-ban gr. Esterházy József felkérésére felmérte és elkészítette a Tata, Almás és Szőny közötti terület csatornázási tervét. A Mikoviny-árokknak nevezett csatorna a mai napig őrzi nevét.

Alapos tanulmányozás és gondos, hidraulikai számítások után ma is korszerű javaslatot fogalmazott meg Esterházy József volt országbíró számára. Esterházy a kincstár beleegyezésével (ugyanis a mocsár nagyobb része almási terület, akkor királyi birtok volt) bízta meg ezzel, majd Mikoviny irányítása mellett nekiláttak a kivitelezésnek. A munkálatok 1747-ben készültek el, korabeli feljegyzések szerint nemegyszer katonai segítséget kellett igénybe venni, ugyanis az érintett vízimalom-tulajdonosok, akiknek malmát a mocsárvizek hajtották, a jobbágyságot fellátva elrontották a földműveket, és visszatemették az átvágásokat. Ekkor csapolták le a fűzitő-szőnyi ún. Fekete-ér mocsarait is. Mikoviny a mocsarat tápláló Által-ér–Öreg-tó vizét jobbra, az almási dombvonulat peremén, míg a Fényes-források vizét balra, Naszály irányában szintén a dombok lábánál mesterséges mederben vezette el. Az így utánpótlás nélkül maradt mocsárvízet temérdek ágból álló csatornahálózat gyűjtötte össze, és vezette a Dunába Almás felett. Ezért nevezik a Fényes-patakot más néven Királyné árkanak, míg a mai Által-eret Kühtreiber-pataknak („Téhenhajtó” pataknak), utóbbi ugyanis a Tatáról Almás felé, az ottani dunai nagy rév irányába tartó marhahajtó úttal párhuzamosan

haladt. A kincstár a rá eső részt fedezte. Tata klímája egészségesebbé vált, megváltozott. 1751-ben Mária Terézia a Dunán hajózva Almásnál partra szállt, és „bőrös csészán” végighajtatva a falun személyesen is megtekintette a lecsapolt területeken virágzásnak induló gazdálkodást.

Mikoviny a ma ismert, „csak” az adottságokat rögzítő térképkészítésen messze túlmutatóan járt el. Adatokat szolgáltatott a múltra, az akkori jelenre és a jövőre. A múltat főleg az építészeti emlékek bemutatásával érzékeltette. A jelennek a táji adottságokat és azok hasznosítási lehetőségeit tárta fel. Célja volt „ugyanakkor megmutatni azt is, hogy az egyes vidékek miben szenvednek hiányt, és hogyan lehetne azt felszámolni”. A jövőre vonatkozóan az előnyösebb feltételek megteremtésének lehetőségeit kívánta bemutatni. Ezek „a szántóterületek növelése, felújítása, a vizek lecsapolása, a száraz vidékek öntözése, az árvek elhárítása, malmok, üzemek” építése, az úthálózat fejlesztése, a „természetes kincsek haszonnal való feltárása”. Két és fél évszázaddal később a szakterület a múlt, a jelen és a jövő bemutatását tájvizsgálat, tájértékelés és tájrendezési, területfejlesztési megnevezéssel jelöli. Mikoviny gondolatai ma is időszerűek, a Magyary-terv jelen fejezetének vezérfonalául szolgálhatnak.

I/1. TATA AZ ÉLŐ VIZEK VÁROSA PROGRAM

A tatai vizek „működésbe hozása”

Tata legnagyobb vonzereje a mindenütt jelen lévő, mozgó, élő víz: a tavak, patakok, csatornák, források, fürdők, vízimalmok, zsilipek, vízesések, kutak, szökőkutak, csobogók. Ez összefüggő szabályozott rendszer, olyan minőségben, amilyen legközelebb talán Selmechánya környékén vagy Dél-Csehországban fordul elő. Ezt kellene olyan szintre fejleszteni, hogy a többi értékkel együtt – kulturális és természeti örökség kategóriában – világörökség címre is pályázhasson. Ritka az olyan város, amelyben a víz ilyen változatosan, a város egészét átszövő módon van jelen. Ez Tata egyik legnagyobb településformáló értéke, ami nem csupán megőrzendő, hanem továbbfejlesztendő – hatásában és életjelenségeiben egyaránt.

A természetvédelmi területek jelenleg kisebb-nagyobb foltokban helyezkednek el a városban, a tatai Öreg-tó a Ramsari Egyezmény része. Ezt kell komplex módon továbbfejleszteni a teljes Átal-ér vízgyűjtő rendszerében.

A vízrendszer története egészen a római időkig nyúlik vissza. Ezeket az emlékeket, amelyeket Mikoviny is megtalált, régészeti feltárásuk kiegészítésével, dokumentálásával be kellene mutatni a nagyközönség és a szakma számára. A vízrendszer különlegessége, hogy az ipari táj a felső, tatabányai és az e felett húzódó szakaszon az ipari, bányászati, energetikai tevékenységek átalakulásával – kellő elszántsággal és előképek alapján – rekultiválható. Ez alkalmassá tenné e területet egy átfogó természetvédelemre méltó zóna kialakítására.

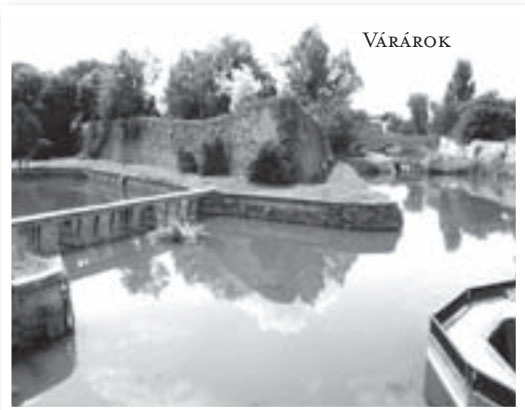
Az Átal-ér Vízgyűjtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség 1994-ben jött létre. Ebben a társulásban ma már 23 önkormányzat, 20 gazdasági társaság és 12 nonprofit szervezet működik együtt. A Szövetség tervei között szerepel Gerecse–Tata néven natúrpark létrehozása. A védett terület a Gerecse több ezer hektárnyi hegyvidékére, az Átal-ér vízrendszerére és mindenekelőtt Tata turisztikai vonzerejére épülne. Ennek a rendszernek a központja a rendkívül összetett tatai vízrendszer, amelyet meg kell tisztítani, szükség szerint rekultiválni (új életre alkalmassá tenni), revitalizálni (új életre kelteni), kiegészíteni szükséges – de mindenekelőtt működésbe kell hozni, és minél sokrétűbben kell használni, méghozzá rendszerszerűen.

A tatai önkormányzatra, mint a kistérség és a vízrendszer központjára, ebben a nagyszabású programban többek között az alábbi feladatok hárulnak:

- Hasonló példák keresése (pl. Selmechánya környékének tórendszere, mely a bányászat „mellékterméke”, Dél-Csehország mesterséges tórendszere, a Körös-vidék vízrendszere stb.). Tata és környéke vízrendszere mindegyiknél összetettebb, sokrétűbb, izgalmasabb.
- Programot kell kidolgozni a teljes összefüggő rendszerre. Cél a kulturális és természeti együttes kategóriában a világörökséggé nyilvánítás. Ennek kezdeti lépése a Gerecse–Tata natúrpark létrehozása.
- Egymással összefüggő fejlesztési, üzemeltetési terv kell, hogy készüljön – öntisztító rendszerekkel, biológiai, ökológus megközelítésben.
- Néhány konkrét fejlesztési cél meghatározása: kitörési pontok, prioritások (pl. egyes malmok újbóli beindítása egészségvédő programként is, bioélelmiszerek őrlésével, tatai specialitások felélesztésével, újak kidolgozásával), ezek megvalósítása a szereplők segítségével, ösztönzésével – rövid és hosszú távú programokban, a települési összefüggések figyelembevételével.

Néhány konkrét feladat:

- az Öreg-tó többfunkciós használata (árvízvédelem; ökológiai stabilizáció a biológiai sokféleség és a természetes élőhelyek védelmére, illetve visszaállítása; környezetkímélő, ökológiai alapon nyugvó turizmus; hagyomány-örző halászat);
- az Öreg-tó és a Cseke-tó sokrétű rekreációs hasznosítása, az Öreg-tó fürdőkultúrájának felélesztése, fejlesztése;
- a Fényes-fürdő és környezetének rehabilitálása, újszerű elemekkel történő kiegészítése a felüdülés céljára szolgáló wellness részleggel, szálláshelyteléssel (kemping, gyógy- és üdülőszálloda egyaránt);
- a Kristály-fürdő rekonstrukciója, új funkciókkal történő kiegészítése;
- a vízimalmok közül minél többnek eredeti működésében való helyreállítása, malomként vagy fűrészmalomként, esetleg ipari szolgálatban való hasznosítása – megfontolandó felvetés a működésbe hozott vízkerekek energiatermelésének a közvilágítás szolgálatába állítása;
- a vízrendszer egyes elemeinek természetvédelmi bemutatóhelyként, világörökségi helyszíneként történő bemutatása;
- a Tatai Élő Vizek Múzeumának létrehozása, melyen állandó kiállítás mutatná be a tatai vízi világot, időszakos kiállítások pedig más helyszínek, országok vízi világát (a múzeum tanulmánytervét és szakmai programját a közeljövőben készítjük el);
- a Tatai Élő Vizek Múzeumának része volna egy Halászati Múzeum létrehozása az itteni nagy múltú halászatra, pákászatra építve, hiszen jelenleg Magyarországon sehol sem található kifejezetten a magyar nép ezen „ősmesterségét” bemutató múzeum. Ráadásul Tata és vidéke is a legrégebben halászott tájak közé tartozik.

Ezen múzeum kiállítási anyaga, bemutató tárgyainak előállításai módszerei ismertek. A bemutatás technikája is egyedülálló lehetne. A halászati bemutató nagyon szépen beilleszthető a rehabilitált táj használati lehetőségeibe is.

- az Élő Vizek Múzeumának szerves részét alkotná a Malommúzeum is – amelyet a Cifra-malomból mielőbb önkormányzati segítséggel lehetne létrehozni;
- a tatai vízrendszer, a város és a környezet világörökséggé nyilvánítása programjának, menetrendjének elkészítése;
- a közterületeken mindenütt olyan építészeti és díszítőelemeket kell megjeleníteni, amelyek a vizek jelenlétét hangsúlyozzák (ezek lehetnek csobogók, ivókutak, szökőkutak, vízfutók – Tatát a szökőkutak városává kellene tenni), természetesen a meglévő szökőkutakat is fel kell újítani, s működtetni kell;
- egyes fontosabb vízelemek minél érdekesebb, újszerűbb, méltóbb bemutatása érdekében tervpályázat kiírása;
- Az Árendás-patakot szegélyező égeres őserdő a WWF mintaerdeje. Ez a terület méltó eleme lehet a Tatai Élő Vizek Múzeumának is. Beleillik az élővizek programjába, az oktatásban tudományos feltárása, bemutatása zajlik.

Pedagógus-továbbképzés keretében több éve sikeresen működik a „vizes élőhelyes környezeti nevelési program”. E program fenntartása, továbbfejlesztése indokolt.

Az „élő vizek városa” gondolatnak általános jelképe lehet a malmok felülcsapott vízkereke, mely a malmokon a maga természetes módján jelenik meg, de Tata egyik lehetséges jelképeként elhelyezhető például a bevezető főútvonalak körforgalmában is.

Tata vizeit számtalan formában hasznosíthatjuk:

- a gyógyászatban, a fürdőkultúrában, a mozgásszervi rehabilitációban, a hidroterápiában és a balneoterápiában; többek között a Fényes-fürdő forrásainak a kor igényeinek megfelelő hasznosításával, a Kristály-fürdő rekonstrukciójával;
- a szakosztályok támogatásával verseny- és tömegsport szinten egyaránt fel-

lendíthetjük a tatai vízisport-életet. Ehhez járul a csónakázás rendszeressé tétele is. Jelentős versenyeket kell szervezni a tatai Öreg-tavon. Az önkormányzat ehhez is támogatást nyújthat.

- nagyon fontos vizeink és a malmok változatos formákban, látványelemként történő megjelentetése;
- fontos hasznosítási forma a horgászat és a halászat (már ma is nagy látványosság évről évre az Öreg-tavi nagyhalászat, amit még tovább lehet fejleszteni, ezt az is indokolja, hogy ebben az időszakban már nincs idegenforgalmi idény); hagyományőrző, hagyományteremtő céllal nemzetközi horgászversenyeket is kellene szervezni, és a tatai halételek hagyományát újjá kellene teremteni (pl. „köröm közötti” keszeg árusítása az Öreg-tó partján);
- vizeink állat- és növényvilágát be kell mutatnunk a nagyközönségnek, a Vadlúd Sokadalom rendezvényt bizonyára még nagyobb látványossággá lehet fejleszteni.

A városon keresztülfutó vizek és tavak átfogó revitalizációjában építeni lehet más, hasonló adottságú települések vizes rekonstrukciójának tapasztalataira. Érdekes ebből a szempontból pl. Kőszeg városában a Gyöngyös-patak revitalizációja, melynek során tervezik a vízfolyások visszaállítását, a vízi élet újraindítását, a patak menti ipari épületek hasznosítását, és a patakok mentén egy összefüggő városi parkegyüttes létesítését.

LEHALÁSZÁS AZ ÖREG-TAVON

I/2 TATAI ZÖLD TÁJ PROGRAM

Parkváros program, zöldfelület-hálózati rekonstrukció, egységes tatai zöld táj létesítése, fasorok, parkok, sétányok, játszó- és pihenőhelyek sokaságának létrehozása, felüdülési, sportolási lehetőségek, szorosan összekapcsolva az élő vizek városa programmal.

„Mikoviny Sámuel... az Esterházy grófok megbízásából fejlesztette Tata környékét, a tatai birtokokat közvetlenül az 1750-es évek előtt. Neki... kettős feladata volt: hogy a birtokokat hasznosabbá és egyben szebbé tegye. Amit Mikoviny Tatán tudatosan alakított, módosított, az esztétikai érték is, és ilyen értelemben olyan építészeti érték, ami része lehet a világörökségnek.”

(Prof. Emeritus Mőcsényi Mihály, a Kertészet Egyetem ny. rektora; In.: Műemlékvédelem, 1998/1.)

Tatának az élő vizek mellett másik rendkívüli vonzereje a táji, természeti környezete, változatos zöldfelületei. Ennek megőrzése, bővítése, fenntartása, sokféle, az adottságoknak megfelelő használata kiemelt feladat, amelyben valamennyi tulajdonos, kezelő, használó együttműködése szükséges.

Tata és környéke egyes részei a Duna–Ipoly Nemzeti Park része

Tata ritka adottsága, hogy bel- és külterületén már jelenleg is több természetvédelmi terület található:

- Öreg-tó természetvédelmi terület
- Angolkert természetvédelmi terület
- Kálvária-domb természetvédelmi terület
- Fényes-fürdő természetvédelmi terület
- Fényes-patak menti rétek természetvédelmi terület
- Réti-tavak környéke természetvédelmi terület
- Agostyáni arborétum
- Agostyáni ökofalu (Természetes Életmód Alapítvány) természetvédelmi terület

Ezek a természetvédelmi területek a Gerecse Tájvédelmi Körzet részeként a Duna–Ipoly Nemzeti Parkhoz tartoznak. Agostyán a Nemzeti Park nyugati kapuja. Ezen a vidéken halad keresztül a Via Margaritarum (Gyöngyök Útja) zarándokút. Mindez az összetett adottság, párosulva

ANGOLKERT RÉSZLETE

Tata nagyszámú műemlékeivel, összefüggő műemléki környezetével alkalmassá teheti a várost, hogy kulturális és természeti kategóriában pályázzon a világörökségi helyszíneként való nyilvántartásra.

Tatai vadon — Erdei iskola

Tata egyik fénykora Zsigmond és Mátyás király idejére esik, amikor a város és környéke királyaink kedvelt vadászhelye volt. Ennek az egykori vadonnak egyes foltjai maradtak meg, vagy alakultak ki a későbbiek során. Hazánkban az Öregtő délnyugati környezetében Tatán található az egyik legnagyobb kiterjedésű önkormányzati kezelésben lévő erdő.

A Tatai vadonban az erdei tornapálya mellett tanpályát is kialakíthatnánk. Mindkettőt helyi civil szervezetek összefogásával és segítségével kívánjuk létrehozni, fenntartani, karbantartani, megújítani. Az erdő, a parkok, a vizek, a város közvetlen közelsége az erdei iskolát különlegessé teheti.; környezetvédelmi, vízügyi, idegenforgalmi vonatkozásban posztgraduális felnőttoktatási központtá válhat. Az erdei iskola alternatívája az Agostyán és Tardos közötti út mentén működő ökofalu (Természetes Életmód Alapítvány) lehet.

Vadaspark

Remeteségpusztá környékén méltán rendeztek Vadászati Világkiállítást, a 70-es évekig vadsimogató is működött itt. A vadon részek megőrzése, használata kiemelt feladat. Ezért javasoljuk a tatai erdők egy részén vadaspark leválasztását. A vadasparkot Tata erdős részén alakítjuk ki, amelyben az őshonos magyar vadállomány tartását, látogatását, megfigyelését biztosíthatjuk. Az ún. „tőfarok” iszappal feltöltött része kitisztítva ugyancsak a vadaspark részévé tehető. Ezt az erdészettel karöltve hoznánk létre, növelve Tata természeti vonzerejét.

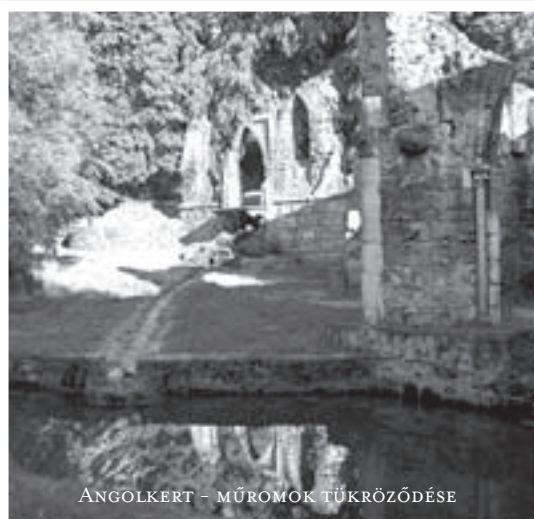
Történeti kertek

A történeti kertek jellegzetessége, hogy ezek félig nyilvános, zárt, vagy zárhatóvá tehető zöldfelületek, amelyek több száz éves múltra tekintenek vissza. Indokolt e történeti kertek, közparkok fokozott védelme, ami könnyebb üzemeltetésüket, fenntartásukat szolgálná.

Angolkert

A történeti kertek leghíresebbike a Cseke-tó körüli Angolkert, amelynek egyik építész a francia Charles Moreau volt az 1800-as évek elején.

A tatai Angolkert híre a korabeli időkben gyorsan terjedt. Több neves látogatója közül említést érdemel Kazinczy Ferenc (1803-ban, illetve 1831-ben). Ittlétekor jegyezte fel: „Gyönyörű magány, s szép kinézései vannak a Vértes hegyeire és a pinceházakra, amelyek ott sűrűn, egymáshoz egy kis gazdag falut gyanítanak. A kert ékességeit kivált gazdag partiái adják. Elég széles és tiszta taván százanként úszkálnak a hattyúk.”

ANGOLKERT - MŰROMOK TÜKRÖZŐDÉSE

Az Angolkertet kiemelten védett tájképi, és különleges fafajtaikat bemutató dendrológiai botanikus kertként a híres magyar arborétumok (Vácrátót, Alcsút, Szarvas stb.) sorába tartozik, azok egyik legkorábbi megvalósulásaképpen.

A 18. század második felében megépített Tatai (Tóvárosi) Angolkert, mint az első magyar tájképi kert a korabeli kertépítés stílusának összes alkotóelemét tartalmazza. A kezdetben magáncélt szolgáló terület a 19. század közepétől részben már a városi közpark szerepét is betöltötte. Dendrológiai értékei miatt kiemelkedően jelentős értéket képvisel az összes tatai (kastélykert, városi zöldterületek, Öreg-tó környéki zöldfelületek, Kálvária-domb) kerttel szemben.

Az építés idején 70 hektár területű parknak egy korábbi (1948) kisajátítás miatt ma csak 40 hektár a közhasznú felülete. Az Angolkert pótolhatatlan vesztesége az 1948-ban hatalmi úton leválasztott 30 hektárnyi terület, amely stíluselemeivel, dendrológiai értékeivel, útjaival az Esterházy család által létrehozott park szerves része volt. Emiatt felvetődik, hogy a tatai edzőtábor területéből vissza kellene venni a hajdan az Angolkerthez tartozó területeket.

Természeti értékén felül az Angolkertnek a város északi határán jelentős szerep jut az uralkodó széljárás elleni védelemben és a levegő tisztaságának elősegítésében. Fentiekből következik, hogy a programban értékének megfelelően foglakozzunk zöldfelületi-hálózati rekonstrukciójával.

A második világháború alatti és utáni időket követő elhanyagoltsága miatt területén jelentős állagromlási és dendrológiai változások történtek. Ez a romlás határterületein ma is feltűnő, és hiányzik a területhatár fizikai védelme. Napjainkban az egykori pálmaház épületének felújítása érte el a kívánt színvonalat, és kapta vissza eredeti értékét.

A park helyreállításának követelményei:

Elsődleges követelmény a park korabeli idők (XVIII. század második fele) szerinti kertművészeti és műszaki helyreállítása. Dendrológiai és műszaki létesítményeit előzetes kerttörténeti kutatások alapján a Firenzei Charta szellemében kell rekonstruálni, ill. restaurálni. A rekonstrukció folyamán az eredeti, telepítéskori növényállományt a korabeli térformáló szerepben és terepszinten kell alkalmazni. Az Angolkertnek nyilvános, de feltételekkel korlátozottan látogatható városi közparkként vissza kell kapnia eredeti feladatát. Minden a későbbi időkben épített – oda nem illő – műszaki létesítményt, épületet, sportpályát, presszót el kell távolítani a park területéről. A vízfelületeket, forrásokat, patakokat visszatérésük után a természetes medrükbe kell visszaterelni. Biztosítani kell a park eredeti műszaki létesítményeinek – utak, hidak, barlangok, műromok – folyamatos állagmegóvását. Nélkülözhetetlen az Angolkert területének műszaki körülhatárolása és ennek rendszeres ellenőrzése.

A parkot elsősorban gyalogosok látogathassák. Az érdeklődők igénye szerint lehetővé kell tenni természeti értékeinek bemutatását, szakszerű szakmai vezetését. A növényeket – a botanikai bemutatás követelményeinek megfelelően – megfelelő táblákkal kell ellátni. Fontos tudatosítani, hogy a parkban nagyon idős, a telepítés idejéből származó közel 230 éves dendrológiai értékek találhatók: szlavóntölgyek, platánok, hársak, piramistölgyek, kaukázusi szárnyasdiók, kőrisek stb.

Esterházy-kastély parkja

Az Angolkerthez hasonlóan híres tájképi kert az Esterházy-kastély parkja és az előtte húzódó parkrész, melyet a grófi lovardával együtt kezelnénk. Az így létrejött, ismét egységes történeti park számos célra hasznosítható. Az elemeire bomlott kastélyparkot egy egységként kezelve újra össze kívánjuk vonni. Ez eset-

ben is a rekonstrukció fő irányait kijelölő kerttörténeti kutatásokra van szükség. A kastélykertnek a kastélyon belüli részét az ottani kulturális, muzeológiai célok-
nak kell alárendelni. Külső része – a lovardával együtt – a tópartig terjedően városi közparkként kezelendő. Kíváncsnak tartjuk a műszaki lehatárolást és a használat kismértékű korlátozását.

AZ ESTERHÁZY KASTÉLY PARKJA

Kálvária-domb természetvédelmi területe

Szintén egységes parkként képzeljük el a Kálvária-domb természetvédelmi területét, amelynek ma különálló egységei (Tatai Geológiai Múzeum, Megalodus-barlang, Fellner kilátó, Kálvária kápolna) változatos dombalaku-
laton helyezkednek el. Együttesként való kialakításuk esetén az egyes elemek hatása összeadódik.

A Kálvária-domb összképébe nem illik bele a volt Vasipari KTSZ elárvult telephelye. Ezeket városi tulajdonba kellene venni, az itt lévő értéktelen raktár-
épületek elbontása után a park új területtel, új funkciókkal bővíthet.

Mindegyik történeti kertben tanösvény kialakítását tervezzük. Ebben a munkában – megfelelő szakemberek irányítása mellett – a helyi civil szervezetekre is támaszkodni kívánunk. (A Kál-
vária-domb természetvédelmi területén a helyi civil szervezetek összefogásának köszönhetően már kialakulóban van egy tanös-
vény.)

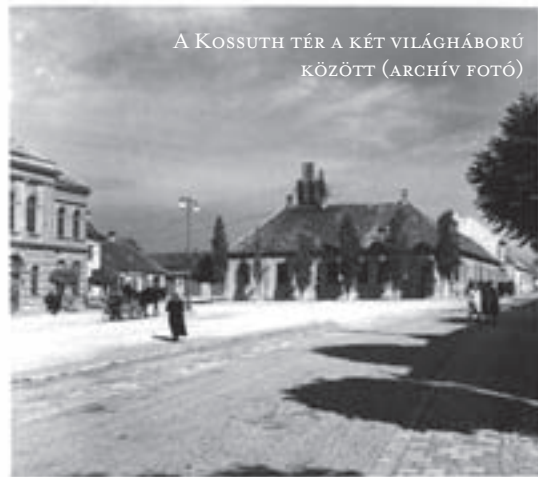
KÁLVÁRIA-DOMB

Közparkok

A közparkok számos formában jelennek meg Tatán, mindegyiküknek sajátos szerepe van. A legnagyobb közpark az Építők parkja az Öreg-tó partján. Ezt a parkot – olyan funkciók állandó, vagy időszakos telepítésével, amelyek elsősorban a sportéletet és a vízparti pihenést, kikapcsolódást szolgálják – fokozatosan a felüdülés, a rekreáció területévé kell alakítani.

A város szövetében a főterek:

- Tata főtere a Kossuth tér, a hajdani piactér, amelyet úgy kell átalakítani, hogy sokféle célra legyen használható, hogy ismét a városi élet szervezője lehessen. Ennek érdekében a tér tágabb környezetében jelentős forgalmi változásokat – autóforgalom kizárását, csökkentését – kell végrehajtani. A Kossuth tér egy nyúlványa a Szent Kereszt templom körüli Iskola tér, amelyet a Kossuth térrel együtt kell kezelni.

A KOSSUTH TÉR A KÉT VILÁGHÁBORÚ
KÖZÖTT (ARCHÍV FOTÓ)

- A hajdani Tóváros főtere, az Országgyűlés tér a haranglábbal, amely Tata egyik jelképe. Itt a szocializmus érzéketlen városépítési elemei rontják az összképet. Ennek az együttesnek kismértékű funkcióváltással, kiegészítéssel új arculatot kellene adni, hogy egy újszerű, modern, friss szemléletű találkozóhely alakulhasson ki. A tér sikerebben töltené be közösségi szerepét, ha a becsatlakozó kis utcát szervesen hozzákapsolnánk.
- A harmadik tér az Öreg-tó és a Cseke-tó (Angolkert) között húzódik: a Kodály tér, vizekkel és malmokkal. Szép kilátás nyílik innen az Öreg-tóra és a szemközti parton lévő piarista rendházra, valamint a gimnázium épületegyüttesére a dombtetőn. Ezt a teret a malmoknak és a vizeknek kell uralniuk. Szinte egy új Tata-jelkép formálható itt.

Mindhárom térre, és ha kell, tágabb környezetükre is környezetalakítási és építészeti tervpályázatot írunk ki, hogy ezek a terek a lehető legtöbb mondani-valóval, tartalommal újuljanak meg – figyelembe véve kialakulásukat, hagyományait, feléleszthető és új funkcióikat. A közeljövőben mindhárom térre kész és a helyi társadalommal megvitatott tervek készülnek, és (EU-forrásból, valamint önrésszel) legalább a Kossuth tér rekonstrukcióját végrehajtjuk. Lehetőség szerint azonban a másik két tér újraélesztése is megkezdődik. Mindhárom tér, különösen a két utóbbi felújításába külső erőforrások bevonását is tervezzük.

A külső városrészek tereit, térszituációit is gondozzuk, kezeljük, és ahol ez indokolt, átépítésük is megtörténik. Ezzel a helyi identitás erősödését segítjük. A város belső részein, kiemelt terein a kivágott fák helyére csak előnevelt fák ültetését tartjuk kívánatosnak. Utcáink és tereink növénytelepítését, virágosítását egységes elvek szerint képzeljük el, amiben a lakosság, a tatai intézmények, vállalkozások közreműködését is igényeljük.

Kertvárosok

Tatán különböző jellegű kertvárosi részek alakultak ki az elmúlt száz-százötven évben. Ezek a következők:

- a Nagykert városrész (a Nagykert utca, Táncsics Mihály utca, Kakas utca, Komáromi utca helyi építészeti értékvédelem alá eső területe, ahol Tata parasztpolgár, mezőgazdasági tevékenységet folytató népessége él);
- Tóváros-Kertváros;
- a Malom-patak, Tóváros északi része
- Újhegy kertváros
- Agostyán városrész

A kertvárosok átfogó, de az egyedi sajátosságokat figyelembe vevő továbbfejlesztése az önkormányzat részéről számos beavatkozást igényel. Ezeket a feladatokat folyamatosan végezzük, erősítve a kertvárosi kötődést, identitást, értékeket. Támogatjuk helyi kertvárosi, kertbarát egyesületek működését, létrejöttét.

Rekreációs és sportterületek

Tatán számos – kistérségi és országos jelentőségű – rekreációs és sportolási célú terület található, sőt az egész településeggyüttes zöld tája alkalmas ilyen funkciók magas szintű kielégítésére. Ezek közül is kiemelkedik a nagy múltú Fényes-fürdő és a Kristály-fürdő. Mindkettő rekonstrukciója és arányos fejlesztése indokolt. Ezeket az önkormányzat erőteljesen támogatja.

Lehetővé kell tenni a sportolásra alkalmas közterületek egész napos, esti ki-világítással biztosított használatát. Gondolni kell a téli sportolásra, sífutásra, szánkózásra, korcsolyázásra is.

Lakótelepi parkok

A lakótelepek – az általában úszótelkes beépítés révén – jelentős méretű városi parkokkal rendelkeznek. Ezek minősége változó, fenntartásuk a várostól jelentős energiát igényel. Nagy részük ún. „hulladék zöldfelület”, amelyeknek a zöldfelületi értéke is kérdéses. Ezeknek a kerteknek a tatai zöldfelületi hálózathoz való beillesztése a közeljövő konkrét feladata. Ezeket a parkokat – a szükséges városrendezési tervek elkészítésével, az ún. úszótelkes kialakítás megváltoztatásával, az ehhez szükséges erőforrások minél nagyobb mértékű biztosításával – közhasznú, ill. részben közhasznú lakótelepi közparkként, közparkként a lakóközösségek kezelésébe adnánk. A kezelés és az őrzés-gondozás így jó kez-
 zekbe kerülne. Ennek már – például Győrben – vannak az országban jól és hatékonyan működő előképei.

Az üdülőkörzetek zöldfelületei

Tatán két nagyobb üdülőházas, illetve hétvégi házas üdülőtérület van. Az egyik az Öreg-tó és az által-éri Derítő-tó, valamint a Vértesszőlősi út között, a másik az Öreg-tótól délnyugatra, a Fekete út mentén jött létre. Mindkettő értékes zöldfelületbe ágyazott térség. A közterületek minőségének javításával, a közösségi létesítmények kiépítésével, bővítésével, magán-erő bevonásával ezt kell megőrizni és továbbfejleszteni. Ezekhez csatlakozik a Derítő-tó melletti horgásztanya, és az autópálya melletti erdőben a Diana vadászkastély, golfpálya és a Diana Golf Hotel környezete.

Tatai szőlők, zártkertek, városszéli kertek

Kiskertes mezőgazdasági terület az Újhegy kertvárosi rész felett és a Naszályi út mentén helyezkedik el. Ez a terület is Tata zöldfelületi hálózatának része. A terület rendezettségén, zöldfelületi értékén javítani kell. Fontos feladat a helyi közösség, hegyközség támogatása.

Mezőgazdasági táj

A Tatát körülvevő mezőgazdasági táj a kistérségbe tartozó mező- és erdőgazdasági területekkel együtt kultivált, művelt terület, amely a lecsapolt mocsaras részek helyén alakult ki, és a vizek teszik értékessé. Ez a mezőgazdasági táj úgy tud a természetvédelmi terület részévé lenni, hogy a művelési ágakban és módokban az ökológikus és természetvédelmi szempontokat maximálisan figyelembe veszik.

Zöld táj

A tatai és Tata környéki zöldfelületi rendszer minden eleme együttesen, együttműködve hálózatot, sőt összefüggő felületként egy városi és városkörnyéki egyedülálló, harmonikus, életerős „zöld tájat” alkot. Az urbánus táj és a mezőgazdasági művelés alatt álló táj harmonikus együttesét a zöldfelületi hálózat szerves együttműködése biztosítja.

Komplex tájrehabilitáció

Üde láprétek rehabilitációja

A Tatát egykor jellemző üde lápréti vegetáció napjainkra szinte teljesen kipusztult. Az egyetlen megmaradt üde láprét élőhelyi kategóriába eső rét az elkövetkező években fog eltűnni a Fényes lakópark beruházása kapcsán. Ennek hidrológiai okai vannak. Ugyanis a beépített, leaszfaltozott területek a korábbi-val szemben a rájuk hulló csapadékot nem a rétre, hanem csatornába vezetik.

Rehabilitálandó területek: a Réti-tavak és a Ferencmajori halastavak, valamint a naszályi út és a Csever-árok által behatárolt terület. Magyarországon ennél nagyobb léptékű tájrehabilitációk is történtek. Ezek tapasztalatai nagyon

tanulságosak. A rehabilitációhoz szükséges pénzügyi feltételek előteremtéséhez számtalan uniós forrás létezik, a jövő pedig még inkább kecsegtető. 2010-től az Unió legerőteljesebben finanszírozott programjai is tájrehabilitációkat fognak megvalósítani.

A rehabilitáció mikéntjét történeti rekonstrukciók, valamint a fenti réteket lecsapoló csatornák elhelyezkedése is pontosan megmutatják. Az ilyen rétek rekonstrukciójára, fenntartására is kiforrott módszerek vannak.

Halastavi gazdálkodás beillesztése az újra működő tájba

Az Alföldön és a Kisalföldön számtalan történeti példa és egy-két rekonstrukció is van, amely tökéletesen megmutatja, hogy a korábbi, a természetes vízjárását eltüntető gát- és csatornaépítés teljesen tönkretette hazánk legnagyobb nagytáját. Ahol megpróbálták az egykori vízrendszereket helyreállítani, döbbenetes eredményeket tapasztaltak; azok telepítések nélkül olyan halbőséget produkáltak, ami valamikor az Alföldön és a Kisalföldön teljesen megszokott volt. Ezzel a módszerrel a termelési költségek jelentősen csökkenthetők. Tatán is újra kell értelmezni a halastavi gazdálkodást.

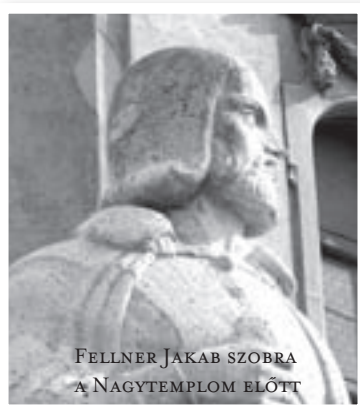

A globális éghajlatváltozás hatása

A globális éghajlatváltozás Magyarországon is átformálja majd a tájat, a sivatagosodást számos tanulmány mint lehetséges alternatívát vázolja. Ebből a szempontból Tata kedvező helyzetben van, hiszen a vizek jelenléte hosszú távon biztosítható. Ez a hosszú távú probléma viszont felveti a vizekkel való még tudatosabb bánásmód igényét.

II. FELLNER JAKAB TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROGRAM

FELLNER JAKAB SZOBRA
A NAGYTEMPLOM ELŐTT

Fellner Jakab (Fellenthali Fellner Jakab, Nikolsburg, 1722. július 25. – Tata, 1780. december 12.) építész, a késő barokk építészet talán legkiválóbb magyarországi mestere Morvaországban született. Képesítés nélküli építész volt, aki a helyi építőmesteri gyakorlatból kinőve vált elismert, keresett szakemberré. 1745-ben telepedett le Tatán, ahol kisebb-nagyobb megszakításokkal egészen haláláig élt. Jelentős szerepe volt Tata, Pápa, Eger és Veszprém városképének kialakításában. Főleg az Esterházy grófok számára dolgozott, majd szakmai jó hírének köszönhetően másoktól is sok megbízatást

kapott. Első jelentős munkája a tatai római katolikus plébániatemplom volt, ezt eredetileg Franz Anton Pilgram tervei szerint kezdték el építeni 1751-ben, de a munkálatok döntő hányadát azonban Fellner Jakab végezte el. 1783-ban. Fellner egy ideig Komárom vármegye szolgálatában állt. Esterházy Károly püspök 1764-ben az egri püspöki uradalom egyes építkezéseinek tervezésével bízta meg, pályafutása ekkor ívelt fel. Az ő nevéhez fűződik a veszprémi püspöki palota tervezése is. A Gerl József bécsi építész által tervezett egri líceum építését 1765-ben vette át. Utolsó nagy alkotása a pápai plébániatemplom volt 1773-ban. Fellner Jakab 1773-ban nemességet kapott. Tatán hunyt el, és saját kérésére itt temették el az általa épített Szent Kereszt római katolikus templom kriptájában. Segédjéből, Grossmann Józsefből utódja lett, aki feleségül vette özvegyét, majd befejezte félbe maradt munkáit. Tatán, a templom előtti tér rendezésekor, 1940-ben szobrot emeltek emlékére, ami Ungvári Lajos alkotása.

Fellner Jakab építészeti munkásságával Tata város barokk épített környezetének kialakításában éppen akkora hatású alkotó személyiség volt, mint természeti környezete átalakításában Mikoviny Sámuel. Méltán ő a névadója a településfejlesztési programunknak.

Átfogó településfejlesztési szempontok

A Fellner Jakab településfejlesztési program kilenc részprogramot tartalmaz. Mindegyik részprogram kidolgozásának és végrehajtása alapvető feltétele a lehető leggondosabban elkészített és folyamatosan karbantartott térképállomány, az ingatlan-, illetve épületnyilvántartás, a közterületek – utak, járdák, parkok, műtárgyak stb – felmérési anyaga, a részletes közműterképek, fa- és növényvédelmi dokumentáció. Ezek együttesen adják majd mindenki számára hozzáférhető módon „Tata épített és természeti környezetének leltárját” Kiemelten kezeljük a kulturális örökségvédelem alá tartozó épületeket, a helyi védett épületeket. A védendő utcaképeket, térfalakat felmérjük, a tatai építészeti elemkincset (jellemző tömegek, ablakok, kapuk, homlokzati részletek, tetőfelépítmények, vasrácsok, közterületi műtárgyak, kerítések stb.) összeállítjuk „Tata építészeti nyelve” címmel. Ezt nagy haszonnal forgathatják az ingatlantulajdonosok, építészek, kivitelezők.

Ugyanez vonatkozik a közterületek felmérésére, a közműterképekre, a növényzet felmérésére, favédelmi tervekre. Ez a minden részletre kiterjedő leltár az alapja mindennemű rekonstrukciónak, fejlesztési elképzeléseknek. Ez az adatbázis határozza meg a város értékeit, értékrendjét, habitusát, belső összefüggéseit.

A településfejlesztés alapvető sajátossága az, hogy mindennemű fejlesztésnek Tata kisvárosias jellegéhez kell igazodnia. A város jelenlegi – a kisvárosias jelleget magas színvonalon tükröző – értékes épületegyüttese, az ezt átszövő, egységbe foglaló növény- és vízvilága olyan kiterjedten jelen van, hogy ebbe az együttesbe nagyobb tömegű lakó- és középületek nem, vagy csak nagy körültekintéssel helyezhetők el.

Tervezünk egy időszakos kiadványt Tata építészetének bemutatásáról, amelyben a jól sikerült épületeket, felújításokat, megmentett, vagy megtalált részle-

tek, közterületi elemek, szép növénytelepítések jelennének meg. Nagy figyelmet fordítunk a portálok, cégérek, feliratok minőségére, környezetbe, városi „tájba” való beillesztésükre. Több kategóriában „Tatai Örökség Díjat” alapítanánk, amelyet minden évben értékelnénk. Létrehozunk egy városszépítő alapot, amelyre több kategóriában lehetne évente pályázni. Nagy empátiával megörökítenénk a város „sebeit” is, az elhanyagolt épületeket, elrontott homlokzatokat, részleteket, lepusztult közterületeket, de rendetlen magánkerteket is. Ezt a tatai „citrom-díjat” humoros akciók keretében adnánk át a tulajdonosoknak, azonnal felajánlva a segítségünket az adott rész felújítására.

Létre kívánunk hozni egy csak Tatára jellemző közterületi elemkincset, amelyben megvizsgáljuk a Tatán történelmileg kialakult közvilágítási lámpák, korlátok, padok, kerítések, burkolatok, utcanévtáblák, hirdető oszlopok, ki-oszkok stb. családrait. Erre az elemkincsre alapozva térünk át fokozatosan Tata közterületein. Ez a kisvárosi építészeti nyelv új, rendezett, magas minőségű egységbe foglalja majd Tata közterületeit.

Támogatunk magán-erős infrastruktúra és intézményfejlesztési beruházásokat, ahol a város érdekében igyekszünk olyan településrendezési megállapodásokat kötni, amelynek keretében az adott beruházás részbeni közcélúságát és közhasznúságát biztosítani lehet.

Minden fejlesztés, rekonstrukció esetében összefüggő, összetartozó együttesekben gondolkodunk. Ezek együtthatása biztosíthatja a hosszú távú fenntarthatóságot, azt, hogy ezek nem magányos szigetek lesznek a város szövetében, hanem kisugárzó hatásukkal a tágabb környezetükre is jótékony hatással lesznek. Erre mutatunk be példákat.

Szép – és egyes részleteiben már megvalósult, vagy konkrét tervekkel, elképzelésekkel rendelkező – példa a Cseke-tó környezetében egymást erősítő beruházás-sorozat:

- a pálmaházból mintaszerűen kialakított Pálma Rendezvényház 2007. májusában nyitotta meg kapuit az Angolkert szívében, hozzátartozik a vele szoros együttműködésben üzemelő Hotel Kristály patinás, 1770 óta működő szállodája, amely átalakítás, bővítés alatt áll;

- tervezzük a XVIII. század legmagasabb szintű kertépítészetét felmutató, különleges dendrológiai értékekkel bíró Angolkert rekonstrukcióját;
- folyik a Rendezvényház tözsomszedságában a Kristály-fürdő rekonstrukciójának a tervezése;
- az előbbieket közvetlen szomszedságában lévő Jenő malom rekonstrukcióját tervezzük, ennek keretében az épületben Malommúzeumot alakítunk ki, ahol pl. Tata malmait működő makettekkel mutatjuk be;
- az Angolpark végéhez csatlakozó Pezsgőgyár épülete 1770 körül épült, rekonstrukciója a borászatot, borturizmust szolgálhatja;
- a Tatai edzőtábor a hajdani Angolparkból hasította ki területét, ennek valamilyen mértékű visszacsatolását meg kellene vizsgálni, az edzőtábor rekonstrukciója során az Angolkerttel való együttélést fontos szempontként kellene kezelni.

RE. A VOLT PEZSGŐGYÁRI ÉPÜLET

Egy másik példa a Kossuth tértől az Esterházy-kastélyig és az Öreg-tóig terjedő sáv átépítése:

- a Kossuth tér nagyszabású és egész Tatára kisugárzó hatású átépítésének tervei készülnek, ehhez szervesen hozzátartozik a Szent Kereszt plébánia-templom környezetének Fellner Jakabhoz méltó rekonstrukciója;
- tervezzük a Hősök terének az átépítését is – továbbvive a Kossuth téren megfogalmazott megoldásokat, hozzácsatlakoztatva a volt zsinagógát, amely Tata egyik különlegességét – a Görög-Római Szobormásolatok Múzeumát – rejti magában;
- a Kossuth tér és a Hősök tere közötti sávban – a Rákóczi és a Bercsényi utca közötti két utcára néző –, ma rejtett értékeket mutató beépítés fejlesztésének tanulmányterveit készítettjük el a közeljövőben;
- az Esterházy kastély rekonstrukciós tervei készen állnak, a bele kerülő funkciók újbóli véglegesítése

A GÖRÖG-RÓMAI SZOBORMÁSOLATOK MÚZEUMA
A HAJDANI ZSINAGÓGÁBAN

- után véleményünk szerint elodázhatatlan a rendkívüli értékű együttes korhű megújítása;
- a kastély körül és előtte lévő park rekonstrukcióját a kastély korhű megújításával együtt kell elvégezni;
 - a volt Esterházy-lovarda rekonstrukciója szorosan kapcsolódik a kastély-együtteshez;
 - tervezzük a hajdan az Esterházy-kastélyhoz tartozó Rákóczi út-Malom köz-Hajdú utcai háromszög alakú műemléki értékű ingatlan funkcióváltását.

Ugyanez vonatkozik az tatai Vár és a várkörnyék összetartozó elemeinek rekonstrukciójára is. Minden magánérés fejlesztés esetében megvizsgáljuk, hogy annak hosszútávú fenntarthatósága érdekében mekkora közterületi és épület környezet tartozik hozzá, amelyet valamilyen módon be kell vonni a fejlesztésbe, azzal összhangolva.

II/1 TATA SZÍVE PROGRAM

*Tata és Tóváros történelmi városközpontjainak rehabilitációja;
a nagy rekonstrukciók területének kiterjesztése*

Tata történelmi belvárosában két országos jelentőségű műemlék együttes rekonstrukciója kezdődhet a közeljövőben: az Esterházy-kastélyegyüttesé és a tatai Váré. Az első esetében a projektgazda a Műemlékek Nemzeti Gondnok-

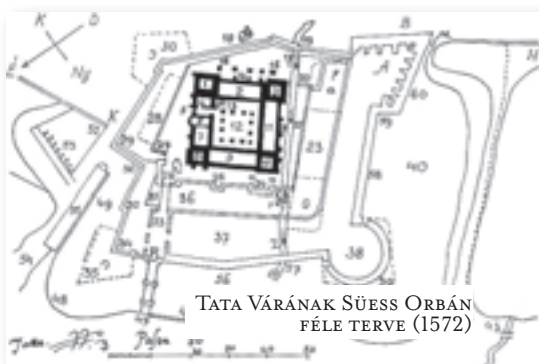
sága. Mindkét épületegyüttes környezetének kialakítása az önkormányzat számára is nagyon fontos feladatokat jelent. Javaslatot teszünk az MNG-nek és a tulajdonosnak egy közös gazdasági társaság létrehozására a várossal, azért, hogy a felújítás és a működtetés feladatában a város meghatározó segítséget tudjon nyújtani.

A Vár rekonstrukciója

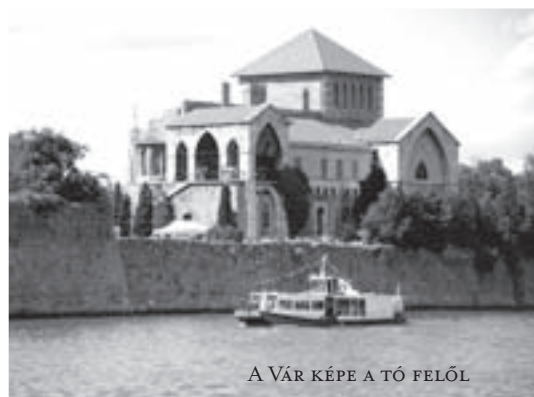
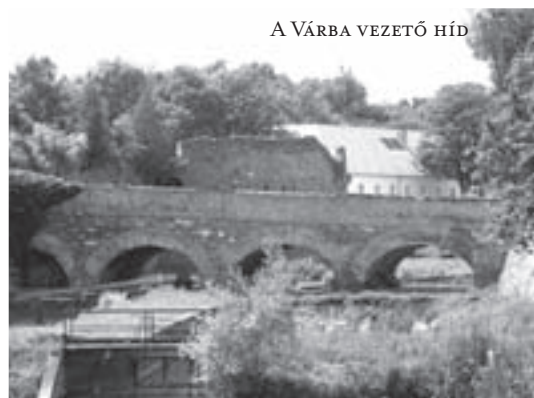
A tatai Vár rekonstrukciója elodázhatatlan, a várkanyar (Váralja út) és a várudvar méltatlanul elhanyagolt. A várakok szintén lehangoló állapotú, az ott lévő funkció idegen a közcéltól és a műemlék méltó érvényesülésétől is. A Vár és környezete jelen állapotában méltatlan ehhez a nagymúltú és országos hírű műemlékhez. Teljes mértékben nem tudja betölteni azt a kulturális és művészeti szerepkört sem, amelyre hivatott.

Az épületegyüttes rekonstrukciója számos feladatot jelent. Az épületek felújítását, közműfelújítást, a múzeum jellegének újragondolását, raktárak, munkahelyek áthelyezését, a kiállítótér növelését, tematikus, (pl. a középkort bemutató) interaktív, azaz a látogatóval egyfajta párbeszédet folytató kiállítás rendezését, fogadótér és ajándékbolt kialakítását, a kapcsolódó épületek (az Udvarbíró Ház, a török kori átjáró, a kazamaták) felújítását, funkcióinak megtalálását, a várkert közösségi térre alakítását, a várakok rekonstrukcióját. A tatai Vár felújítása kulcsfontosságú helyen szerepel Tata belvárosának turisztikai fejlesztésében. Fontos tudni, hogy a tatai Vár nem a város tulajdona, hanem állami tulajdon, a város a rekonstrukciót, az élményszerű helyreállítást szívügyének tekinti. A rekonstrukció után számos program szervezésében együttműködne a fenntartó Kuny Domokos Múzeummal – mint eddig is.

Kiemelten fontosnak tartjuk azt, hogy a Vár a környezetében is újra

A VÁRBA VEZETŐ HÍD

A VÁR KÉPE A TÓ FELŐL

„várszerűen” jelenjen meg, mintegy elkülönülve a környezetétől. Ehhez a Várba vezető utak, bejáratok, előterek szinte középkori visszaalakítása szükséges. Az ezáltal megnyert távolságtartás a Vár védelmét is szolgálja, hiszen így a ma szinte korlátlan közterületi használatot felváltja egy korlátozottabb – a nap bizonyos szakában érvényes – használati mód. A múzeum és a rendezvények tartása is egyszerűbb és ugyanakkor hangulatosabb lesz.

A várat ma körülvevő zöldfelület – sétányok, parkrészek – eredeti állapotot megközelítő rekonstrukcióját tartjuk kívánatosnak. Ebből a szempontból kiemelt fontosságú a Vár Öreg-tó felőli sétánya, kilátóhelyei, amelyet a múzeum részévé kellene tenni, parkosított területét a reneszánsz kertek hagyományait felélesztve kellene kialakítani.

A Vár Váralja út felőli megjelenése a legméltatlanabb, az itt – a Várhoz túl közel – létesült épületek (a művelődési ház és a szakrendelő) a forgalmas útkanyarulattal a Vár méltó megközelítését zavarják. A Vár melletti forgalmat mindenképpen el kell terelni, itt parkosított sétány kialakítását tartjuk indokoltnak.

A két középülettel kapcsolatosan több felvetést tartalmaz a II/4-es részprogram, amely Tata és Tóváros közötti terület új életre keltésével foglalkozik.

Magyary Zoltán királysobor-állítási ötletét végre meg kellene valósítani: a Vár környezetében nagy királyainknak, közöttük Hunyadi Mátyás királynak és Luxemburgi Zsigmondnak méltó emléket kellene állítani.

VÁRÁROK, HÁTTÉRBE
A SZAKRENDELŐ ÉPÜLETE

Az Esterházy-kastélyegyüttes és környékének rekonstrukciója

Az Esterházy kastély felújítási terve hangsúlyosan szerepel a fejlesztési elképzelések között. Ennek hasznosítását elsősorban kulturális, idegenforgalmi vonzerőt is jelentő fesztiválok, kiállítások, rendezvények, zenei előadások jelenthetik. A kastélyt ezek színterévé is lehetne tenni.

A kastély-együttes rekonstrukciója megkezdődött, a projekt végig vitele számos feladatot jelent. Az épületegyüttes külső-belső felújítását, kiállítótérre történő berendezését, a barokk főúri élet élményszerű bemutatása, az Esterházy

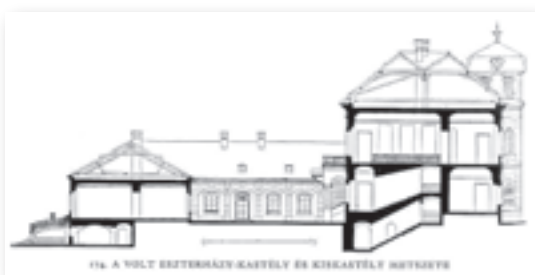
mecenatúra, Fellner Jakab életművének kiállítását. A nagyobb termek rendezvény-helyszíneként való hasznosítását, a kastély fogadóterében egy igazán élő közönségkapcsolati rész kialakítását stb.

Tata városa ehhez a nagyszabású átépítéshez a csatlakozó közterületek (pl. Kossuth tér, Hősök tere) rendezését, a programokban való részvételt, az Öregtő melletti magántulajdonban lévő lovarda, önkormányzati tulajdonban lévő piarista rendház rekonstrukciójának elősegítését kínálja.

A piarista rendházzal kapcsolatosan számos elképzelés verseng egyelőre egymással. Ezek között kiemelt helyet foglal el a kápolna kulturális, művészeti célú hasznosítása – ez egyik elképzeléssel sem ellentétes: szálloda, vagy diákkollégium egyaránt felmerült a tervekben.

A piarista rendház melletti hajdani piarista, ma Eötvös Gimnázium az előzőekkel egy építészeti együttest alkot. Ezekhez csatlakozik a rekonstruálandó csillagvizsgáló és a régi temető, amelynek közcélú hasznosítása célszerű.

A kastély-együttes Alsó és Felső Tata csuklópontjában helyezkedik el. Hozzá kapcsolódóan Felső Tata rekonstrukciója – a később kifejtendő barokk út részeként – elodázhatatlan.

II/2 TATAI ÉS TÓVÁROSI FŐUTCÁK ÉS FŐTEREK FEJLESZTÉSI PROGRAM

Utcák és terek, amelyeket élettel töltünk meg

A főutcák és főterek egy település fő ütőerei. Szervezik és kifejezik az adott településhez tartozó közösség életét. Nemcsak kereskedelmi, vendéglátó, szolgáltatató intézményeket fogadnak be, hanem a találkozások és ünnepek helyszínei is, turisztikai vonzerőt jelentő látványosságok, értékhordozó helyek. Minél sokrétűbbek, annál előbbek, vonzóbbak.

Ezeket az élő, lüktető főutcákat, főtereket üresítette ki a nemzetközi áruházláncok egyre több településen megjelenő olcsó tömegáru kínálata, amely a helyi kereskedőket, de a vásárlókat is láthatóan készületlenül érte. A főutcák, főterek programok éppen ennek ellenhatásaképpen kialakult ún. lokalizációs programok. A program alapja a hat pontos megközelítés:

- szervezés – a szereplők megszólítása, találkozások szervezése, lebonyolítása
- helyi gazdaságfejlesztés, a „lokalitás” erősítése
- a fizikai és szellemi örökség védelme – a hagyományok feltárása, újraélesztése, ha kell
- városszépítés – erre programok, támogatási rendszer kidolgozása
- közlekedésszervezés, logisztika, a gyalogosok szemszögéből is
- nyilvánosság, promóció – kereskedelmi, vendéglátó, szolgáltató, kulturális, turisztikai programok, események.

Az utóbbi idők városi főtereinek jól sikerült rekonstrukciói ezen terek rendezvényterként való kialakítását hangsúlyozzák, a sokféle funkció számára a gyors átalakíthatóságot, azok békés egymás mellett élését teszik lehetővé. Tata esetében is az egész nap és este is, egész évben: télen és nyáron is élő főterek, főutcák kialakítását tartjuk kívánatosnak. Ehhez kell a tereket, utcákat övező funkciókat átalakítani.

A főutcák és főterek kialakításánál fontos szempont az üzemeltetés, köz-tisztaság biztosítása, jogos kifogás a köztereinkkel kapcsolatosan e kérdés megoldatlansága. Az ehhez szükséges műszaki infrastruktúrát – esztétikus hulladékgyűjtők, szemétszállítás – fejleszteni kell. A fontosabb tereken „tájba illő” illemhelyek létesítése elvárt.

Tatán a főutcák és főterek programnak részei lehetnek:

Főutcák: Kocsi utca – Fazekas utca – Rákóczi utca – Bercsényi utca – Fürdő utca – Hajdú utca – Váralja utca – Bartók Béla út – Alkotmány utca – Ady Endre út – Somogyi Béla utca – Bacsó Béla út.

Terek, térszerű helyek: Fekete út – Kocsi utca csomópont; Kossuth tér (főtér), a Szent Kereszt templom körüli Iskola tér; Hősök tere; a Vár előtti teresedés; a Várkanyar tóvárosi végén, a Cifra malomnál lévő teresedés; Országgyűlés tér; Kodály tér; Erzsébet tér; Fenyő tér; Eszperantó tér. Mindegyiknek más a hangulata, szerepe, jövőképe, kisugárzása.

A 2010-ig terjedő időszakban főutcaink, főtereink kialakítására, rehabilitációjára átfogó tervet készítünk, a fontosabb elemekre építészeti ötlet- és ar-

culatpályázatokat írunk ki, és hozzákezdünk terveink megvalósításához, hogy tíz éven belül főutcaink, főtereink megújuljanak. Első lépésként, 2008-ban, összefüggő utcafotók, térfotók készülnek a főutcák, főterek tatai programjához. Terveinket egymásra épülően készítjük, hogy azokkal európai uniós pályázatokon is részt vehessünk. Már a tervek készítése előtt közvélemény-kutatást végzünk arra nézve, hogy a tataiak milyen funkciókat tartanának ezeken a tereken fontosnak, milyen gondjaik vannak ezekkel a terekkel, milyen jövőképet fogalmaznak meg. Ehhez a közvélemény-kutatáshoz egy előtervet állítunk össze. Főtereink, főutcaink rekonstrukcióját az itt élők, itt dolgozók, az itt működő, vagy ide tervezett intézmények bevonásával képzeljük el, így ez együtt jár majd kereskedelem- és szolgáltatásfejlesztéssel, valamint közösség-fejlesztéssel is. Kiemelt figyelmet fordítunk tereink fenntartására, különös tekintettel a városi programok által igényelt rugalmasságra.

A tatai terek között kiemelt fontosságú a Kossuth tér rekonstrukciója. A tér hajdani pezsgő életét vissza kell állítani, a térfalakon lévő épületekben a közfunkciókat, elsősorban kereskedelmi és vendéglátó egységeket kell előnyben részesíteni. A Posta épülete ma Tata egyik szegényfoltja, ennek rekonstrukciója, szintén elodázhatatlan. A Kossuth térhez szervesen kapcsolódik a Szent Kereszt templom előtti tér is. Érdekes intézményi együttes formálható a Bercsényi út és Rákóczi út között keskeny, két utcára néző teleksorból a posta és a Hősök tere között. Ez felveti annak szükségességét, hogy a Kossuth tér és a Hősök tere a közötte lévő útszakasszal együtt rekonstruálandó. (Részletesen foglalkozik a feladattal az IVS.)

II/3 A MEGÉRKEZÉS HELYEI, TEMATIKUS ÚTVONALAK PROGRAM

Információs pavilonok, a megérkezés helyei a történelmi városmagokba, városi „állomások”, egy-egy adott témához kapcsolódó útvonalak létrehozása

„Távoli érkezési pontok” a főútvonalak felől:

- az M1-es autópálya felől Tata első érintése a remeteségpusztai benzinkút, ahol egy részletes ismertető táblát kell kihelyezni, amely Tata látványosságait, műemlékeit, természeti értékeit sokoldalúan bemutatja;
- az M1-es autópálya tatai lehajtójánál az első körforgalom után található

egy térkép, amelyet célszerű volna a Remeteségpusztai ismertető táblával egyező módon kialakítani;

- az 1-es főútvonalról a Vértesszőlősi út felől az Öreg-tó első feltárlási pontja az Építők parkja, itt lehetne egy megállási helyet létesíteni az előzőekkel azonos kialakítással;
- a város Bacsó Béla úti „bejáratánál” szintén szükség van ismertető tábla elhelyezésére
- a nagy vasútállomás
- tóvárosi vasútállomás
- a Tata „holdudvarának” számító Agostyán is távoli érkezési pont: a Gerecse nyugati kapuja, ez a szelíd, vagy zöldturizmus kiindulási pontja, egyben zárandókútvonal része (Via Margaritarum).

A tóvárosi vasútállomáshoz közel van pl. a Cseke-tó és az Angolkert, amelyekre már a vasútállomáson fel kell hívni a figyelmet. Közvetlen közelében helyezkedik el a Pezsgőgyár műemléki együttese, amelynek hasznosítása közcélú, közhasznú lehet.

Mindegyik esetben egy erős jellel kell felhívni a figyelmet a bemutató táblára. A kialakításnál gondolni kell az autósokra, kerékpárosokra és gyalogosokra egyaránt – a parkosított környezetben esztétikus parkolót és a város által felajánlott „ingyen kölcsönözhető” kerékpárokat lehetne tárolni. Egy kis térszituációt kell ezeken a helyeken kialakítani, ahol a jól láthatóságot tartjuk szem előtt.

A városközponthoz vezető „közeli érkezési pontok” között lehetnek:

- a Komáromi utca – Május 1. út sarok, azaz a Kossuth térhez és plébániatemplomhoz vezető út;
- a Kodály tér
- Országgyűlés tér

Az Öreg-tóhoz és a Cseke-tóhoz vezető közeli érkezési pontok: az Öreg-tó Tata könnyebben feltárlakozó természeti csodája, a Cseke-tó és a körülötte fekvő Angolkert viszont rejtettebb kincse. Van egy pont, ahol mindkettő meg-

közelítési iránya megjelölhető: a Kodály Zoltán tér torkolata az Ady Endre utca és a Hattyúliget utca kereszteződésében.

A Kodály téren és a Komáromi utcai útkereszteződésnél javasoljuk az információs pavilonok elhelyezését. Ezek közül a Kodály téri Tata természeti kincseire, a Komáromi utca kereszteződésében lévő pedig az épített örökségre hívná fel a figyelmet.

A város „stációi” – tematikus útvonalak

A következő tematikus útvonalakat javasoljuk kialakítani: a tatai élővizek útja, a tatai zöld út, a tatai barokk út, és a tatai malmok útja. Az egyes utak útvonalait és állomásait meg kell jelölni és összefüggő útvonalakká szervezni. Az egyes útvonalakon belül további kisebb ösvények is kialakíthatók. Az egyes útvonalak:

A tatai élővizek útja

Az út alapköre az Öreg-tó körüli kb. 7 km-es útvonal, mely nagyjából kiépített. Rendkívül változatos útvonal, amely mentén természetes módon találkozik egymással a sűrű városi környezet és a vadon. A vizek, partok, műtárgyak egyes sajátosságait állomásokként megjelöljük. Erre az útvonalra csatlakozik délkeleti irányban az által-éri Derítő-tó környezete a horgásztanyáig. Az Öreg-tótól a Kodály téren át a Hattyúliget utcán keresztül nagyon fontos fő kiágazás a Cseke-tó, amelyet körül is tudunk járni. Az Öreg-tótól a Várkanyarban lévő Nepomuki Szt. János szobortól indul északi irányba az Által-ér melletti Fényes fasor, amely az újra életre kelő Fényes-forrásokhoz és strandfürdőhöz vezet.

A tatai zöld út

Ennek gerince egybeesik a tatai élővizek útjával. Felvezetjük a Kálvária-dombra és dél felé Remeteség-pusztára.

A tatai élővizek útjáról és a tatai zöld útról helyi civil szervezetekkel karöltve fényképekkel illusztrált térképet és leírást készítünk. A fontosabb helyek megjelölésére 2007/2008-ban tanulmányterv készül, majd a fokozatos bővítés, kiépítés következik az elkövetkező időszakban – szintén az ezzel a témával foglalkozó civil szervezetekkel együttműködve.

A tatai barokk út

A tatai barokk út Tata óvárosában húzódik, kiindulópontja a tatai Kossuth tér, amelyet számos barokk ház szegélyez. További lehetséges útvonala, illetve állomásai: a Szent Kereszt templom – Fellner Jakab szobra; a Kocsi utca barokk épületei; a Fazekas utca – Kőfaragó ház; a Kálvária-domb a Kálvária kápolnával és a Kálvária szoborcsoporttal; a piarista rendház; az Esterházy-kastély, kitérővel a lovardához; a Hajdú utca – Rákóczi út – Malom köz közötti „Intéző ház”; vis-

sza a Hajdú utca – Fürdő utcán át a Kossuth térre (barokk eredetű épületek). A tatai barokk út minden fő látnivalóját táblákkal jelöljük meg. A barokk utat az utcaburkolásban, mikroarchitektúrában, a parkosításban és a növénytelepítésben is megjelenítjük. Ebbe a tevékenységbe is bevonjuk a helyi civil szervezeteket, vállalkozókat. A tóvárosi barokk emlékeket a malmok útjánál mutathatjuk be.

A tatai vízimalmok útja

Tata és Tóváros egyik legjelentősebb gazdaságtörténeti, kultúrtörténeti, építészeti emlék együttese a vízimalmok láncolata. A tatai vízimalmok útja azokat a vízfolyásokat követi, amelyek mentén e malmok épültek. Az útvonalba bevonjuk azokat a barokk és egyéb építészeti emlékeket, amelyek az útvonal közelében helyezkednek el.

A tatai vízimalmok útja a Cseke-tótól indulna. Az Öreg-tó felé vezető vízfolyás mellett elhelyezkedő malmokat érintené, az itt látható egyéb jellegzetes tóvárosi emlékekkel együtt (pl. Kiskastély, Pálmaház, műbarlangok, műromok, Kristály-fürdő). A levezető vízfolyás mellett a következő malmok találhatók: első állomás a Jenő-malom, amelyben új attrakciót jelentene a malmokat „működés közben” bemutató makettváros kialakítása, hiszen Tata egyik vonzereje a sok tó, a feltörő vizek és a hozzájuk kapcsolódó műemlék építmények, a tatai

vízimalmok. Rövid távon a meglévő össze malom helyrehozatala, rekonstrukciója, változatos hasznosítása nem reális, de fokozatosan lehetséges. Ezeknek a bemutatása, működő malom makettek formájában országos szinten is kuriózum lenne.

A sor folytatódik a Kása-, Sándor-, Miklós-malommal. A malmok útja a Kodály téri malom-együttessel folytatódik: Czégényi-malom, Tóvárosi-malom, Gyári-malom. Innen halad tovább a malomsor a Malom-árok mellett még a városon belül: Pötörke-malom, József-malom, Nepomucenus-malom. Ettől a malomsortól ágazik le a Kapucinus templom és az Országgyűlés téri Harangláb irányába az útvonal. A folytatás kilép a tömör várostestből, hosszabb sétával érhető el a Malom-árok melletti Deszkametsző- és a Berta-malom. Az Által-eret kíséző védett fasor sétányában érkezünk vissza a városközpontba, ahol a Vár mellett található az egyik legértékesebb tatai malom: a Cifra-malom.

PÖTÖRKE MALOM VÍZKEREKE

101. A PÖTÖRKE MALOM ALAPRAÍZA

Az útvonalhoz tartozó épületeket – a tulajdonostól függetlenül – felmérjük, elvi hasznosítási terveket készítünk rájuk, amelyet a tulajdonosokkal, és ahol kell, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatallal közösen igyekszünk pontosítani, és átépítésüket, rekonstrukciójukat megvalósítani. Mindenképpen arra törekszünk, hogy a malmok működőképességét helyreállítsuk. Ahol lehet, a bemutató, üzemszerű működést célozzuk meg. A malmok kiállító, közösségi, vendéglátó, turisztikai, művészeti központokként funkcionálhatnak. Ezzel az egyedülálló malomegyüttessel Tata különleges vonzerejét tárjuk fel, erősítjük meg.

A tematikus útvonalak melletti közterületeket az illető emlékegyüttes méltó megjelenítését szem előtt tartva alakítjuk ki. Az útvonalakhoz kapcsolódó információs rendszerre pályázatot írunk ki, erre európai uniós pályázatban való részvételt is tervezünk.

A tematikus útvonalak melletti közterületeket az illető emlékegyüttes méltó megjelenítését szem előtt tartva alakítjuk ki. Az útvonalakhoz kapcsolódó információs rendszerre pályázatot írunk ki, erre európai uniós pályázatban való részvételt is tervezünk.

Érdekes felvetés a malmok és a Tatát körülvevő tájhasználat alapján a kenyér útja. A tatai – de általában a mai – gyerekek nem látják a kenyér útját, onnét kezdve, hogy a gabonát szántóföldön termesztik, a molnárok a malomban őrlik és pékek sűtik, ez egy ösztönösen adódó gazdasági és egyben kulturális útvonal. Egy olyan képzési program lehetne ebből, amit a „terepen” és az iskolában végig tudnának járni.

Ehhez kapcsolódó ötlet az évente megrendezendő Molnár Napok, amikor nem csupán a malmok útját járjuk végig, de a gasztronómiát, a gabonaőrlés során születő termékek bemutatóját is meg lehet szervezni.

Tata „imázsa”

A négy tematikus útvonalra alapozva lehetne Tata „imázsát” (azaz a városról a nagyközönség köreiben kialakítani szándékozott képet) építeni. Az útvonalak legjellegzetesebb elemeinek felhasználásával plakátokat, naptárokat lehetne készíteni – folytatva a korábbi példákat – (pl. Tata madártávlatból; a régi Tata; Tata vizei; az élővizek városa; Tata parkjai, kertjei; tatai zöld táj; Tata, a barokk város; Tata, a malmok városa). Ezeknek a kiadványoknak a kiadását civil szervezetek közreműködésével kívánjuk megszervezni, lebonyolítani, sőt a kiadványok terjesztésében is számítunk a közreműködésükre.

II/4 A TATA ÉS TÓVÁROS KÖZÖTTI TERÜLET ÚJ ÉLETRE KELTÉSE PROGRAM

*Tartalmi újragondolás, műszaki átalakítás, új szemléletű forgalomszervezés,
kulturális rendezvény- és konferenciaközpont*

A XX. század első felében Magyary Zoltán „Mi lesz Tatatóvárosból?” füzetében vázolta a város egyesítés utáni arculatát. Ebből a gondolatmenetből még számos mozzanat időszerű, elég a két városrész közötti akkor még teljesen beépítetlen területre javasolt városközpontra gondolnunk:

„A városrendezésnek fő problémája az úgynevezett városközpont kialakítása. Az egyesítés végrehajtása után a két község összeépülése a legközelebbi fejlődés útja. Az uradalom kénytelen lesz az Öreg várral szemben lévő területeket a Váralja utcától a létesítendő új utca külső feléig, a kapucinusok telkétől a Ghyczy kertig terjedő szélességben átengedni. Ennek a területnek utcákkal való ellátására és beépítésére városrendezési tervet kell készíteni. Az Öreg várral szemben egy szép, négyszegletes nagy teret kell létesíteni, hogy odakerüljön majdan az új városháza és köréje a különböző új középületek (postapalota, kultúrház). Esetleg erre a térre kerülhetne már az új polgári leányiskola és a jövőben létesülő más középiskola vagy egyéb állami intézmény is.”

Sajnálatos, hogy már az akkori Tatatóváros sem hallgatott Magyary Zoltánra, az utókor pedig még „hálátlanabbnak” bizonyult, hiszen a Vár előtti „senkiföldjére” sajnos a műemléki környezethez sok esetben méltatlan épületek kerültek. E településfejlesztési „hibák” kijavítása nagyfokú elszántságot, ötletességet, kitartást igényel.

A Vár előtti terület – az egykori Tata és Tóváros között – beépítetlen volt egészen az 1970-es évekig, amikor két jelentős városi intézmény épült itt: a művelődési központ és a szakorvosi rendelőintézet. Mindkét épület a szocialista városfejlesztés érzéketlen, a műemlék közelségét figyelmen kívül hagyó, igénytelen darabja. Sajnos ebbe a sorba tartozik az autóbusz-pályaudvar, sőt a gyógyszertár egyébként igényesebb épülete, valamint a Május 1. út túloldalán álló élelmiszer-áruház is. A Vár előtti kanyargós Váralja út viszonylag nagy

forgalma szintén eltávolító hatású a műemlékegyüttestől. A Tata és Tóváros közötti, tágabban vizsgálándó és együtt kezelendő fejlesztési, funkcióváltásra érdemes terület tehát a következőket foglalja magába: a Vár és közvetlen környezete, Váralja út, a két nagy intézmény, a mögöttes terek áruházakkal és az autóbusz-pályaudvarral egészen ki a Május 1. útig.

A város egyik központi helye a Vár és a Május 1. út közötti terület, a művelődési ház, a szakorvosi rendelő és a vár előtti tér. A tатаi Vár illetve környezete, a Hajdú utcától a Cifra malmi hídig a szintere sok városi rendezvénynek.

A terület jelenlegi állapota nem méltó a felújítás előtt álló Várhoz, városhoz, a már országos, sőt nemzetközi hírnevű tатаi rendezvényekhez.

A Vár és a Május 1. út közötti terület átgondolt fejlesztése az egyik fő iránya kell, hogy legyen a Magyary-tervnek. A jelenlegi nem szerencsés építészeti és közterületi megoldások (megoldatlanságok) átalakulásra érettek.

Több éve napirenden lévő kérdés a művelődési ház felújítása, mely nemcsak műszaki átalakítást, de legalább olyan mértékű tartalmi újragondolást is kell, hogy jelentsen.

A területen az idegenforgalom, a turizmus, a kultúra, a vendéglátás kell, hogy prioritást élvezzen. A vár környezetében megkérdőjelezhető a buszpályaudvar és a Profi áruház, továbbá a szakrendelő létjogosultsága.

A szakrendelő és a kórház (esetleg a mentőállomás) új, közös épületben való, energiatakarékos, korszerű kialakítása a párhuzamosságok megszüntetésével segítene a hatékonyabb működésben alacsonyabb üzemeltetési költségek mellett.

A Vár és a Május 1. út közötti területen, a jelenlegi művelődési ház, orvosi rendelő, buszpályaudvar helyén kialakítható egy, a mai igényeket leginkább kiszolgáló kulturális rendezvény- és konferenciaközpont szállodával, mélygarázzsal, ami kihasználja a Vár és az Öreg-tó közelségének remek adottságát.

A Hajdú utca, a Váralja utca a cifra-malmi hídig, a Vár előtti tér igényes burkolatokkal és berendezési tárgyakkal, megtervezett zöldfelülettel forgalomcsillapított, vagy autómentes közterületként kialakítva lehet alkalmasabb helyszíne rendezvényeinknek.

II/5 A MÁJUS 1. ÚT REHABILITÁCIÓJA PROGRAM

*a városközpontot megkerülő útvonal „beharapásainak”
gyógyítása az egyes „lyukak” számára új funkciók találásával,
a történeti értékek erősítésével*

A városközpontot megkerülő főútvonal a közvetlen központnak az átmenő forgalomtól való tehermentesítését megoldotta, viszont a szanálásnak a város testét felbontó, romboló nyomai sajnos a mai napig láthatóak. Sajnálatos az is, hogy az útvonal mentén felszabadított „terekre” a város hagyományaitól idegen lakótelepi egységek, külvárosi megjelenésű kereskedelmi egységek, és egyéb, oda nem illő létesítmények települtek. Ez a szocializmus olyan káros településfejlesztési öröksége, amelynek a gyógyítása a mi feladatunk. Ugyanakkor a Május 1 út melletti kereskedelmi, bevásárló negyed mindezen városépítészeti kritika ellenére kedvelt bevásárló negyed, ahol a kisvárosias arculat megteremtése érdekében az egyes épületek kis beavatkozásokkal összeépíthetők, a széteső városképet fokozatosan javítva.

MÁJUS 1 ÚT BEHARAPÁS
A KŐKÚTI ISKOLA ELŐTTI TERÜLET

A városközpontot megkerülő útvonal lyukai, beharapásai:

- a Környei út – Táncsics M. út – Kocsi út – Dadi út összetett csomópontja;
- a Május 1. út – Nagykert utca csomópontja az út mindkét oldalán;
- a Kőkúti iskola előtti nagykiterjedésű szabad terület a Május 1. útig;
- a Komáromi út – Katona J. út – Keszthelyi út közötti lakótelepi beépítés;
- a Keszthelyi út – Cifra-malom patak közötti sáv a Vár előterében;
- a Cifra-malom patak és a tóvárosi körforgalmi csomópont közötti terület.

Nyilvánvalóan szükség lenne az idegen és a történelmi város szempontjából zavaró funkciók – mint pl. az autóbusz-pályaúdvár, a nagy parkolót igénylő kisebb-nagyobb bevásárlóközpontok – kitelepítésére. E városképi és funkcioná-

lis szempontból káros örökség felszámolása a várostól jelentős erőfeszítéseket igényel, ezért ezekre külső pénzügyi és szakmai befektetőket, valamint konkrét funkcionális javaslatokat is keresünk – a helyi civil szervezetekkel és e területen jártas szakértőkkel együttműködve.

A buszpályaudvar a városközpont előterében túlzottan értékes területet foglal el. A terület közösségi, közintézményként való hasznosítás kívánatos. Ezzel a városközpont közvetlen autóbusszal való megközelítését nem kell feladni, hiszen itt egy jelentős, minden távolsági busz megállását jelentő megálló alakítható ki. A buszvégállomás legalkalmasabb helye a vasútállomás, ahol a közlekedési eszközváltás kézenfekvően megoldható. Megjegyezzük, hogy az autóbuszokat az átmenő gépkocsiforgalomtól elzárt belvárosi területekre is be lehet vezetni, erre számos kiváló példa van az országban (pl. Vácott a Március 15. tér)

A területek lehatárolása, ahol kell, telkek alakítása a közeljövőben megtörténik, a szanalási igényeket meghatározzuk, a telkeket, beépítési viszonyokat szabályozási tervekben rendezzük. Reményeink szerint a közelmúlt ezen településfejlesztési „sebeit” 6–8 év alatt begyógyíthatjuk. A jelentősebb és városképi szempontból érzékeny helyszínekre építészeti tervpályázatokat írunk ki. A városközpontot megkerülő útvonal menti beépítésekkel a tatai építészeti hagyományokat kívánjuk erősíteni – modern építészeti eszközökkel.

II/6 KERTVÁROS, ÚJHEGY, AGOSTYÁN, NAGYKERT ALKÖZPONTJAINAK KIALAKÍTÁSA PROGRAM

A helyi kötődések, identitás erősítése

Mindegyik kertvárosi jellegű városrész már jelenleg is – a város egészében való elhelyezkedése, sajátos és egységes építészeti karaktere révén – sajátos identitással bír. Ezt kívánjuk erősíteni elsősorban kis alközpontok kialakításával. Ez számos elemet – intézményt, közterületi-kertészeti kialakítást, művészeti alkotást, találkozási helyet, közlekedési csomópontot stb. – jelenthet. A külső városrészek továbbfejlesztését lényeges feladatnak tartjuk, annak érdekében, hogy az itt élők számára nyugodt, komfortosabb környezet alakuljon itt is ki.

E városrészi alközpontok kialakítására a helyi közösségek bevonásával – helyi közvélemény kutatásra támaszkodva – építészeti és környezetalakítási ötletpályázat kiírását tervezzük, és az alközpontok kiépítését fokozatosan megvalósítjuk.

Kertváros

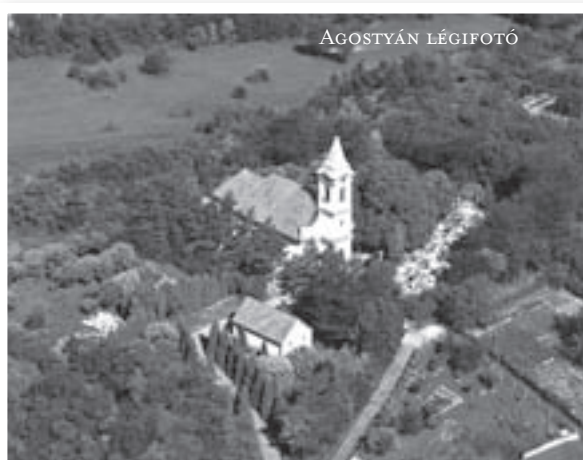
Kertváros a Vértesszőlősi út és a vasút közötti területen, a Cseke-tó és Angolkerttől délre terül el. Fontos helyszín, amely alközpont kialakítására, továbbfejlesztésére alkalmas: a tóvároskerti vasúti megálló. Ezen a helyen a „távoli érkezési pont”-nál kifejtettek már bírnak térképző funkcióval, ez egészülhet ki olyan közfunkciókkal, ami a közlekedéssel kapcsolatos. A Kertváros üde színfoltja lehet a Fenyő tér és az Eszperantó tér. Ezek egyelőre amorf térszituációk, amelyeket kerétszeti, építészeti eszközökkel valódi térré lehet formálni.

Újhegy

Az újhegyi városrész vasúton túli terület, a Tóvároshoz az Újhegyi úton keresztül kapcsolódik. A viszonylag új városrész térképző erővel kevésbé bír, természetes központja a Mindszenty József tér lehet, amelyet tovább kell formálni, hogy valódi térré váljon. Egy további alközpont lehetősége rejlik a jelenlegi lőtér helyén, bár az Újhegyi útra fűzve lenne hatékonyan kihasználható egy alközpont. A vasúti felüljárónak az átépítése, akadálymentesítése során kultúrált kapcsolódást kell létrehozni a vasútállomási oldallal.

Agostyán

A település természetes városmagját a művelődési ház és könyvtár, a posta, az óvoda és a kápolna együttese alkotja. A művelődési ház és könyvtár felújítása időszerű feladat. A településen keresztülfolyó Árendás patak, a Gerecse nyugati kapujaként szolgáló környezet egy sajátos természetközeli faluközpont kiépítését teszi lehetővé, kiépítéséhez és fenntartásához civil szervezetek, intézmények együttműködése elengedhetetlen.

Nagykert

Tatának érdekes színfoltja a Nagykert nevű városrész, amely egészen falusias jellegű, ahol a Komáromi út, Nagykert utca olyan történeti városszerkezeti egység, ami még őrzi a régi hagyományokat. Az első katonai felmérésen is (1785) észlelhető rendszer ma is élő. A két említett utcának a József Attila utca és Kocsi utca közötti teresedései olyan szervezőpontokat jelentenek, amelyek mind funkciójukban, mind téralakulatukban már akkor, a XVIII. század végén jelentkeztek. A városrész ezekből a teresedésekből nőtt, fejlődött tovább. A Nagykert városrész térfalainak megőrzése és továbbfejlesztése, a terek, térszituációk helyi alközponttá fejlesztése építészeti, kertészeti eszközökkel indokolt.

A terület érdekes színfoltja lehet a Wéber-malom, amelyben olajütő is működött. Ennek rekonstrukciója – amennyiben lehetséges – Nagykert városrész attrakciója lehetne.

II/7 A LAKÓTELEPEK REHABILITÁCIÓJA, REKONSTRUKCIÓJA PROGRAM

A lakótelepek beágyazása a város szövetébe

Tatán több lakótelepi egység létesült az elmúlt évtizedekben. A legtöbb a Május 1. út két oldalán helyezkedik el. Egy nagyobb zárt lakótelepi egység Tóváros északi részén a Klapka György laktanya mellett létesült: ez a Bacsó Béla-

lakótelep. Egy kisebb lakótelepszerű egység Kertvárosban, a Deák Ferenc utca mentén is található. Ezek az egységek – beépítési módjuk, léptékváltásuk, a hagyományos városszövetet felbontó jellegük miatt – nem tartoznak szervesen a város testébe, szövetébe, abban idegen testként jelennek meg. Ezért a legfontosabb feladat ezek beágyazása a város szövetébe, többféle – építészeti, kertészeti, környezetalakítási és közösségsszervezési – módszerrel is.

KESZTHELYI ÚTI FELÚJÍTÁS

Ennek néhány eleme:

- A lakótelepeket család- és gyerekbaráttá kell tenni, ez mutatkozzék meg a lakásvászték bővítésében, az intézményekben, a közterületi fejlesztésekben. Minden lakótelepen uniós követelményeknek megfelelő játszóteret kell kialakítani.
- Értéknövelő felújítást kell végezni.
- Energiatakarékosságot, energiatudatosságot kell biztosítani a felújítások minden területén: a fűtés szabályozhatóvá, mérhetővé tételében, a hatékony hőszigetelésben, de az alternatív energiák felhasználásával is.
- A közterületek, zöldfelületek értéknövelő rehabilitációja, azaz a lakótelepekből „zöldvárost” kell építeni (a 30-35 éves növényállomány a lakótelepek nagy értéke, erre kell alapozni).
- Nagyobb igényességet kell elérni a lakótelepeken! Nem fogadható el az a káros, romboló szemlélet, hogy ide bármilyen alacsony színvonalú épület vagy építészeti elem elég.
- A legfontosabb a közösség bevonása. Kisebb körzetenként véleményközpontokat kell létesíteni, Társadalmi-gazdasági konzultációt kell kezdeményezni a lakótelepeken az itt élők, lakóközösségek bevonásával.
- A lakótelepeken az állattartás – elsősorban kutyák tartásának – szabályozására szükség van. Ki kell alakítani olyan kutyafuttatókat, amelyek a gyermekek játszóhelyeinek zavartalanságát biztosítják, a kulturált ebtartást lehetővé teszik.

A lakótelepek összefüggő közterületein a források felfakadásából adódó talajvízszint változások miatt is alapvető kertészeti, közterületi beavatkozások vannak szükségessé.

II/8 TATA KÖZLEKEDÉSÉNEK REKONSTRUKCIÓJA, AKADÁLYMENTESÍTÉSI PROGRAMJA

A város vonzerejének megtartása, a felesleges átmenő forgalom elterelése (elkerülő út), a forgalomcsillapítás kiterjesztése a kertvárosi jellegű területeken, akadálymentesítés a közterületen és az intézményekben

Tata közlekedési viszonyait kistérségi központi szerepköre, jelentős turisztikai vonzereje határozza meg. A központi szerep miatt számottevő az átmenő teherforgalom, ami viszont a turisztikai vonzerőt csökkenti. A város közlekedését oly módon kívánjuk fejleszteni, hogy a város vonzereje megmaradjon, sőt erősödjön, a káros átmenő forgalmat pedig igyekszünk elterelni.

Az előzőekben vázoltak kibontására elkészítjük Tata város közép-, hosszú- és nagytávlatú Közlekedésfejlesztési Konceptióját, amelyben az egyes közlekedési szektorokban, ágakban a következőket célozzuk meg:

Úthálózat

Tata közúton jól megközelíthető, a Budapestet Hegyeshalommal összekötő M1-es autópálya mellett található, valamint áthalad a városon az 1. számú főút is. A város jó megközelíthetősége azonban nemcsak előnyt jelent, hanem hátrány is, hiszen a városon átmenő tehergépjármű forgalom erősen terheli a várost. A tóvárosi körforgalmi csomópont megépítése jelentősen javított a forgalom folyamatos lefolyásán. Az egyre növekvő forgalmi igények miatt viszont a reggeli és a délutáni csúcsidőben az Almási utcai – Május 1. úti körforgalmi csomóponti ágon azonban torlódás, lassúbb áthaladás tapasztalható, ennek csökkentésére egy direkt ág megépítése szükséges a Bajcsy Zsilinszky utca felől a Május 1. út felé.

A városon átmenő forgalom csökkentésére a tervezett 1. számú út Tatát elkerülő szakaszának és a Déli Ipari Park feltáró útjának megépítése (a délnyuga-

ti elkerülő út első szakasza), jelenthet hosszú távon megoldást. Addig is számos forgalomtechnikai és városrendezési eszközzel lehet csökkenteni a forgalmat (pl. a Volán telephely autópálya közelébe helyezéssel). A balesetek radikális csökkentését kell megelőzni a tatai közlekedési rekonstrukció során.

Tata városszerkezete – közlekedési szempontból – a földrajzi adottságokból kiindulva igen speciális. A város hosszirányban és keresztirányban állami közutak tagolják, melyek a városban található tavak közti keskeny sávokba vannak beszorítva. A város belső forgalma is főleg az állami közutakon bonyolódik, illetve az ezzel párhuzamos, városi úthálózaton. A fenti tényezőkből adódóan az átmenő forgalom mellett a helyi forgalom is jelentős, főleg a Május 1. úton és az Ady Endre úton (állami közutak), valamint az azokat keresztező önkormányzati utakon.

Az állami közutak mentén jelentős a zajterhelés is – a Május 1. úton és a Bacsó Béla úton időnként a megengedett határértéket is meghaladja. Az 1. számú főút átkelési szakaszain a közúti forgalom és az ezzel járó zaj csökkentése érdekében az önkormányzat kezdeményezte a 7,5 t súlykorlátozás bevezetését. Az Állami Közútkezelő Kht. részleges korlátozást vezetett be (22 óra és 6 óra között csak a célforgalmi közlekedés a megengedett).

A településszerkezetből adódóan elsősorban az Újhegyi városrész felé tud a város terjeszkedni. Egyre nagyobb az igény e terület jó megközelíthetőségének biztosítására, mivel e városrészt a városközponttól elválasztja a Budapest-Hegyeshalmi, nagy forgalmú vasútvonal. A város településrendezési tervében szerepel az Agostyáni úti felüljáró megépítése, ezzel Újhegy felé kedvezőbbé és közvetlenebbé válik a forgalom.

BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT ÁTADÁSA

AGOSTYÁNI ÚTI VASÚTI ÁTJÁRÓ

A burkolatlan közutakon a folyamatos járhatóságot biztosítjuk, illetve tervezzük ezen útszakaszok leburkolását. A Nagy Lajos utca és a Latinka Sándor utca építési engedélyes tervei elkészültek, engedélyeztetésre benyújtottuk. Nagy az igény a többi nem burkolt út kiépítésére is (Újvilág utca, Vörösmarty utca, Balogh utca, üdülőterületi utak, Újhegyi dűlőutak). Sajnos pályázati forrás e célra nem áll rendelkezésre. Rövidtávon elérendő lenne az engedélyes tervek elkészíttetése, hogy legalább a belvárosi részen mielőbb burkolásra kerüljenek az utak, illetve az esetlegesen megjelenő pályázatokon eséllyel részt vehessünk. Hosszútávon elérendő, hogy minden belterületi út burkolt legyen a csapadékvíz elvezetés megoldásával és legalább egyoldali, jó állapotú járdával.

Útfelújítást, földutak aszfaltozását csak a közművek kiépítettsége és szükséges rekonstrukciója esetén lehet elvégezni. 5 éven belüli útfelbontás esetén csak a teljes útszélesség helyreállítása árán lehet a bontásokat végezni. Fontos feladat a Fazekas iskola mellett, a Nagytemplom mögött a parkoló aszfaltozása, csapadékvíz elvezetés megoldása. E terület rekonstrukciója a Kossuth tér átépítésének részeként oldható meg.

Ugyanilyen gondot fordítunk útjaink és műtárgyaink (hidak, közlekedési táblák, lámpák, közvilágítás, út menti zöldfelületek karbantartására.

A járdák felújítását csak kiselemes – a történelmi városrészben természetes kövekből kiképzett – burkolattal szabad készíteni. Ezzel egy sajátos tatai közterületi formanyelv létrejöttét segítenénk elő. A közeljövőben műemléki szakemberekkel karöltve kijelöljük azt a körzetet, ahol ezt az igényes burkolati rendszert kell alkalmazni. E program nagyhatású kisugárzó eleme lesz a Kossuth téri rekonstrukció, amely stílusában, módszereiben a történelmi városrészek számára példát mutat majd.

Több helyütt – elsősorban a védelmet igénylő, vagy balesetveszélyes helyeken – tervezünk gyalogátkelőket (pl. a Jávorka

Sándor iskola és az Új úti diákotthon előtt) és jelzőlámpákat pl. az Ady Endre úton), illetve körforgalmat (pl. Bacsó Béla út és Gesztenye fasor kereszteződésénél) építeni.

Gondot fordítunk a kertvárosi egységekben is a közutak, járdák fejlesztésére (pl. Agostyán, Kertváros, Újhegy területén)

A történelmi városmagban forgalomcsillapított és a gépkocsiforgalomtól néhány helyen elzárt zónákat hozunk létre, ahol a tömegközlekedést megengedjük. A kertvárosi részekben forgalomcsillapított, ún. Tempo30 zónákat alakítunk ki.

Kerékpárút hálózat és járdák

A helyi közlekedésben a kerékpározást a közösségi közlekedés rangjára kívánjuk emelni. Ez jól tesz a városlakóknak és az idegenforgalomnak egyaránt. Javasoljuk a városi érkezési helyeken „ingyenes” városi kerékpár kölcsönzők kiépítését, amilyenek Európa számos nagy- és kisvárosában már megjelentek. A kerékpárút hálózatot a hivatásforgalomra és a turisztikai, üdülési jellegű forgalomra egyaránt ki kell építeni. A közintézmények mellett kulturált és őrzött kerékpártárolókat kell létesíteni.

A város kerékpárút hálózata csekélynek mondható, négy egymástól elkülönülő szakaszból áll. Fejlesztése, az önálló szakaszok összekötése idegenforgalmi szempontból is fontos lenne. A Kocsi úti egyesített gyalog- és kerékpárút I. üteme elkészült. Ennek folytatása legalább a Dózsa György útig kívánatos lenne.

Szükséges a tervek egész városra történő elkészíttetése. Hosszabb távú cél a meglévő, de különálló szakaszok összekötése. Távlati cél a város bekötése az Euro-Velo kerékpárút hálózatba, kistérségi összefogással.

Tervezzük Agostyánra és a Tájvédelmi Körzet megközelítésére kerékpár út kiépítését. Ezzel bizonyítjuk a város környezettudatosságát, egy „zöld hidat” biztosítunk a természetbe.

Az új járdák kiépítését, illetve meglévő járdaszakaszok összekötését folytatni kell (pl. a Szőgyéni utcában, az Arany János utcában, a Komáromi úton stb.). A burkolat felújításokon kívül az elmúlt években forráshiány miatt ezen a téren nem történt előrelépés. A járdaépítésre is vonatkozik, hogy az egész városra meg kell tervezni és a sorrendet fel kell állítani a megépítést illetően.

Közterületi információs rendszer

Évek óta húzódó probléma a város közterületi információs rendszerének

kialakítása. A közterületi információs rendszer elemei a következők: utcanév táblák, térképes információs táblák, céljelölő táblák. Ezek a táblák a gyalogosok, kerékpárosok és a közúton közlekedő, úti célokat keresők számára szolgáltatnak információt, az ő tájékozódásukat könnyítik meg. Ilyen információs táblák vannak a Május 1. út mentén és az Ady Endre úton, illetve térképes formában a város több pontján, de számuk a szükségesnek töredéke, tartalmuk aktualizálása pedig időszerű feladat.

Parkolás a városban

Az utóbbi évek következetes útkezelői magatartása eredményeképpen az ingatlanfejlesztésekhez kapcsolódó személygépkocsi várakozóhely létesítési kötelezettségek megvalósulása a város teljes területén, de különösen a központi részekben jelentős fejlődést mutat. Az Országgyűlés téren és környékén, valamint a Rákóczi utcában a városközponti parkolási feszültségek enyhítése érdekében bevezettük a 2 órás várakozási rendszert. A hosszabb ideig várakozni kívánók kicsit távolabb (pl. a Somogyi Béla utcában, a Bartók Béla úton, az Egység utcában) állíthatják le gépjárműveiket, és néhány perces gyaloglással innen érhetik el a városközpontot. A kialakult szabályozás csak részben váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A Kossuth tér és környéke elsősorban ügyfélfogadási időben telített, az Iskola tér azonban parkolási szempontból még kihasználatlan.

Az Ady Endre úti városközpontban, valamint a Kossuth tér környékén új felszíni parkolók kiépítésére már kevés lehetőség van.

Az eddigi tapasztalataink alapján elkészítetettjük és jóváhagyjuk Tata város Parkolási Konceptióját, az elkövetkező évtized feladata lesz ennek a végrehajtása. Áttekintettük a parkolás jelenlegi rendszerét, felmértük a jelenlegi és a hosszútávon várható igényeket. Meghatároztuk, hogy a felszíni parkolásra

alkalmas felületek csökkenésével a további igények kielégítése hol és milyen módon lehetséges – figyelembe véve a zöld környezet megővésének fontosságát is. A koncepciónak városfejlesztési kihatásai is lehetnek, hiszen meg kell

határozni, milyen ingatlanfejlesztések valósulhatnak meg ezeken az érintett területeken, melyek nem gerjesztenek újabb kielégíthetetlen parkolási igényeket, illetve keressük azon befektetőket, akik a szükségesnél több parkoló kialakítását vállalják a várossal együttműködve. A városi és városközponti közeli és távoli érkezési pontokon parkolókat alakítunk ki, amelyek mini Park+Ride, Park+Bike egységekként működhetnek. Az eszközváltó csomópontokban (vasút – autóbusz, vasút – gépkocsi, gépkocsi – kerékpár stb.) szintén kisebb-nagyobb parkolókat létesítünk. Tata zöld környezetének megóvása érdekében nagy gondot fordítunk a parkolók fásítására.

A kiemelt műemléki környezetekben (Vár, Eszterházy-kastély, Angolkert) a gépkocsiforgalom teljes kizárását javasoljuk, cserébe a városban egy-két helyen mélygarázs építésére is sor kerülhet.

Távolsági autóbusz- és vasúti közlekedés

Tata kistérségi központ. A helyi és helyközi járatok jól lefedik a városi közlekedési igényeket. A közúti-vasúti átszállás viszont nehézkes, ezért célszerű lenne az autóbusz-pályaudvarnak a vasútállomás térségében történő elhelyezése. Itt egy úgynevezett „intermodális” csomópont kiépítését tervezzük az érintett közlekedési vállalatok bevonásával. Ezen csomópont kiépítése esetén a jelenlegi buszpályaudvar városközponti nagyon értékes helye felszabadul, azonban a buszok megállási lehetőségét ezeken a helyeken, de akár a forgalomtól elzárt, vagy korlátozott védett belvárosi térségekben is megengedhetőnek tartjuk.

Tata vasúti megközelíthetősége – mind gyors-, mind személyvonattal – jónak mondható, a város az 1. számú fő közlekedési vonal mellett fekszik. Az országos vasúthálózat Tatát érintő szakaszán az elmúlt években nem történt változás, a vasúti pálya korrekciója már korábban megtörtént, újabb korrekció nem várható. A MÁV Zrt. most vezeti be az elővárosi vasúti közlekedési rendszert a Hegyeshalom – Budapest vonalon is (Budapest-Oroszlány

már működik). 2007. december 1-jétől Oroszlány helyett Komáromot jelölik ki induló- (illetve vég) állomásként. Az elővárosi vonalakon a MÁV Zrt. ütemezett menetrendet vezetett be (ez óránként azonos időpontban induló járatokat jelent). Így minden órában biztosított az eljutás mind Győr, mind Budapest felé. Sokan és joggal nehezményezik, hogy az Intercity vonatok nem állnak meg Tatán, holott nagyforgalmú turisztikai központként erre szükség volna. Tata

ráadásul jelentős iskolaváros, amelynek továbbfejlesztése igényelné a Budapest-Tata közötti kapcsolat megerősítését.

A tömegközlekedési kapcsolatok továbbfejlesztése során már ma is meglévő és részben kielégítetlen igényként jelenik meg a bevásárló forgalom, ez elsősorban helyi és helyközi buszjáratokkal oldható meg. A buszmegállók komfortosabbá tételét, rendszeres karbantartását indokoltnak tartjuk. Kialakítunk

a tömegközlekedési vállalattal karöltve egy tatai buszmegálló típust, amelyet a kistérségben is elterjesztenénk.

A legfrekvenciáltabb Tata-Tatabánya közötti szakaszon felmerül a vasúti forgalom sűrítése, de megvizsgálandó a sűrű hivatásforgalom biztosítására egy köztöppályás villamos-, vagy trolibuszvonallétesítése.

Az Agostyán felé vezető úton lévő szintbeni vasúti kereszteződés felszámolását és vasúti felüljáró építését szorgalmazzuk. Az Újhegyre vezető gyalogos felüljáró átépítését, esetleg aluljáró építését, a vasútállomás mindkét oldalának környezetalakítását tervezzük.

Akadálymentesítési program

A városi közlekedés gördülékenyebbé tételéhez tartozik egy átfogó akadálymentesítési program végrehajtása. Ez kiterjed a járdák, közterületek kialakítására is, ahol az építési munkáknál és a felújításoknál a babakocsival közlekedők és mozgáskorlátozottak közlekedését elősegítő szegély lesüllyesztésekre kerül sor. Főleg a buszmegállók, boltok, templomok környékén, ahol idősebbek is gyakrabban megfordulnak, lehetne a gyalogos átjárókat gyengén látók számára is használhatóvá tenni, vagy az újakat (ha lesznek) eleve úgy építeni, hogy

hangszóró is legyen rajta, és a babakocsival, kerekesszékkal ne kelljen tíz centit ugratni a lelépéskor (ez balesetveszélyes is egyébként). A jövőben érdemes az alacsonypadlós buszokat előnyben részesíteni újak vételekor (ez manapság elég alapvető, az idősek, gyerekek, babakocsival közlekedők, mozgáskorlátozottak és gyengén látók számára is fontos)

Az akadálymentesítés a városi intézményekre és középületekre is érvényes programot jelent. A rendeletekben megadott határidőre a szükséges átalakításokat a középületeinken elvégezzük. (Természetesen nem csak a mozgáskorlátozottak akadálymentes „közlekedését” kell tudnunk megoldani!).

II/9 VÁROSÜZEMELTETÉSI ÉS INFRASTRUKTÚRAFEJLESZTÉSI, BLÁTHY OTTÓ ENERGETIKAI PROGRAM –

városüzemeltetés, a vízi, informatikai és az energia közművek fejlesztése

Kidolgozzuk Tata város Ökológiai Városüzemeltetési Koncepcióját, amivel országosan úttörő városüzemeltetési, infrastruktúrafejlesztési programot kívánunk bevezetni.

Városüzemeltetés

A városüzemeltetés a város közterületeinek – úthálózatának, parkjainak, műtárgyainak –, a hulladékkezelés városméretű rendszerének, az intézményeknek az üzemeltetését, fenntartását jelenti.

A közterületeink tisztántartásának, tervszerű karbantartásának és felújításának rendszerét folyamatosan fejlesztjük. A meghibásodások feltárását a közterületi jelenlétünkkel és a lakossági kapcsolataink erősítésével kívánjuk napra készre tenni.

A városi parkok üzemeltetésének alapja a parkőr szolgálat, amelyet kialakítunk és megfelelő jogosítványokkal kívánunk ellátni.

Kidolgozzuk és megvalósítjuk a „Tiszta Tataért programot”. A közterületek virágosítását Tata városüzemeltetési vállalata, a Városkapu Zrt. végzi. Ebbe a feladatba a lakosságot, civil szervezeteket és gazdasági társaságokat be kívánjuk vonni. Az allergén növények irtására kampánysorozatot indítunk el.

A hulladékgyűjtés és –kezelés rendszere Tatán teljeskörű, működik szelektív hulladékgyűjtés és zöldhulladék gyűjtés (komposztálás) is. Ez utóbbiakat kívánjuk a városban teljeskörűvé tenni. Ehhez a város propagandaanyagokat készít.

Vízi közművek

Vízellátás

A városi hálózat körvezetékes rendszerű, regionális vízműrendszerlátja el az Angolkertben és a Fényes-fürdő területén lévő kutak tartalékok a rendszeren. Megoldandó a Kocsi út–Naszályi út közötti fejlesztési terület telekalakítási tervének elkészítése után az ivóvíz elosztó hálózat kiépítése, továbbá az Újhegyi IX.–X. dűlő vízellátása.

A vízminőség mérését folyamatosan biztosítani kell. Az „élő vizek városában” indokolt lenne városi tulajdonba venni a teljes víziközmű hálózatot, erről testületi döntés született 2008-ban, továbbá fokozottan részt venni a felszíni és felszín alatti vízfolyások üzemeltetésében, fenntartásában, felújításában.

Szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás

A belterületi városrészek szennyvízcsatornával teljes mértékben ellátottak, az új beépítésre szánt területeken szükséges a hálózat bővítése, első ütemben a vezetékes ivóvízzel már ellátott részekben. Az állami tulajdonú szennyvíztisztító telep rekonstrukcióját az ÉDV Zrt. 2008–2010 között tervezi megvalósítani. Elsősorban a vízbázisok védőidomainak környezetében fontos a meglévő csatornahálózatra való rákötések teljes körűvé tétele.

Felszíni vízelvezetés

A város és környéke dimbes-dombos területen fekszik, ahol a terület élő vízfolyásokkal gazdagon átszőtt. A város három vízfolyás – az Által-ér, a Fényes-patak és a Naszály–Grébicsi-vízfolyás – vízgyűjtő területén helyezkedik el, melyek az ÉVIZIG kezelésében vannak. Az Által-ér medertisztítására és az Öreg-tó alvízi mederszakaszok rekonstrukciójára az Öreg-tó rehabilitációs program keretében 2010-ig sor kerül.

Önkormányzati fenntartású vízfolyások: a Malom-patak, az Újhegyi és Újhegyi úti vízfolyások, a Kosréti árok, a Kismosó-vízfolyás, a Fácán-patak, a Diána-árok, és Agostyán városrészben az Árendás patak belterületi szakasza. Ez utóbbinak a medertisztítása, a patak környékének rekonstrukciója égető feladat, hiszen 2000-ben valóságos árvízet szenvedett a falu.

Tata teljes belterületének 20%-a ellátott zárt csapadécsatornával. A befogadók felőli csatornaszakaszok alulméretezettek. A felszíni vízelvezető rendszer bővítésének megvalósíthatósági tanulmányterve elkészült a város teljes belterületére, vízgyűjtő és részvízgyűjtő területenként. A megvalósítás ütemezetten történhet, figyelemmel az előtéssel leginkább veszélyeztetett területekre és a biztosítható pénzügyi forrásokra.

Az útmenti árkok, átereszek karbantartása városi feladat, ehhez azonban a lakosság segítségét is kérjük, mivel az árkok tisztítása, gyakran a helytelen lakossági beavatkozások miatt válik lehetetlenné.

A karsztforrások visszatérésével kapcsolatos feladatok

Tatán és környezetében több mint 30 karsztforrás működött. A bányák bezárásával párhuzamosan a karsztvíz kiemelése is megszűnt, ezáltal Tata eredeti, rendkívül gazdag és értékes föld alatti vízrendszere nagy részben helyreállhat.

A karsztvíz-szint emelkedése már érzékelhető a Fényes-fürdő területén, és 2010 körül várhatóan megindulnak a Plébániakerti-forrás és az Öreg-tó menti források, 2015 körül néhány Komáromi úti forrás, majd fokozatosan a többi belvárosi forrás is „megszólal” 2030-ig. A már kiépült megfigyelő (monitoring) rendszer adatait rendszeresen kiértékelve szükséges intézkedéseket tenni az épületek és közműhálózatok megóvása érdekében. Ezek az intézkedések a következők lehetnek:

- a vízelvezetés megoldása, nyílt, vagy zárt csatornákkal a befogadók felé;
- szükségessé válhat meglévő közmű rendszerek létesítményeinek kiváltása a források feltörési helyein.

A visszatérő források hasznosítása elsődlegesen a források eredeti használatát figyelembe vevő, azt fejlesztő, vagy csak jelzésszerűen bemutató jelleggel javasolt. Másodlagosan a nagy vízhozamú forrás helyeken városi érdeket szolgáló beruházások kaphatnak teret (pl. élményfürdő, uszoda). A visszatérő források idegenforgalmi látványosságot is képezhetnek a Vár környékén és a Cseke-tó partján, továbbá a városi tereken, a lakókörnyezetben szökőkutak,

patak- és tójellegű vízfolyások és vízmedencék, lakótelepi vizes játszóterek is épülhetnek.

A források környezetének egyenkénti fejlesztése – a városszerkezeti, környezetvédelmi szempontrendszer szerint – az egész város, majd a városkörnyék területére ki kell, hogy terjedjen. A forrásfoglalásoknak és a vízhasznosítás felszín alatti és felszíni rendszerének a mindenkori igényeknek – a települési környezetvédelemnek és higiénés követelményeknek – meg kell felelniük.

A használaton kívüli, kiszáradt, eltömött, elszennyezett kutak, forráshelyek, barlangvizek gyors kitisztítása, a járatok és a vízminőség további ellenőrzése meg kell, hogy előzze a források „megszólalását” és nagyobb területeknek a talajvíz közvetítésével történő elszennyeződését.

Az elkövetkező évtizedekben a tatai vizek új életre kelnek, aminek az áldásait kell okos előrelátással és közös erővel kiaknáznunk. Ez a város számára új lehetőségeket teremt, amelyben korábbi és új intézmények, programok jöhetnek létre. Ugyanakkor az elapadt forrásokkal rendelkező területeken épült lakótelepeken ezek újrafakadása elsősorban a közterületeken város- és kertépítészeti beavatkozásokat tesz szükségessé.

Informatikai közművek

A város célul tűzi ki a közigazgatás, az intézményirányítás, a gazdasági és civil kapcsolattartás informatikai alapú működtetését. Ennek alapja a város, az önkormányzat digitális informatikai vagyona.

Tatán az integrált informatikai – távközlési, kábel tv, internet – hálózat folyamatos fejlesztése napjainkban folyik. Két meghatározó szolgáltató célja, hogy a mindenkori legkorszerűbb rendszert minden háztartásba és intézménybe eljuttassák.

A város által fenntartott intézményekben és közszolgáltatókban e-pontokat kell kialakítani a személyre szóló kapcsolattartás teljeskörű kiépítése céljából. Rövid távon elérendő cél az internet városon belüli korlátlan használatának biztosítása. A Polgármesteri Hivatalban megkezdett e-közigazgatás mielőbb mindenki számára hozzáférhető lesz.

Központosított hálózatként hozunk létre egy biztonságtechnikai rendszert, amelynek első ütemében a városba bevezető utak figyelését, majd a városi intézmények térfigyelő rendszerét építjük ki. A rendszerbe az egyéb közszolgáltatók, intézmények, sőt a lakókörnyezet bekapcsolódását is lehetővé tesszük.

Hosszú távon az egész városban, jelenleg a műemléki környezetben az új integrált távközlési vezetékrendszert csak földben lehet vezetni.

Bláthy Ottó energetikai program

Valójában az energetika az emberi munkát és a természeti folyamatokat a kölcsönös egymásra hatás összefüggése szerint vizsgálja. Az energia folyamatok igen sokrétű kezelést igényelnek minden tekintetben, így az önkormányzati munka ellátásánál is. Teljes értékűen ezt a tudományágat jól képzett műszaki, gazdasági szakemberek tudásának kihasználása mellett lehet elvégezni.

A környezeti khatások közül a legjelentősebb, hogy milyen lesz a föld atmoszférája, a meteorológiai paraméterrendszere 50 év múlva. Az ezzel kapcsolatos jelzéseket mindenki ismeri. Ennek a katasztrófának az elkerülése jelenleg még nem látható. Kérdés, hogy az emberiség képes-e rájönni, hogy csak összefogással lehet valamelyest elodázni.

Bláthy Ottó Titusz a transzformátor feltalálója volt, tatabai születésűként természetes, hogy az energetikai programot az ő nevével kapcsoljuk össze. A településfejlesztési program alfejezeteként a jövő szempontjából meghatározó fejezetet jelent.

Bláthy Ottó Tatabán született, iskoláit is itt, illetve Bécsben végezte. 1882-ben szerzett gépészmérnöki oklevelet a Bécsi Műegyetemen. 1883-ban lépett a Ganz-gyár kötelékébe, mint gépszerkesztő. Munkássága egész életére a gyárhoz kötötte. Kiemelkedő képességű ember volt. Gyorsan átlátta a problémákat, rendkívüli emlékezőtehetség jellemezte. Elsőként ismerte fel a mágneses Ohm-törvény gyakorlati alkalmazásának lehetőségét. Legjelentősebb találmánya az 1885-ben Zipernowskyval és Dérivel közösen megalkotott transzformátor. A transzformátorokat Bláthy javaslatára zárt vasmaggal készítették. Közös munkájuk a korabeli elektronika egyik legfontosabb találmányát eredményezte. Száznál is több szabadalma főleg a villamos gépek területére vonatkozott.

1887-től a váltakozó áramú generátorok párhuzamos kapcsolásával kísérletezett, amelyet rá egy évre egy olaszországi erőműben valósítottak meg. Világszenzációt jelentett, hogy elsőként kapcsolt össze hőerőművet vízierőművel. 1889-ben megszerkesztette a róla elnevezett fogyasztásmérőt. Több hasonló szerkezet is ismert volt, de csupán Bláthyé vált be a gyakorlatban. 1912-ben tökéletesítette, így mérése pontosabb lett. A ma használatos fogyasztásmérők is az általa feltalált készülék elvén működnek. 1927-től a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja, a Budapesti és Bécsi Műegyetem tiszteletbeli doktora volt. Számos kitüntetésben részesült.

Az energia mai korunk legfontosabb és legköltségesebb elemévé vált. Tata város korábban készített energiakoncepciója alapján kiemelt feladatként kívánjuk kezelni a város, az önkormányzat és intézményeinek energiagazdálkodását, felhasználását, de figyelemmel vagyunk a város egészének energia felhasználására is. Törekednünk kell az energiatakarékos város állapot elérésére, ennek va-

lós tartalommal történő megtöltésére. Tata városa a megújuló energiaforrások tekintetében potenciálisan kiváló helyzetben van, adottságai kitűnőek.

A Tata rövid és középtávú energiaellátását szolgáló rendszerek állapota, kapacitása jelenleg lehetővé teszi a biztonságos energiaellátást, a város tervezett fejlesztéseinek megfelelő bővítésekkel. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy jelenleg a vezetékes energiaszolgáltatók (E-ON, ÉDÁSZ Zrt., ÉGÁZ

Zrt., Tatai Távhőszolgáltató Kft.) kiépített kapacitásai, hálózatai részben kihasználatlanok.

Az energiagazdálkodás terén számos tatai kezdeményezés országos hírnévre tette szert. Tata a megújuló energiájával mintája az egész magyar energetikai fejlődésnek, az első magyar, és Közép-Európa legnagyobb faaprítékos fűtőműje itt létesült Tatán. A tatai Parképítő a Nyugat-Magyarországi Egyetemmel együtt több mint tíz éve kísérletezi a biomasszát. Az élő dísznövényekből nemesisítették ki a tatai energianádat, melyből idén már 40 hektárt telepítettek.

Célul tűzzük ki a város 2002-ben elkészült Energia Konceptiójának végre-

hajtását, az akkori energiahatékonysági fejlesztési programban elfogadott ajánlások megvalósításának folyamatos felülvizsgálatát a következő elvek szerint:

- Megújuló energia alkalmazásának vizsgálata, ezek megteremtése, beillesztése a meglévő energetikai rendszerekbe (vízienergia, geotermikus energia, szélenergia), mindez jelentős hasznot is hozhat a városnak.
- A távfűtési rendszer gazdálkodásának javításával a szolgáltatás versenyképessé tétele más fűtési módokkal szemben.
- A „Biocalor” fűtőmű távvezetékei, fogyasztói rendszere, valamint fűtőanyag ellátása helyi biztosítását célzó komplex fejlesztésére kerülhet sor a 2007–2014 közötti időszakban, az „Energiahatékonyság és a megújuló energiák a Tatai medencében” című 4 kistérséget érintő projekt megvalósulása esetén. A távfűtéshez szükséges faapríték alapanyagot így olcsóbban, több munkalehetőséget teremtve lehet biztosítani. Ezen túlmenően a megújuló energiákkal kapcsolatos kutatás-fejlesztési kezdeményezések élére állhat a város. Az ipartelepek energiaellátását is meg lehetne oldani faaprítékos fűtőművel.
- Már jelenleg is többféle megújuló energiaforrást használunk. Ilyen pl. a geotermikus energia, hiszen Tata karsztvizekben gazdag. Saját karsztvíz kutunk van, ahol szivattyúzunk is. A kertészetet úgynevezett vízfűgönyös fóliával fűtjük. E téren további hasznosítási lehetőségeket tárunk fel.
- A Fényes-fürdő 20–22°C-os forrásvizének további melegítésével folyamatosan működő élményfürdő komplexum is kialakítható. Vizsgálni kell az elfolyó vizek geotermikus (hőszivattyús) energiahasznosítási lehetőségeit.
- Vizsgálni javasolt továbbá az Öreg-tóból elfolyó víz energiájának bemutató jellegű hasznosítási lehetőségeit. Érdekes ötleteket kell megvizsgálni a közeljövőben: pl. szélmotorral az Öreg-tóból vizet lehetne szivattyúzni a Cseke-tóba, amikor ott kevés a víz, így nem kellene minden vizet a csatornába leereszteni (a szélmotor helyének kitűzését a városképben rendkívüli alaposan meg kell vizsgálni); napenergiás felhasználással lehetne szökőkutat működtetni az Öreg-tóban; generátorokat lehetne telepíteni több helyre (pl. zsiliphez).
- A parkokban lévő sétányok éjszakai világítását a legkorszerűbb és energia-takarékos módon kis helyi energiatermelő berendezésekkel (pl. generátorok, napelemek) lehet megoldani.
- Kiemelt figyelmet kell fordítani az önkormányzat és intézményei energia-költségének mérséklésére az épületek energiahatékony felújításával (homlokzati hőszigetelés, nyílászárók, gépészeti rendszer felújítása, belső és külső

- világítási rendszer energiatudatos átépítése stb.). 2008-ban 6 intézményben tervezi az önkormányzat pályázati támogatással a program megkezdését.
- 2006-2007-ben 31 lakóház újult meg, 2008-ban további 280 millió Ft-ot költ az önkormányzat a Panel+ program keretében az energiaköltségek mérséklésére. Ezt a programot tovább kívánjuk folytatni. Alapvető számunkra a felújítások során a lehető legnagyobb energiahatékonyság biztosítása.

A Magyary Terv energiaprogramja sikeres megvalósításának feltételei: szakemberek alkalmazása, városi energetikai team létrehozása; városi energiakonceptió folyamatos aktualizálása; energetikai adatgyűjtés indítása; energetikai hulladékok összegyűjtése

E téren a helyi civil szervezetek erőteljes jelenlétéről tanúskodik a Természetes Életmód Alapítvány alternatív energetikai programja, mely 2003-ban nemzetközi díjat nyert.

A város 2008-ban csatlakozott az Energiavárosok Szövetségéhez, ezzel is biztosítva újabb európai kapcsolatépítést az energetikai fejlesztések segítésére. Tata energiatakarékos város kíván lenni, racionálisan gazdálkodva az energiaforrásokkal.

III. ÖVEGES JÓZSEF OKTATÁSI, KULTURÁLIS, SPORT, CSALÁD- ÉS IFJÚSÁGI PROGRAM

Öveges József (Páka, 1895. november 10. – Budapest, 1979. szeptember 4.) professzor, tanár. Pákán, majd Náprádfán végezte alapfokú tanulmányait. Ezután a családdal együtt Győr–Moson–Sopron megyébe költözött, Pérrre. Középfokú tanulmányait először a győri Bencés Gimnáziumban végezte. 1911-ben belépett a piarista rendbe, így Kecskeméten tanult tovább. 1912-ben a piarista tanító rend tagja lett. 1915-ben érettségizett jeles eredménnyel. Ezek után a Pázmány Péter Tudományegyetemen tanult, számtan–fizika szakon, mint piarista tanárjelölt. 1919-ben kitűnő eredménnyel tanári diplomát szerzett. 1922–1924, majd 1930–1940 között Tatán tanított. Könyveivel, cikkeivel, nagyszámú rádiós és televíziós előadásával népszerűsítette a fizikát. Az értelemnek és a szavaknak nagy súlya volt nála, a füzetek első lapjára kedvenc jelmondatát íratta diákjaival: „Semmiből nem lesz semmi”. Ezt a gondolatot maga is komolyan vette, és a nehéz helyzetekben maga is alkalmazta. A gyerekeket munkára nevelte: „...nem azt akarom, hogy tudjanak egy bizonyos geometriai vagy fizikai szabályt; a célom az, hogy szokják a munkát, tanuljanak meg dolgozni!”

1953-tól az *Elet és Tudomány* című hetilap szerkesztőbizottsági tagja volt. 1955-ben, a Budapesti Pedagógiai Főiskola megszűnésekor, saját kérésére nyugdíjazták. 1958-ban a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem meghívta tanszékvezető egyetemi tanárnak, amit visszautasított. 1958-tól a Magyar Televízió 100 kérdés című műsorának főszerkesztőjeként dolgozott (ez az adás 135 alkalommal volt műsoron). A Magyar Rádióban 256 előadást tartott. Több mint 30 éven keresztül volt a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) Országos Elnökségének tagja. Egy kísérlet bemutatása közben kapott halálos kimenetelű agyvérzést Budapesten. Tatán az Öreg-tó partján mellszobor /Tóth Béla alkotása/, az Eötvös József Gimnáziumban márványtábla és évenként megrendezett országos matematika–fizika verseny őrzi az emlékét. Sírja a zalaegerszegi régi temetőben található.

III/1 TUDÁSALAPÚ VÁROSFEJLESZTÉS – TATA ISKOLAVÁROS FEJLESZTESI PROGRAM

Az óvodától a felsőoktatásig, művészeti képzés összművészeti szinten az óvodától kezdve, szakképzés, népfőiskola, felnőttoktatás, a felsőoktatásban posztgraduális képzés a környezetvédelem, a vízügy, az idegenforgalom, a sport és a művészetek területén

Alapelvek: esélyegyenlőség és tehetséggondozás

Alapvető célunk a lehető legmagasabb színvonalú oktatás-nevelés biztosítása az itt élők számára minden korosztályban. Ennek érdekében minőségbiztosítási megállapodást kötünk az önkormányzati, egyházi és civil fenntartású óvodákkal, általános és középfokú oktatási intézményekkel egyaránt. Ez az alapja a tatai oktatási-nevelési intézmények esélyegyenlőségének és magas színvonalának. Az oktatás mellett a nevelésnek azonos prioritást biztosítunk. Ennek érdekében kötünk szövetséget a gyermekeiket nevelő családokkal, ennek megteremtjük az intézményi kereteit, közösségi háttérét (iskolaszékek, szülői-nevelői egyesületek, közösségek támogatásával, a velük folytatott folyamatos párbeszéddel).

Minden tatai gyermeknek biztosítjuk a fejlődéséhez szükséges feltételeket. Felzárkóztatási, speciális oktatás-nevelési programok biztosításával segítjük a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, vagy veszélyeztetett gyermekeket. A sajátos nevelési igényű gyermekek egyre növekvő száma is indokolja, hogy valamennyi – nem csak önkormányzati iskolában – is biztosított legyen a számukra megfelelő képzés, a szükséges személyi és tárgyi feltétel.

Különös gondot fordítunk a tatai nagycsaládokra, ahol az oktatás költségeinek jelentős részét átvállaljuk. Ennek érdekében minden évben a szükségletek felmérése alapján költségvetési keretet biztosítunk, a konkrét támogatás mértékét és mértékét a családok közösségével, érdekvédelmi szervezeteivel megvitatjuk. A támogatás sokrétű és az igényeknek megfelelően változó, bővülő lehet. A magas színvonalú oktatás és nevelés érdekében „szövetséget” kötünk a családokkal, amelyben erőteljesen támaszkodni akarunk az iskolaszékekre, szülői közösségekre, öregdiák egyesületekre.

A magyarság demográfiai problémái – a népességcsökkenés és az elöregedés okozta gondok – alól Tata sem vonhatja ki magát. Látjuk, hogy hiányoznak azok

a minták, amelyek a házasságra és a családi életre készítenének fel. Éppen ezért felkaroljuk mindazon törekvéseket, amelyek ezzel a kérdéskörrel foglalkoznak: legyen az civil, vagy egyházi mozgalom, konkrét „tantárgyak”, pl. házasságélet-tan, családélettan, vagy közösségélettan. Ezeket az ügyeket igyekszünk az iskola világában jelenvalóvá tenni, hogy iskoláink és tágabb környezetük legyen ennek a súlyos gondunknak az egyik legfontosabb hordozója és szereplője.

Kiemelten figyelünk a tehetséggondozásra. Erre már az óvodában programokat dolgozunk ki. Az általános- és középfokú oktatásban minden korosztály számára ösztöndíj- és pályázati rendszert dolgozunk ki, a jövő értelmiségének a kiválasztása alapvető fontosságú számunkra. Hisszük azt is, hogy mindenki tehetséges valamiben, az oktatás-nevelés feladatának tartjuk azt, hogy semmilyen tehetség, és egyetlen tehetséges gyermek ne kallódjon el. Tatának és az országnak egyaránt szüksége van a tehetségekre, azok kibontakoztatására!

A sport terén kimagasló teljesítményt elért tanulók elismerésének kialakult hagyománya van. Javaslat érkezett, hogy a tanulmányi munkában, versenyeken, érettségien kimagasló eredményt elért tanulók és szüleik részére biztosítsunk egy olyan elismerő fórumot, ahol ennek a város vezetése hangot adhatna. Ez érvényes a nagycsaládos, jó anyagi körülményekkel rendelkezők, de a több, a nemzet gyarapodását vállaló családok esetében is. A szociális hátrányok kompenzálása is fontos, de legalább elismerést, néhány jó szót kapjanak azok is, akik lehetőségeiknek ismeretében vállalnak és tesznek is valamit az előbbre jutáshoz.

A fiatalokat, diákokat mielőbb igyekszünk bevonni a város életébe pályázatokkal, vetélkedőkkel, a városi ünnepeken való aktív közreműködésükkel, diák hagyományok ápolásának segítségével, diákközösségek anyagi és erkölcsi támogatásával.

SPORTVERSENY AZ OLIMPIAI
EDZŐTÁBORBAN

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS ALÁÍRÁSA A
VÁROS ÉS A DIÁKSÁG POLGÁRMESTEREI RÉSZÉRŐL

Tata iskolaváros: óvodától a felsőoktatásig

Tata iskolaváros. Büszke az itt élők magas iskolázottságára, arra a sok múltban és jelenben a városnak és az országnak munkásságával hírnevet szerző értelmiségire, akik innen származnak. Hisszük, hogy ezt a helyi magas színvonalú oktatás, Tata kulturális és művészeti levegője, a polgárság hagyományai alapozták meg. Erre kívánunk a jövőben is támaszkodni elődeinkhez híven.

Ezt az oktatási hagyományt ápoljuk és építjük tovább – már csak azért is, mert napjainkban Tata a megyeszékhely Tatabánya és Esztergom után a harmadik legnagyobb iskolaközpont a megyében. A helyben lakó és tanuló mintegy 3 300 diák mellett naponta több mint 1 600-an más településekről járnak ide tanulni. A bejáró tanulók száma közel 700-zal meghaladja a városból más helyre naponta ingázókéét.

Fontos tehát, hogy erősítsük, támogassuk az oktatási intézmények modernizációját és a nevelési oldal megerősítését.

Bölcsődék

Egyre nagyobb igény jelentkezik a bölcsődei ellátás iránt. Tatán jelenleg egy alapítványi és egy önkormányzati fenntartású bölcsőde található. A meglévő intézmény folyamatos fejlesztését, bővítését tervezzük, illetve e téren magánkezelési megállapodásokat is támogatunk.

Óvodák

A városban tíz óvoda működik: kilenc önkormányzati, egy alapítványi fenntartásban. A férőhelyek száma ma még elegendő, az intézmények kihasználtsága azonban csaknem 100%-os. Az infrastruktúra nem mindenhol megfelelő, fejlesztésre van szükség.

A város széttagolt óvodai intézményrendszere indokolhatja új óvodaközpont megépítését a városközpontban, továbbá Újhegy városrészben új óvoda létesítése szükséges. Gazdaságtalan ennyi kis óvoda működtetése, de kétségtelen, hogy a lakóhelyhez közeli családi, patinás kis óvodák jobban kedveznek a gyermekeknek és a családoknak. Az óvodaközpont kialakítása számos előnnyel és ugyanakkor hátránnyal is járhat. Előnye lehet az, hogy gazdaságosabban üzemelhet, több egymással párhuzamosan futó értékes programot is befogadhat. Hátránya az, hogy a jelenlegihez képest esetleg nagyobb közlekedési vonzata van. Ez a program tehát csak akkor válhat időszerűvé, és csak akkor lehet eredményes, ha a lakosság egyetért ezzel a megoldással és a közlekedés is megoldott lesz.

Általános iskolák

A város négy épületben, két összevont intézményben alapfokú általános iskolát tart fenn:

- Felső-Tatán a Kőkúti Általános Iskolát, a Kőkút köz 2. sz. alatt, amelyhez a Fazekas Utcai Ének-zenei Általános Iskolát és Művészeti Alapiskolát csatoljuk. Ez utóbbi patinás környezetben, a Szent Kereszt plébániatemplom szomszédságában fekszik, előbbi modern épületben működik.
- Tóvárosban a Vaszary János Általános Iskolát és Logopédiai Intézetet az Országgyűlés téren, amelyhez a Tóváros északi részén lévő Jázmin Utcai Iskolát csatoljuk.

A tatai iskolákban a magasszintű oktatás-neveléshez szükséges személyi, technikai és szociális feltételeket hosszú távon biztosítjuk. Az épületek szükséges üzemeltetési, fenntartási, szükség szerinti rekonstrukciós, bővítési igényét folyamatosan figyelemmel kísérik és az ehhez szükséges anyagi erőforrásokat előteremtjük.

Az általános iskolákban több éve kialakult és jól működő speciális tagozatok (művészeti képzés, sportiskolai alapképzés, matematika-informatika, idegen nyelvi képzés) megőrzése és továbbfejlesztése kiemelt célunk, de fontos szempont minden tagozat, egyedi oktatási program esetében, hogy az ne menjen az általános képzés rovására.

A helyi identitás erősítése érdekében Tata hely-, kultúr- és építéstörténetét már az általános iskolában megfelelő színvonalon taníttatni kívánjuk. Az ehhez szükséges taneszközök (tankönyv, munkafüzet) készítésére oktatási pályázattal készülünk: tervünk egy Tata Olvasókönyv mielőbbi megjelentetése. A helytörténeti-helyismereti tárgyat az általános és középiskolában egyaránt be kívánjuk vezetni.

A városban működik két alapítványi iskola is: a Színes Iskola, Óvoda és Gimnázium, illetve a Talentum Általános Iskola, Gimnázium és Szakiskola. A meglévő alapítványi intézmények mellett felmerült egy egyházi általános iskola létesítésének igénye és lehetősége is.

Középiskolák

Tata hagyományosan iskolaváros. Egyik legrégebbi iskoláját a piaristák hozták létre, akik 1765-ben érkeztek Tatára, de már a XVII. században is volt középfokú oktatás a városban. A piaristák rendházát Fellner Jakab és Valero Jakab tervei

alapján 1767 és 1806 között építették. A gimnáziumot a rendház közelében építették fel a XX. század elején. Jelenleg a megyei fenntartású Eötvös József Gimnázium működik benne.

Tatán számos nagy múltú középiskola, illetve szakközépiskola és szakképző intézet működik. Ezek közül kiemelkedik a részben szintén a piaristák XVIII. századi működéséhez köthető, de részben Magyary Zoltánnak köszönhető Jávorka Sándor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium. Magyary kezdeményezésére jött létre ennek egy másik elődje, a Tatai Téli Gazdasági Iskola. Sajnálatos, hogy az intézmény nem a város kezelésében van, de a Magyary-örökség szellemében törekedni kellene az átvételére a megyei önkormányzattól. Szintén jelentős és nagy múltú intézmény a Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium.

Vizsgáljuk annak a lehetőségét, hogy Tata Város Önkormányzata ismét középfokú oktatási intézményt működtessen. Közöttük az Eötvös József Gimnázium helyzetét is meg kell erősíteni, fenntartóként a város és a katolikus egyház is joggal merül fel. Mindkét esetben hosszú távon megnyugtató lenne a nagy múltú intézmény sorsa, de indokolt lehet a kistérségi felelősség-

AZ EÖTVÖS GIMNÁZIUM ÉPÜLETE
URALJA AZ ÖREG-TÓ FELETTI DOMBOT

JÁVORKA SÁNDOR SZAKKÖZÉPISKOLA

BLÁTHY OTTÓ SZAKKÖZÉPISKOLA

vállalás is a megyei szerepkör biztosítása mellett. Ezen alternatívák közül azt kell kiválasztani, amely az iskola hagyományai alapján a legmagasabb színvonalú, és legnagyobb oktatási-nevelési biztonságot és a folyamatos fejlesztést-fejlődést biztosítja.

Tatán az előbb említetteken kívül további egyházi és alapítványi fenntartású középiskolák működnek: a Pápai Református Kollégium Tatai Gimnáziuma, a Színes Iskola és Gimnázium, és a Talentum Gimnázium és Szakiskola.

Oktatási-szakképzési fejlesztésre vonatkozó javaslat a helyi és a szélesebben vett térségben lévő intézmények integrálásának kezdeményezése két fő irányban. Egyik a hagyományosan jól működő mezőgazdasági képzés (ennek bővítése, kiegészítése a más településeken működő intézmények tevékenységével, pl. Bábolna, Neszmély stb.), a másik a művészeti képzés vertikális és horizontális fejlesztése.

Valamennyi, a városban működő középiskolában fel kell kelteni a diákok érdeklődését Magyary Zoltán munkássága és ezáltal a városfejlesztés, a köz- és államélet, közigazgatás iránt. Ennek érdekében ebben a témakörben a Tata város tanulóügyi pályázatát ír ki, amelyet minden évben Magyary születésének évfordulóján, június 10-én értékelnénk neves szakemberek, szakmai közösségek bevonásával.

Felsőfokú oktatás

A volt piarista rendház egyik méltó és célszerű hasznosítási lehetősége lenne egy felsőfokú oktatási intézmény létrehozása, telepítése. A felsőfokú képzésben a posztgraduális képzés meghonosítását tervezzük budapesti és győri, valamint szekszárdi felsőfokú intézetekkel karöltve a környezetvédelem, a vízügy, idegenforgalom, a sport, a pedagógusképzés, valamint a művészetek területén. Ennek első lépéseként környezet- és természetvédelmi, építészeti, összművészeti nyári egyetemi kurzusok meghonosítását és folyamatosan bővülő szakmai együttműködést tervezzük. A kísérleti évek, a – szándékaink szerint – egyre szorosabb kapcsolatrendszer forrja majd ki azokat a szakokat, tárgyakat, témaköröket, amelyekben Tata megfelelő szellemi és intézményi – anyagi és személyi – hátte-

ret biztosíthat. A Tatai Nyári Egyetem – több ebben közreműködő felsőfokú intézménnyel karöltve – véleményünk szerint a város történelmi, kulturális, gazdasági, táji-természeti adottságai alapján akár nemzetközi hírnevet, rangot vívhat ki. Ez alapozhat meg egy egész évben működő felsőfokú intézményt. Ehhez természetesen létesítési

és fenntarthatósági tanulmány készítése szükséges azzal, hogy a gazdasági hátteret részben magyarországi vállalkozások is megteremthetik.

Művészeti oktatás, művészetpártolás

Tatán a művészetek jelenléte és a művészetek inspiráló hatása évszázadok óta jelen van. Ezen adottságai kiemelten feljogosítják a várost, hogy a művészet-oktatást a lehető legmagasabb szintre fejlessze, és a művészetpártolást városi feladattá tegye. A művészetoktatásra úgy tekintünk, mint az egyéni és közösségi kiteljesedés egyik legfontosabb eszközére.

Meglévő és jelentős hagyományokra épülő adottság Tatán a zenei oktatás. Az óvodától kezdve az általános iskolán keresztül a gimnáziumig zenetagozatot kellene létrehozni, ami az önkormányzat kezelésében marad önálló intézményi művészeti képzésként. A zenei képzés centruma Tatán a Fazekas Utcai Ének-Zenei Általános Iskola és Művészeti Alapiskola, ahol lehetőségét szeretnénk minden tatai és akár kistérségünkben élő kisgyermeknek felkínálni, de elvárjuk, hogy a zenetanulást választók azt komoly tanulásnak tekintsék. Ennek érdekében a Fazekas utcai iskolában – a feltételek biztosításával – szívesen indítanánk nagy létszámú előképző évfolyamot, ahol a tanulók – és rajtuk keresztül a szülők – megismerhetnék a zenetanulás lehetőségeit, szépségeit és követelményeit: a hosszú, felnőttkorig tartó zenetanulást, gyakorlást. Szeretnénk, ha a kiválogatódás az előképző évfolyam végén, a hangszertanulás megkezdése előtt történne. Iskolánk így nem létszámában gyarapodna, hanem a hangszertanulás színvonala fejlődne. A Fazekas Utcai Ének-Zenei Általános Iskola a Kőköti Általános Iskolával és a Pápai Református Gimnáziummal együtt egy iskolacentrum, melyben jó helye lesz a Fazekas utcai régi épületben a zeneiskolának.

A tatai hangversenyélet szervezésében zeneiskolánk örömmel vállal részt. Ennek elengedhetetlen feltétele egy hangversenyterem kialakítása, hiszen jelenleg nincs a városnak elfogadható akusztikával és méretekkel rendelkező ter-

me. A hangversenyeremnek – figyelembe véve városunk lakosságát, és az elvárható turizmust – egy 150-200 fő befogadóképességű, jó akusztikával rendelkező, jól megközelíthető (parkolóval ellátott) épületnek kell lennie. Kiválóan alkalmasnak tartjuk erre a piarista rendház kápolnáját. Az itteni hangversenyerem megvalósítása már rövidtávon is elképzelhető. Az épületben megvannak a hangversenyerem kiszolgáló helyiségei is: próbaterem, akár több is, öltözők, mosdók, kialakíthatók. Emellett az épület bármilyen egyéb hasznosítású is lehet (felsőfokú oktatás, Tatai Nyári Egyetem központja) A kápolna késő-barokk belső kialakítása révén országos, sőt nemzetközi hírnévre tehetne szert. Ennek előképe a gödöllői Grassalkovich-kastélyban rekonstruált Barokk Színház.

Az Esterházy-kastélyegyüttes rekonstrukciója, és újbóli intenzívebb használata sok tatainak közös vágya. Felvetődik, hogy a kastélyban ha úgyszólván létesül kiállító-, és előadóterem, érdemes átgondolni, hogy a művelődési ház rekonstrukciója alatt néhány funkció átkerülhessen ide (kisebb előadások, koncertek, kiállítások) biztosítva a kulturális élet folytonos működését. Másrészt hosszú távon megfontolandó a piarista rendháznál említett felsőoktatási funkciók egyes részeit a kastélyban elhelyezni. A kastélyban és környékén csend van és nyugalom, művészek számára inspiráló a környezet!

Az előzőekben vázolt adottságok ideális helyszínné tehetnék Tatát egy nemzetközi művészeti-oktatási központ kialakítására. A központ első ütemben felnőttek továbbképzésével foglalkozna több művészeti ágban: zene, képzőművészet, előadóművészet (pantomim, színház). Ez elsősorban a hazai tanárok és előadók továbbképzését segítené, de akár szovátai (Románia) és szlovéniai (Szlovákia) testvérvárosunk művészeit és kulturális szakembereit is. Ez részben a művészetoktatásban tanítók kötelező és fakultatív továbbképzését végezné speciális témákban, másrészt ugyancsak speciális kurzusokat szervezne nemzetközi résztvevőkkel és előadókkal, tanárokkal.

ÚJJÁÉPÜLT BAROKK
SZÍNHÁZ GÖDÖLLŐN,
A GRASALKOVICH
KASTÉLYBAN

ESTERHÁZY KASTÉLY
A BELSŐ UDVAR FELŐL

Továbbképzési témák:

- Zene: egyházzenei, régi zenei, jazz előadók, kamarazenei előadók;
- Képzőművészet: népi iparművészek (fazekasok, szövők, fadaragók), látványtervezők, grafikusok, reklámgrafikusok, szobrászat;
- Előadó művészet: pantomim előadók és oktatók, színjátszó csoportok, musical színészek és rendezők

Ugyanezen témákban nemzetközi versenyeket, találkozókat, fesztiválokat is lehetne szervezni. A továbblépéshez a testvérvárosok vezetőivel, illetékeseivel szervezünk megbeszélést, mert egy nemzetközi projekt sokkal nagyobb eséllyel indul az EU pályázatain, mint egy városi, vagy kistérségi. Fel kell térképezni, mekkora igény merülhet fel a német, francia, holland, olasz, illetve a szlovákiai és erdélyi testvérvárosokban ezekre a programokra, valamint azt is, hogy ki mivel tud hozzájárulni az előkészítéshez és megvalósításához.

Az önkormányzat a művészeti oktatás magas színvonalra fejlesztése mellett, arra építve egy művészeti mecenatúra kiépítését tervezi, amelyhez az évente megrendezésre kerülő művészeti, kulturális események adnak megrendelési, díjazási alkalmakat.

A művészeti oktatás palettáján további civil és alapítványi intézmények szerepelnek: a református egyház által fenntartott Kenderke Alapfokú Művészeti Iskola és a Concerto Zenei és Művészeti Alapiskola. A velük való folyamatos együttműködés a város szívügye.

Az egyházak szerepvállalása az oktatás-nevelésben

A jelenlegi szerepvállaláson túlmenően számítunk az egyházak további együttműködésére a közoktatás, köznevelés terén valamennyi szintjén. A városban

elképzelhető egyházi működésű óvoda, általános iskola, és hosszabb távon középiskola is. Nagyon fontos volna az egyházak minél szorosabb együttműködése a közkerölcs javítása, a házasságra, családi és közösségi életre nevelés terén. Minden ilyen irányú kezdeményezést – előadássorozat, képzés, táborok, szemináriumok szervezést – támogatunk.

Civil kezdeményezések, szerepvállalás az oktatásban

Már jelenleg is létezik civil szervezetek által kifejlesztett és fenntartott oktatási program. Ilyen az Agostyánban működő Természetes Életmód Alapítvány által kidolgozott számos program, pl. természetvédelmi oktatás, környezeti nevelő képzés, történeti ökológia program, ökoturizmus, zárandok szervező-vezetőképzés, fenntartható fejlődés alternatív életmódvezetés, alternatív energia bemutató hely, energiaösvény program.

Civilek, civil közösségek részvételével képzeljük el az általános és középiskolák számára készülő helytörténeti, helyismereti tantárgy meghonosítását. Valószínűleg az általános és középiskolákban a felkészült lokálpatrióták rendkívül hitelesen tudnák a tárgyi és eszmei-erkölcsi tudásukat átadni a „tataiság” mibenlétéről. Ezen tantárgy Tata természeti értékeit bemutató részének a tanmenetét, munkafüzetét, terepgyakorlati tematikáit civil szervezetekre bízánk. Tata európai, sőt egyes vonatkozásaiban világviszonylatban is jelentős természeti, táji környezetének és épített örökségének együttműködését véleményünk szerint felkészült és ebben a témában elkötelezett civilek tudnák áthagyományozni a következő generációknak.

Létre kívánjuk hozni a nevelés-oktatás, a kultúra, a közművelődés, az idegenforgalom szolgáltató házát, amelynek másokkal együttműködő házigazdája civil szervezet lehet. Az ötlet gazdája és kidolgozója a Kenderke Alapítvány.

A élethosszig tartó tanulás támogatása, felnőttoktatás

Az önkormányzat támogatja a versenyképességet alapvetően biztosító élethosszig tartó tanulást, a felnőtt oktatást. Számos programot dolgozunk ki ezen a téren: nyelvoktatás, informatika oktatás támogatását alapszinten tömegoktatásként jelentős önkormányzati támogatással, középszinten jelentősebb egyéni áldozatvállalással. Ebben a programban számítunk a helyi általános és középiskolákra, a művelődési házra.

Fontos feladatunk a közel 60 évnyi közösségihiányos évtized után a helyi társadalom, a helyi közösségek építése. A közösségek létrehozásának, építésének, működtetésének alapvető „fogásait” nem tanulhattuk meg működő közösségektől, mert nem léteztek, ma is csak kis számban léteznek. A közösségépítéssel, közösségfejlesztéssel kapcsolatos kurzusokat civil szervezetekkel karöltve kívánunk indítani, támogatni középiskolák, művelődési ház szakembereivel, egyházak képviselőivel együttműködve. Kísérleti kurzusok mihamarabbi beindítása után a város felnőtt lakosságának meghatározó részét meg kívánjuk szólítani ezzel a lehetőséggel.

Magyary kezdeményezésének időszerűségét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy ma is nagy szükség van népfőiskolára, amelyet Tata és kistérsége lakossága számára több civil szervezet együttműködésével, önkormányzati segítséggel fejleszteni kell.

Egyéb intézmények, programok bevonása az oktatásba: múzeumok, helytörténeti séták stb.

Az oktatásba be kívánjuk vonni a város egészét, minden kultúra közvetítő intézményét, a táji, természeti értékeket védő szervezetét: a múzeumokat, a helytörténettel foglalkozó civil szervezeteket, személyiségeket. Erre egy átfogó programot dolgozunk ki.

SÉTA A TÓPARTON

Az oktatásban rendszeressé kívánjuk tenni a „sétákat”: a természetben, a városban, a történelemben. A város tematikus útvonalainak éppen az ifjúság lenne az első bejárója, akiknek a véleményére már előzetesen kíváncsiak vagyunk. Ezeket a tematikus útvonalakat úgy szeretnénk kialakítani, hogy azok minden itt élő – fiatalok, idősebbek – számára is átélhető és szerethető legyen.

III/2 TATA A KULTÚRA VÁROSA

A kultúra húzóágazat, nagyszabású programok, világi és egyházi, a „magas” és a népi kultúra együttműködése

Tata jövőjének egyik kulcsa a meglévő és fejlesztendő kulturája: a történelme, a műemlékek sokasága, a városi kultúra megannyi eleme. Ezek egyrészt az itt élőket szolgálják, másrészt a magas színvonalú idegenforgalom alapja egyben.

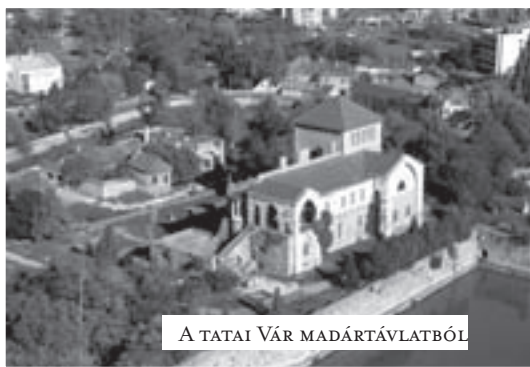
A tatai Vár és az Esterházy-kastély bevonása a városi közművelődésbe

Tata kulturális vonzerejét a meglévő programok mellett jelentősen továbbfejlesztjük. A legjelentősebb két program az Esterházy-kastély és a tatai Vár

rekonstrukciója, amelyekben az állandó programok mellett évente egy-egy nagyszabású tárlatot, kiállítást kellene megrendezni, ami egy Tatai Fesztivál csúcspontja lehet.

Hosszabb távon tervezzük a Kuny Domokos Múzeum megyei fenntartásból való átvételét, városi üzemeltetésbe, a városi közművelődési tevékenységbe való közvetlenebb bevonását. Így lehetőség nyílik a városi kulturális programok összehangolására és annak magasabb színvonalon történő megjelenítésére. Tudományos publikációk, konferenciák, várostörténeti kiállítások megrendezésére, lebonyolítására. Mivel a városunkban lévő kiemelt műemlék együttesek fogadják be a múzeumi tevékenységet, ezért nagyobb lehetőségünk nyílik az épületek karbantartására és felújítására.

Kezdeményezzük egy kastély üzemeltetési közös vállalkozás létrehozását, amelynek feladata lenne a kastélyegyüttes felújításának lebonyolítása, valamint funkcionális tartalommal való megtöltése (főúri életet bemutató kiállítás létrehozása, tatai fajansz gyártás bemutatása, emlékszobák kialakítása-Schönbrunni Béke aláírásának szobája, Vilmos császár és Ferenc József császár emlékszobája, IV. Károly király emlékszobája), valamint rendezvénytermek kialakítása és egyéb szolgáltatások lehetőségének biztosítása.

A TATAI VÁR MADÁRTÁVLATBÓL

AZ ESTERHÁZY-KASTÉLY ÉJSZAKAI KIVILÁGÍTÁSBAN

Városi könyvtár

A Kossuth téren a volt zeneiskola épületét egy XXI. századi, minden igényt kielégítő, modern könyvtárrá kívánjuk átalakítani, melyben helyet kívánunk biztosítani a digitális könyvtári szolgáltatásnak, fonotéka létrehozásának, gyermekkönyvtári részleg esetében vonzóvá kívánjuk tenni a fiatal korosztály részére az olvasás iránti érdeklődés felkeltését, a középiskolás korosztály számára

A KOSSUTH TÉRI
ZENEISKOLA
ÉPÜLETÉBŐL VÁROSI
KÖNYVTÁR LEHET

szeretnénk biztosítani széles körben az internet hozzáférés lehetőségét, teret kívánunk adni a helytörténeti kutatásnak, valamint tudományos előadások és kiállítások lebonyolításának. A könyvtári szolgáltatás mellett közösségépítő, a könyvtárat vonzóvá tevő közösségi helyet kívánunk létrehozni.

A tatai fazekasság – a tatai majolika – bemutatása, kézműves műhely a Kőfaragó házban

A tatai kultúra egy ma még kellően nem értékelt szelete a tatai kézművesség, elsősorban is a fazekasság, amelyet bemutatásra érdemesnek tartunk. A Fazekas utca őrzi ennek emlékét. Részben ebből nőtt ki Farkasházy Fischer Mór munkássága, amely Tatáról indult ki és a magyar és a nemzetközi iparművészetben és képzőművészetben máig tartó fényes fejezetben: a herendi porcelánművészetben csúcsonyosodott ki, majd Fischer Mór újra Tatára tért vissza.

Tata a második legnagyobb dunántúli fazekas központ volt az országban Csákvár után. Sajnos az idők múlásával változott ez a tény is, és ha ma valakinek eszébe jut a város neve, minden mást fog kapcsolni hozzá, csak a fazekasságot nem. Olyan érték ment itt veszendőben, amiért nagyon nagy kár, nemcsak azért, mert a Kárpát-medencére jellemző volt mindig is a gazdag népművészet, hanem mert a magyar néplélek és kreativitás egyik fő kifejező eszköze volt. Ha Tatát említi valaki, az Öreg-tó, a csodálatos Vár, a malmok, parkok teljesen jogosan egyből beugranak a gondolatba, csak sajnos a fazekasság – a tatai majolika – nem, holott nagyságát, jelentőségét tekintve felmerülhetne ez is, mint régi és mai létező érték. Még csak-csak dereng, ha a Fischer cég fajansz termékeinek másolata alapján kialakult fehér alapon apró kék-zöld díszítésekkel ellátott edényeket nézegeti valaki, de ha a régi fekete, vagy vörös földfestékekkel díszített termékek kerülnek szóba, bizony itt már nem asszociálnak Tata városára. Ezen tudna segíteni egy központilag kialakított helyiség – a Fazekas utcában –, ahol a ma élő fazekasok illusztrálhatnák, hogy mivé fejlődött bennük a szülővárosuk régi hagyománya, hova jutottak el mesterségbeli tudásban, hogyan ültették át

azt a hagyományt, amit egykor oly sokan műveltek ebben a városban, amit röviden úgy lehetne megfogalmazni, hogy „régimesterség egy modern világban”. Összekapcsolni a múlt bemutatását és ezzel egyidejűleg a felélesztését úgy, hogy élővé teszem, bemutatom a mai kultúrába illesztve a termékeket, a régiből a jelent. Ezekre alapozva tervezzük egy kerámiaház létrehozását egy olyan épületben, amelyben ez a népi mesteresség hosszú időn át hagyományosan működött.

A Fazekas utcában található „Kőfaragó házat” kézműves műhelyé kívánjuk átalakítani, mivel már korábban is igény merült fel tatai kismesterségek bemutatására. Erre a legmegfelelőbb helyként alkotóműhelyt kívánunk kialakítani időszakos kiállítások, bemutatók lehetőségével egybekötve. Teret kívánunk adni a nagy hagyományokkal rendelkező tatai kézművesipar más területeinek bemutatására.

A Tata környéki népi kultúra, mesterségek között a kocsis kocsigyártásnak különös, nemzetközi jelentősége van.

Színházi és zenekultúra fejlesztése a meglévő alapokon

Tata már a régebbi időkben is művészeti-kulturális események állandó színtere volt. Saját színház, zenekar, énekesek álltak az Esterházy grófok szolgálatában Director Chorival az élen, aki a ma már újra ismertté váló Menner Bernát volt. Az egykor lenyűgözően szép szabadtéri színpadon nemzetközi híró operaelőadásokat tartottak, melyek még külföldről is vonzották a vendégeket, nem kis mértékben fellendítve Tata idegenforgalmát. A színházi és zenekultúra alapjai azok a művészeti iskolák, ahol zenei, képző- és iparművészeti képzés folyik az általános iskolától – reményeink szerint – a felsőfokú oktatásig. Számos civil szervezet él, működik a városban, amelynek a színházi és zenei kultúra ápolása szívégye. A városnak már jelenleg is számos olyan helye van, ahol zenei, színházi előadások bonyolíthatóak, Ezek sorát igyekszünk gazdagítani pl. a volt piarista rendház kápolnájában létesítendő hangversenyteremmel, rendezvényközponttal, a művelődési ház átépítésével, a szabadtéri színpad fel-

újításával stb. Ezekre alapozva lehet itt a magas szintű zenei és színházi kultúrát továbbfejleszteni.

Tata barokk értékeinek népszerűsítésében még nagyobb szerepet kaphat a zene – ami nemcsak a templomokban és a kastélyban szervezett koncerteket, zenei előadásokat jelenthet, hanem pl. a tatai Öreg-tavon is lehetne „vízi

zenét” játszani, és a parkokban – pl. az Angolparkban is – megjelenhet a szabadtéri zenélés. A Tatán működő zenekarokra, énekkarokra építve lehetne országos dalos találkozókat szervezni. Majd egy tucat énekkar és zenekarok működik Tatán. A kulturális élethez hozzájárult az, hogy a kezdő fiataloktól kezdve az idősekig mindenki nagyon szeret énekelni. Több mint 300 olyan diák van, akik életpályájukul kimondottan az ének-zenét választották.

Nem feledkezhetünk meg természetesen a szabadtéri színpad már említett igen jelentős, de lassan feledésbe merülő hagyományainak újjáélesztéséről sem – például népszerű komolyzenei, operett és musical előadások szervezésével. Nagyobb hangsúlyt kaphatna a szabadtéri színpad. Jó lenne helyreállítani, kiábrándító és szomorú a leszerelt székek látványa. Néhány népszerű előadás bevétele talán lehetővé tenné a színvonalasabb előadások idehozatalát is. E program keretén belül fontos lenne a szabadtéri színpad szerepének növelése (több előadás szervezése), az Angolkert természeti értékeinek megóvása érdekében elsősorban kamaraszínházi találkozókra és zenei rendezvényekre gondolunk.

A város ezen kívül mindig gazdag volt művészekben: festők, grafikusok, keramikusok, zenészek, költők régen és ma is szívesen telepedtek meg itt. A főváros könnyen elérhető, ugyanakkor idilli, vidékies nyugalomra lelnek az itt élők. A város kiválóan alkalmas összművészeti találkozók szervezésére.

Az egyházi kultúra ápolása

Tata egyházi kultúráját a piaristák, a kapucinusok, a nagyhagyományú katolikus közösség és a reformátusok és evangélikusok is képviselik. Szükségesnek tartjuk egy ökumenikus egyházi kiállítóhely megteremtését, ahol Tata egyházművészetét, egyházi, vallási kultúráját lehet bemutatni.

Tata nemzetközi konferencia- és rendezvényközpont lehet

Gyakran elhangzik, így talán már kissé közhelyszerűnek találhatjuk, hogy Tata földrajzi fekvése szinte egyedülálló. Valóban páratlan környezeti és műemléki tényezők együttese alakította ki ezt a vélekedést az idelátogató idegenekben is. A csodálatos fekvés, a tavak, vár és a kastély meghatározzák a város jellegét. Az EU tagjaként is törekszünk egyéni arculatunk kidomborítására, városunk legoptimálisabb karakterének meghatározására. Közlekedési szempontból nagyon szerencsés, hogy a város minden irányból jól megközelíthető, nem esik távol a fővárostól, a határtól, de még a közvetlen szomszédos országok fővárosaitól sem. Mindez képesíti arra, hogy nemzetközi programok helyszíne lehessen.

A tatai sportkultúra fejlesztése

Régen Tatán nagy sportélet, sportolási kultúra volt. Törekszünk a Tatára jellemző sportok feltámasztására. Ehhez Tatához kötődő szakembereket hívunk meg, akik elhivatottságból vállalnák a fiatalokkal való foglalkozást. A szülőket is ösztönözzük, hogy a gyerekeiket sportolni járassák és ők maguk is rendszeresen mozogjanak, sportoljanak. Az egész várost igyekszünk megnyerni a sportos, egészséges életmód kultúrájának.

A sportkultúra része lehet a Magyar Olimpikonok Múzeumának létrehozása a városban. Ezt az indokolja, hogy olimpiai bajnokaink jelentős része itt, Tatán készült élete nagy teljesítményére, az olimpiára.

KERÉKPÁROK AZ ÖREGTÓ PARTJÁN

A helyi média a kultúra szolgálatában

Szükségesnek látnánk, hogy a helyi televízió műsorpolitikájában hangsúlyosabb szerepet kapjon a művészet, a művészeti nevelés, a tatai kulturális programok és rendezvények minél színvonalasabb, figyelemkeltő, és interaktivitást gerjesztő bemutatása.

Tata kultúrája a turizmus szolgálatában

Tatát történelme, épített és természeti öröksége, kulturális, oktatási, közösségi hagyományai együttesen arra érdeklik, hogy a turizmus minden ága természetes módon teret nyerjen itt. A város már jelenleg is számos kulturális programmal rendelkezik, ezek híre, látogatottsága azonban még elmarad a lehetőségektől. Az adottságok célirányos fejlesztésekkel fesztivál- és konferenciavárossá tehetik Tatát.

RÓMAI LÉGIONÁRIUSOK A VÍZ, ZENE, VIRÁG FESZTIVÁLON

A jelenlegi rendezvények közül a legismertebbek a következők: a Víz, Zene, Virág Fesztivál, a Tatai Sokadalom, a Tatai Barokk Fesztivál, a Porcinkula, a Tatai Nyár, a Tatai Öreg-tavi Nagy Halászat, a Vadlúd Sokadalom, a Tatai Minimarathon utcai futóverseny és a Tó-futások.

Tata történelmét, kultúráját, építészetét és táji adottságait a legteljesebb

körűen két korszak fémjelzi: a középkor a tatai Várral – Tata a magyar királyi városok csoportjába méltán tartozik – és a barokk kor. Ezeket kell a legmagasabb szinten bemutatni és a két legfontosabb rendezvényt ezek köré szervezni.

A rekonstruált tatai Vár számtalan programot fogadhat be, ezek csúcspontja a Magyar Királyi Várjátékok szervezése lehetne. Ennek keretében kiállítások, lovagi tornák, középkori színház, utcai rendezvények, középkori gasztronómia bemutatkozása és számos más középkort idéző programra sor kerülhet. Ezt az évenkénti rendezvényt nemzetközi kapcsolatokkal lehet szélesíteni.

Fontosnak tartjuk a Barokk Fesztivál továbbfejlesztésével az Esterházy Barokk Fesztivál évenkénti megrendezését. Ezt méltán nevezhetjük el az Esterházy családról, akikhez Tata barokk kori fénykora szorosan kötődik. Ez idegenforgalmi, turisztikai szervezést is igényel. Neves előadók, idegenforgalmat is csábító hangversenyek a turizmusban szokásos reklámköltségek nagyobb anyagi ráfordítás nélkül elképzelhetetlenek. Ezt az önkormányzat saját erőből nem tudja fedezni, de a várható nagy érdeklődésre alapozva támogatókat is biztossággal megszólíthatunk.

Számos új program, rendezvény is szervezhető pl. a tematikus városi útvonalak kapcsán. Ilyen lehet pl. a vízimalmok útjára szervezve a Molnár Napok,

amikor nem csupán a malmokat jár-
nánk végig, kiindulva a Jenő-malom-
tól, amelyben a malmokat „működés
közben” bemutató makettvárost lehet
bemutatni.

A városban működő néptánc együt-
tesek bevonásával lehetne szervezni
kamaratáncversenyeket. Verbunkos
fesztivállal a város legfontosabb tere-
in mutathatunk be egy hagyományos,
ezeken a tereken hajdanában valóban
létező „akciót”. A Kodály téren fűvös-
zenekari koncerteket lehetne nyaranta
szervezni.

Tata turisztikai vonzereje – a meg-
lévő rendezvények felsorolásából is lát-
hatóan – sokféle elemből táplálkozik:

- a természeti környezet, a vizek és
zöldfelületek együttesen a rekreá-
ciót és a sport-turizmust,
- míg az épített környezet, Tata gó-
tikus-reneszánsz, de elsősorban
barokk korból való értékei és az ezekhez kapcsolódó kulturális, művészeti
értékek együttesen a kulturális turizmust alapozzák meg.

E két fő témakör köré rendezzük
a jövőben is Tata turizmusát, kultu-
rális, sport és rekreációs programjait
– természetesen a meglévő, kialakult,
na-gyobb tömegeket vonzó, hagyomá-
nyos programok megtartásával. Ezeket
fejlesztjük tovább új elemekkel.

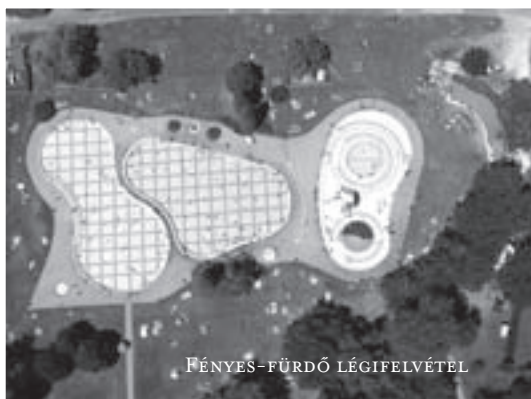
A tatai fürdőkultúra nagy hagyomá-
nyait a Fényes-fürdő, a Kristály-fürdő
és persze az Öreg-tó jelentős mértékű
fejlesztése öregbítené. Ezekbe a prog-
ramokba az önkormányzat korlátozott-

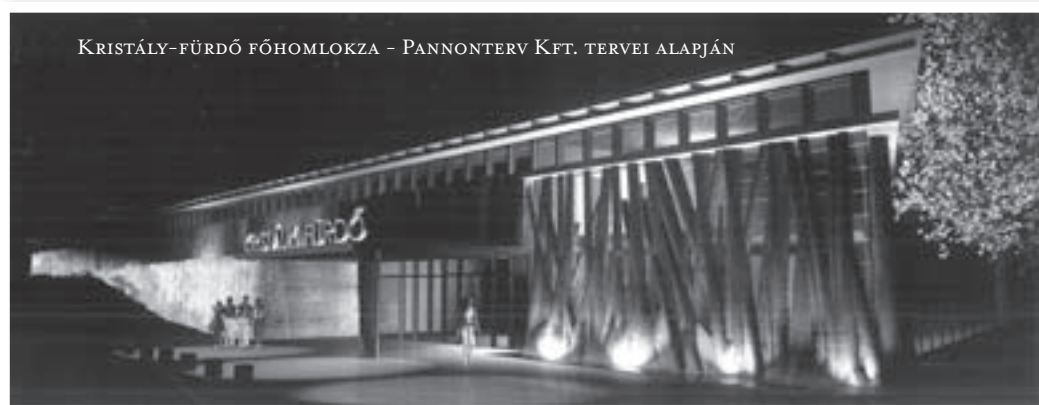
CIFRA-MALOM

VÁR NÉPTÁNCOSOKKAL

FÉNYES-FÜRDŐ LÉGIFELVÉTEL

KRISTÁLY-FÜRDŐ FŐHOMLOKZA - PANNONTERV KFT. TERVEI ALAPJÁN

tabb erőforrásain túlmenően szakmai és pénzügyi befektetőket is bevonunk.

Különleges turisztikai vonzerő lehet térségünkben a Természetes Életmód Alapítvány Történeti Ökológiai Programja. Természetvédelmi és Humánökológiai Oktató Központjuk Agostyánban, az Ágoston-ligetben egy új szellemű kísérletnek ad helyt a Gerecsei Tájvédelmi körzet tőszomszédságában. Egy kisebb, középkori település részletet kívánnak megépíteni, melynek alapját a közeli Baj községhez tartozó Öregkovács-hegyi ásatások adják. Szeretnénk megteremteni az érdeklődők számára az itteni tartózkodás vonzó feltételeit, valamint a kirándulás lehetőségét a zöldturizmus kedvelőinek. A folyamatosan bővülő XV. századi falurekonstrukció (Árpád-kori körtemplom, fogadó, udvarház, zárandokház) meglátogatása és az akkor élt ember mindennapi életének megtapasztalása, izgalmas részletgazdagsággal adja a középkor hangulatát, „kényelmét” és ízeit, akár bentlakással is. Programunknak a „természeti-társadalmi béke temploma és udvarháza” címet adtuk. A természeti-táji értékekkel harmonizáló vendégház kitűnő lehetőséget kínál az időnként elemi szükségletként jelentkező lelassulásra, lecsendesedésre és feltöltődésre.

Minden város életében fontos a művészet pártolása és életben tartása. A művészet ízlést formál, előre mutat, turizmust gerjeszt, összeköt népeket és kultúrákat. Nem kell magyarázni a jelenlegi állapotokat a közízlés, közmorál állapotát. A művészet szerepe kimotoztatni a társadalmat a silányság és felszínesség mocsarából. Régi hagyománya van városunkban a művészetpártolásnak. Neves művészek sora élt és alkotott itt. Csak egy példa a művészetek hatásáról: Szentendre, egy poros kis falu volt mindaddig amíg egy jó szemű polgármester a múlt század elején odacsábított művészeket és kulturális és turista paradicsommá változtatta. Szóval változtatni kellene! Tata adottságai még jobbak, csak élni

kell velük. Nincs a városnak galériája! A városi alkotóknak nincs fóruma, ahol közös programokat dolgozhatnak ki. Megfelelő hely kellene (pl. kőfaragó ház, Vaszary villa, esetleg egy régi ipari épület), ahol alkotó műhelyek jöhetnek létre helyi és külföldi művészekkel közösen. Hírvivőkre van szükség, akik elviszik hírünket a világba. Jó példák találhatók, testvérvárosainkban a legjobb példa Alkmaar, ahol egy régi épületben pezsgő alkotóműhely működik.

Átfogó program: „Tatai naptár”

A turistaszezon meghosszabbítására a mindkét fő városi vonzerőnek megfelelően egy-egy egészen kiemelkedő programot kell megszervezni késő tavaszi és kora őszi időpontban. Ezeket kell, hogy támogassák az egyéb programok. A késő tavaszi egyhetes program, a Tatai Tavasz elsősorban a természetre, a rekreációra, a vizekre és a sportra építene. A kora őszi, szintén egyhetes program, a Tatai Ősz a város kulturális és épített örökségének öregbítését célozza meg kulturális, építészeti, gazdasági, gasztronómiai, tudományos, oktatási-nevelési programmal.

Tata minden jelesebb évfordulóját az alkalomhoz illően meg kívánjuk ünnepelni, helyi, országos, vagy akár nemzetközi jelentőséget adva az adott eseménynek. Ehhez összeállítjuk a 2038-ig terjedően a Tatai Emléknaptárt, amely nagy távlatban rögzíti a nevezetes események, személyiségek, találkozások évfordulóit.

III/3 TATA GYERMEKBARÁT ÉS IFJÚSÁGI PROGRAMJA

A város biztonságosabbá és barátságosabbá tétele a legkisebbek számára, új közösségi helyek kialakítása a fiataloknak

Gyermekebarát város

Egy újfajta, gyermekebarát szemlélet megalapozása és tettekre váltása reményében csatlakozott városunk az UNICEF „Gyermekebarát város” kezdeményezéséhez. A gyermekek ügyeit, a legkisebb tatai polgárok mindennapjait illető nagyobb körülményekkel, más szemlélettel, új szervezési ötletekkel, összefogással igyekszünk biztonságosabbá és barátságosabbá tenni. A „Gyermekebarát Város”

HAGYOMÁNYÓRZÉS

kezdemenyezéshez való csatlakozással szeretne Tata egy olyan irányvonalat, követendő példát meghatározni, amely más városok számára minta projektként szolgálhat. A cím elnyerése érdekében még az idén ingyenes védőoltást kapnának a kétéves gyerekek, kamaszparkot alakítanának ki és számos gyermekjóléti intézkedést vezetnének be. Felújítják a játszótereket, klubhelyiséget alakítanak ki a tatai diákoknak, helytörténeti tantárgyat indítanak az általános iskolák-

ban, városvédelmi diák csapatot hoznak létre, és támogatják az óvodák szakmai munkájának fejlesztését.

Szükség van a fiatalok számára egy normális szórakozóhelyre. Szükség van a művelődési ház környékén, vagy másutt a fiatalok részére a diákönkormányzat aktív részvételével egy közösségi helyre, amely hétköznapi és hétvégén is nyitva van. Ez a hely lehetőséget biztosít a kikapcsolódásra, a szabadidő hasznos eltöltésére, szórakozásra, tanulásra, lehetőség van étel, ital fogyasztására és internet hozzáférésre is. Ez a hely azért is fontos, hogy a város különböző iskoláiba járó diákokat összehozza, és a kapcsolatokat megteremtse, megerősítse. Erre lehet alkalmas hely pl. a Rákóczi út-Malom köz-Hajdú utca által határolt tömb, amelynek védett belső udvara van, az épületegyüttes jelenleg alulhasznosított, alkalmas volna ifjúsági szórakozó-és találkozóhelynek.

Sport, rekreáció támogatása

Tata a sportélet szempontjából kiváló adottságokkal rendelkezik. Természeti környezete, a Tatai Edzőtábor, hagyományos sportversenyei igazolják mindezt. Önálló sportiskola is működik Tatán: a Kőköti Általános Iskola. Mindezekre alapozva támogatjuk a 8-18 éves korosztály minden tagjának rendszeres, iskolán kívüli sportolását. Ennek megvalósításába bevonjuk az iskolák testnevelő tanárait, a Tatai edzőtábort, a helyi sportegyesületeket, a civil szférát. Célunk a mozgás, a tömegsport, a szabadidősport színtereinek kiépítése és működtetése – kamaszpark, uszoda, extrém sport helyszínek, lakótelepi sportterek, játszótérek létesítésével. Hiányoznak vi-szont azok a programok, amelyek a fiatalokat

érdeklik. 2007 szeptemberében volt a sárkányhajó verseny, ez nagyon jó volt, lehetne gyakrabban, de túl ezen, bármilyen sportverseny is lehetne, például: kajak, kenu, vitorlás stb. A sporteszközök igénybevételét minél tágabb körben lehetővé kell tenni – nemcsak azok számára, akik edzésre járnak.

Az önkormányzat lehetőségei szerint biztosítja a városi diák-, szabadidő- és versenysport feltételeit. E program legfontosabb elemei:

- Diákспорт Bizottság működtetése, feladata: a diákolimpiai versenyeztetés, valamint a városi és városkörnyéki iskolák rendszeres sportversenyeinek lebonyolítása;
- a kiemelt városi sportrendezvények színvonalas lebonyolítása, a hagyományos, nagy tömegeket megmozgató eseményeket minden évben meg kívánjuk szervezni: Kristály Sakkverseny, Tó-futás, Gyalogló Világnap, Minimarathon, Vívógála, Tatai Regatta, Streetball Nap, a Bécs-Pozsony-Budapest Szupermaraton tatai állomása stb.

Az Öregtő partján lévő tornapályát fel lehetne újítani, hiszen az ott lévő eszközök már teljesen tönkre mentek. Ebben biztos segítséget nyújtanának a diákok is, lehetne társadalmi munkában csinálni, mint pl. a „72 óra kompromisszumok nélkül” programsorozatban.

„Kamaszpark” létrehozása — közösségi hely és közösségi program

A rendszerváltozás nagy vesztesei a családok, ezen belül a fiatalok, akik gazdátlanul és védtelenül „vészeli át” ifjúságukat, elsősorban a kamaszkorukat. Kamasz gyermekeink gazdátlansága, elveszettsége, céltalansága, jövőképhiánya mögött az ún. „néma családok”, a széthullott, megroppant házasságok, a kiüresedett kapcsolatok, az elidegenedett világ állnak.

Az ifjúság számára a sajátos élethelyzet miatt saját helyet és saját programokat kell kidolgozni. A lakótelepeken, de ma már a kertvárosokban is szimbólum a kulcsos gyerek. Ezek a kamaszok hol találhatnak helyet, célt, értelmes időtöltést

maguknak? Sajnos szinte sehol! Ezért tűzzük ki célul a kamaszparkok létesítését és működtetését. Tatán két kamaszpark létesítésére teszünk javaslatot. Természetesen továbbfejleszthető a gondolat, például a teljes családnak létrehozott „játszótér” kialakításáig. Ezek helyet, programot, szervezőket és hálózatszerű működtetést kívánnak.

A program kidolgozásába a helyi pedagógusokat, közösségfejlesztési szakembereket, papokat-lelkészeket, szociális dolgozókat, orvosokat kell bevonni. Az általuk megfogalmazott kamaszparkok (közösségi hely és ifjúsági közösségfejlesztési program) alapján egy ötletpályázat kiírását szorgalmazzuk, amely a környezetalakítástól az építészeti megfogalmazásig terjed.

A program megvalósítását összetett módon, civil szervezetek, vállalkozók bevonásával képzeljük el. Az üzemeltetés-fenntartás vegyesen az önkormányzat, civil szervezetek és vállalkozók feladata. Az ötletpályázat alapján egy kész, kidolgozott programmal az Európai Unió pályázatain is részt kell vennünk, ami mind a településfejlesztésben, mind a humán programokban, a helyi társadalom építésében, az ifjúsági közösségfejlesztésben eredményre vezethet.

III/4 „MAGYAR GYÜMÖLCS – MAGYAR KERT – MAGYAR TÁJ” PROGRAM

*Tata természeti és szellemi gyümölcsei, kapcsolata
a közvetlen környezettel és a tájjal*

Egy új országimázst kell felépítenünk – alulról szerveződve. Ennek lehetne az átfogó hármás „cégére” a magyar gyümölcs, a magyar kert, a magyar táj. A gondolat Bethlenfalvy Gábortól származik, akinek Magyar gyümölcs című tanulmányát a Magyar Szinergia Ház Egyesület jelentette meg. Az alulról szerveződés azt jelenti, hogy mindig egy adott településre, esetünkben Tatára, a Tata központú kistérségre vonatkoztatva keressük meg mindhárom elem megjelenési formáit, támaszkodva ezen esszé átfogó megállapításaira.

A gyümölcs fogalmát tágabban értelmezve az ízes, különös zamatú gyümölcsöinkre gondolunk, a helyben ismert és értékes fajtáinkra, de a szellem, a kultúra, a művészet minden ágának a terméseire is, a gazdasági élet sajátos, ebből a helyből kinövő értékeire, a tudományos eredményeinkre, az oktatás sajátos, az adott helyre jellemző módszereire, hagyományaira.

A kert kerített hely, a közvetlen kapcsolatainkat mutatja meg, ebbe beleért-

jük az épített és természeti környezet közvetlen kapcsolatát, a közösségek sajátos életjelenségeit, kapcsolatrendszerét, hagyományainkat, a település különös jegyeit, bensőséges kistájakat.

A táj a tágabb környezet, a magyar táj, kultúra része. Jelenti tájékozódásunkat a nagyvilágban, iránypontjainkat, bekapcsolódásunkat a magyarság egészébe.

Így Tata gyümölcsei azok a jelentős személyiségek is, akikből egy egész Tattai Pantheon állítható össze. Többük ennek a programnak és egyes elemeknek névadói. Magyary Zoltán az egész tervezet névadója, Mikoviny Sámuel Tata talán legfontosabb értékeivel: a vízeivel és zöld környezetével foglalkozó programot fémjelzi, Fellner Jakab nagy barokk építészről méltán nevezzük el a településfejlesztési programunkat, Öveges József piarista atya munkásságával az oktatás-nevelési és kulturális program névadója, Giesswein Sándorról, a keresztényszociális gondolat és mozgalom alapítójáról neveztük el a szolidaritási: szociális és egészségügyi programunkat, az Esterházy családnak – Magyary Zoltán minden, egyébként az adott korszakban jogos kritikája ellenére – hihetetlenül sokat köszönhet Tata városa, többek között iparfejlesztési törekvései miatt is a családról neveztük el a gazdaságfejlesztési programot. Rajtuk kívül Hamary Dániel, Farkasházy Fischer Mór neve is közsismert a tataiak körében. De nem feledkezhetünk meg Grossmann Józsefről, Fellner munkatársáról, számos tattai épület tervezőjéről, Bláthy Ottó Titusz gépészmérnökről, az elektronika kiváló művelőjéről (energetikai programunk névadójáról), Antal Géza evangélikus püspökről, Bíró Venczel piarista rendfőnökről; a kamalduli szerzetesekről, a piarista atyákról, jelentős polgármesterekről, az Esterházy család több nevezetes, alkotó tagjáról, vagy Menner Bernátról, az Esterházyak híres zenészéről, mindazokról, akiknek rengeteget köszönhet Tata városa. A Tattai Pantheont a Magyar gyümölcs programhoz kapcsolódva 2010-ig összeállítjuk.

Tata gyümölcsei ugyanakkor nagyszámú műemlékei, helyi védettséget élvező épületei, védett faegyedei, növénytársulásai is, amelyekről egy átfogó jellegű kiadványt kell készítenünk.

Tata kertjeit a zöld tájról szóló részprogramban ismertettük. Ez egy olyan zöldfelületi hálózatba foglalja a várost, amelyben az egyes épületekhez tartozó

kertek, a történelmi kertek és parkok egyaránt beletartoznak. Kiemelkedik közülük az Angolpark, illetve az Esterházy-kastély és-lovarda közötti rekonstrukcióra váró tóparti történelmi park.

Tata szellemi kertjei azok a közösségek, amelyek régen itt működtek, hatottak és a mai civil szervezetek, közösségek, intézmények. Ezek feltérképezése, együttműködésük fokozása folyamatos feladatot jelent.

Tata tájai, környezete a dunántúli táj különleges adottságú helye. A vízjárta kistáj sokféle tájat egyesít magában: a Gerecse és a Vértes közelsége a domb- és hegyvidéket, a tavak világa és a kistérséghez tartozó községek környezete a síkvidéket lopja be egy összefüggő zöld tájba.

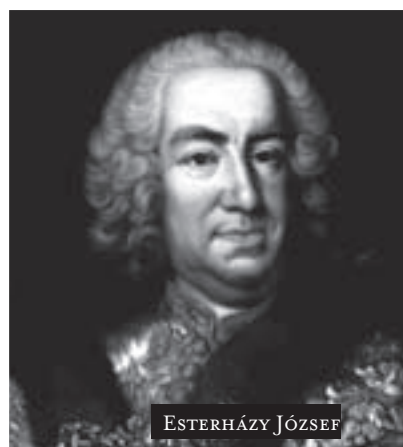
Tata szellemi tájékozódása, nagytája mindaz, amit a város a magyarságnak és a nagyvilágnak adott kultúrában, környezetalakításban. Mindezt számba vesszük és Tata „külpolitikájának” alapjává tesszük.

ANGOLKERT TÉLEN

IV. ESTERHÁZY GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM

A tatai uradalmat s vele együtt tatát 1727-ben 343 524 forintért Esterházy József gróf vásárolta meg báró Krapf Gáspártól. A város új földesura 1728-ban Tatával „ideiglenes, Tóvárossal „örökös” szerződést kötött. A mezővárosokkal kötött szerződésekben biztosított jobbágyi ingyen robot lehetővé tette Esterházy Józsefnek a nagyobb arányú csatornázások, építkezések megvalósítását. A Tatát és Tóvárost körülvevő, s a Dunáig húzódó hatalmas mocsaras terület hasznosítása egyre sürgetőbb feladatot jelentett az uradalomnak. Esterházy József a csatornázási munkák megtervezésére, irányítására Mikoviny Sámuelet kérte fel, aki 1746-ban felmérte és elkészítette a Tata, Almás, és Szőny közötti terület csatornázási tervét. Az 1747-ben elvégzett szabályozásoknak köszönhetően, az ún. Mikoviny és a naszályi csatorna megépítésével Tata környékén 2000 hold hasznavehetetlen terület vált alkalmassá a földművelésre. Esterházy József 1733-ban kiáltványt adott ki azzal a céllal, hogy megbízottai a német tartományokban katolikus telepeket toborozzanak az uradalom területén lévő, elnéptelenedett falvak újratelepítésére. Ezzel a munkásságával Esterházy József Tata második alapítójává vált. Esterházy Miklós testvére, Ferenc biztosította a piaristák alapítványát, s ezzel a kegyesrendi atyák letelepedését. Esterházy József fia, József építtette a tatai katolikus nagytemplomot Fellner Jakab tervei alapján. Az 1760-as években Esterházy Miklós kezdte építtetni szintén Fellner tervei alapján tóparti kastélyukat. Esterházy Ferenc 1783-ban építtette a Cseke-tó körüli Angolparkot. Mindezekből látható, hogy Tata XVIII-XIX. századi felvirágoztatója az Esterházy család volt. A klasszikus gazdasági fellendülést az 1800-as években indították el, a kézműipar mellett iparszerű termelési formák meghonosításával – téglagyár, cukorgyár, pezszygyár létesítésével, majd később a tatabányai bányák megnyitásával.

ESTERHÁZY JÓZSEF

volt, gazdasága újra dinamikusán fejlődik. Tata ezzel nem tud versenyezni, de nem is ez a fajta gazdaságfejlesztés a város útja.

IV/1 MUNKAHELY-TEREMTÉSI PROGRAM

Munkahelyteremtés az egész városban, a kis- és középvállalkozások, családi gazdaságok folyamatos támogatása, erősítése

Tatának az alapvető táji, környezeti, kulturális adottságaira, jelentős számú és minőségű értelmiségére alapozva kell a gazdaságát fejleszteni, ahol a gazdasági aktivitás támaszkodik ezekre és nem akadályozza, hanem szolgálja ezen elemek továbbfejlődését. Ugyanakkor Tata esetében is jelen vannak azok a jó közlekedésből adódó lehetőségek, amire Tatabánya gazdasága épül. E tényezőkre alapozott ipari és logisztikai fejlesztéseket a várostól távolabb eső részeken – pl.

az M1-es mentén a Kocsi úton létrejött ipari parkban – kell és lehet telepíteni.

Számos, az előzőekben ismertetett programunk – az élő vizek városa program és a tatái zöld táj program, a városi rekonstrukciókat segítő programok, különösen a főutcák, főterek program – szintén jelentősek a munkahelyteremtés és-megtartás terén. Ugyanezt a célt szolgálják a turizmust segítő programok, az oktatási és kulturális prog-

ramok is. Ezekkel a programjainkkal az ipari és mezőgazdasági kistermelést, a kereskedelmet, a szolgáltatásokat, a városi intézmények működtetését olyan mértékben erősítjük, növeljük, hogy Tata városa lüktető, sikeres településként példa lesz a korszerű, komplex településfejlesztésben.

Tata városa gazdaságfejlesztését, munkahelyteremtését és -megőrzését az előbbi alapösszefüggések alapján a következő tényezőkre alapozza, az alábbi gazdasági aktivitást erősíti, telepíti:

- a táji és környezetpotenciálra alapozva: táj- és környezetgazdálkodás, alternatív energiatermelés (víz, szél, geotermikus, biomassza), biogazdálkodás, gyógyászat-egészségipar;
- az élő vizekre alapozva: vízgazdálkodás, környezetvédelem, helyi és alternatív energiatermelés, gyógy- és ásványvíz ipar;
- városfejlesztés és örökségvédelem Tata esetében egy állandó és exportálható iparági struktúra megteremtését teszi lehetővé (a műemléki rekonstrukcióhoz kapcsolódó építőipari szakmák újrarahonosítása, telephelyek létrehozása, egyedi építőipari termékgyártás);
- ökológiai alapú városüzemeltetés, „ököváros” működtetési módjainak innovációja, know how kidolgozása, elterjesztése, máshová is exportálható tudás;
- kultúrához kapcsolódóan: filmipar, média, reklám és marketing iparágak, művészetek (kulturális vállalkozások, kulturális programokhoz, rendezvényekhez kapcsolódó iparágak), nyomdai és kiadói tevékenység;
- a turisztikához kapcsolódó gazdasági aktivitások rendkívül sokfélék: program- és rendezvényszervezés (kiállítás, fesztiválok), vendéglátás és biogazdálkodás, sport és rekreáció, kulturális és konferenciaturizmus, kézműipar és kiskereskedelem-fejlesztés, szállodaipar, wellness- és szépségipar, falusi és borturizmus;
- oktatáshoz kapcsolódva: kutatás-fejlesztés (táj- és környezetgazdálkodás, vízgazdálkodás és energetika, alternatív energiafelhasználás), felnőtt és továbbképzések, posztgraduális felsőfokú képzések, művészeti képzések;
- mindezekhez kapcsolódóan informatikai iparágak, amelyek ezeknek a hatékony működését, célbajutását elősegítik, de az informatika lehet önálló iparágként is jelen a városban (tervezés, szoftver, technológiai informatika egyéb iparágak számára).

Ezen gazdasági aktivitások összefüggő, egymást támogató rendszert alkotnak, amelyek egy kiteljesedett, a tájjal és az épített környezet értékeivel szervesen együttélő, harmonikus gazdaságot jelentenek.

GEDIA GYÁR ÖSSZKÉPE

TOM-FERR MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB AUTÓIPARI CSŐELLÁTÓ VÁLLALKOZÁSA AZ IPARI PARKBAN

Az egyéb iparágak közül előnyben lehet részesíteni azokat, amelyeknek Tatán hagyományai vannak: ez pl. az eredetileg a tatai fazekassághoz kapcsolódó, arra alapozott építőipari cserépipar, kályhacsempegyártás.

Egyéb iparágak esetében a fő szempont az kell legyen, hogy lehetőség szerint a helyi szellemi potenciálra építve nagy hozzáadott értékkel bíró termelési ágak jelenjenek meg, amelyek viszonylag kis szállítási igényt jelentenek, így a szűkebb és tágabb környezetet nem szennyezik, károsítják.

Az előzőekben vázolt gazdasági aktivitások fejlesztése számos

munkahelyet igényel, ebben a város számít a jelenleg másutt munkát vállaló munkaerő visszajövetelére és a kistérségben élőkre is. A program kiteljesedése esetén Tatán munkaerő hiány is felléphet, amit a városnak a népességvonzó képességének javításával lehet ellensúlyozni. Ez lakásépítési programok indítását jelentheti: bér lakásépítési programot és lakóterület-fejlesztést (telekakalakítást, lakóterület infrastrukturális előkészítését).

Helyi szakképzésre való támaszkodás

A program kidolgozásában és végrehajtásában együtt kívánunk működni a város középiskolaival. Tata e szempontból szerencsés helyzetben van, mert két szakembereket képző középiskolával (Jávorka, Bláthy) is rendelkezik. A mai képzett szakember hiányos időkben ezt feltétlenül ki fogjuk használni. Pl.: A betelepülő cégekkel közösen ösztöndíjakat alapítunk a szakiskolákban, mesterség versenyeket indítunk a nagyobb városi rendezvények visszatérő programjaként. E versenyekre később más városok iskoláinak diákjait is meghívjuk, akik ezáltal már diákkorukban megszeretnék Tatát és felnőttként is visszatérnének a városba turistaként, de akár befektetőként, vállalkozóként is.

Tata igen sok tehetséges fiatalot nevelt, akik többnyire városunkon kívül kerestek, találtak boldogulást. Ezeket a tehetséges fiatalokat meg kívánjuk szólítani, vegyenek részt átfogó városmegújító, társadalom- és gazdaságfejlesztő programunkban. Bízunk abban, hogy sokan visszacsábíthatók lennének településünk és mindannyiunk épülésére.

Kereskedelem, vendéglátás, a helyi kis- és középvállalkozók segítése

A nagykereskedelem – plázajellegű, illetve hiper- és szupermarket kereskedelem – formájában és működési rendjében idegen egy kulturális, építészeti és táji védelem alatt álló város testében, életében. Eppen ezért ezen létesítményeket a város magjától távolabb, a főútvonalak mentén lehet telepíteni, fejleszteni. A városmagot megkerülő útvonalon belül lévő ilyen jellegű kereskedelmi egységeket vagy fokozatosan kijebbn kellene telepíteni, vagy a kisvárosi építészeti struktúrába ágyazva átalakítani. A történelmi városmagban a kiskereskedelem fejlesztését tartjuk egyedül kívánatosnak. Az újonnan kialakítandó, forgalomtól elzárt, vagy jelentősen forgalomcsillapított körzetekben (pl. Kossuth tér) a kiskereskedelem mellett a vendéglátás fokozott jelenlétét tartjuk kívánatosnak annak érdekében, hogy ezen terek, utcák a kereskedelem bezárása után, hétvégén is élettel töltsék meg a tereket. A nivós kiskereskedelem és vendéglátás megerősítését, letelepítését városrendezési, szabályozási eszközökkel, adott esetben pályázatok kiírásával, konkrét programokban való részvétellel is segítjük.

EGY ÚJ KERESKEDELMI-
VENDÉGLÁTÓ PASSZÁZS

Az előzőekben felsorolt gazdasági aktivitások szinte mindegyikében kis- és középvállalkozások vehetnek részt. A telephelyigényes iparágak, termelési egységek számára igyekszünk a város rekonstruálandó ipari körzeteiben helyet biztosítani. Azon gazdasági aktivitások számára, amelyek a lakófunkcióval együtt tudnak élni (nem jelentenek semmilyen mértékű, vagy elviselhető, normál környezeti terhelést jelentenek), a lakóterületeken is el lehet helyezni. Az együttélés megkönnyítését szintén városrendezési, szabályozási eszközökkel segíthetjük.

IV/2 TATAI IPARFEJLESZTÉSI PROGRAM

A hagyományos és környezetbe illő iparágak támogatása, új, környezetkímélő iparágak meghonosításának elősegítése, ipari parkok támogatása, logisztika és raktározás a fő közlekedési utak mentén

Az üzleti környezet fejlesztése

A területi versenyképesség tényezői közül kulcsfontosságú az üzleti környezet minősége. Az üzleti környezetnek alapösszetevője, a „legkeményebb” eleme a lehetséges beruházók számára kínálható fizikai környezet, infrastruktúra. De emellett fontosak (sőt egyre inkább felértékelődnek) azok a „lágy” elemek, melyek sokkal inkább kötődnek az emberekhez, a humán szférához (ilyen elemek például az információk, kapcsolatrendszerek, magatartások, városban meglévő tudás, a humán erőforrások, innovációs potenciál, stb.). Tata, mint a gazdaságfejlesztés egy viszonylag korai szakaszával jellemezhető település számára az elsődleges azoknak a „kemény” feltételeknek a megteremtése és továbbfejlesztése, mely nélkül a „lágy” összetevők mérlegelésének nincs is értelme.

Az elmúlt években a városvezetés helyesen ismerte fel, hogy aktív telephelyfejlesztésbe kell fognia annak érdekében, hogy a város ne csak elvileg legyen vonzó a befektetők számára, hanem konkrét és valóban mérlegelésre alkalmas ajánlatokat is képes legyen tenni a letelepedés iránt komolyan érdeklődő cégeknek. Komoly eredmény az, hogy a város korábbi ipari területe kibővült a város egyéb területein, ipari parkokkal is.

Ezen ipari parkjainkra fejlesztési és marketing terveket és kiadványokat készítünk, amelyekben meghatározzuk az idetelepíthető ipari potenciál nagyságrendjét, jellegét, együttműködését, infrastruktúra igényét stb. Ezt a feladatot a város a magántőke bevonásával, többségi városi tulajdonban működtetett vállalkozásban kívánja ellátni.

Iparterület-fejlesztés

Az iparterületek terén további jelentős fejlesztések szükségesek, az elindult folyamatok tudatos és hosszú távra végiggondolt továbbvitele jelentős eredményeket ígér. Ezen belül

- a jelenlegi területen elkezdett (üzleti és) ipari park fejlesztés továbbvitele szükséges, továbbá a fizikai infrastruktúra magas szintű biztosítása (a közlekedéstől a megfelelő közműhálózatig);
- az ipari park szolgáltatási háttere (vállalkozói alapú) folyamatos fejlesztésének előmozdításán is dolgozni kell (projekt-tanácsadással, logisztikai szolgáltatások, üzletviteli szolgáltatások biztosításával);
- a helyi vállalkozások részére kis-és középvállalkozói zónát kell létrehozni és kialakítani a kapcsolódó infrastruktúrát;
- elő kell segíteni fejlesztési programokkal a lakóterületek közé ékelődő ipari tevékenységek fokozatos áttelepítését a meglévő ipari parkokba és az ipari területekre;
- meg kell vizsgálni egy inkubátorház regionális támogatással történő kialakításának lehetőségét.

A város logisztikai potenciáljának és értékének növelése

Tata különlegesen kedvező közlekedés-földrajzi adottságaira alapozva stratégiai fejlesztési irányként jelölhető ki logisztikai lehetőségeinek kiaknázása. A nagy forgalmú közutak és a vasút jelenléte együttesen olyan kedvező környezetet nyújtanak, mely önmagában is értékessé teszi a várost bizonyos tevékenységek folytatásához, mely vonzerőt egy kedvező irányú térségi közlekedési infrastruktúra-fejlesztés tovább fokozhat.

Annak érdekében, hogy ez a nagyobb teherszállítást gerjesztő tevékenység ne terhelje a városnak azokat a körzeteit, ahol elsősorban a turizmust, a kultúrát és táji szépséget kínáljuk, a várost elkerülő tehermentesítő utakat kell építeni. Rövidtávú fejlesztési elképzeléseink között fontos helyet foglal el a várost elkerülő Ring útszakasz megépítése, mely egyben biztosítja a város környezeti terhelésének csökkentését, valamint az ipari park megközelítésének javítását. Ettől a befektetői, vállalkozói érdeklődés fokozódását várjuk.

A gazdaságfejlesztési partnerség térségi szintű tervezete

Tekintettel arra, hogy napjaink nemzetközi gazdaságában nem az egyes szereplők (az egyes vállalkozások, az elszigetelt települések) versenyeznek, hanem pl. a vállalkozások esetében ellátási láncok, földrajzi térségek, települési há-

lózatok, nagyon lényeges a partnerség elvének és a kapcsolatépítés gyakorlatainak középpontba helyezése. Az együttműködések a vállalati stratégiákra és működési tapasztalatra gyakorolt hatásukon keresztül, a nagyobb gazdasági erő révén, a jobb információáramlás segítségével és számos más csatornán át hozzájárulhatnak az egyes vállalkozások, illetve az egyes település (adott esetben Tata) magasabb szintű teljesítményéhez, eredményességéhez. A folyamatban az önkormányzat bizonyos területeken közvetlenül, máshol katalizátorként (a folyamatok felgyorsítójaként) vehet részt – mindegyik területen térségi szintű kitekintéssel. Ezen a téren a következőkre kell figyelmet fordítani:

- Kommunikáció/partnerség a helyi vállalkozások között. Az önkormányzatnak kezdeményező szerepet kell betöltenie a helyi szereplőkkel folytatott, hivatalos és nem hivatalos keretek közötti párbeszédben, elsődlegesen a közvetlen települési szempontok megfogalmazása, másodlagosan az üzleti szférán belüli kapcsolatok létrejöttének elősegítése érdekében.
- Aktív részvétel, illetve vezető szerep kialakítása a város stratégiai ágazatainak térségi együttműködéseiben.
- Partnerség a helyi kezdeményezések terén – a készülő projektek felmérése, az így kialakított „projekt kataszter” elektronikus kezelése és karbantartása (pl. az interneten)
- A Tata – Tatabánya – Oroszlány innovációs tengely megerősítése, stratégiai fejlesztése.

A forrásbevonási és tőkevonzó képesség erősítése

TATAI KÖZGAZDASÁGI TAKARÉKPÉNZTÁR
A KOCSI ÚTON (ARCHÍV KÉP)

A fejlesztésekhez szükséges tőke rendelkezésre állása, a helyi gazdaság egy bizonyos kritikus tömegének kiépülése, illetve az önkormányzati szándékokat alátámasztó források elérése nélkül a koncepció nem lehet eredményes. Napjainkban a világban rendkívül erős verseny folyik a működő tőkéért, mely versenyben nap mint nap újabb szerep-

lők jelennek meg a világ minden részéről, s komoly erőfeszítéseket tesznek a befektetők megnyerése érdekében. E versenyben Tatának is elemi érdeke a részvétel, saját erősségeinek, egyedi értékeinek felmutatása. Ez szisztematikus munkát és jelentős erőfeszítéseket igényel az önkormányzat és a fejlesztésben érdekelt partnerei részéről. Hasonlóképpen egyre erősebb a verseny a pályázati forrásokért is. Ahogy a tét (az elérhető összegek nagyságrendje) emelkedik, úgy jelenik meg egyre több szereplő különböző programjaival, projektjeivel a kasszájánál. E „piacon” is határozottan jelen kell lenni, nemcsak az igényekkel és a vágyakkal, de komoly előkészítő munkával és érdekérvényesítő erővel is.

Ezen a téren a célkitűzések a következők:

- új befektetések vonzása;
- a külső finanszírozású projektek számának és nagyságrendjének emelése;
- jelentős nemzetközi projektek létrejötte, megvalósulása.

A javasolt intézkedések:

- telephelymarketing;
- intézkedéscsomag az európai uniós források bevonása érdekében;
- a külső kapcsolatok erősítése.

Telephelymarketing

A város és a térség telephelykínálatának felmérése, megjelenítése, piaci elhelyezése és a megfelelő célcsoportokban történő értékesítésének, illetve hasznosításának elősegítése.

- Ingatlankataszter létrehozása: azaz a városban és a városkörnyéken rendelkezésre álló, gazdasági célokra hasznosítható ingatlanok számbavétele és az információk eljuttatása a célcsoportokhoz. Ez, formáját tekintve megvalósítható elektronikus és nyomtatott kínálati (üzleti ajánlati) adatbázisok útján, de jó lehetőségeket rejt egy értéktérkép (irányáras lakóingatlan és telephelytérkép) létrehozása és folyamatos frissítése is.
- Célcsoport-propaganda (kiadványok, önkormányzati kapcsolatrendszer kihasználása, szakmai rendezvények, stb.)
- Beruházói út-térkép készítése és (írott és elektronikus) publikálása: azaz a beruházási tevékenység adminisztratív megkönnyítése érdekében átfogó és világos módon tájékoztatni kell a beruházni szándékozókat a figyelembe veendő szabályokról és eljárásokról, illetve arról, hogy az ügyek hogyan és milyen idő- és költségvonzatokkal intézhetők el.

Intézkedéscsomag az európai uniós források bevonása érdekében

Tudatos stratégia kialakítása és a megvalósítás formális kereteinek létrehozása és a rendszer működtetése a 2007-13-as európai uniós-programozási időszak – a korábbiakhoz képest nagyságrendileg nagyobb – pályázati forrásainak maximális kihasználhatósága érdekében. Ennek részeként olyan feladatok adódnak, mint pl.

- a pályázatokért felelős személy és szervezeti egység működtetése a Városkapu Zrt.-n belül;
- pályázati tájékoztató szolgálat az önkormányzati honlapon;
- a város következő időszakban elindítható (15-30 db) kulcsprojektjeinek számbavétele, illetve vázlatos kidolgozása, előkészítése a pályázatokhoz;
- a korábban említett projektkataszter figyelemmel kísérése, koordináció a szereplők között.

A külső kapcsolatok erősítése

A városfejlesztésben a belső szereplők kezdeményezései és forrásai mellett figyelmet érdemelnék azok a külső szereplők is, akik bizonyos fokú kötődésekkel bírnak a város irányában. Rajtuk keresztül, vagy közvetlenül az ő bevonásával jelentős impulzusok indulhatnak. Ide sorolható

- a testvérvárosi kapcsolatok erősítése, tartalmi gazdagítása;
- az elszármazott tатаiakkal való kapcsolattartás formális kereteinek kialakítása, az információs csatornák működtetése, a kapcsolatok ápolása;
- a város egyéb szakmai, hálózati és tematikus együttműködéseinek aktivizálása.

IV/3 TATAI MEZŐ- ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁS FEJLESZTÉSI PROGRAM

Város és vidéke újra egymásra talál, valódi piac és a közösség által támogatott mezőgazdálkodás és élelmiszeripar segítése, a kistérségi együttműködés megújítása, összekapcsolása a biogazdálkodás elterjesztésével

Tata és a körülötte lévő, hozzá kapcsolódó kistérség falvai újra szorosra fűzik a kapcsolataikat. Ebben megnyilvánul a vidék és a város egymásra utaltsága,

természetes munkamegosztása, a kistérségi és a helyi kötődések, valamint a gazdasági, kereskedelmi, turisztikai, intézményi, közösségi kapcsolatok erősítése.

Megújult Hangya szövetkezés – a Közösség Által Támogatott Mezőgazdálkodás

Ennek a programnak egy sajátos, helyi társadalmat erősítő gondolat lehet a húzóereje, amely a helyi piac újraértelmezését jelenti és a Fogyasztók és Termelők Közösségében, vagy más néven a Közösség Által Támogatott Mezőgazdálkodásban ölthet formát. Ez a mozgalom, projekt már évtizedes múltra tekint vissza Kanadában, az USA-ban. A Közösség Által Támogatott Mezőgazdálkodás (Community Supported Agriculture, CSA) számos formában jelent meg: Local Food (Nagy-Britannia), Good Food Box (Kanada), Food Routes (USA), Food not Bomb (USA) elnevezéssel. Ennek régi hagyománya megvan a Hangya Szövetkezetekben, amelyeket még a XIX. század legvégén, 1898-ban alapítottak.

A Közösség Által Támogatott Mezőgazdálkodás (és tegyük hozzá: élelmiszeripar), a megújult, modern Hangya Szövetkezet a falu és a város közvetlen, direkt termelői és fogyasztói kapcsolatát építi újjá lánckereskedők közbeiktatása nélkül. A cél, hogy a termelők biztonságban legyenek, a felvásárlóknak ne legyenek olyan mértékben kiszolgáltatva, mint ma, a fogyasztók pedig az áruk megbízhatóságának és a személyes kapcsolatoknak köszönhetően egészséesebb, olcsóbb, jobb minőségű áruhoz, élelmiszerhez jussanak.

Ez a forma egyben közösségépítést is jelent: családok, baráti társaságok, munkahelyi közösségek, családi gazdaságok, kistermelők, lakóközösségek, polgári körök stb. vehetnek részt benne, laza helyi közösséget, egyesülést alkotva. Ez a rendszer önkéntes, öfenntartó, önszerveződő, amelyben érzelmi kötelék is kialakul.

Ez a gazdálkodási-kereskedelmi forma újraértelmezi a lokalitást, egyfajta jó értelemben vett protekcionizmust (előnyadást) jelent azzal, hogy alapja a személyes meggyőződés, a helyreállított bizalom; közel hozza a fogyasztót a termelőhöz. Lényege a kölcsönös előnyszerzés, termelők és fogyasztók direkt találkozása révén; a hasznot a fogyasztó és a termelő elosztja egymás között, amit a direkt kereskedelem tesz lehetővé.

Számtalan előnye van kisközösségi, falusi és városi szinten egyaránt: élelmiszerbiztonságot jelent; költséghatékony (nincs marketing, nincs csoma-

golás, nincsenek lánckereskedők, stb.), a gazdasági előny könnyen belátható. Környezetbarát, a fenntartható fejlődést szolgálja, a régi mesterségek, ízek fennmaradnak, tervezhető, a gazdák, termelők felé konkrét igények fogalmazódnak meg, éves és ütemezett mennyiségek, kontingensek is lekötethetők. Ezzel a gazdákat erősítjük, a vidéken elköltött pénz helyben dolgozik, a lekötött kapacitás pedig érték.

Szervezett forma kell, amely a falusi turizmust is szolgálja – Tata központtal. Konkrét, kiemelt programok: disznóvágás, Márton-napi liba és újbör, a malmok világára alapozott Molnár Napok stb. Idénymunka csúcsokban a fogyasztók besegíthetnek, tavaszi munkák, szüret idején (akár mulatsággal egybekötve). Hagyományos, tradicionális termelés és újítás, innováció is megvalósul e folyamatban. A logisztika megszervezése egyszerű és közérthető.

Egy ilyen jellegű megközelítés kell ahhoz, hogy a globalizált világban a hagyományos piacokat újragondoljuk, arra egy helybéli, lokalizációs programot építsünk fel. Ez a program bevonható akár az iskolai étkezésbe is.

Ezzel a vázlattal a piac nem elsősorban egy településfejlesztési programmá, vagy akcióvá válik, hanem először a kapcsolatok újjászövését célozza meg, és azután jöhet a piac konkrét helyének és idejének kitalálása, amelyben az önkormányzatnak is fontos szerepe van.

Az önkormányzat számára a helyzet, a feladat hasonló, mint a főutcák, főterek programban: elsősorban a szervezés, segítség, a társulás létrehozása, majd a szükséges térbeliség biztosítása, piacfejlesztés – forrásbevonással. Ez a program újszerű megközelítése a közjó és a közcél szolgálatának.

Mezőgazdaság – biogazdálkodás a turizmus szolgálatában

A tatai kistérség mezőgazdasági potenciálja, a 2-300 év alatt kialakult vizek táplálta talajok a körzetet alkalmassá teszik arra, hogy az itteni zöldség-gyümölcsstermesztés, állattenyésztés Tata és térségének rendkívül fejlett sokrétű turizmusát szolgálja, elégítse ki termékeivel. Ezt a legmagasabb színvonalon oldja meg, hiszen a közvetlen, helyi fogyasztás ezt igényli: kiváló minőségű alap- és feldolgozott mezőgazdasági termékeket. A tájgazdálkodás legmagasabb szintjét a biogazdálkodásra alapozott mezőgazdálkodás adja, és ez cseng egybe a turizmus magas szintet igénylő vendéglátó funkciójával.

Erdőgazdálkodás a turizmus és rekreáció szolgálatában

Tata városa, a városkörnyék és a Gerecse felé nyíló vidék jelentős erdőségekkel rendelkezik. Ezen erdőségek még csak részben kihasznált lehetőségei a Tata felé irányuló turizmusnak. Ezen erdőségeket úgy kell fejleszteni, gazdálkodni rajta, hogy egyszerre legyenek képesek a módszeres, de a táji értékeket figyelembe vevő erdőművelés és a sokrétű turisztika (kirándulás, rekreáció, vadászat, természet megfigyelés) összeegyeztetésére.

A Természetes Életmód Alapítvány (Agostyán) által kidolgozott fenntarthatósági, tartamos erdőnevelési programja kiváló minta, modellkísérlet, amelynek a célja: folyamatos erdőborítás biztosítása különböző erdőtípusokban, és az itt szerzett tapasztalatok tovább adása a környezeti nevelés érzékeny eszközeivel. Az Alapítvány programja 1998 óta a WWF országos mintaterületként szerepelnek az Erdőfigyelő regiszterben is. A legújabb tartamkísérlettel a klímaváltozást kutató VAHAVA programhoz kívánnak csatlakozni.

IV/4 TURIZMUSFEJLESZTÉSI PROGRAM

*A történeti örökségre, a táji, természeti értékekre alapozva,
a kistérségi kapcsolatokra is építve*

Kevés olyan városa van az országnak, amely ennyi turisztikai vonzerővel rendelkezne, mint Tata városa és környéke. Minden megtalálható itt, amiért érdemes néhány napot eltölteni: gazdag vízivilág, érdekes és változatos táj, fantasztikus növényzet, építészeti, történeti emlékek sokasága, sokrétű és izgalmas kultúra, gasztronómiai hagyományok, számos vonzó rendezvény.

Az attraktív városképi elemek között

- nemzetközi vonzerővel bír: az Öreg-tó és környéke a Várral; az Angolkert, Cseke-tó; az Esterházy-kastély;
- országos vonzerővel bír: a tatai Óváros (Kossuth tér és környéke); Kálvária- domb értékeivel, panorámájával; Országgyűlés tér.

A természeti elemek közül

- nemzetközi vonzerővel bír: az Öreg-tó; a Kálvária-domb;
- országos vonzerővel bír: az Angolkert; Agostyán.

A kulturális elemek közül

- nemzetközi vonzerővel bír: az Esterházy család; a tatai Vár; az Esterházy-kastély;
- országos vonzerővel bír: az Országgyűlés téri harangláb.

E számtalan vonzerő ellenére nyugodtan kimondható, hogy Tata városa a jelenlegi idegenforgalmát bizvást megtöbbszörözhetné. Ez volna a város egyik legjelentősebb és ma még csak kisebb részben kihasznált gazdasági erőforrása.

A közép- és hosszútávú fejlesztéseinkkel Tata vonzerővel bíró elemei közül számosat nemzetközi és országos szintre kívánunk emelni:

- A megfelelő fejlesztések, rekonstrukciók végrehajtása után Tatát a Világörökség részévé kívánjuk tenni kulturális és természeti együttes kategóriában. Ez a lépés Tatát a világturizmus „főútvonalára” helyezné.
- Nemzetközi hírnevet kívánunk szerezni a tatai élő vizek rendszerének, a helyreállított és működő vízimalmoknak, az Angolkertben és környezében kialakított rekreációs együttesnek (Angolkert, Cseke-tó, Pálmaház, Jenő-malom, Kristály-fürdő), a tatai Tatai Tavasznak és Ősznek, Tata ökológiai városfenntartási, -üzemeltetési rendszerének.
- Országos hírnevet kívánunk a fejlesztéseinkkel biztosítani a tatai város-rekonstrukciónak (Kossuth tér, Hősök tere, Esterházy-kastély, Öreg-tó partja), valamint a megújított és kibővített Fényes Fürdő Szabadidő- és Sportközpontnak.

2005-ben és 2008-ban fogadta el a tatai önkormányzati képviselő-testület a város turisztikai stratégiáját és marketing tervét. Ez a meglévő adottságokra épít, Tata turisztikai vonzerejét jelentős mértékben tovább kívánja fejleszteni.

A Tatán működő vendéglátó és szállásadó vállalkozókkal folytatott műhelybeszélgetések során két fő, egymással kölcsönhatásban lévő problémakör rajzolódtott ki, amely a programokat és a szálláshelyek kihasználtságát érinti:

- a programok terén a hétvégék szegények. A vendéget többnyire szervezeten viszik olyan helyekre, ahol koncentrált élmények érik (Győr, Pannonhalma, komáromi fürdő). Fontos tehát olyan szolgáltatási skála, olyan tematikus ajánlatsor kimunkálása, amely a vendég számára önállóságot, gyalogtúra lehetőséget és egyéb eszközöket (kerékpár, lovaskocsi) biztosítva a város és a környék településeinek bejárására ösztönzi. Ehhez szükséges egyrészt olyan városi (többnyelvű) információs rendszer, amely biztonságot nyújt és érdeklődést keltve vezeti a vendéget a tematikus útvonalakon és a város környékére. Másrészt olyan városi komfortra van szükség, ami szintén biztonságot és pillanatnyi, vagy hosszabb pihenési lehetőséget, elcsendesedést biztosít (illemhelyek, padok, ivókutak árnyas sétányok stb.). A többnapos programok egyik fontos indoka az lehet, hogy Tata centrális elhelyezkedése alkalmassá teszi csillagtúra bonyolítására – Esztergom, a Dunakanyar, Pilis, Budapest, Bakony, a Duna, Győr, Pannonhalma egyaránt könnyen elérhetők.
- a hétvégék – szemben a hétköznapi telítettséggel – vendéghiányosak. E téren van szükség a vállalkozók és a vendéglátók, szállásadók, turisztikai vállalkozások olyan együttműködésére, amellyel elérhető, hogy a turisták megálljanak és még egy napot eltöltsenek itt, és különösen a hétvégéken kell olyan programokat biztosítani, amelyért érdemes a hétvégét itt tölteni (wellness, gasztronómia és kultúra összekapcsolása változatos összeállításban)

Programjaink mindegyike ezt a kettős célt szolgálja: a jelentős műemlékek rekonstrukciója, a nagy kulturális programok, a Tatai Tavasz és Tatai Ősz turisztikai szezont meghosszabbító rendezvényei, a tematikus útvonalak létesítése, az elsősorban a turisták tájékoztatását szolgáló információs pavilonok létrehozása stb. A turizmust nemcsak nagyszabású programokkal kívánjuk támogatni – mint pl. épületegyüttesek rekonstrukciója, költséges programok,

fesztiválok –, hanem egy színvonalas információs rendszerrel és mindenütt kapható tematikus térképekkel is. A város legszebb részeit, legizgalmasabb programjait bemutató rövidfilmet, klipeket készítünk, amelyeket bárhol az országban, kiállításokon, de Tatán szervezett – nem kifejezetten turisztikai jellegű – programok keretében is be lehetne mutatni.

Az előbb említett elemek egy egységes városmarketing részei, ami a tatai Városkapu Zrt. feladatkörébe került a turizmus koordinálási, szervezési feladataival együtt.

Tata számára új lehetőségek nyílnak azáltal, hogy a város egyes meghatározó és megkülönböztető értékei az elmúlt időszakban elindult folyamatok nyomán bekapcsolhatóvá válnak az idegenforgalomba. Az Esterházy-kastély hasznosítása, az Öreg-tó rehabilitációja, vagy a belváros tervezett rekonstrukciója olyan új helyzetet teremtenek, melyek kihasználása tudatos és intenzív turizmusfejlesztési tevékenység után kiáltanak. A fejlesztési munkát jelentősen segíthetik azok a befektetői szándékok, melyek új vonzerők és látványosságok létrehozására irányulnak.

Ezen a téren a célkitűzések a következők:

- a vendégforgalom jelentős emelkedése, a turisztikai szezon meghosszabbítása a Tatai Tavasz és Tatai Ősz rendezvénysorozattal;
- egyes kiemelt (sokat költő) célcsoportok jól észlelhető megjelenése, a minőségi fejlesztésekkel minőségi turizmust kívánunk megcélózni – ezek között egészen exkluzív helyek és programok kialakítását is megcélozzuk;
- a turisztikai vállalkozások szintén jól észlelhető megjelenése és megerősödése, a munkahelyteremtés, városfejlesztés nagymértékben turisztikai, kulturális célzatú, a városrehabilitáció célterületei elsődlegesen a turizmussal érintett célpontok és területek;
- a város arculatának kedvező irányú változása, az épített és természeti környezet együttes rekonstrukciója révén, a fejlesztések, rekonstrukciók nagy területekre, hálózatokra terjednek ki, követve azokat a vonalakat, pl. tematikus útvonalakat, amelyeken a város vendégei elsősorban haladhatnak.

Kiaknázatlan lehetőség a bor- és gasztronómiai turizmus

A tatai kistérség számos települése az Ászár-Neszmélyi borvidékhez tartozik. A neszmélyi körzet tizenegy településéből hét, azaz Baj, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Kocs, Neszmély, Szomód és Tata a borvidékhez tartozik.

Ezt az adottságot érdemes kiaknázni, a jelenleginél magasabb szintre fejleszteni. Az Ászár–Neszmélyi Borvidék egyelőre még nem rendelkezik egységes arculattal és marketinggel. Ezt a problémát orvosolhatja egy tatai központú, illetve Tata fejlett és a jövőben nagymértékben – éppen a gasztronómia terén is – továbbfejlesztendő idegenforgalmára épített Tata–Neszmélyi Borút. Ennek keretében nemcsak a térségben lévő borászatokkal tartanánk élő és gyümölcsöző kapcsolatot, hanem a turizmus és a kultúra egyéb résztvevőivel is: szállásadókkal, éttermekkel, kulturális szervezetekkel, egyéb turisztikai vállalkozásokkal is. A borút kialakításával a különböző helyszíneken található, önmagukban esetleg kisebb vonzerővel bíró elemeket összekapcsoljuk és ezáltal egy egységes tematikus utat hozunk létre. Legfőbb célunk a lehetséges partnerek tematikus összefogása, egységes, de az egyéni jelleget is tiszteletben tartó marketing tevékenység, a magas minőség biztosítása a minősítési és minőségbiztosítási rendszerek közös kidolgozásával. Az együttműködés kiterjedne a közös és rendszeres kommunikációra, közös rendezvények szervezésére, vidékfejlesztésre, a kultúrált környezet megteremtésére, karbantartására.

A gasztronómia terén érdekes kezdeményezés a Gasztroland, amely számos európai, ázsiai ország étkezési kultúráját magas színvonalon mutatja be, gyűjti össze. A Gasztroland ötletgazdája a Magyar Gasztronómiai Szövetség, amely immár mintegy 40 ország együttműködési szándékát gyűjtötte össze. A tatai önkormányzat döntött arról, hogy a Pannon Gasztroland Zrt. tagja legyen. A cél 35–40 nemzetközi étterem környezetében egyéb kultúrált szórakoztató létesítmény-együttes mintegy 150 hektáros területen elhelyezve. Ez számos új mukahelyet teremt közvetlenül, és közvetve a beszállítások révén a helyi termelők számára is új minőségi értékesítési lehetőséget teremthet. Ez a biogazdálkodást erősíti és a lokalitásnak új értelmet adhat. Fontos, hogy az együttes nem a városban, hanem azon kívül, üres területen jöjjön

létre. A kiszemelt terület Bajhoz tartozik, így a kistérségi kapocs is erősödhet. A projekt egészen a Dunáig húzódhat Dunaalmás, Neszmély bevonásával.

A turizmus tematikus és alternatív formái is jelen lehetnek

Tata és környéke kiválóan alkalmas arra, hogy a turizmus tematikus és alternatív formái megjelenjenek: természetközeli, kulturális-, vallási-, sport-, élmény-, konferencia-, ökoturizmus. A város alkalmas arra, hogy különböző korosztályokat egymás mellett vendégül lássa.

A változatos lehetőségeket (gyaloglást, kerékpározást, vízi sportokat, úszást,

golfot, vadászatot stb.) kínáló sportturizmus egyik ma még kevésbé kihasznált lehetősége a lovas turizmus. Ezért szorgalmazzuk a régi Esterházy-lovarda helyreállítását és beüzemelését, hiszen ez a város egyik büszkesége volt egykoron. Egészen izgalmas és vonzó dolog, hogy lovaglást lehet látni és igénybevenni a városban és környékén.

A város nem rendelkezik nagylétszámot 180-200 főt) befogadó szálláshely és ugyanilyen méretű konferencia-tar-

tási lehetőség iránt. Egyelőre nem rendelkezünk ilyennel, viszont a turisztikai programunkban kiemelt cél egy konferenciaturizmust biztosító nívós intézmény létesítése.

Célként fogalmazódik meg a városi kórház és rendelőintézet épületeinek az egészségügyi fejlesztést követő esetleges turisztikai célú hasznosítása.

LOVASVERSENY TATÁN

V. GIESSWEIN SÁNDOR SZOLIDARITÁSI PROGRAM

A keresztényszocialista mozgalom első magyarországi képviselője Giesswein Sándor (1856–1923), Tatan született. Az elődök valószínűleg Mária Terézia telepítési politikája során kerültek Elzászból ide. Édesapja gazdatiszt volt az Esterházyak tatai birtokán. Édesanyja Echardt Erzsébet, bécsi családból származott. Középiskoláit a tatai piarista — majd mint kispap —, a győri bencés gimnáziumban végezte. Teológiai tanulmányait Bécsben kezdte és Budapesten fejezte be. Zalka János győri püspök 1878-ban szentelte pappá. 1878–1881 között Kismartonban volt káplán, itt írta doktori disszertációját. 1881–1883 között agyőri tanítóképzőben

latint tanított. 1883-ban került a győri püspöki udvarba Zalka János püspök mellé. Itt szertartó, levéltáros, szentszéki jegyző-zsinati vizsgálóbíró, 1892-ben püspöki titkár, 1898-ban kanonok, 1902-ben apát, 1909-ben pápai prelátus. 22 éves korára Giesswein már nyolc nyelvet ismert. A magyar és német mellett beszélt a latin, görög, angol, francia, spanyol, olasz és eszperantó nyelveket. 1904-től a Keresztényszociális Egyesületek Szövetségének elnöke, 1905-től mint néppárti képviselő aktív politikai munkásságot folytatott, a forradalmi munkásmozgalommal szemben szorgalmazta a keresztényszocialista szervezetek létrehozását. Részt vett az eszperantó nyelv és a feminista mozgalom propagálásában. A Szent István Akadémia és a Magyar Békeegyesület elnöke. Az I. világháború utolsó éveiben a háború ellen foglalt állást; kapcsolatba került Szabó Ervinnel és a Galilei Körrel. Az 1918-i polgári demokratikus forradalomban a Nemzeti Tanács tagja volt.

V/I SZOLIDARITÁSI ÉS SZOCIÁLIS PROGRAM A TATAIAKÉRT

Egy település, kistérség szociális ellátó rendszere pontosan érzékeli a társadalmi változásokat: a lakosság előregedését, a szociális helyzet rosszabbodását, az igénybe vevők körének növekedését. Nő a demens (aggkori elmeegyeség-

ben szenvedő) személyek száma, továbbá a fokozott ápolási igényű lakók száma a bentlakásos intézményeken belül. Ezek csak példaként kiragadott jegyei az előregedésből adódó gondoknak, amit a társadalomnak vállalni kell. A szociális helyzet rosszabbodását jelzi az elszegényedés, a rezsihátralék felszaporodása, a halmozódó szociális problémák tömegessé válása.

A mai helyzetben igen fontos a hátrányos helyzetben lévő emberek támogatása, a rászorulókkal való törődés. Sokszor pár kedves, biztató szó is sokat segíthet, illetve a problémák meghallgatása, majd a tanácsadás. S úgy gondoljuk, hogy ehhez nincs is szükség jelentős anyagi erőforrásokra, viszont megfelelően képzett szakemberekre van szükség, akik a szociális ellátó rendszer fogadási pontjain állnak.

Az önkormányzatok – így Tata és a kistérségi települések – költségvetése nem tudja a valós igényeket önerőből (fejkvótából és kiegészítő hozzájárulásból) fedezni. Az ellátás belső struktúráját az igények és a törvényi változások figyelembevételével lehet és kell megvalósítani. A szolidaritás eszméjét alapul véve olyan ellátó rendszert igyekszünk működtetni, amely minden rászoruló megfelelő szintű ellátását biztosítja. Elsősorban a kötelező szociális alapszolgáltatások feladatait kell megteremteni, ezt követően kerülhet sor fokozatosan az önként vállalt feladatok megvalósítására.

Ugyanakkor számítunk a tágabb családok, a közösségek, civil szervezetek, egyházi közösségek önkéntes és önköltségi alapon történő segítségnyújtására is. Ezen helyi közösségek, lakóközösségek, civil szervezetek jelző, konkrét segítő, figyelemmel kísérő szerepe elengedhetetlen fontosságú. Az önként vállalt feladatokban a civil szervezetekre, egyházi közösségekre igyekszünk támaszkodni.

Elsődleges feladatunknak tartjuk egy igényfelmérő szociális térkép elkészítését szakemberek bevonásával, amelyet folyamatosan aktualizálunk. Ennek alapján térben és időben világos képet kapunk a városban és környékén a valós, személyekre, családokra lebontott szociális helyzetről és az idősök egészségügyi állapotáról. Erre épülhet egy szociális jelzőrendszer mindig aktuális adatbázissal – a Polgármesteri Hivatal, intézmények és civil szervezetek együttműködésével. Erőinket azokra a gócpontokra koncentráljuk, ahol a legsűrűbben fordulnak elő szociális gondok. Ezen esetekben valószínűleg nemcsak a szociális ellátó rendszer segítségnyújtására van szükség, itt igénybe veszünk más önkormányzati eszközt is: lakáspolitikát, igazgatási eszközöket, gyámhatósági tevékenységet stb.-t is.

A civil szféra támogatásával, bevonásával meg kell erősíteni azokat a lehetőségeket, amelyekkel a rászorulókkal közösen lehet kialakítani a társada-

lomba való reintegrációt. A szociális és egészségügyi biztonság megteremtésének átfogó rendszerében kell gondolkodni. Fel kell ismerni azokat a problémákat, amelyek egymással ok-okozati összefüggésben előidézői a szegénységnek, lecsúszásnak, mentális megbetegedéseknek.

Jelenleg a városban a szociális szolgáltatások a Szociális Alapellátó Intézmény, mint integrált szociális intézmény keretein belül valósulnak meg. Ebben a formában működik a városban a szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, támo-
gató szolgálat, idősek nappali ellátása, értelmi fogyatékosok nappali ellátása, családsegítés, adósságkezelési szolgáltatás, kísérleti jelleggel az utcai szociális munka a Szélkút utcában, valamint hajléktalan ellátás. Ennek a fejlesztése, férőhely bővítése nagyon indokolt lenne, női nappali melegedő és/vagy szálló létrehozása.

Segítő-támogató rendszert alakítunk ki a születéstől a halálig. Tapasztalataink szerint a városban több középkorú írni, olvasni nem tudó személy él, az ő alapvető képességeiknek fejlesztésére lehetne létrehozni egy olyan kis „tanuló csoportot”, ahol megtanulnának írni, olvasni, ami a mai életben elengedhetetlen. Számukra életvezetési, életmód tanácsadás, alapvető higiéniai normákra nevelés is szükségessé válik. A pénzbeli szociális támogatás is sok esetben csak átmeneti megoldást jelent, hathatós segítséget nem nyújt a folyamatos áremelkedés mellett, arról nem is beszélve, hogy sokan nem arra használják fel, ami a mindennapi megélhetésüket, életkörülményeiket jobbítaná. Az adósságkezelési támogatás is kevés esetben éri el a célját. Szinte a hátralék felhalmozására ösztönöz, aki igénybe vehetné többszöri felhívás ellenére sem képes annyira, hogy a hátralék rendezése érdekében 2-3 hónapig együttműködjön. A szociális szférában dolgozó szakemberek jelentős tapasztalatot halmoztak fel, erre támaszkodva olyan segélyezési formákat dolgozunk ki a rászorulóknak részére, amelyek a helyi sajátosságok, demográfiai adottságok és munkaerőpiaci lehetőségek együttes kihasználásával ad segítséget (foglalkoztatást segítő programok, közhasznú foglalkoztatás, munkahelyteremtés).

A kiépítendő és folyamatosan karbantartandó szociális és a meglévő gyermekjóléti jelzőrendszer hatékony működtetését, a veszélyeztetett gyermekek támogatását és a családok gondozását kiemelt feladatunknak tartjuk (a családsegítés és a gyermekjóléti gondoskodás megerősítésével, támogatásával, információs bázis kiépítésével és együttműködve a szociális irodával és a gyámhatósággal). A krízishelyzetbe került családoknak családosi átmeneti otthon kialakítását tervezzük, első lakáshoz jutás támogatását, a lakásmobilizáció ösztönzését.

A fogyatékkal élők segítése kiemelt szolidaritási feladata a városnak.

72 ÓRA KOMPROMISSZUMOK NÉLKÜL
- NYITÓ RENDEZVÉNY

A szociális rendszerben mintaprojektek kidolgozását és működtetését tervezzük: utcai, lakótelepi szociális munka, – „utcaapostol” – utcai, vagy lakótelepi szociális segítőkkel álló rendszer kidolgozásával.

Szociális szolgáltató központ kialakítása a Deák Ferenc utcában. A civil szervezetek, egyházak bevonását tervezzük a szociális ellátásba, a feladatok megosztását és a lelki szükségletekkel együttértelmezését a szociális ellátórendszer működtetésében. A lakossági

és önszerveződő csoportok összefogását segítjük a rászorulóknak érdekében (ruhaszere, játékbörze). A Máltai Szeretetszolgálat is nyújt szolgáltatást a Vasút utcában, ott van a nappali intézménye, illetve a támogató szolgálat telephelye.

A civil szervezetekkel kapcsolatosan az egyik legfontosabb feladat az, hogy tudjanak róluk. Pl. nagy segítség az „Otthon Segítünk” Alapítvány munkájának népszerűsítése a helyi kábel tv-ben, médiában, ezzel a segítségre szorulóknak és a segítők egymásra találását könnyítjük meg.

Hasznos lenne különböző önszerveződő csoportok létrehozása, aminek előnyei a következők: „valahová tartozást” és támogatást jelent; empátiával viszonyul az egyénhez, aki ezáltal megszabadul az elszigeteltség érzésétől, fenntartja a jobb élet reményét; új lehetőség nyílik a problémamegoldásra; alkalmas a félelmek és szorongások megbeszélésére; biztosítja az információk bizalmas kezelését, olyan a helyszín, ahol nagy hangsúlyt kap az együttérzés és senki sem ítélkezik. A csoport támogatása fokozatosan feloldhatja a reménytelenség érzését, lehetővé teszi az ön kontroll visszaszerzését.

Milyen önszerveződő közösségekre gondolunk?:

- anonim alkoholbetegek klubja: nőknek, férfiaknak egyaránt, ahol közös a probléma, közös a cél;
- sérült gyermeket a családban klub: beteg gyermeket nevelő családok segítése, támogatása, tájékoztatása támogatások igénybeviteléről, lelki segítségnyújtás egymás számára, tapasztalatok, fejlesztési lehetőségek továbbadása;
- életmód klub: egészséges és minőségi táplálkozás népszerűsítése, szűrővizsgálatok fontosságának hangsúlyozása;

- fontos a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, önálló életvitelének megkönnyítése, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítségével és fejlesztésével;
- speciális szállító szolgálat, egészségügyi, szociális ellátásokhoz valamint fejlesztő tevékenységhez való hozzájutás személyi és eszközfeltételeinek biztosítása;
- információnyújtás, ügyintézés, tanácsadás;
- nyelvi jeltolmács szolgálat létrehozása;
- munkavégzést, munkavállalást segítő szolgáltatás elősegítése. munkaképesség-csökkent személyek számára a meglévő rehabilitációs munkahelyek számának bővítése, mert városunkban nagy erre az igény, mivel fizikai munkát végezni nem tudó személyek számára pénzbeli és mentális segítséget is nyújt;
- segítségnyújtás a munkaerő-piacra való visszaintegráláshoz;
- önálló lakhatási lehetőségekhez való hozzásegítés;
- életvezetési tanácsadás.

A civil szervezetek, egyházi közösségek ezekkel a klubokkal, önszervező csoportok működtetésével nagy szolgálatot tesznek a szociális ellátó rendszer részeként. Sőt az is kimondható, hogy sok esetben ezen szervezetek hatékonyabban működnek, eredményesebbek, mint a professzionális ellátó rendszerek.

V/2 CSALÁD- ÉS GYERMEKTÁMOGATÁSI PROGRAM

Szent Erzsébet Alap a tatai gyermekekért, családokért, a helyi kötődések és az emberi minőség szolgálatában

A legtöbb párhuzamos kihívás a 25–35 éveseket éri. Egyszerre kellene helytállni a pályaválasztás, a munkahely megszerzése, a párválasztás, a családalapítás és az otthonteremtés terén. Ezt a sokszoros igényt a korosztály a családi, közösségi szolidaritás elcsökevényesedése miatt nem tudja vállalni, a legerősebb, legtöbb félelmet okozó kihívást részesíti előnyben, az egyszerre történő döntések helyett az egymásutániségot választja. Ebből az alapvető helyzetből kiindulva szorul a sor végére a párválasztás, a családalapítás. Ezen a helyzeten kíván segíteni hosszú távú programjával a Szent Erzsébet Alap a Tatai Gyermekekért Program. Az Alap az esztergomi Szent Miklós Alap mintájára jönne létre, amelynek keretében minden Tatán születő gyermek számára a tatai önkormányzat 500

ezer forintot helyez letétbe. Az induló félmillió forintot az önkormányzat minden évben 50-50 ezer forinttal egészíti ki. Ez egyszerre támogatja a minél több gyermek születését, az emberi minőséget és a lakóhelyhez való kötődést.

A program a pillanatnyi érdekek fölé helyezi a távlatosságot, hiszen a támogatás 21 éves életkorban vehető fel, és csak akkor, ha a gyermek és a szülei tatai illetőségűek maradnak, legalább középfokú végzettségűek, és a kapott összeget otthonteremtésre és/vagy továbbtanulásra használják.

Ez a módszer egyértelműen válik Tatan is társadalom- és településfejlesztési eszközzé. Igazolható, hogy a stabil és növekvő, megfiatalodó település nor-

matív állami támogatásokból származó és egyéb bevételei is nőnek, az intézmények fenntartása biztonságossá, tervezhetővé válik. A gazdasági élet prosperálni fog. A programot – társadalmi vitát követően – 2009-ben lehetne bevezetni.

A Szent Erzsébet Alapra épített program számos családtámogatási elemmel egészül ki:

- tanévkezdési támogatás,
- ingyenes úszásoktatás nagycsoportosoknak és kisiskolásoknak,
- óvoda- és iskolatej-ellátás,
- sportutánpótlás nevelés támogatása,
- árva és fogyatékkal élő gyermekek segítése,
- helyi közlekedésben kedvezmények biztosítása,
- Tata Olvasókönyv ingyenes biztosítása,
- két- és többgyermekes családok üdülési támogatása,
- nyelvtanfolyamok támogatása testvérvárosainkban stb.

Ezt a programot folyamatosan és a családokkal egyeztetett módon fejlesztjük.

Az előzőeken túlmenően – elsősorban a civil szféra bevonásával – fejleszteni lehetne továbbá az alábbi területeket:

- tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek korrepetálása
- gyermekfelügyelet biztosítása,
- kreatív ifjúsági klubok működtetése,

- utcai és iskolai szociális munka,
- jogi, pszichológiai tanácsadás,
- egyéni-, pár-, családterápia nyújtása,
- szabadidős és sport rendezvények, nyári táborok szervezése hátrányos helyzetű gyermekek részére

Ezen programok jelentős részben a megelőzés részei.

A városnak mihamarabb eleget kellene tennie törvényi kötelezettségének a gyermekek átmeneti otthonának létrehozásával. Természetesen ez csak egy minimum, a legjobb megoldás egy kistérségi összefogással létrejövő és kistérségi szinten működő családok átmeneti otthona lenne, párhuzamosan egy – létszám- és anyagiakban is – megerősített szociális alapellátó intézménnyel.

Ugyancsak szükséges a gyermekek nappali ellátásának alternatív változata, a családi napközi, ahol nem csak a kicsik nyerhetnek elhelyezést. Sok édesanya kényszerülne 2-3 műszakos munkát is elvállalni, de nem teheti, mert a család nem tudja vállalni a gyermekfelügyeletet, -gondozást. Ebben segíthetne a házi gyermekfelügyelet. Természetesen mindhárom ellátási formánál törekedni kell a civil, ill. a vállalkozói szféra bevonására.

V/3 A VÁROS A TATAI IDŐSEK SZOLGÁLATÁBAN PROGRAM

Idősgondozás, segítség új alapokra helyezve

Az idősgondozásban, a szociális alapszolgáltatásokban Tata Város Önkormányzata jelenleg számos kötelező feladatot lát el. Ezek szakmai, tárgyi és személyi feltételeinek megteremtése a legfontosabb feladataink egyike ebben a ciklusban – együttműködve a Tatai Kistérségi Többcélú Társulással. Ennek jegyében új idősok nappali ellátását szolgáló klub, közösségi ellátás és idősok átmeneti otthona kialakítását tervezzük. 2008-ban létrehozzuk a jelzőrendszeres házi gondozási szolgálatot. Vállalkozói alapon működő lakóotthon létrehozását kezdeményezzük idősok számára.

2007. október 1-jétől a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzattól a Tatai Többcélú Kistérségi Társulás fenntartásába került az Idősokorúak Otthona.

Az intézmény által használt ingatlanok Tata város tulajdonában vannak. Fejlesztési programot dolgozunk ki a Tatai Kistérségi Többcélú Társulással együttműködve ezen ingatlanok fejlesztésére, rekonstrukciójára. A Tatai Kistérségi Többcélú Társulás fenntartásába került Időskorúak Otthona korszerűsítését – szükséges felmérést követően – úgy kellene elvégezni, hogy jelenlegi feladatkörét bővítsük átmeneti elhelyezéssel; idősök számára kialakított apartmanokkal, és/vagy nyugdíjas házi gondozás konstrukcióban történő megoldással, nappali ellátással. Mindkét esetben indokolt a nappali ellátás kapcsolása ezekhez a szolgáltatásokhoz, ami nemcsak az intézmény lakói számára, hanem az apartmanok és az adott városrészben élők számára is szolgáltatást nyújthat. Megfontolandó, hogy a komplex ellátás érdekében ugyanezen célcsoport számára, a házi segítségnyújtás és az étkeztetés is megszervezésre kerüljön. Ez gazdasági előnyökön túl szakmailag is előnyös lenne, hiszen a különböző állapotban lévő ellátottak nyitottabbá, flexibilisebbé tennék az intézmény életet, ami az ellátottakra mentálisan is kedvező hatással bírna, az adott városrész hatékonyabb szociális ellátását is szolgálná.

Az idősgondozásban számos, egymással összefüggő programot tervezünk az önkormányzat anyagi lehetőségeinek függvényében, civil és egyházi szervezetek bevonásával:

- házi segítségnyújtás fejlesztése (kistérségi szinten történő elindítása, megerősítése), jelzőrendszeres házi segítségnyújtás beindítása, a házi segítség-nyújtás bővítése, tarifák újratervezése, mert sok idős ember számára mindez még mindig megfizethetetlen;
- idősök klubja (városi lefedettség biztosítása – „Öreg” Tata, Vasút utca, Kertváros);
- átmeneti elhelyezés biztosítása;
- segítséget jelenthetne az idős emberek ellátásában a lakásért életjáradékot program, az önkormányzat a gondozási feladatokban is aktív rész vállalni házi gondozói hálózatával;
- a házi betegápolást a civil szféra vállalkozói alapon jelenleg ellátja, az idősödő lakosság szükségessé tenné ennek beemelését a tervezésbe, hisz az ellátás szélesíthető lenne;
- nagyon alacsony jövedelmű idősök számára a napi legalább egyszeri étkezés biztosítása jelképes összegért vagy ingyen. Ehhez szükséges lenne alapítvány létrehozására, szponzorok támogatásának befogadásához;
- idősök otthona az apartmanháztól a gondozó-ápolási házig – ezt a program súlyának megfelelően részletesebben kifejtjük.

Figyelemmel kell lenni arra, hogy az életkor megnövekedésével új problémák, feladatok jelentkeznek az idősök otthonával kapcsolatos elvárásokban. Ez egyrészt ingatlan-kérdés: az igény megfelelő kisebb, akadálymentes lakóegység biztosítása; másodrészt szociális probléma; harmadrészt – az életkor előrehaladtával egyre szorítóbban – egészségügyi probléma. Ennek a hármasságára alapozva hoznánk létre idősök otthonát, amely a tervezett Egészségközpont szolgáltatásait maximális mértékben igénybe veheti. Megfelelő elhelyezést kívánunk nyújtani az idősök számára mentális és humánus környezet kialakításával, a kistérségi fenntartásban működő időskorúak otthona korszerűvé, modernné és az igények szerinti befogadást megközelítővé tételével pályázati lehetőségek és a magánszféra bevonásával.

Idősgondozás terén nagy távlatban (25-30 éven belül) szükséges lesz az idősgondozást végző bentlakásos otthonok férőhelyeinek bővítése, mert ez a korosztály egyre nagyobb számú és csak nagyon alacsony arányban képes önmagát ellátni. Véleményünk szerint legalább plusz még két idősök otthona válna szükségessé annak érdekében, hogy a bekerülés ne évekbe teljen és ne „kihalásos alapon” lehessen csak bekerülni. Valamint szükség lenne egy olyan gazdasági alapon működő idősök otthonára, amely plusz szolgáltatást nyújt (pl. mini garzon, nővérszolgálat, menüválasztásos étkezés, szabadidő tartalmas eltöltése, zöldövezet, úszómedence stb.).

Ki kell építeni az időskorúak szociális ellátásának folyamatos és tervszerű ellenőrzését. Magánszektor részvétele kívánatos a szociális feladatok ellátásában, de ugyanazok a szabályok vonatkozzanak rájuk, mint az állami és önkormányzati tulajdonú szolgáltatásokra, és ha olyan feladatot lát el, amelyet egyébként önkormányzatnak kellene ellátni, akkor azért kapja is meg a „járandóságát”. Ehhez szükség lenne egy minőségbiztosítási és ellenőrzési rendszerre.

V/4 TATAI EGÉSZSÉGÜGY FEJLESZTÉSE PROGRAM

Új típusú egészségközpont létesítése a megelőzéstől a rehabilitációig

„Megérkeztünk a 21. századi magyar siker előszobájába. Magyarország kitűnően megélhetne az egészségiparból, miközben a siker önmagát is gyógyítaná. A magyar adottságok lényegesen jobbak, mint a versenytársakéi, de a gyógyvízre épülő turizmus kivételével gyakorlatilag kiaknázatlanok. A magyar felzárkózás olyan egészségiparra

épülhetne, amelyben a gyógyvíz mellett a kórházak és szanatóriumok, a képzés, a gyógyszeripar, a megelőzési „iparok”, az egészséges élelmiszerek egyaránt kulcsszerepet kaphatnak. Napfény, homok és szike mellett mindenünk van, ami ehhez kell: kivéve egy tudatos kormányzati politikát.” (Kivonat a Magyar Gazdaságfejlesztési Intézet Globális Trendfigyelő 2007. márciusi számából)

Az egészségügyben számos kihívás van egyszerre jelen. Ezek egyike a forráshiány. Ebből adódik a non-profit és a for-profit (nyereségérdekelte) részek közötti konfliktus. A kizárólagosság helyett ezek egyensúlyát kell megteremteni. Ezek egymást erősítő együttműködése rendkívüli eredményeket hozhat. A „kiszervezésre” alapozott megoldás viszont az egészségügyi alapellátást csődbe viszi. Ezért kívánunk egy olyan vegyes rendszerű egészségközpontot létrehozni,

amelyben az önkormányzati egészségügyi alapellátás és a for-profit érdekeltsgű, magasabb szintű és speciális ellátás kiegészítheti és támogatja egymást.

A tervezett egészségközpont magába foglalja majd az Árpád-házi Szent Erzsébet Szakkorház és Rendelőintézetet, amely jelenleg 40 belgyógyászati és társszakmákat tartalmazó aktív ágyat, 44 krónikus ágyat és 60 szív- és érrendszeri rehabilitációra szolgáló ágyat tartalmaz. Az egészségközpont programjának végső rögzítése után kezdődik a helykijelölés, a finanszírozás megszervezése, hiszen mindkét jelenlegi ingatlant más módon kívánjuk hasznosítani, új helyen felépítve a lehető legkorszerűbb intézményt, ahol a 40 aktív ágyat – kiegészítve szülősobával és szülészeti ágyakkal – nagy forgási sebességű ágyként kívánjuk használni.

ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET SZAKKORHÁZ

SZAKORVOSI RENDELŐINTÉZET

Az egészségközpont előzetes programja:

Gyógyítás a háziorvostól kezdve szakrendelőn és ambuláns gyógyászati tevékenységeken át a kórházi részlegig – az egészségközpont intézmény és programok együttesen

Az alapellátás megelőző és szűrő tevékenységét kívánjuk erősíteni általános szűrőprogramok bevezetésével, korosztályspecifikusan. Fontos lenne városi és kistérségi méretekben elérni a központi szűrővizsgálaton való minél nagyobb mértékű részvételt, melynek elérését különböző figyelmeztető, figyelemfelkeltő felhívásokkal lehet megvalósítani.

A kisgyermek számára olyan ingyenes, vagy kedvezményes, támogatott védőoltás elérhetővé tételét célozzuk meg, amely hosszútávon a teljes lakosság immunitásának megerősítését eredményezheti.

Tatán jelenleg 12 háziorvosi körzet és 5 fogorvosi körzet van – ez utóbbiból 1 már betöltetlen. A háziorvosok előregedése, az egészségügyi rendszerben az utóbbi évek rendkívüli mértékű forráskivonása és leépítése sajnos az alapellátásban is érezteti hatását: a háziorvosok életkora magas, az orvosi praxisok iránt kicsi az érdeklődés, így a közeli jövőben – hacsak nem fordul meg a trend – kritikus helyzet lesz a háziorvosi ellátásban.

A felnőtt lakosok, és a gyermekek, ifjúsági korosztály egészséggel kapcsolatos ismereteinek, attitűdjének változtatását, az egészségtudatos magatartás fejlesztését tartjuk kívánatosnak: a gyermekek és az ifjúság egészségi állapotát befolyásoló szakmai, igazgatási, társadalmi szervezetek közötti összehangolt program kialakításával. A felnőtt korosztály együttműködésének megnyerése kiemelt feladatunk az egészséges életkezdés esélyeinek növeléséért, és a felnövekvő generáció egészséghez kapcsolódó magatartásának fejlesztéséért.

Ehhez stratégiai együttműködő partnereket kutatunk fel, oktatásügyi, piaci, gazdasági szereplők, helyi média, civil szervezetek közreműködésével. Releváns információs bázist alakítunk ki, működtetünk a lakosság egészségügyi és szociális helyzetének nyomon követésére. Mindezzel szoros összefüggésben az egészséget támogató épített és természeti környezet állapotát folyamatosan alakítjuk, javítjuk.

Az ellátás szintjei közötti együttműködés javítása (alapellátás, járóbeteg-szakellátás, és fekvőbeteg ellátás) fontos feladatunk. Ennek érdekében az egészségügyi és szociális szféra együttműködését fejlesztjük, mert azt gondoljuk, hogy a jó egészségpolitika egyik nélkülözhetetlen támogató összetevője a jó szociálpolitika. Kedvezőtlen, vagy hátrányos helyzetben élők számára speciális programokat alakítunk ki. Az általános-, és a középiskolákban hatékony gyer-

mekkori drog, dohányzási és alkoholfogyasztási prevenciót folytatunk. A lakosság egyes egészségügyi szempontból sajátos célcsoportjaihoz szóló programokat szervezünk. Évente legalább 2 alkalommal szervezünk a felnőtt lakosságot (is) érintő „Tatai Egészségnapot”. Az iskolai-és ifjúsági egészségügy területén „kortárssegítők” rendszerének fejlesztését tervezzük. Javasoljuk, hogy induljon program a túlsúlyos iskolás gyermekek egyéni, „testre szabott” testmozgására, ortopédiai szűrések megindítására a kisiskolások körében.

Kiemelt célnak tartjuk, hogy a daganatos betegségek szűrésére vonatkozó központi szűrő programokon (emlő, nőgyógyászati) a város lakosai közül az érintett korosztály több, mint 60-70%-a vegyen részt. A város egészségügyben és oktatásban dolgozó munkatársai számára dohányzásról leszoktató program indítását kezdeményezzük. Kíváncsún tartjuk, hogy a felnőtt alapellátás körében is legyen lehetőség külön időszakban az egészséges lakosok megjelenésére, és a korcsoportos szűrések végzésére. Tervezzük a városban a környezeti ártalmak felmérését, javaslatot és ütemtervet fogalmazunk meg ezek csökkentésére.

Kidolgozzuk az Egészséges Tata Programot, amelyben számba vesszük a város népegészségügyi mutatóit, a lakosság egészségi állapotát, a jellemző halálozási okokat. A programban kiemelt hangsúlyt fektetünk a megelőzésnek az egészségügyi szűrésnek, tanácsadásnak. A program részeként jelentős egészségpropagandát fejtünk ki, és rendszeresen szűrési programokat indítunk.

A kórházban a 40 belgyógyászati aktív ágyat ki szeretnénk egészíteni szülészobával, szülészeti ágyakkal, olyan jelentős az igény a hajdan jó hírnévnek örvendő szülésház újbóli megnyitására. A szülésházat a hozzátartozó előzetes vizsgálatokkal együtt úgy tűnik, hogy a városi identitás része, ez is elegendő indok véleményünk szerint ezen osztály visszaállításához. Ezt és a teljes szakmai programot egyeztetjük a tatabányai Szent Borbála Kórházzal, mint megyei központi kórházzal.

Az utógondozás megerősítését tervezzük a rehabilitációtól az ápolási kórházi részlegig, a kórház lehetőségeinek bővítésével, korszerű és modern körülmények kialakításával a szakrendelő és a kórház infrastruktúrájában. Pályázati lehetőségek, magánszektor bevonásával új egészségközpont terveinek a kidolgozását, megvalósítását tervezzük a kistérség lakossága érdekében. Az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségének, a minél szélesebb körű alapellátás biztosításának alapelvét fontosnak tartjuk.

Ápolási kórházi egységet kívánunk létrehozni – az idősek otthonával együttműködve. A rehabilitációs (utókezelési) kórház – a gyógyászati egységekkel együttműködve: többek között utókezelések, mikrorehabilitáció, kardiológiai,

idegrendszeri (pl. stroke) betegségek utókezelését jelenti. Az egészségközpontban hospice részleg kialakítását is tervezzük.

Családgondozás a szülőotthontól az anya- és csecsemővédelmen át a korai fejlesztésig, a családok védelme és biztonságának, gyermekvállalási kedvének támogatása a védőnők, családgondozók, házi gyermekorvosok együttműködésével:

A nemzet legégetőbb gondja a demográfiai helyzet, emiatt összeomlással fenyeget az egészségügyi, az oktatási, a nyugdíjrendszer, a munka világa egyaránt. Éppen ezért a kormányzat legfontosabb feladata volna ezzel a kérdéssel való komplex foglalkozás, hatékony programok kidolgozása. Mivel a mai kormányzat ennek a feladatának egyáltalán nem tesz eleget, sőt „indirekt népirtást” folytat, éppen ezért minden felelősen gondolkozó városvezetés a demográfiai kérdést kiemelt problémaként köteles kezelni. Ennek jegyében kívánjuk megerősíteni a meglévő anya- és csecsemővédelmi, gondozási és családgondozási rendszert.

A családokat felkészítjük a gyermekvállalással adódó változásokra anya- és csecsemővédelmi részleg, nőgyógyászati szűrés, tanácsadás kialakításával.

Ez sok mindent jelent:

- a szülők felkészítését az otthoni krízishelyzetek megfelelő megoldására;
- a gyerekek felkészítését az otthoni, illetve az iskolában kialakuló stresszhelyzetekre való eredményes reagálásra;
- családgondozási feladatok végzésében való közreműködést a 0-16 éves gyermekek családjai körében;
- az egészséggel, egészségmegőrzéssel, betegségekkel kapcsolatos ismeretanyag átadását a gondozott családok tagjainak;
- az egészségtudatos magatartás erősítését;
- lakossági szűrések szélesebb körében történő propagálásában való részvételt.

A védőnők a népegészségügyi prioritások alapján végezzék egészségfejlesztő tevékenységüket. Kistérségi összefogással és az egész megyét szolgáló intézményként korai fejlesztési központ létrehozását tervezzük: ultrahang diagnosztika, gyógypedagógia, mozgásfejlesztő és egyéb terápia, korai neurohidroterápia, logopédia, tanácsadás részlegekkel.

A védőnők által az óvodákban, általános- és középiskolákban az integrált egészségfejlesztési tartalmak közvetítése folyamatos és rendszeres legyen. A hátrányos helyzetű lakossági csoportok egészségügyi ellátórendszerhez, megelőzési programokhoz való egyenlő, diszkriminációmentes hozzáféréseinek bizto-

sítása kiemelt feladatunk. A várandós gondozás során a krónikus betegségek elsődleges prevenciójának hangsúlyosabbá tétele kívánatos.

Az előzőekben vázolt célok eléréséhez családintézet – Család- és Házasság-védelmi Központ létrehozását tervezzük, amelyben átfogó családvédelem, testi-lelki egészség szolgálata minden korosztály számára, mentális, kríziskezelés, lelki gondozás, életvezetési tanácsadás lenne.

A Természetes Életmód Alapítvány (TÉA) komplex és rendszerben gondolkodó tevékenysége ehhez a fejezethez illeszkedik a legtöbb ponton. A drámai gyorsasággal változó természeti és társadalmi feltételrendszerhez való alkalmazkodás egyre nagyobb próbatétel elé állítja az embert. Ebben kínál továbblépési lehetőséget, kitörési pontokat, alternatív életmód- és életvezetési programcsoportokkal. Az Alapítvány Primer Prevenciós Programja – helyes életmód, életvezetés – a városban lakók testi-lelki jóérzésének elősegítésében és megtartásában segíthet. A program címe: Ismerjük meg a természetet, és a természetünket. Ez a program a civil szféra hozzájárulása lehet Tata lakosságának egészségmegőrzéséhez.

VI. A MEGVALÓSÍTÁS ÚTJA

„Navigare necesse est, vivere non est necesse!” Vagyis: „Hajózni muszály, élni nem kell!”

VI/1 A KITÖRÉSI PONTOK, PRIORITÁSOK MEGHATÁROZÁSA

Kapcsolatok és ütemezés az egyes programokban, az azonnal, kevés pénzből beindítható programok, az önkormányzat által támogatott, mások által végrehajtott programok, rövid-, közép- és hosszú távú programok

A Magyary-terv egyes fejezeteiben számos nagyszabású, számtalan kisebb lélegzetű konkrét programot határoztunk meg. Az egész terv időtávlata optimális esetben 20-25 év (egy emberöltő), rosszabb esetben, kedvezőtlen külső feltételek, rossz gazdasági környezet esetén 40-50 év (két emberöltő). A tervet fel lehet bontani rövid- és középtávú (2-5 éven belül megvalósuló), hosszútávú (6-10 éven belül megvalósuló), valamint nagytávú (10-25 év alatt megvalósuló) részekre.

A tervek között vannak nagy anyagi ráfordítást, jelentős beruházási összidőt igénylő elemek és vannak kis ráfordítással, rövid idő (egy költségvetési év) alatt megvalósítható elemek. Ez utóbbiak is jelentősek lehetnek a város, vagy egy községe, vagy a népesség egy csoportja számára. Éppen ezért azt gondoljuk, hogy a Magyary-terv valamennyi elemét egy-két éven belül elkezdjük és azokat fejlesztjük tovább, amelyekre a forrásokat elő tudjuk teremteni, illetve ahol a közös akaratot magunk mögött tudhatjuk.

Nagytávlati célunk, amit a Magyary-terv „homlokára írunk” az, hogy Tatát a Világörökség részévé kívánjuk tenni kulturális és természeti örökség kategóriában. Ebben a város minden polgárának, szervezetének, intézményének együttműködésére számítunk, öt éven belül ki akarjuk dolgozni ennek első dokumentációját és 10-15 év alatt el akarjuk nyerni a címet.

Az alábbiakban – a teljesség igénye nélkül – részletezzük a Magyary-terv jelentősebb elemeit a program megnevezésével, időtávval és ahol lehet költségvetési főösszeggel:

I. Településfejlesztési akciók, nagyobb együttesek rekonstrukciója.

- Történelmi városközpont rehabilitáció – Kossuth tér és Szent Keresztplébánia templom környezete (később a Hősök tere és a Bercsényi utca-Rákóczi út közötti tömb átépítése) – 1,5 mrd Ft;
- Esterházy-kastély és környéke (Kastély tér és Esterházy-sétány, Esterházy-lovarda) rekonstrukciója – 3 mrd Ft;
- Tatai Vár rekonstrukciója (Váralja út, Vár előtti tér rendezése) – 3 mrd Ft;
- Tatai Angolkert felújítása (szabadtéri színpad rekonstrukció, Kiskastély restaurálás, múzeummal alakítás) 1,0 mrd Ft;
- Öreg-tó környezeti rehabilitációja, az élővíz megőrzése, Által-ér vízgyűjtő rendszerének rehabilitációja és mederfelújítása – 7,0 mrd Ft.

E programok mindegyikének a tervezését rövidesen el kell indítani vázlat-terv, ötletterv, pályázati terv szinten, azt kell továbbfejleszteni, amelyikre EU-s, vagy kormányzati forrásból a beruházási összeg 70-80%-a előteremthető. Ezen együttesek közül csak néhánynak a sorsára van a városnak közvetlen ráhatása, hiszen nem tulajdonosa az ingatlanoknak. A nagyobb együttesek rekonstrukciója min. 5-8 év, de pl. az Öreg-tó és az Által-ér vízgyűjtőjének rehabilitációja 12-15 éves, vagyis több cikluson átívelő program. Ezen nagy együttesek rekonstrukciója közül 4 éves ciklusonként 1-2-nek az elkezdése, 1-nek a befejezése lehet reális kitűzött cél.

II. Egyes épületrekonstrukciók, kisebb léptékű infrastruktúra fejlesztések

- Cifra-malom rekonstrukciója – 200 mFt;
- Jenő-malom rekonstrukciója – Malom Múzeum – 100 mFt;

- Kristály-fürdő rekonstrukció 1,5 mrd Ft;
- infrastruktúra fejlesztések: útépitések (Ring – ipari park feltáró, elkerülő út);
- távhő fejlesztés, csatornázás;
- források – vízfolyások rendezése;
- új városközpont fejlesztés (THAC pálya, Piac tér);
- új egészségközpont építése – 2,0 mrd Ft;
- Művelődési Ház rekonstrukciója – 1,0 mrd Ft;
- zeneiskola fejlesztése, könyvtár – 150 mFt.

E programok mindegyikének a tervezését el kell kezdeni, azt a programot kell fejleszteni, amelyet a képviselő-testület legfontosabbnak és legjobban előkészítettnek ítél, illetve amelyre a források 70-80%-a előteremthető. Ezen beruházások nagyobb része az önkormányzat tulajdonában álló épületek rekonstrukciója, építése, a döntés közvetlenebb. Az egyes épületek rekonstrukciója 2-4 év, közülük ciklusonként 2-4-nek az elkezdése és 1-3-nak a befejezése lehetséges.

III. A megérkezés helyei, tematikus útvonalak, városmarketing

- Távoli érkezési pontok 7 db
- Közeli érkezési pontok 3 db
- Tematikus útvonalak (tanulmányterv készítése, kijelölés, megvalósítás közterületi elemekkel, mikroarchitektúrával, kertészeti eszközökkel)
 - o a tatai élő vizek útja
 - o a tatai zöld út
 - o a tatai barokk út
 - o a tatai vízimalmok útja
- Városmarketing (tervezés, promóciós anyagok, reklámanyagok)
- Városi információs rendszer

E programok mindegyikének a tervezését elkezdjük.

IV. Egyéb városfejlesztési programok

- Május 1. út rehabilitációja (szabályozási tervek, ahol kell, telekalakítás, ötletpályázatok, megvalósítás) – előzetesen 6 helyszínen
- Kertvárosi alközpontok kialakítása

- o Kertváros
- o Újhegy
- o Agostyán
- o Nagykert

E programok mindegyikének a tervezését 1-2 éven belül elkezdjük.

V. Lakótelepek rehabilitációja

- Épületek, lakások felújítása
- Közterületi rekonstrukció
- Intézményi rekonstrukció és fejlesztés

E program keretében minden évben költségvetési forrást biztosítunk, aminek révén a tatai lakótelepek teljeskörű felújítását 8-10 év alatt végrehajthatjuk.

A Magyary-terv minden egyes elemére rövid, egyoldalas tervezetet készítünk a célcsoport, a helyszín, a várható költség, ütemezés feltüntetésével. Évenkénti „zárszámadással” és aktualizálással egészítjük ki a tervet, amely az éves költségvetés mellékleteként, vagy keretében alakulna tervvé, ahol források, kiadások, bevételek is vannak. A projektszerű működést a költségvetésben követjük. Az adott év prioritásait is a költségvetési vitában határozzuk meg.

Az olcsó, de hatékony programokat külön is össze kell gyűjtenünk, hiszen nagyon sok olyan program létezik, amihez azonnal hozzáférhetünk, és nem kell hozzá különösebben nagy költség, legfeljebb „csak” humán erőforrás biztosítása.

Közérzetjavító programjaink közé azokat soroljuk, amelyeket gyors végrehajtás után akár már most is használhatnánk, megélhetnénk. Szeretnénk, ha ezeket a tataiak minél előbb igénybe vennék. Ilyen például az egészségügyi szűrőprogramok lehetőségének szélesítése.

Jelszavunk: partnerré kell tenni mindenkit – ez is a fenntarthatóság kritériuma!

A Magyary-terv részletes szándékait a függeléként csatolt megvalósítási táblázatok tartalmazzák, amelyekben a konkrét programelemet, a megvalósítás időtávlatát, a partnerségi kapcsolatokat és pályázati lehetőségeket jelöljük.

A mindenkori tatai önkormányzatnak javasoljuk, hogy az egyes ciklusokra megfogalmazott Gazdasági Program készítésében a Magyary-tervet vegye figyelembe, az évenkénti költségvetésben ennek megvalósításához a szükséges forrásokat biztosítsa.

VI/2 TATAI PÉNZÜGYI ALAPOK

A város fejlődése érdekében

Jelenleg a város az alábbi pénzügyi alapokat tartja fenn, illetve tervezi létrehozni:

- Oktatási és Alap
- Sport Alap
- Családtámogatási Alap – Szent Erzsébet Alap a Tatai Gyermekekért
- Munkahely-teremtési és Vállalkozásfejlesztési Alap
- Közmunka- és Közhasznú Munka Alap
- Szociális, Gyermekvédelmi, Egészségvédelmi és Ifjúsági Alap
- Városfejlesztési Alap
- Környezetvédelmi Alap
- Kulturális Alap

Szükségesnek látszik ezen alapok továbbfejlesztése, működési rendjének meghatározása.

VI/3 A VÁROS EGÉSZÉNEK BEVONÁSA

A város demokratizálása, a közösségi költségvetés készítési program első lépései

A Magyary-terv legnagyobb erőforrásának a városméretű együttműködést tartjuk, ami a civil szervezetekkel, a helyi és külső vállalkozókkal való szövetségkötésben ölt testet. Ahhoz, hogy a civil szektor aktív szereplőként megjelenjen a város gyarapításában, tovább kell erősíteni a városi szintű hatékony együttműködés intézményi hátterét és az ezt működésében támogató infrastruktúrát. A Magyary-terv civil (nonprofit) részének közvetlen „haszonélvezői” a civil szervezetek, de rajtuk keresztül a város teljes lakossága.

Városunk fejlődését pozitívan befolyásolhatja az erős civil szektor. Ehhez azonban a mainál „tőkeerősebb” szervezetekre van szükség. A civil szervezetek forrásbevonási képességének erősítése a városfejlesztés egyik célterülete lehet.

A Magyary-terven belül minden egyes terület irányítására és lelkesítésére most is szükség van, területenként vezéregyéniségre vagy egy lelkes magra s kö-

rülötte egyre szélesedő s egyre jobban bevonható bázisra. Mindkettőt lehetne a meglevő szakmai szervezeteken keresztül bevonni, azok vezetőinek és tagságának udvarias felkérésével, tanácskozássra hívásával akár az egész kistérségre vonatkozóan. Főleg az írásban is szereplő olcsóbb, de közérzetet javító vagy idegenforgalmat vonzó ötletekkel pl. parkosítás, padok elhelyezése, információs táblák, malomkerék a bevezető utaknál stb. Ezek megvalósulása újabb ötleteket generálhat.

Általában minden értékre alapuló közösség támogatása a város legjobb befektetése. A család- gyermek- és időstámogatási program, egészségvédelem a család- és házasság-védelemmel együtt alapvető, bár részben járatlan út. Mégis összefogással talán kevés pénzzel is sok minden elérhető.

A nálunk fejlettebb nyugati világban (de pl. Dél-Amerika egyes országaiban is) a képviseleti demokrácia – különösen a települések irányításában, működtetésében, fejlesztésében – az egyre közvetlenebb demokrácia irányába halad. Ennek számos példája ismert a szűkebb hatásköröket biztosító részönkormányzatiságtól a költségvetés közösségi tervezéséig. Ez nagyon erős és öntudatos, aktív civil szféra jelenlétét, számos bevett módszer sokéves gyakorlatát feltételezi.

Tata város jelenlegi vezetésének, képviselő-testületének elhatározott szándéka az, hogy ezeket a módszereket Tata fenntartható és sok vonatkozásban bővülő fejlesztése érdekében kezdeményezze, segítse, hiszen a Magyary-terv minden itt élő, itt működő egyén, közösség, gazdasági szervezet, intézmény bevonását, együttműködését igényli.

A város egészének bevonása érdekében vizsgáljuk egyes városrészek esetében a részönkormányzatiság bevezetését, mert hiszünk abban, hogy a város újraegyesítése érdekében az egyes részek identitásának erősítésén és nem gyengítésén keresztül vezet az út. A részönkormányzatok jogosítványait fokozatosan, a feladatkörök, hatáskörök, döntési körök együttes, összefüggő fejlesztésével kívánjuk bevezetni.

A részönkormányzatok létrehozását, majd erősítését fontos kezdeményezésnek tartjuk. Egy-egy városrész konkrét feladataiba jobban bekapcsolódnak a helyiek, főleg, ha saját kezdeményezésük válik valóra. Időt, társadalmi munkát, akár adományt is ajándékoznak a szűkebb környezetük céljaira.

Az egyes programokban minden esetben konkrétan és céltudatosan meg fogjuk szólítani az érintett, vagy potenciálisan érintett lakosságot, befektetőket, intézményeket, gazdasági vállalkozásokat. Minden programunkban már előzetesen ki fogjuk kérni az átalakítással érintett lakosság véleményét annak érdekében,

hogy az adott program hatásai messzemenően a javukat szolgálja. Programjainkban a szükségszerűen olykor előforduló negatív hatásokat enyhíteni akarjuk, széleskörű felvilágosítással a lakosságot felkészítjük a változásokra.

Szemünk előtt egy olyan városfejlesztés, helyi társadalom- és intézményfejlesztés áll, amelyet az itt élők egyetértésével, együttműködésével, széleskörű bevonásával hajtunk végre.

ZÁRSZÓ

A Magyary-terv záró gondolata kifejezi a terv születését, majdani sorsát, sikerének esélyeit:

„Sok nehéz, sok éppen ki nem vihető, Egynek; Többeknek, csak egymást értsék, szinte semmise lehetetlen. Amely nehéz követ egy ember talán csak meg se mozdíthat; sokan, ha jó helyt fogják, az égbe hajthatják. Fogjunk tehát sokan egy dologhoz: tegyen érte kiki, amenyit tehet.” (gr. Széchenyi István gondolatainak gyűjteménye 1998)

KERESZTELŐ SZENT JÁNOS SZOBRA

A MAGYARY-TERVHEZ ÉSZREVÉTELT, JAVASLATOT TEVŐK NÉVSORA:

Ábrahám Károly, Adler József, Ágh Andrea, Ambrózi Zoltán, Antal Györgyné, Antal Imréné, Antal Tamásné, ÁNTSZ – Bíró Kinga, Aradi Varga István, Badics Marianna, Balázsfalvi Martin, Bálint Anita, dr. Balogh Katalin, Baranyai Kinga, Baranyi József, Barassó Miklósné, Barsi Bálintné, Bartók Imréné, Becsákné Szőke Éva, Beleznay Nándor, Benedek Olimpia, Benke Magdolna Logopédiai Intézet, Bergengócia Óvoda, Beviz Csaba, Bezzeg Livia, Bihacker Fanni, Bihacker Judit, Bíró Györgyné, Blaschek Csilla, Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium nevelőtestülete, Bocska Dávid, Bódis Istvánné, Bódis Tímea, Bodnár Zsuzsa, Bóna Zoltán, Boros Zoltán, Borsó Tibor, Borsodi Péter, Brunner Sándor, Busa Attila,

Czumpf Attila, Czumpfné Dzsida Gabriella, dr. Czunyi Zoltán, Csaba Attila, Csapó Éva, Csicsainé Rischl Anna, Csijáki János, Csík Kiss Ernő,

Dedinszky Kálmánné, Dely László, Dér Péter, Dinga László, Eck Ferencné, Elek József,

Farkas Csilla, Farkas György, Farkasdi István, Farkasdi László, Fazekas Utcai Ének-zenei Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tantestülete, Fekete Gyula, Fekete Imre, Fenyvesi Olivér, Fenyvesiné Schmidt Mária, Fiú Ferencné, Fogarasi Péter, Fux Erik, Fürdő Utcai Óvoda, Fürst Ádám,

Gál Rita, Gáll Katalin, Gerébi Ákos, Geszti Óvoda, Gombik Gabriella, Gracza László, Gröber Judit,

dr. Gyarmathy György, Gyarmati Lajos, Györffy Károly, Győző Mónika, Gyüszí László,

dr. Halom György, Hanzlik János, Hartmann Csaba, Hegedűs Sándorné, Hercegné Barcza Ilona, Hérics Anita, dr. Hetényiné Mátay Zsuzsanna, Hetényi Tamás, Horváth József, Horváth Zoltán, Horváthy Lóránt, Huszár Miklós,

Imeliné Schweininger Éva, Iványi Tibor, Izing László,

Jakab Tamásné, Jakab Zsuzsanna, János Péterné, József Gábor, Juhász Béla, Juhász Béláné, Jungwirthné Bús Erzsébet,

dr. Kálmán Attila, Kálvária Úti Óvoda, Kankai János, Kaszál József, Keller György, KEMŐ Általános Iskola Speciális Szakiskola, Diákotthon és Gyermekotthon, Kenderke Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Keresztesi József, Kerti Katalin, Kertvárosi Óvoda, Kis Katalin, Kiss Istvánné, Kiss József, dr. Kis Miklós, Kiss Tiborné Karsai Ibolya, Kocsi Imre, Kocsné Molnár Zsuzsanna, Kollár Viktorné, Kovács Attila, Kovács István, Kovács Tádé, Kőkúti Általános Iskola, Körmendi

Gabriella, dr. Körmendi Géza, dr. Körmendi Gézáné, Kubóné Erdőszéli Ilona, Kuckó Óvoda, Kun Ágnes, Kun Katalin, Kupi Judit, Kurucz Tiborné, Labanc Györgyi, dr. Lakatos Péter, dr. Lantai Éva, Lantai Győző, Lantainé Nagy Mária, Lehocky Csabáné, Lendik József, Lengyel Attiláné, Lipót Gyula, Lipovniczky Kázmér, Liszt András,

Magó Ottó, Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság, Majorosi Mónika, Makai Józsefné, Markos Anikó, Márkus Gábor, Marton József, Menner Bernát Zeneiskola, Mészáros András, Mészáros Jánosné, Mező Eszter, Michl József, Michl Júlia, Mizsei Viktória, Molnár Imre, Móricz Zsigmond Városi Könyvtár, Munzer István, Múthné Szakács Zita,

Nagy Anikó, Nagy Éva, Nagy Katalin, Nagy Teodóra, Nagyné Blahó Piroska, dr. Nemes Lajos, Nemes Mónika, Németh László, Niglás Edit, Novotni Katalin, Obermayer László, Oláh István, Orbán István, Osgyáni Zsuzsanna,

Pachert Györgyné, Pákozdi Miklósné, Palásti Péter, Pálfi András, Pálincás László, dr. Pálos Lajos, Palotai Tibor, Pap Katalin, Pápai Tiborné, Papp Gyula, Pethő Csaba, dr. Pethő Emil, Petróczi László, Petzke Ferenc, Pintér Gabriella, Pintér Zoltán, Polgármesteri Hivatal – Igazgatási Csoport, Polgármesteri Hivatal – Okmányiroda, Pribojszky Mátyás, Putz Magdolna,

Robozné Schönfeld Zsuzsanna, Ropoli-Zsikai Krisztina, Roth Ferencné, Rozmann Hajnalka,

Sáfrán Irén, Sáfrán Sándor, Sárközi Krisztina, Sárközy Klára, Sarus Zsolt, Schmidt Mónika – Esterházy Egyesület, Schwart Anna, Sidlóczy Attila, Simon Csabáné, Somogyi Boglárka, Stanicz Józsefné, Staniszewski Witold, Steiner Tibor, Steinke Mónika,

Szabó Gabriella, Szabó Istvánné, Szabóné Virág Angéla, Szajkó Mihály, Szaniszló Zoltánné, Száraz Sándor, Szárazné Merényi Emma, Székely Csaba, Szemán Lászlóné, Szemler Józsefné, Szintai Miklós, Szivárvány Óvoda, Szőke Géza, dr. Sztruhár Gyula, Szűr Mihály,

Takács Zsófia, Takácsné Szabó Mária, Tapolczai Józsefné, Tatai Televízió, Tausch Krisztina, Tímár Antalné, Tóth Benjamin, Tóth Gabriella, Tóth-Kurucz János, Tóthné Német Andrea, Tölgyesi József,

Vámosi László, dr. Varga András, Varga Béláné, Varga István, Varga Istvánné, dr. Varga József, Varga László, Varga Sándorné, Vargáné Trill Éva, Vaszary János Általános Iskola és Logopédiai Intézet, Végh Ákos, Végh Ákosné, Viczena József, Viczenáné Czégény Ágnes, Vizkelety András, Vranovics Gábor,

Weisz Borbála, Welsch Tiborné, Winkler Gábor,

Zentner Miklós, Zombori Mónika, Zubor Zsuzsanna,

Zsikai Istvánné, Zsombóki Andrea

A MAGYAR-TERV PROGRAMJAI ÉS ALPROGRAMJAI

Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagyáv	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
- Városi-önkormányzati adavagyon létrehozása, folyamatos karbantartása				
001 - Tala épített és természeti környezetének feltárja (térképek, közművek stb.)	- - - - -	- - - - -	- - - - -	az adatbank létrehozása után folyamatos karbantartás
002 - Tala építészeti és környezeti nyelvének feltárja (építészeti és környezeti elemkincs)	- - - - -	- - - - -	- - - - -	az adatbank létrehozása után folyamatos karbantartás
003 - Tala társadalmának feltárja (demográfia, iskolázottság, háztartás, közlekedés stb.)	- - - - -	- - - - -	- - - - -	az adatbank létrehozása után folyamatos karbantartás
004 - Tala inférményeinek és civil szervezeteinek feltárja	- - - - -	- - - - -	- - - - -	az adatbank létrehozása után folyamatos karbantartás
005 - Tala gazdaságának feltárja (értéktérkép, gazdasági szervezetek stb.)	- - - - -	- - - - -	- - - - -	az adatbank létrehozása után folyamatos karbantartás
I. MIKOVINY SÁMUEL VIZEK ÉS ZÖLDFELÜLETEK PROGRAM				
I/1. Tala az élő vizek városa program				
006 - Gerecse-Tala Naturpark létrehozásának terve	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
007 - Világörökségé nyilvánítás programja	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
008 - élőterek, koncepciók	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
009 - megvalósítási tervek	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
010 - fejlesztés, rekonstrukció, rehabilitáció, revitalizáció, környezetvédelem	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
011 - világörökségi cím pályázata – kulturális és természeti együttes kategóriában	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés kormányzati szervezetekkel
012 - Öreg-tó rehabilitációja	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
013 - Által-ér vízgyjűjtő rendszerének rehabilitációja	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
014 - Öreg-tó üdülési célú hasznosításának fejlesztési terve	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
015 - Öreg-tó üdülési célú hasznosításának megvalósítása	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
016 - Fényes fürdő fejlesztési koncepció terve – tervpályázat	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés vállalkozókkal
017 - Fényes fürdő fejlesztése – wellness központ, fürdő fejlesztés, szálloda, camping stb	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés vállalkozókkal
018 - Talai Élő Vizek Múzeumának helyijelölési tervpályázata, ötlettervek	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
019 - Halászati Múzeum az Élő Vizek Múzeuma részeként tervpályázat, ötlettervek	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
020 - az Élő Vizek Múzeumának megvalósítása – épület, kiállítás és szabadtéri helyszínek	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
021 - a vízrendszer egyes elemei bemutatóhelyként folyamatos fejlesztésben	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
022 - A malmok vízrendszerének rehabilitációs tervei (Malommúzeum Id. Jenő malomnál)	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
023 - a rehabilitáció végrehajtása (a malmok rekonstrukciójával párhuzamosan)	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
	-----	6-10 év	10-25 év	
024 - A vizek jelenléte Tatón program (szőkölutak, vízfátékok, csobogók stb.) tanulmányterve	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, testvérvárosokkal
025 - vízei foglalkozó művészek alkotólábora évente – Vízszobrászati Szimpozium	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, testvérvárosokkal
026 - Árendás patak rehabilitációja, visszatájioltása	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
I/2. Tata zöld táj program				
027 - Tatai vadon - önkormányzati kezelésű erdő rehabilitációs és fejlesztési terve	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
028 - Tatai vadon rehabilitációja és fejlesztése	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
029 - Erdei iskola erdei torna- és tanpálya létesítése a tatai vadonban	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
030 - Agostyáni Óko-falu integrálása a tatai Zöld táj programba	-----	-----	-----	együtműködés a Természetes Életmód Alapítvánnyal
031 - Vadaspark létrehozása tanulmányterv	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
032 - Vadaspark létrehozása – megvalósítás és folyamatos fejlesztés	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
033 - Angolkert rehabilitációs terve	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
034 - Angolkert rehabilitációja, kapcsolódó beruházásokkal – ld. lejjebb	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel
035 - szabadtéri színpad rekonstrukciója	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, vállalkozókkal
036 - tatai olimpiai edzőtábor rekonstrukciója és fejlesztése	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel
037 - Esterházy-kastély parkja rehabilitációs terve	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
038 - Esterházy-kastély park rehabilitáció	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
039 - lovarda rekonstrukciója	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, vállalkozókkal
040 - tóparti sétány rekonstrukciója	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
041 - Kálvária-domb természetvédelmi terület rekonstrukciós terve	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
042 - Kálvária-domb rekonstrukciója	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
043 - egységes természetvédelmi múzeum létrehozása	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
- közparkok, közterek zöldfelületi rekonstrukciója	-----	-----	-----	
044 - Kossuth tér zöldfelületi rekonstrukciója (ld. lejjebb is, tervezés és megvalósítás	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
045 - Országyűlés tér zöldfelületi rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
046 - Kodály tér rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás (malomok úja is)	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
047 - Építők parkja rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
- kertvárosok zöldfelületi rekonstrukciója, fejlesztése	-----	-----	-----	
048 - Nagykert városrész zöldfelületi rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás	-----	-----	-----	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
049 - Tóváros-Kertváros zöldfelületi rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás	-----	-----	-----	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
050 - Malom-patak, Kertváros északi része rekonstrukciója, tervezés, megvalósítás	-----	-----	-----	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal

Program, alprogram megnevezése,
a feladatai jellege

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv 6-10 év	Nagytáv 10-25 év	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
051	- Újhegyi Kertváros zöldfelületi rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
052	- Agostyán zöldfelületi rekonstrukciója, tervezés és megvalósítás	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
053	- rekreációs és sportterületek fejlesztési koncepció	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
054	- rekreációs és sportterületek folyamatos hálózatszerű fejlesztése	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
055	- rekreációs és sportterületek egységes működési modelljének kidolgozása	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
056	- lakótelepi parkok rekonstrukciója, tervezés	- - - - -	- - - - -	együtműködés lakközösségekkel, pályázati lehetőség
057	- lakótelepi parkok rekonstrukciója, megvalósítás	- - - - -	- - - - -	együtműködés lakközösségekkel, pályázati lehetőség
058	- lakótelepi parkok fenntartásának és üzemeltetésének közösségi megoldása	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
059	- az üdülőközpontok közterületeinek zöldfelületi rekonstrukciója, tervezés	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
060	- üdülőközpontok közterületeinek zöldfelületi rekonstrukciója, megvalósítás	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
061	- tatái szőlők, zártkertek, városszéli kertek közterületeinek zöldfelületi fejl., tervezés	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel
062	- előbbi megvalósítása, folyamatos fejlesztés	- - - - -	- - - - -	együtműködés civil szervezetekkel
063	- a Tatát körülvevő mezőgazdasági táj ökológikus, természetvédelmi jellegű művelése	- - - - -	- - - - -	együtműködés vállalkozókkal, más szervezetekkel
	- komplex tájrehabilitáció			
064	- úde láprétek rehabilitációja, tervezés és megvalósítás	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, vállalkozókkal, pályázati leh.
065	- halastavi gazdálkodás beillesztése a tájba	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, vállalkozókkal, pályázati leh.
066	- felkészülés a globális éghajlatváltozás hatásaira, tanulmány és cselekvési terv	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
II. FELLNER JAKAB TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROGRAM				
067	- Tatái Örköség Díj megapályázása – több kategóriában pályázati és díjazás	- - - - -	- - - - -	együtműködés vállalkozókkal, civil szervezetekkel
068	- Tatái Városszépiút Alap létrehozása – évenkénti pályázati épületek, -elemek felújítására	- - - - -	- - - - -	együtműködés vállalkozókkal, civil szervezetekkel
069	- Tatái Építészeti Alkotótábor folyamatos működtetése egyetemmel együtműködve	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
III/1 Tata és Tóváros szíve program				
070	- a tatái Vár rekonstrukciója tervezés	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
071	- a Vár rekonstrukciója megvalósítás	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
072	- a Városliget út, Vár előtti tér rendezése, forgalomelterelés, rendezvényter kialakítása	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
073	- mélygarázs, vagy parkolólemez kialakítása	- - - - -	- - - - -	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
074	- Magyar Zoltán királyszenioráltsági ötleterének megvalósítása (Mátyás, Zsigmond)	- - - - -	- - - - -	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
075	-----	6-10 év	10-25 év	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
076	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
077	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
078	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
079	-----	-----	-----	-----
080	-----	-----	-----	-----
081	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
082	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
083	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel
084	-----	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
085	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
086	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
087	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
II/2 Tatai és tóvárosi főutcák és főterek fejlesztési program				
088	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
089	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
090	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
091	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
092	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
093	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, pályázati lehetőség
094	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
095	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
096	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
097	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
098	-----	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
II/3 A megérkezés helyei, tematikus útvonalak program				
099	-----	-----	-----	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
100 - Távoli érkezési pontok a főútonalak és a vasút feől	-----	10-25 év	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
101 - közeli érkezési pontok a városközponthoz	-----		együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
102 - közeli érkezési pontok az Öreg-tóhoz és a Cseke-tóhoz	-----		együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
103 - a város tematikus útvonalai — átfogó tanulmányterv	-----		együtműködés civil szervezetekkel, pályázati lehetőség
104 - a tatai élővizek útja — terv és megvalósítás	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
105 - a tatai zöld út — terv és megvalósítás	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
106 - a tatai barokk út — terv és megvalósítás (barokk épületek és együttesek)	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
107 - a tatai vízimalmok útja — terv és megvalósítás (malmok rehabilitációja és hasznosítása)	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
108 - kenyér útja és Molnár Napok szervezése	-----	-----	együtműködés civil szervezetekkel, vállalkozókkal
109 - Tata imázsa e négy főútvonalra alapozva — plakátok, naptárak, tematikus kiadványok	-----	-----	együtműködés civilekkel, vállalkozókkal, pályázatok
110 - Tati Leike fotó- és képzőművészeti táborok szervezése	-----	-----	együtműködés civilekkel, vállalkozókkal, pályázatok
II/4 Tata és Tóváros közötti terület új életre keltése program			
111 - a Vár és a Május 1. út közötti terület revitalizációja — ötleterv pályázat	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
112 - a szakrendelő helyén szálloda építése	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
113 - a művelődési ház átépítése konferencia- és rendezvényközponttá	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
114 - a buszpályaudvar területének hasznosítása, Profi áruház átépítése	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
115 - a Május 1. úton túli terület területhasznosítási ötletpályázata (új városközpont)	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
116 - a terület beépítése (átépítése pl. benzinkút)	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
II/5 Május 1. út rehabilitációja program			
117 - a Május 1. út „beharapásainak” gyógyítására hasznosítási ötletpályázat	-----		együtműködés vállalkozókkal, civil szervezetekkel
118 - a Május 1. út menti „beharapások” beépítése (hat helyszín)	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
II/6 Kertváros, Újhegy, Agostyán, Nagykerf alközpontok kialakítása program			
119 - építészeti és környezetlakatási ötletpályázat kiírása	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
120 - az egyes alközpontok kialakítása	-----	-----	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
II/7 Lakótelepek rehabilitációja, rekonstrukciója program			
121 - véleményközpontok létesítése, társadalmi-gazdasági konzultáció a lakótelepeken	-----		
122 - a lakótelepek család- és gyerektáratá tétele — program és megvalósítás	-----		együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
123 - érétknövelő felújítás pályázatok keretében	-----	10-25 év	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
124 - közterületek, zöldfelületek értéknövelő felújítása	-----	6-10 év	együtműködés vállalkozókkal, civilekkel, pályázati lehetőség
II/8 Tata közlekedésének rekonstrukciója, akadálymentesítési programja			
125 - Tata közép, hosszú- és nagytávú Közlekedéstejesztési Konceptiójának készítése	-----		együtműködés más szervezetekkel
126 - Tata Középtávú Közlekedéstejesztési Konceptiójának végrehajtása	-----		együtműködés más szervezetekkel
127 - Tata Hosszútávú Közlekedéstejesztési Konceptiójának végrehajtása	-----		együtműködés más szervezetekkel
128 - Tata Nagytávú Közlekedéstejesztési Konceptiójának végrehajtása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel
129 - úthálózati rekonstrukciós terv készítése	-----		együtműködés más szervezetekkel, vállalkozókkal, pályázati leh.
130 - 1. sz. út Tatát elkerülő szakaszának és Déli Ipari Park feltáró útjának megépítése	-----		együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
131 - vasúti intermodális csomópont építése (pályaudvar, felüljáró az Agostyáni úton)	-----		együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
132 - útfelújítási, földutak kiépítési program	-----	-----	-----
133 - kerékpárút hálózat és járdák építési programja	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
134 - közterületi információs rendszer kiépítése	-----	-----	-----
135 - Tata város Parkolási Konceptió kidolgozása, jóváhagyása	-----		együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
136 - Tata város Parkolási Konceptiójának végrehajtása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
137 - távolsági és helyközi autóbusz- és vasúti közlekedés fejlesztése	-----		együtműködés más szervezetekkel
138 - akadálymentesítési program végrehajtása – intézményekben, közterületen	-----		együtműködés más szervezetekkel, civilekkel, pályázati leh.
II/9 Városüzemeltetési, infrastruktúra fejlesztés, Bláthy Ottó energetikai pr.			
139 - Tata város Ökológiai alapú Városüzemeltetés Konceptiójának kidolgozása	-----		együtműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
140 - a Városüzemeltetési Konceptió végrehajtása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
141 - Tiszta Tatáért Program kidolgozása és végrehajtása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
142 - megőrösített parkoló szolgálat bevezetése	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
143 - Virágos Tatáért Program folyamatos végrehajtása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
144 - teljeskörű szelektív és zöldhulladékgyűjtési (komposztálási) program végrehajtása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
145 - víziközművek (vízellátás, csat., felszíni vizek elv.) fejlesztési koncepciója kidolgozása	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
146 - Víziközművek fejlesztési koncepciója megvalósítás	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
147 - a karszivizek visszalérésével kapcsolatos feladatok	-----	-----	együtműködés más szervezetekkel

**Program, alprogram megnevezése,
a feladatai jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
148 - informatikai közművek – integrált informatikai hálózat fejlesztési koncepció kidolgozása	-----	-----	együttműködés vállalkozókkal
149 - informatikai közművek hálózatfejlesztés végrehajtása	-----	-----	együttműködés vállalkozókkal
150 - Bláthy Ottó közép-, hosszú- és nagyvárlatú energetikai koncepció kidolgozása, elfogadása	-----	-----	együttműködés más szervekkel
151 - energetikai koncepció végrehajtása – Energiatakarékos Város Program végrehajtása	-----	-----	együttműködés más szervekkel
152 - alternatív energiatárolások lokálisan és városmértékben	-----	-----	együttműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
153 - a távfűtési rendszer versenyképessé tétele a rendszer rekonstrukciójával	-----	-----	együttműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat

III. ÖVEGES JÓZSEF OKT., KULT., SPORT, CSALÁD ÉS IFJ. PROGRAM

III/1 Tudásalapú városfejlesztés – Tata iskolaváros fejlesztési program

154 - az oktatás mellett a nevelés azonos prioritást kap – nevelési program minden szinten	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
155 - szövettségkötés a családokkal – intézményi keret, közösségi háttér megteremtése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
156 - felzárkóztatás, speciális oktatási-nevelési programok a hátrányos helyzetűeknek	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
157 - nagycsaládok oktatási költségeinek jelentős részét átvállaljuk	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
158 - tehetséggondozási programok, pályázati és ösztöndíjrendszer kidolgozása	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
159 - házásságira, családi életre felkészítő programok kidolgozása, bevezetése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
160 - házasságélettan, családélettan, közösségélettan „tanárgyak” bevezetése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
161 - meglévő bölcsődék folyamatos fejlesztése, bővítése	-----	-----	együttműködés civil szervezetekkel, pályázati lehetőség
162 - bölcsőde létesítésben megánkezdemenyvezések támogatása	-----	-----	együttműködés civil szervezetekkel, pályázati lehetőség
163 - óvodák folyamatos fejlesztése, bővítése, Újhegyen új óvoda építése	-----	-----	együttműködés civil szervezetekkel, pályázati lehetőség
164 - általános iskolák rekonstrukciója, folyamatos fejlesztése és bővítése	-----	-----	együttműködés civil szervezetekkel, pályázati lehetőség
165 - speciális igazgatók megőrzése, továbbfejlesztése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
166 - Tata hely-, kultúr- és építéstörténet tanárgy bevezetése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
167 - Tata Olvasókönyv kiadása, elterjesztése általános és középiskolákban	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
168 - egyházi általános iskola létesítése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
169 - tatai közép-, szakközepiskolák, és szakképző intézetek folyamatos fejlesztése, bővítése	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
170 - Jávorka Sándor Mezőgazd. és Élelmiszerip. Szakközépisk., Szakiskola fejl. és bőv.	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
171 - mezőgazdasági képzés fejlesztése, bővítése, integrálása a tágabb térségben	-----	-----	együttműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
172 - Bláthy Ottó Szakközépiskola, Szakiskola fejlesztése és bővítése	6-10 év	10-25 év	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
173 - Ethös József Gimnázium önkormányzati kezelésbe vétele, fejlesztés, bővítés			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
174 - középokú művészeti képzés fejlesztése, bővítése			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
175 - Magyar Zoltán tanulmányi pályázat bevezetése			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
176 - felsőfokú oktatási intézmény létrehozása, telepítése Tatán (piarista rendházban)			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
177 - posztgraduális képzés (környezetvéde., vízügy, idegenforg., sport, művészetek stb.)			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
178 - Tatai Nyári Egyetem (környezet- és természetvéd., építészeti, ösztönművészeti kurzusok)			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
179 - művésztaloktatás, művészetalpótlás folyamatos fejlesztése, bővítése			együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
180 - Fazekas utcai Ének-Zenei Ált. Iskola fejlesztése, bővítése (épület és tartalom)			együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
181 - tatai hangversenyélet fejlesztése (piarista rendházban hangversenyterem)			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
182 - nemzetközi művészeti-oktatási központ létrehozása Tatán			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
183 - nemzetközi művészeti versenyek, fesztiválok szervezése, működtetése			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
184 - művészeti mecenatúra kiépítése (zene, képzőművészetek, építészet)			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
185 - civil és alapítványi művészeti intézmények támogatása			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
186 - együttműködés az egyházakkal közoktatás, köznevelés terén – program kidolgozása			együttműködés az egyházakkal
187 - együttműködés közérkölc., házasságra, családi és közösségi életre nevelés terén			együttműködés az egyházakkal
188 - együttműködés előadássorozatok, képzések, táborok szervezésében			együttműködés az egyházakkal
189 - nevelés-oktatás, kultúra, közművelődés, idegenforgalom szolgáltató háza létrehozása			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
190 - felnőttoktatás támogatása – nyelvoztatás és informatika alap és középfokon			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
191 - közösségépítéssel, közösségfejlesztéssel kapcsolatos kurzusok bevezetése			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
192 - Tata és kistérsége számára népfőiskola beindításának programja támogatása			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
193 - a Tatai Népfőiskola beindítása, működtetésének támogatása			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
194 - „tatai sérák” a természetben, a városban, a történelemben – integrálás az oktatásba			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
195 - Természetes Életmód Alapítvány (Agostyán) bevonása az oktatás-nevelésbe			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
196 - kultúráközelítő intézmények, természetvédő szervezetek bevonása az oktatásba			együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
III/2 Tata a kultúra városa			
197 - Tata kulturális koncepciója kidolgozása, elfogadása			együttműk., más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
198 - Tata kulturális koncepció intézkedési terv, bevezetés, folyamatos fejlesztés	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
199 - Kuny Domokos Múzeum megyei temirtatásból való átvétele városi izmetletésbe	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
200 - a Múzeum városi közművelődésbe való közvetlenebb bevonása	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
201 - Esterházy-kastély izmetletelési közös vállalat létrehozása	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
202 - a kastélyegyüttes felújításának lebonyolítása	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
203 - a kastélyegyüttes funkcionális tartalommal való megtöltése	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
204 - rendezvényterek kialakítása, egyéb szolgáltatások biztosítása	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
205 - Városi Könyvtár létesítése a Kossuth téri volt zeneiskola épületében	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
206 - a tatái zenei és színházi kultúra fejlesztése a meglévő alapokon	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
207 - a Tatán működő zene- és énekarokra alapozott országos dalos találkozó szervezése	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
208 - szabadtéri kamaraszínházi találkozó szervezése az Angolkertben	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
209 - összművészeti találkozó szervezése (zene, irodalom, képző- és iparművészet, építészet)	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
210 - a helyi média támogatása a kulturális programok bemutatásában	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
211 - Tata fesztivál- és konferenciavárossá fejlesztése koncepció	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
212 - Magyar Királyi Várjatek - középkort idéző programok (nemzetközi szinten)	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
213 - Esterházy Barokk Fesztivál - zene, építészet, tárgykultúra, életmód	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
214 - nemzetközi művészeti fesztiválok létrehozása	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
215 - meglévő kulturális programok továbbfejlesztése, bővítése	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
216 - új programok, rendezvények szervezése (kultúra és művészetek terén)	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
217 - új programok a tematikus útvonalak kapcsán Pl. Molnár Napok	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
218 - tatái programok nagyobb egységekre szervezése - koncepció kidolgozása, Tatái Naplár	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
219 - Tatái Tavasz - elsősorban természet, rekreáció, vízek, sport tematika	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
220 - Tatái Ősz - elsősorban művészeti, kulturális és épített örökség tematika	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
221 - Tata egyházi, vallási kultúrájának, egyházművészetének bemutatása	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
222 - Természetes Életmód Alapítvány Történelmi Ökológiai programjának integrálása	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
223 - a tatái fazekasság bemutatása - Fazekasház létrehozása	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
224 - a tatái kézművesség bemutatása a Kófaragó házban - Tatái Műhely programja	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
225	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal
226	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
227	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
228	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
229	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, pályázati lehetőség
230	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
231	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
III/3 Tata család-, gyermekbarát és ifjúsági programja			
232	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
233	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
234	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
235	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
236	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
237	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
238	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
239	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
240	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
241	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
242	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
243	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
244	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
III/4 „Magyar gyümölcs – magyar kert” program			
245	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
246	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
247	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
248	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat

Program, alprogram megnevezése, a feladat jellege					Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
IV. ESTERHÁZY GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROGRAM								
IV/1 Munkahely-teremtési program								
249	- Tata táji, környezeti, kulturális adottságaira alapozott gazdaságfejlt. koncepció	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
250	- táj- és környezetgazd., alternatív energiaterm., biogazdálk., gyógyászat-egészségipar	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
251	- vízgazdálkodás, környezetvédelem, altern. energiaterm. (víz), gyógy- és ásványvíz ipar	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
252	- városfejlesztés, örökségvédelem – ehhez tartozó építőipari termelés és szakmák	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
253	- ökológiai alapú városüzemeltetés (közterület-, intézményfennt., hulladékkezel., infrastr.)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
254	- kultúrához kapcs.: filmipar, média, reklám, marketing, művészetek, nyomda és kiadói lev.	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
255	- turisztikához kapcs.: vendéglátás, szállodaip. wellness, falusi és bortur.	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
256	- oktatáshoz kapcs.: kultálás-fejlesztés, felnőtt- és továbbképz., művészeti képzések	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
257	- informatikai iparágak fejlesztésének elősegítése (elsősorban az előzőekhez kapcsolva)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
258	- kézműipar (pl. fazekasság)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
259	- bérletásépítési és lakóterületfejlt. programok (a későbbi munkaerőhiány ellensúlyozására)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
260	- helyi szakképzésre való támaszkodás – koncepció és megvalósítás (Jávorka, Bláthy)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
261	- kereskedelem és vendéglátás terén kis- és közép vállalkozások támogatása program	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
262	- a településfejlesztési programokhoz kis- és közép vállalk. fejlesztési program csatlakozók	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
IV/2 Tatai iparfejlesztési program								
263	- aktív telephely-fejlesztés – ipari parkok fejlesztési és marketing terveiinek elkészítése	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
264	- a fizikai infrastruktúra magas szintű biztosítás (köz művek, közlekedés)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
265	- az ipari parkok szolgáltatási hátterének fejlesztése	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
266	- kis- és közép vállalkozási zóna kialakítása az ipari parkokban	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
267	- lakóterületekbe ékelődő ipari létesítmények áttelepítése az ipari parkokba	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
268	- inkubátorház létrehozása – döntéshozókészítő tanulmányterv	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
269	- Tata logisztikai potenciáljának növelése a várost elkerülő útvonal kiépítésével	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
270	- a gazdaságfejlesztési partnerség térségi szintű fejlesztése	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat
271	- forrásbevonási és tökegvonó képesség erősítése – koncepció és megvalósítás	-----	-----	-----	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal, pályázat

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
272 - telephelymarketing – ingatlankataszter, célcsoportpropaganda, beruházói út-térkép	-----	6-10 év	10-25 év	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
273 - intézkedésössomag az európai uniós források bevonása érdekében	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
274 - a külső kapcsolatok erősítése – Tata-Tatabánya-Óroszánny innovációs tengely	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
IV/3 Tatai mező- és erdőgazdálkodás fejlesztési program				
275 - a közösség által támogatott mezőgazdálkodás (megújult Hangya szövetkezet) programja	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
276 - a falu-város kapcsolatának újraszövése – a megújult piac helyi, lokalizációs program	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
277 - komplex tájrehabilitáció (üde láprétek, erdők, erdők) a turizmus szolgálatában	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
278 - biogazdálkodás a turizmus szolgálatában	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
279 - erdőgazdálkodás a turizmus és rekreáció szolgálatában	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
280 - Természetes Életmód Alapítvány fenntarthatósági, tartamos erdőgazdálkodási programja	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
281 - halászat, halgazdáság a turizmus és rekreáció szolgálatában	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
282 - vadászat, vadgazdálkodás a turizmus és rekreáció szolgálatában	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
IV/4 Turizmusfejlesztési program				
283 - Tata vonzerővel bíró elemei közép- és hosszútávú fejl. nemzetközi szintre emelése progr.	-----	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal
284 - Világörökségi program kulturális és természeti együttes kategóriában – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
285 - tatai élő vizek rendszere, Élő Vizek Múzeuma – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
286 - Öreg-tó és a tatai Vár – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
287 - Esterházy-kastély és környezete – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
288 - malmok útja, vízmalmok helyreállítása, hasznosítása – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
289 - Kálvária domb természetvédelmi értékei – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
290 - Angolkert és környezete (Cseke-tó, Kristály-fürdő, Pálmaház, Jenő-malom, színpad stb.)	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
291 - Tatai Tavasz és Tatai Ősz fesztivál – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
292 - Tata vonzerővel bíró elemei közép- és hosszútávú fejl. országos szintre emelése program	-----	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal
293 - tatai óváros (Kossuth tér és környéke) – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
294 - Országgyűlés tér haranglábbal – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
295 - Fényes-fürdő Szabadidő- és Sportközpont – marketing	-----	-----	-----	együttműk. más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
296 - Tata Turisztikai Stratégiaja – folyamatos fejlesztése, évenkénti beszámolóval, célkitűzések:	-----	-----	-----	együttműködés más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
297	-----	6-10 év	10-25 év	-----
- a vendégforgalom jelentős emelése programokkal és szálláshelyek választékával	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
298	-----	-----	-----	-----
- kiemelt (sokat költő) célcsoportok megjelenése, exkluzív helyek és programok	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
299	-----	-----	-----	-----
- turisztikai vállalkozások megerősítése, továbbfejlesztése	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
300	-----	-----	-----	-----
- a város arculatának kedvező irányú változtatása	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
301	-----	-----	-----	-----
- A Tata-Nesztréjlyi borút és a hozzá kapcsolódó fejlesztések megvalósítása	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
302	-----	-----	-----	-----
- nemzetközi gasztronómiai együttes, a Gasztroland megvalósítása	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
303	-----	-----	-----	-----
- a turizmus alternatív és tematikus formái megjelenése – koncepció	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civillel, vállalkozókkal
304	-----	-----	-----	-----
- természet-közelí, kulturális, vallási, élmény, konferencia, ökolurizmus	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
305	-----	-----	-----	-----
- sportturizmus (gyaloglás, kerékpározás, vízisportok, úszás, golf, vadászat, horgászat	-----	-----	-----	együtműk. más szervekkel, civillel, vállalkozókkal, pályázat
306	-----	-----	-----	-----
- konferenciaturizmus elősegítése programokkal	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civillel, vállalkozókkal
307	-----	-----	-----	-----
- a városi kórház és rendelőint. épületeinek turisztikai célú hasznosítása (új létesítés után)	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, vállalkozókkal, pályázat

V. GIESSWEIN SÁNDOR SZOCIÁLIS ÉS EGÉSZSÉGÜGYI PROGRAM

V/1 Szolidaritási és szociális program a tataiakért

308	-----	-----	-----	-----
- szociális térkép készítése és folyamatos aktualizálás	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
309	-----	-----	-----	-----
- szociális jelzőrendszer kiépítése	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
310	-----	-----	-----	-----
- szociális ellátó intézmény bővítése, fejlesztése kistérségi szinten	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
311	-----	-----	-----	-----
- szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, támogató szolgálat fenntartása	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
312	-----	-----	-----	-----
- ételmei fogyatékosok napjai ellátása rendszer fenntartása	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
313	-----	-----	-----	-----
- családsegítés, adósságkezelési szolgálat	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
314	-----	-----	-----	-----
- gyermekjóléti jelzőrendszer kiépítése, fenntartása	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
315	-----	-----	-----	-----
- krízishelyzetbe került családok átmeneti otthona létesítése	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
316	-----	-----	-----	-----
- utcai, lakótelepi szociális mintaprojekt létrehozása	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
317	-----	-----	-----	-----
- foglalkoztatást segítő programok, közhasznú foglalkoztatás	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
318	-----	-----	-----	-----
- hajléktalan ellátás, női nappali melegező és/vagy szálló létesítése	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
319	-----	-----	-----	-----
- foglalkoztatási elők segítése, megváltozott munkaképességűek támogatása	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
320	-----	-----	-----	-----
- egyházi szervezetek, lakossági és önszerveződő csoportok összefogásának segítése	-----	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
321	- - - - -	6-10 év	10-25 év	együtműködés más szervezetekkel, egyházi szervezetekkel
322	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
323	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
324	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
325	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
326	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
V/2 Család- és gyermektámogatási program				
327	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
328	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
329	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
330	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
331	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
V/3 A város a tatali idősek szolgálatában program				
332	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal
333	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civillel, vállalkozókkal
334	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
V/4 Tatali egészségügy fejlesztése program				
335	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
336	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
337	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
338	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
339	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
340	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
e341	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
342	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
343	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel
344	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együtműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv	Nagytáv	megjegyzés együtműködés pályázati lehetőség
345	6-10 év	10-25 év	együtműködés más szervekkel
346	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
347	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
348	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel
349	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civil szervezetekkel

VI. A MEGVALÓSÍTÁS ÚTJA

VI/1 A kitérés pontok, prioritások meghatározása

350	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
351	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
352	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
353	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
354	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
355	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal

kitérés pontok, prioritások meghatározása

356	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
357	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
358	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
359	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal
360	-----	-----	együtműködés más szervekkel, civilekkel, vállalkozókkal

a mindenkori önkormányzat ciklusokon átvélt feladatai

361	-----	---	együtműködés más szervekkel
362	-----	-----	együtműködés más szervekkel

VI/2 Tatai pénzügyi alapok fenntartása, továbbfejlesztése

363	-----	-----	együtműködés más szervekkel
364	-----	-----	együtműködés más szervekkel
365	-----	-----	együtműködés más szervekkel

**Program, alprogram megnevezése,
a feladat jellege**

	Rövid- és középtáv 2-5 év	Hosszútáv 6-10 év	Nagytáv 10-25 év	megjegyzés együttműködés pályázati lehetőség
366 - Munkahelyteremtési és Vállalkozásfejlesztési Alap	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
367 - Közmunka és Közhasznú Munka Alap	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
368 - Szociális, Gyermekvédelmi, Egészségvédelmi és Ifjúsági Alap, ebből	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
369 - önműködő Egészségügyi Alap létrehozása	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
370 - önműködő Szociális Alap létrehozása	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
371 - Városfejlesztési Alap	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
372 - Környezetvédelmi Alap	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
373 - Kulturális Alap	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel
VI/3 A város egészének bevonása				
374 - erős civil szektor, együttműködés rendszerének továbbfejlesztése	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés civil szervezetekkel
375 - részönkormányzatiság létrehozása, majd fokozatos erősítése	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés részönkormányzatokkal
376 - az évenkénti költségvetési tervezés fokozatos közösségi bevonással	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, civil szervezetekkel
377 - befektetők, intézmények, gazdasági vállalkozások bevonása rendszerének kidolgozása	- - - - -	- - - - -	- - - - -	együttműködés más szervezetekkel, vállalkozókkal

A MAGYARY-TERV TARTALOMJEGYZÉKE

Előszó – Michl József polgármester	5
Köszönet	7
A Magyary-terv társadalmi vitájának menetrendje	
2007. okt-nov.	9
Ki volt Magyary Zoltán, programunk névadója?	11
Magyary Zoltán: Mi lesz Tatatóvárosból?	
Tatatóváros a jövőben.....	13
Tata fejlődésének komplex programja – alapelvek.....	37
Tata fejlődése 1938-2008. Helyzetkép.....	41
A Magyary Zoltán társadalom- és településfejlesztési, igazgatásszervezési, helyi gazdaságfejlesztési terv elemei.....	46
I. Mikoviny Sámuel vizek és zöldfelületek program	50
I/1 Tata az élő vizek városa program	51
I/2 Tatai zöld táj program	55
II. Fellner Jakab településfejlesztési program	66
II/1 Tata szíve program	70
II/2 Tatai és tóvárosi főutcák és főterek fejlesztési program.....	73
II/3 A megérkezés helyei, tematikus útvonalak program.....	75
II/4 A Tata és Tóváros közötti terület új életre keltése program	81
II/5 A Május 1. út rehabilitációja program.....	83
II/6 Kertváros, Újhegy, Agostyán, Nagykert alközpontjainak kialakítása program.....	84
II/7 A lakótelepek rehabilitációja, rekonstrukciója program.....	86
II/8 Tata közlekedésének rekonstrukciója, akadálymentesítési programja	88
II/9 Városüzemeltetési és infrastruktúra-fejlesztési, Bláthy Ottó energetikai program	95

III. Öveges József oktatási, kulturális, sport, család és ifjúsági program.....	103
III/1 Tudásalapú városfejlesztés, Tata iskolaváros fejlesztési program	104
III/2 Tata a kultúra városa	114
III/3 Tata gyermekbarát és ifjúsági programja.....	123
III/4 „Magyar gyümölcs – magyar kert – magyar táj” program.....	126
IV. Esterházy gazdaságfejlesztési program	129
IV/1 Munkahely-teremtési program.....	130
IV/2 Tatai iparfejlesztési program	134
IV/3 Tatai mező- és erdőgazdálkodás-fejlesztési program	138
IV/4 Tatai turizmusfejlesztési program	141
V. Giesswein Sándor szolidaritási program	147
V/1 Szolidaritási és szociális program a tataiakért.....	147
V/2 Család- és gyermektámogatási program	151
V/3 A város a tatai idősök szolgálatában program.....	153
V/4 A tatai egészségügy fejlesztése program	155
VI. A megvalósítás útja.....	161
VI/1 A kitörési pontok, prioritások meghatározása	161
VI/2 Tatai pénzügyi alapok.....	165
VI/3 A város egészének bevonása	165
A Magyary-tervhez észrevételt, javaslatot tevők névsora	168
A Magyary-terv programjai és alprogramjai.....	170